İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE - FINDIKLI - HARA KÖYÜ - KÖSEOĞLU OSMAN CENGİZ EVİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda CENGİZ

Mimarlık Anabilim Dalı

Restorasyon Programı

TEMMUZ 2015

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE - FINDIKLI - HARA KÖYÜ - KÖSEOĞLU OSMAN CENGİZ EVİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda CENGİZ
502121207

Mimarlık Anabilim Dalı

Restorasyon Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

TEMMUZ 2015

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502121207 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi **Seda CENGİZ**, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı **"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE - FINDIKLI - HARA KÖYÜ - KÖSEOĞLU OSMAN CENGİZ EVİ"** başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı :	**Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ** İstanbul Teknik Üniversitesi	.....
Jüri Üyeleri :	**Yrd. Doç. Dr. Sakine Yıldız SALMAN** İstanbul Teknik Üniversitesi	.....
	Doç. Dr. Elif Özlem AYDIN (ORAL) Gebze Teknik Üniversitesi	.....

Teslim Tarihi : **04 Mayıs 2015**
Savunma Tarihi : **23 Temmuz 2015**

Her saniyemde yanımda olan aileme ve arkadaşlarıma,

ÖNSÖZ

Tez çalışmamda bana destek olan ve önerileriyle beni yönlendiren tez danışmanım Yrd.Doç.Dr Gülsün Tanyeli'ye, bana ölçü alma sürecimde yardımcı olan iş arkadaşım Arş.Gör. Funda Solmaz Şakar, İhsan Kara ve Gökhan Kösoğlu'na, ev ile ilgili tüm soru ve meraklarıma tekrar tekrar cevap veren babannem Fatma Cengiz'e, çevre yapıları tanımam için bana birçok örnek yapı gezdiren Faik Mahmutyazıcıoğlu ve Özcan Kösoğlu'na, manevi desteklerini esirgemeyen annem Canan Cengiz, babam Osman Cengiz, anneannem Ender Şensoylar ve halam Emine Kösoğlu'na teşekkürlerimi sunarım.
Tez sürecimde yaşamış olduğum ortopedik rahatsızlık sonucu ellerim yerine geçerek bana destek olmuş olan iş arkadaşlarım Arş.Gör. Esra Okur Coşkunçay, Arş.Gör. Elif Özer Yüksel ve Gülçin Güngör'e, öğrencilerim Dilan Yaşar, Ezgi Kavuk, Sevgi Yeter ve Leyla Aslan'a, zor zamanlarımda yalnız olmadığımı bana gösterdikleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz 2015

Seda Cengiz
Mimar, Araştırma Görevlisi

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **ix**
KISALTMALAR ..... **xi**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Çalışmanın Amacı 1
1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi 2
2. RİZE-FINDIKLI **5**
2.1 Lazların ve Rize-Fındıklı Bölgesinin Tarihsel Gelişimi 5
2.2 Coğrafi Konum ve Ulaşım 8
2.3 Topografya, İklim ve Bitki Örtüsü 10
2.4 Sosyo-kültürel ve Ekonomik Yapı 12
3. DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ **13**
3.1 Çevre Koşullarına Göre Geleneksel Yerleşim Biçimlenişleri 13
3.2 Geleneksel Plan Tipleri 14
3.3 Serenderler/*Nayla*lar 18
3.4 Geleneksel Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri 21
3.4.1 Ahşap yığma sistemi 22
3.4.2 Çatma/ahşap karkas sistem 26
3.4.2.1 Göz dolgu sistem 29
3.5 Çatı Tipleri 32
3.6 Fındıklı'da İncelenmiş Örnek Evler 34
4. KÖSEOĞLU EVİ **47**
4.1 Konumu ve Çevresi 47
4.2 Tarihçesi 48
4.3 Genel Tanımı 48
4.4 Cepheler 49
4.4.1 Kuzey cephe 49
4.4.2 Güney cephe 51
4.4.3 Doğu cephe 52
4.4.4 Batı cephe 53
4.5 Bodrum Kat Mekanları 54
4.5.1 B01A mağaza (büyük ahır) / *didi axiri* & B01B ahır/ *axiri* 55
4.6 Zemin Kat Mekanları 56
4.6.1 Z01 aşhane / *oxoşgagure* 56
4.6.2 Z02 yukarı oda / *jilendon* oda 58
4.6.3 Z03 aşağı oda / *zsalendon* oda 59
4.6.4 Z04A & Z04B koridor 60
4.6.5 Z05A & Z05B tuvaletler 61
4.6.6 Z06 *didi* oda 61
4.6.7 Z07 hayat 62
4.6.8 Z08 köşk oda / *köşki* 63

4.6.9 Z09 mabeyn oda 64
4.7 Serender / *Nayla* 64
4.7.1 SB01 64
4.7.2 SZ01 çardak 65
4.7.3 S101 balkon 65
4.7.4 S102 ambar 65
4.7.5 S201 ambar 65
4.8 Bagen / *Bageni* 66
4.9 Yapı Elemanları 66
4.9.1 Temeller 66
4.9.2 Duvarlar 66
4.9.3 Döşemeler 68
4.9.4 Çatı 69
4.10 Yapı Bileşenleri 70
4.10.1 Kapılar 70
4.10.2 Pencereler 71
4.10.3 Merdivenler 71
4.10.4 Bezemeler 71
4.11 Yapıdaki Bozulmalar 72
4.11.1 Kullanıcı kaynaklı bozulmalar 72
4.11.2 Malzeme bozulmaları 74
5. RESTİTÜSYON VERİLERİ 81
6. RESTORASYON 89
6.1 Yapının Müdahale Önerisi 90
6.1.1 Niteliksiz eklerden arındırma ve yeniden yapım 90
6.1.2 Yenileme 93
6.1.3 Sağlamlaştırma 94
6.1.4 Bütünleme 97
6.1.5 Yeni ek 98
7. SONUÇ VE ÖNERİLER 101
KAYNAKLAR 105
ÖZGEÇMİŞ 159

KISALTMALAR

DOKAP LDI 247	**:** Doğu Karadeniz'de Kırsal Mimariye Restorasyon Elemanı Yetiştirme Projesi
ICOMOS	**:** Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council on Monuments and Sites)
UNESCO	**:** Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : Köseoğlu Evi ve Serenderi doğu görünüş. 3
Şekil 2.1 : MÖ. 600-MÖ 150 yılları arasında Kolha Krallığı (url7'den düz.). 5
Şekil 2.2 : MS. 385 yılında Lazika Krallığı (url7'den düz.). 7
Şekil 2.3 : Rize İli ve çevresi (url9'den düz.). 9
Şekil 2.4 : Fındıklı İlçesi ve çevresi (url9'den düz.) 9
Şekil 3.1 : 'Laz Evi' plan tipi şeması. 15
Şekil 3.2 : 'Laz Evi' eğimli araziye yerleşim şeması. 17
Şekil 3.3 : Yaşar Alişan Evi tuvalet hacmi merdiveni. 18
Şekil 3.4 : *Serentişi Kara*, Köseoğlu Evi (Cengiz, O., 2009). 19
Şekil 3.5 : Tahta yığma, boğaz geçme detayı (Özgüner, 1970). 20
Şekil 3.6 : Kurtağzı birleşim detayı. 22
Şekil 3.7 : Kurtağzı birleşim detayı. 23
Şekil 3.8 : Boğaz geçme birleşim detayı. 23
Şekil 3.9 : Boğaz geçme birleşim detayı. 24
Şekil 3.10 : Boğaz geçme birleşim çeşitleri (Özgüner, 1970). 24
Şekil 3.11 : Zemin katı kütük yığma olan yayla evi, Şavşat Yaylası (url8). 25
Şekil 3.12 : İhsan Kara Serenderi-Hara-tahta yığma. 25
Şekil 3.13 : Köseoğlu Evi (Cengiz, O., 2013). 37
Şekil 3.14 : Ahşap dolma duvar tekniği (Özgüner, 1970'den düz.). 37
Şekil 3.15 : Göz dolma ve muska dolma duvarlar (Özgüner, 1970). 28
Şekil 3.16 : Çakatura yapım tekniği örneği-Saat Köyü-Fındıklı. 29
Şekil 3.17 : Göz dolgu sistemi çatma aşamaları. 30
Şekil 3.18 : Besim Alişan Evi üç omuz çatı (Solmaz Şakar, 2014). 33
Şekil 3.19 : Hartama çatı örtüsüne sahip bir yayla evi (Özgüner, 1970). 34
Şekil 3.20 : Cahit Kitapçı Evi-Hara Köyü-Fındıklı. 37
Şekil 3.21 : Besim Alişan Evi-Hara Köyü-Fındıklı. 38
Şekil 3.22 : Alparslan Küçükreisoğlu Evi-Sümer Köyü-Fındıklı. 39
Şekil 3.23 : Osman Orhon Evi-Saat Köyü-Fındıklı. 40
Şekil 3.24 : Şevki Orhon Evi-Saat Köyü-Fındıklı. 41
Şekil 3.25 : Yaşar Alişan Evi-Hara Köyü-Fındıklı. 42
Şekil 3.26 : Terk edilmiş çakatura ev-Saat Köyü-Fındıklı. 43
Şekil 3.27 : Ramiz Gürsoy Evi-Sümer Köyü-Fındıklı 44
Şekil 3.28 : Orhan Tüfekçi Evi-Hara Köyü-Fındıklı. 45
Şekil 3.29 : Mehmet Şişmanoğlu Evi-Sümer Köyü-Fındıklı 46
Şekil 4.1 : Malzeme analizi lejant 49
Şekil 4.2 : Kuzey cephe malzeme analizi 50
Şekil 4.3 : Güney cephe malzeme analizi 51
Şekil 4.4 : Doğu cephe malzeme analizi 52
Şekil 4.5 : Batı cephe malzeme analizi 54
Şekil 4.6 : Bodtum kat planı malzeme analizi 55
Şekil 4.7 : Bodrum kat tavan planı malzeme analizi 56
Şekil 4.8 : Zemin kat planı malzeme analizi 57

Şekil 4.9 : Zemin kat tavan planı malzeme analizi 58
Şekil 4.10 : A-A kesiti malzeme analizi 59
Şekil 4.11 : 2-2 kesiti malzeme analizi 60
Şekil 4.12 : B-B kesiti malzeme analizi 62
Şekil 4.13 : 1-1 kesiti malzeme analizi 63
Şekil 4.14 : Göz dolgu yapım sistemi 67
Şekil 4.15 : Terekleme (Batur, Öymen Gür; 2005) 67
Şekil 4.16 : Aşhanenin ara döenmdeki kestane döşemesi 69
Şekil 4.17 : Üç omuz çatı modellemesi 70
Şekil 4.18 : Bozulma analizi, lejant 72
Şekil 4.19 : Zemin kat planı bozulma analizi 73
Şekil 4.20 : Zemin kat tavan planı bozulma analizi 74
Şekil 4.21 : Kuzey cephe bozulma analizi 75
Şekil 4.22 : Bodrum kat tavan planı bozulma analizi 76
Şekil 4.23 : A-A kesiti bozulma analizi 76
Şekil 4.24 : B-B kesiti bozulma analizi 77
Şekil 4.25 : 1-1 kesiti bozulma analizi 77
Şekil 4.26 : 2-2 kesiti bozulma analizi 78
Şekil 4.27 : Güney cephe bozulma analizi 78
Şekil 4.28 : Doğu cephe bozulma analizi 79
Şekil 4.29 : Batı cephe bozulma analizi 79
Şekil 5.1 : Zemin kat planı dönem analizi 82
Şekil 5.2 : A-A kesiti dönem analizi 82
Şekil 5.3 : Aşhanenin kestane döşemesinin çam döşeme ile değiştirilmesi 83
Şekil 5.4 : Güney cephe dönem analizi 84
Şekil 5.5 : Zemin kat tavan planı döenm analizi 85
Şekil 5.6 : 2-2 kesiti döenm analizi 86
Şekil 5.7 : Kuzey cephe döenm analizi 86
Şekil 5.8 : Batı cephe dönem analizi 87
Şekil 6.1 : Müdahale önerisi, lejant 89
Şekil 6.2 : Kuzey cephe müdahale önerisi 91
Şekil 6.3 : Zemin kat planı müdahale önerisi 92
Şekil 6.4 : 2-2 kesiti müdahale önerisi 94
Şekil 6.5 : Batı cephe müdahale önerisi 95
Şekil 6.6 : A-A kesiti müdahale önerisi 96
Şekil 6.7 : 1-1 kesiti müdahale önerisi 96
Şekil 6.8 : Doğu cephe müdahale önerisi 97
Şekil 6.9 : Bodrum kat planı müdahale önerisi 98
Şekil 6.10 : Zemin kat müdahale önerisi 99
Şekil 6.11 : B-B kesiti müdahale önerisi 99
Şekil A.1 : Fındıklı-Hara Köyü uydu görüntüsü. 110
Şekil A.2 : Köseoğlu Mahallesi doğu silüet. 111
Şekil A.3 : Köseoğlu Mahallesi uydu görüntüsü. 111
Şekil A.4 : Kuzey cephe genel görünüm. 112
Şekil A.5 : Kuzey cephe. 112
Şekil A.6 : Güney cephe genel görünüm. 113
Şekil A.7 : Güney cephe. 113
Şekil A.8 : Güney cephe doğu köşesi. 113
Şekil A.9 : Güney cephe. 114
Şekil A.10 : Güney cephe B01A mağaza girişi. 114

Şekil A.11 : Doğu cephe 115
Şekil A.12 : Doğu cephe. 115
Şekil A.13 : Batı cephe. 116
Şekil A.14 : Avlu ve merdiven. 116
Şekil A.15 : Çatının değiştirilmesi 116
Şekil A.16 : Aşhane genel görünüm. 117
Şekil A.17 : Z01 aşhane kuzey duvarı. 117
Şekil A.18 : Z01 aşhane güney duvarı. 118
Şekil A.19 : Z01 aşhane doğu duvarı. 118
Şekil A.20 : Z01 aşhane batı duvarı 119
Şekil A.21 : Z01 aşhane tavan ve döşemesi. 119
Şekil A.22 : Z02 yukarı oda genel görünüm 120
Şekil A.23 : Z02 yukarı oda kuzey duvarı. 120
Şekil A.24 : Z02 yukarı oda güney duvarı. 121
Şekil A.25 : Z02 yukarı oda doğu duvarı. 121
Şekil A.26 : Z02 yukarı oda batı duvarı. 122
Şekil A.27 : Z02 yukarı oda tavan ve döşemesi. 122
Şekil A.28 : Z03 aşağı oda genel görünüm 123
Şekil A.29 : Z03 aşağı oda kuzey duvarı. 123
Şekil A.30 : Z03 aşağı oda güney duvarı. 124
Şekil A.31 : Z03 aşağı oda doğu duvarı. 124
Şekil A.32 : Z03 aşağı oda batı duvarı. 125
Şekil A.33 : Z03 aşağı oda tavan ve döşemesi. 125
Şekil A.34 : Z04A koridor genel görünüm ve kuzey duvarı. 126
Şekil A.35 : Z04B'den Z04A'ya geçiş. 126
Şekil A.36 : Z04A doğu duvarı 126
Şekil A.37 : Z04B koridor güney duvarı. 127
Şekil A.38 : Z04B'den Z04A'ya geçiş. 127
Şekil A.39 : Z04B koridor batı duvarı. 128
Şekil A.40 : Z04B'den çatıya çıkış kapağı. 128
Şekil A.41 : Z05A&B tuvaletler. 129
Şekil A.42 : Z05A. 129
Şekil A.43 : Z05B. 129
Şekil A.44 : Z06 *didi* oda genel görünüm 130
Şekil A.45 : Z06 *didi* oda kuzey duvarı. 130
Şekil A.46 : Z06 *didi* oda güney duvarı. 131
Şekil A.47 : Z06 *didi* oda doğu duvarı. 131
Şekil A.48 : Z06 *didi* oda batı duvarı. 132
Şekil A.49 : Z06 *didi* oda tavan ve döşemesi. 132
Şekil A.50 : Z07 hayat genel görünüm. 133
Şekil A.51 : Z07 hayat kuzey duvarı. 133
Şekil A.52 : Z07 hayat güney duvarı. 134
Şekil A.53 : Z07 hayat doğu duvarı. 134
Şekil A.54 : Z07 hayat batı duvarı. 135
Şekil A.55 : Z07 hayat tavan ve döşemesi. 135
Şekil A.56 : Z08 köşk oda genel görünüm. 136
Şekil A.57 : Z08 köşk oda kuzey duvarı. 136
Şekil A.58 : Z08 köşk oda güney duvarı. 137
Şekil A.59 : Z08 köşk oda doğu duvarı. 137
Şekil A.60 : Z08 köşk oda batı duvarı. 138

Şekil A.61 : Z08 köşk oda tavan ve döşemesi. 138
Şekil A.62 : Z09 mabeyn oda genel görünüm. 139
Şekil A.63 : Z09 mabeyn oda kuzey duvarı. 139
Şekil A.64 : Z09 mabeyn oda güney duvarı. 140
Şekil A.65 : Z09 mabeyn oda doğu duvarı. 140
Şekil A.66 : Z09 mabeyn oda batı duvarı. 141
Şekil A.67 : Z09 mabeyn oda tavan ve döşemesi. 141
Şekil A.68 : B01A mağaza kuzeybatı köşesi. 142
Şekil A.69 : B01A batı duvarı. 142
Şekil A.70 : B01A mağaza K12. 142
Şekil A.71 : Güneydoğu köşesi boğaz geçme birleşim. 143
Şekil A.72 : Boğaz geçme birleşim. 143
Şekil A.73 : Kurtağzı birleşim. 143
Şekil A.74 : P3 ve K8. 144
Şekil A.75 : Z03 aşağı oda K2. 144
Şekil A.76 : Z03 muhdes mutfak tezgahı. 144
Şekil A.77 : Z01 giriş kapısı K1. 145
Şekil A.78 : B01A giriş kapısı K12. 145
Şekil A.79 : Evin yapım yılı. 145
Şekil A.80 : Metal kapı bağlantı elemanları. 145
Şekil A.81 : Evin yapım yılı. 146
Şekil A.82 : Z07 hayat K7. 146
Şekil A.83 : Z06 *didi* oda K10. 146
Şekil A.84 : K5. 147
Şekil A.85 : K5 üzerinde bulunan pencere. 147
Şekil A.86 : Z09 giriş nişi. 147
Şekil A.87 : K4. 147
Şekil A.88 : Z01 aşhane K1. 148
Şekil A.89 : Z01 aşhane P1. 148
Şekil A.90 : Z01 aşhane dolaplar. 148
Şekil A.91 : Ev ve serender doğu görünüş. 149
Şekil A.92 : Serender ve Köseoğlu Evi güney görünüş. 149
Şekil A.93 : Serender batı cephe. 150
Şekil A.94 : Serender kuzey cephe. 150
Şekil A.95 : Serender doğu cephe. 150
Şekil A.96 : Serender kuzeyden bakış. 150
Şekil A.97 : Serender yapım yılı. 151
Şekil A.98 : Serender merdiveni. 151
Şekil A.99 : Serender doğu cephe bodrum duvarı. 151
Şekil A.100 : Serender B01 mekanı. 152
Şekil A.101 : S101 balkon. 152
Şekil A.102 : Serender S201 ambar. 153
Şekil A.103 : Serender S201 ambar. 153
Şekil A.104 : Ek yapı-yarıcı evi. 154
Şekil A.105 : Cengiz Cengiz Evi. 154
Şekil A.106 : Hilmi Cengiz Evi. 154

DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE - FINDIKLI - HARA KÖYÜ - KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü farklı tiplerde kırsal mimari öğeleri ve doğal değerleri bir arada barındıran bir bölgedir. Bu kırsal mimari örnekler yakın zamana kadar özgünlüğünü korumayı başarsa da gerek değişmekte olan yapım teknolojisinin halk üzerindeki etkisi, gerekse koruma konusuna yeterli önemin verilmemesi nedeniyle yok olmaya başlamıştır. Bu gibi sorunları çözmeye yönelik çabalar ve çalışmalar çok kısıtlıdır. Yörede benzeri sorunların çözümüne yönelik önlemlerin artması ve kırsal mimaride koruma konusunda farkındalık oluşturmak için, tez kapsamında, Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin önemli örneklerinden olan yöresel plan tipi ve göz dolgu yapım sistemi gözlenebilen Köseoğlu Osman Cengiz Evi çalışılmıştır.

Bu kapsamda, Lazların tarihi, çalışma alanı olan Rize ve Fındıklı'nın tarihsel gelişimi, coğrafi konumu, iklimi, bitki örtüsü, sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı incelenmiştir. Doğu Karadeniz'de kırsal mimari açısından konuya yaklaşım ise, bölge mimarisinde geleneksel yerleşim biçimlenişleri, plan tipi, yöre yaşamının bir mimari çıktısı olan serenderler ve geleneksel yapım sistemleri araştırılıp çalışılarak detaylı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda yöre mimarisinin standartlaşmış olan plan tipine tez kapsamında 'Laz Evi' olarak değinilmiştir.

Fındıklı ilçesi, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Rize İli'nin en doğudaki ilçesidir. Sahil şeridinde yer alan ilçenin kuzeyini Karadeniz, güneyini Artvin'in Yusufeli ilçesi, doğusunu Artvin'in Arhavi ilçesi ve batısını Rize'nin Ardeşen ilçesi sınırlamaktadır. Eski (Lazca) ismi Viçe (Viǯe)'dir. Hayli engebeli bir arazi yapısına sahip olduğundan ilçe yerleşimi sahil şeridi ve dere çevrelerindeki düzlük alanlarda yoğunlaşmıştır.

Bölge yüzyıllar boyunca çeşitli kültürleri barındırmış ve bu kültürlerin etkilerini hala günlük yaşantı ve mimaride sürdürmektedir. Bu etki tez kapsamında Laz Evi olarak bahsedilen plan yapısına sahip, göz dolgu evlerde de gözlenmiştir. Rize İli, Fındıklı İlçesi, Hara Köyü, Kozmağa Mevkii, Köseoğlu Mahallesi'nde bulunan Köseoğlu Osman Cengiz Evi ve serenderi de bu özellikleri tipik olarak gösteren örneklerdir.

Çalışma kapsamında yapının mevcut durumunu anlatan rölöve çizimleri, yapıdaki hasarlar, kullanılan malzemeler ve farklı dönem etkilerini gösteren analiz çalışmaları, yapının ilk dönemini anlatan restitüsyon çizimleri, restitüsyon verileri, uzman görüşleri ve konfor koşulları dikkate alınarak hazırlanmış olan müdahale önerisi ve müdahale sonrası yapının önerilen durumunu anlatan restorasyon çizimleri hazırlanmıştır. Ayrıca yapının ayrıntılı bir fotoğraf albümü de hazırlanmıştır.

Literatür çalışması kapsamında ise Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal mimarisi hakkında kapsamlı bir araştırma yapılmış, bölge mimarisinin yapım teknikleri, aykırı örnekleri, göz dolgu mimari tekniği detaylı olarak aktarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmayla eş zamanlı olarak çevredeki benzer yapılarda da gözlemler yapılmıştır. Yapı ustaları, ev sahipleri, civar evlerin sahipleri ve köy sakinleri ile kişisel görüşmeler gerçekleştirmiştir. Yapım sürecine ve yapıların özgün durumlarına dair bilgiler edinilmiş ve edilen bu bilgiler restitüsyon çalışmasına ışık tutmuştur. Restitüsyon önerisi, yapı üzerindeki izler, benzer yapılardan elde edilen veriler ve ev sahipleri ile yapılan sözlü görüşmeler doğrultusunda geliştirilmiştir.

Köseoğlu Evi eğimli bir araziye oturan ve serenderiyle birlikte doğu tarafındaki çaylıklara hâkim bir yapıdır. Yöre mimarisinde görüldüğü üzere, yığma moloz taş temel ve bodrum duvarları üzerinde göz dolgu ve ahşap dolma zemin kat duvarlarına sahiptir. Göz dolgu mimari kısaca, ahşap karkas sistem içinin önce ikincil dikmeler ve bu dikmelerin arasına yatay şekilde yerleştirilerek kutu şeklinde gözler oluşturan ince ahşap latalar ile bir karolaj sistemi oluşturulması ve bu kutuların içinin dere taşları ile doldurulması yöntemidir.

Köseoğlu Evi tipik bir Laz Evi plan şemasında olması beklendiği üzere; aşhane, aşağı oda, yukarı oda, mabeyn oda, hayat, köşk oda, *didi* oda ve tuvalet mekanlarından oluşmaktadır. Tuvalet hacmi yöre mimarisinde, Anadolu'da görülen geleneğin aksine, yüzyıllardır evin bir parçasıdır.

Çoğu tarihi evde görüldüğü gibi, Köseoğlu Evi'nde de yıllar içerisinde birçok kullanıcı müdahalesi yapılmıştır. Eve yapılan müdahalelerin genellikle büyük çaplı olmasının nedeni evin ikinci kullanıcısı Osman Cengiz ve üçüncü kullanıcısı Raik Cengiz'in marangoz ve dülger olmalarıdır. Bu müdahalelerden çoğu bilinçli müdahaleler iken bazıları da niteliksiz müdahalelerdir. Müdahalelerin çoğu 1970 yılı öncesinde yapılmıştır.

Yapının ahşap malzemesinde mantarlanma, çürüme gibi sorunlar olmasına rağmen yörede uygulanan saçak genişliği, ağacı kesme zamanı gibi önlemler sayesinde evde bozulmalar çok ciddi sonuçlar yaratmamıştır. Buna rağmen güneşlenme süresinin azlığı genel bir sorundur. Kuzey cephede güneşlenme süresi diğer cephelerde göre daha az olduğundan hem ana yapıda hem de serenderde kuzey cephede ahşap bozulmaları diğer cephelere oranla biraz daha fazladır. Bunun yanında göz dolgu duvarda kireç bazlı sıvada yer yer derz boşalmaları, bu nedenle de taş malzemede yer yer kayıp gözlenmektedir.

Köseoğlu Evi halihazırda konut olarak kullanılmakta olan bir yapıdır. Restorasyon önerisi sonrası da konut işlevi önerilmiştir. Bu nedenle restitüsyon verileri ve günümüz konfor koşullarının gerekleri dışında büyük müdahaleler önerilmemiştir.

Bu doğrultuda yapının özgün tarihi verileri, plan tipi özelliği ve geleneksel yapım teknikleri korunacak biçimde; yapının niteliksiz eklerden arındırılması, önerilen noktalarda sağlamlaştırma yapılması, eleman ve malzeme kaybı olan noktaların özgün malzeme ile bütünlenmesi ve eskimiş ya da niteliksiz olarak yeniden yapılmış bölümlerin restitüsyon verileri doğrultusunda yeniden yapımı önerilmiştir.

Bu tez çalışmasındaki temel amaç yörenin mimari kültürünün gelecek nesillere aktarımının sağlanmasında bir adım atmaktır.

RURAL ARCHITECTURE IN BLACKSEA REGION: RİZE - FINDIKLI - HARA VİLLAGE - KOSEOGLU HOUSE EXAMPLE

SUMMARY

The study area was selected in The Eastern Black Sea Region, the north-east side of Turkey. Black Sea Region contains both different types of rural architectural elements and natural values. Until quite recently, these rural architectural elements were protected. However, today they are rapidly vanishing because of the developing construction technology, its effect on local people and lack of attention on conservation issue. Efforts to solve similar problems are very limited.

*Laz** House plan type and *gözdolgu* (cell-infilling) construction system are important examples of rural architecture in Black Sea Region (*The ethnic group basically lives in some distinct of Rize and Artvin). Köseoğlu Osman Cengiz House which shows local characteristics is selected for the thesis study. The house is located in Rize City-Fındıklı County-Hara Village of the Eastern Black Sea Region. The main purpose of the thesis study is to create awareness on conservation of rural architectural elements in Fındıklı.

In this context, the history of *Laz* people, the historical development, geographical position, climate, flora, socio-cultural and economic structure, rural architecture in Eastern Black Sea Region, traditional settlement configurations, local plan type, *serender* buildings and traditional construction techniques were examined. This local plan type is named as '*Laz* House' in the thesis.

In Anatolia, rural architectural elements -even plan typologies- basically were shaped according to climate. For example, in Northeast -where the precipitation ratio is high- houses shaped with an inner *sofa*-anteroom- while the houses in the arid sites of Turkey shaped with a *hayat*-veranda-.

Fındıklı County, is located on the coastal band, on the easternmost of Rize, is surrounded with Black Sea from the north, Yusufeli County of Artvin from the south, Arhavi County of Artvin from the east and Ardeşen County of Rize from the west side. The historical name of the County is *Viçe* (*Viže*). The settlement is concentrated on the coastal band and the plateaus nearby the streams.

The Region contains various cultures for centuries, so the effect of these cultures is still seen on traditional architecture and daily life of local people. This effect is observed on local plan type and *gözdolgu* construction system. Köseoğlu Osman Cengiz House and its *serender*, is located in Rize-Fındıklı-Hara Village-Kozmağa location-Köseoğlu neighbourhood-131 block-9 plot, is showing the typical characteristics of traditional housing.

As stone, timber is used with its nearest state to its natural existence. Although it is easy to achieve, process and carry, its resistance to the climate conditions is not high as stone. Above all these, for hundreds years, it is used for housing architecture

because it has the highest workability. Furthermore, it is easy and inexpensive to substitute the deteriorated parts and give almost any shape to the material.

Timber Frame Architecture is a construction technique often seen in Turkish traditional architecture. It is seen as stuffed with timber (*dizeme-dizeleme* technique), with brick, with mud, with stone, with stone and timber (*göz dolgu* technique). All this types are named as *hımış* in Turkey, means timber frame architecture stuffed with a material.

In Eastern Black Sea Region, the climate conditions provide timber and stone use in housing architecture. In the region, annual precipitation rate is higher than the country average, so the artificial environment has shaped according to the climate conditions.

Coastal region gets more precipitation than the plateaus, so, while we see the masonry solid chestnut-tree houses in plateaus, we see *gözdolgu* (timber frame filled with timber and stone) houses in the coastal area.

For timber example humidity is the main consider, because it is a hygroscopic material. This means it embodies humidity and it balances itself with the humid on air. Its fibrous structure provides timber both high strength and lightness.

If we look deeply at *gözdolgu* examples in the Northeast side of Turkey- in the East Black Sea Region- the technique shows itself as vertical load-bearing timber studs (in some cases supported with diagonal piers). This timber bearer studs come on top of a masonry rough-shaped stone basement. The corners of the timber-frame are connected with a special nailless system, which is called *boğaz geçme*.

Between the prior structural system, there are the secondary studs standing nearly 20 centimeters spaced, and between two studs, as shelving, there are the horizontal timber laths. This shelving system is named as *terekleme* at the area. This grid timber system -mostly made of chestnut three woods- is filled with square formed one-piece stream stones and gypsum mortar. Interior walls are made of plain timber-chestnut three wood or alderwood-. The look of the chestnut-tree woods darkened by time, the white mortar and the stream stones with various tones of grey is the invariant of the Eastern Black Sea rural architecture.

Within the thesis study, survey, restitution and restoration drawings, material, deterioration and period analyses, intervention proposals and a detailed photo album are prepared.

Köseoğlu House is located on slope with its *serender*. It dominates to the tea-tree gardens, located on the east side of the House. As it is seen in local architecture, it has stone masonry foundation and basement walls and on them *gözdolgu* and timber filled ground floor walls.

As it is seen in traditional plan type, the House has *Aşhane* (Cooking-Room), Lower Room, Upper Room, *Mabeyn* Room, Inner *Sofa*, Mansion Room, Big Room and Toilets.

The biggest interventions to the House are made before the year 1970. There are many user interventions on the House. They are explained on the Chapter 5 (Restitution Data) in detail.

Apart from these, in the timber materials of the House, some problems like rotting and wearing are seen. These problems are grater for the north façade which has

limited sunshine duration than the other façades. In addition, there are many losses of gypsum mortar in the *gözdolgu* walls.

During the restoration process, preferred methods should be evitable and suitable to the original material. Moreover the interventions should be kept in minimum. The major purpose is not only the reparation of a building, but also make regulations that satisfy contemporary needs by not losing the soul of the place. For this purpose, determining the traditional materials is not enough, the traditional technologies, construction techniques and conditions of the time period should be understood, too.

Köseoğlu House is currently used as resident and it is proposed that, after the restoration intervention, the House will be used as resident, too. Because of that decision, the interventions are proposed according to restitution datum and today's comfort conditions.

In this context, by keeping the House's unique historical characteristics, plan type and traditional construction techniques, detachment of unqualified additions, consolidation on proposed spots, integration with original material on the spots that has material or component losses, reconstruction of unqualified modifications and wearing components according to restitution datum and new additions for comfort conditions are proposed.

1. GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı

Doğu Karadeniz'de yakın zamana kadar özgünlüğünü korumayı başaran kırsal mimari örneklerin oluşturduğu doku yerel yönetimlerin konuya yönelik özeninin az olması nedeniyle özgün özelliklerini yitirmeye, bu nedenle de kontrolsüz ve kuralsız olarak yapılaşmaya başlamıştır. Benzeri sorunları çözmeye yönelik çalışmalar çok kısıtlıdır. Herhangi bir koruma amaçlı imar planının bulunmaması ve korumaya yönelik önlemlerin minimumda kalması bunlara verilecek en önemli örneklerdendir. Bu çalışmanın amacı, bölgede yapılan koruma çalışmalarına örnek teşkil ederek bu gibi sorunların çözümüne yönelik önlemlerin artması için farkındalık oluşturmaktır.

Bölgede kültürel açıdan büyük farklılıklar göze çarpmaktadır. En doğusundan batısına kadar asırlar boyu farklı birçok kültüre ev sahipliği yapmış olan Karadeniz Bölgesi, günümüzde bu kültürlerin sentezini barındırmaktadır. Her dönem kendinden önceki dönemlerin etkisini devam ettirmiş, her toplum kendinden önceki kültürleri sentezleyerek kendi kültürünü ve özgün yaşam koşullarını yaratmıştır.

Türkiye'nin kuzeydoğusunda, Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer alan Fındıklı, bölgenin topografik koşulları nedeniyle, 20.yy'ın ortalarında ulaşım yolları sağlanana kadar küçük bir balıkçı köyüdür ve ulaşım deniz yoluyla sağlanmaktadır.

1950 yılından sonra, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan karayolu ulaşım çalışmaları ilçenin büyük kentlerle bağlantısını sağlamıştır. İlçenin büyük kentler ile artan ilişkisi, yeni yapı malzemeleri ve teknolojilerinin kullanımını arttırmıştır. Özellikle de belediyenin kurulması, yeni yapılaşmanın hızlanmasına bu da geleneksel yapım tekniklerinin terk edilmeye başlanmasına neden olmuştur. Bölgede koruma adına yapılan çalışmaların yetersizliği ve halkın koruma konusunda farkındalığının az olması geleneksel mimari mirasın yok olma sürecini hızlandırmıştır. Günümüzde Fındıklı İlçe Merkezi'nde geleneksel mimari örneklerin neredeyse yok denecek kadar az olması, kırsal yerleşimde de ev sahiplerinin

geleneksel evlerinin yerine betonarme yapılaşmayı tercih etmeye başlamış olması koruma çalışmalarının yetersizliğinin en önemli sonuçlarıdır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışma Karadeniz Bölgesi, Doğu Karadeniz Bölümü coğrafi sınırları içerisinde seçilmiş kırsal mimari örnekleri üzerine, kısıtlı bir çevrede yapılmıştır. Çalışma kapsamında yalnızca kırsal yerleşmelerde bulunan yöresel evler incelenmiş, farklı işlevlere sahip diğer yapılar ve kentsel alandaki yapılar tez kapsamı dışında bırakılmıştır.

Bu kapsamda Rize İli, Fındıklı İlçesi, Hara Köyü, Kozmağa Mevkii, 131 Ada, 9 Parselde bulunan Köseoğlu Evi serenderiyle birlikte Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin özgün bir örneği olduğu düşünülerek çalışma konusu olarak seçilmiştir (Şekil 1.1).

Tez çalışmasının ilk aşaması olan literatür araştırmasında koruma, yöre mimarisi ve tarihi üzerine yapılmış olan birçok kitap, tez, makale ve bildiriden faydalanılmıştır. Konu üzerine yapılan akademik çalışmalarda başı çeken, Karadeniz kırsal mimarisi üzerine yaptığı ‘Köyde Mimari’ kitap çalışması ile Orhan Özgüner’in çalışmalarından sıkça yararlanılmıştır.

Bu çalışma dışında Doğu Karadeniz kırsal mimarisi alanında çalışılmış çokça doktora ve yüksek lisans tezleri de mevcuttur. Bu tezler arasından, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü’nde çalışılmış olan, ‘Göçmen, D. (2010) Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisi İçin Koruma Önerileri: Artvin İli-Balıklı Mahallesi-Zurabet Evi Örneği’ ve özellikle de Köseoğlu Evi ile aynı yapılı çevrede yapılmış ‘Güler, K. (2012). Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisi Örneklerinden Rize-Fındıklı-Aydınoğlu Evi Restorasyon Projesi' yüksek lisans tezleri yol gösterici olmuştur.

Literatür çalışması ile eş zamanlı olarak yapının mevcut durumunu anlatan rölöve çizimleri hazırlanırken geleneksel ölçme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Üçgenleme yöntemi ile alınan plan ölçülerine göre kat planları ayrıntılı olarak çizilmiştir. Kat planları su hortumu ile katlara çekilmiş olan sıfır hattından yararlanılarak, dış cepheden katlar arası pencere ve kapı boşluklarından sarkıtılan çekül ve metre yardımıyla birbirine bağlanmıştır. Tüm yapıya su hortumuyla sıfır hattı çekilmiştir. Yapının dış sınırları ve ölçüleri de geleneksel yöntemlerle ölçülmüştür. Kesitler elde

edilen plan ve cephe ölçüleriyle ilişkilendirilerek ve katlarda bulunan sıfır hatlarından yararlanılarak birbirine bağlanmış ve yapıdan alınan fotoğrafların da yardımıyla yapının detaylı çizimleri hazırlanmıştır. Çizimler hazırlanırken 0.00 kotu K1 giriş kapısının eşiğine verilmiştir.

Yapıya veya çevresine yönelik herhangi bir halihazır harita bulunmadığından ve yöre mimarisinde yerleşimin dağınık olmasından ötürü vaziyet planına sadece çevre yapılar işlenebilmiştir.

Vaziyet planı 1/200, plan, kesit ve görünüşler 1/50, sistem detayı 1/20, kapı, pencere ve dolap detayları 1/10, nokta detayları 1/5 olarak çalışılmıştır.

Yapıdaki hasarlar, kullanılan malzemeler ve farklı dönem ekleri rölöve üzerinde çeşitli renk ve taramalarla ayrıntılı olarak çizime aktarılmıştır.

Ayrıca çevredeki benzer yapılarda da gözlemler yapılmış, yöre mimarisi, yapım teknikleri, birleşim detayları anlaşılmaya çalışılmıştır. Yapı ustaları, ev sahipleri, civar evlerin sahipleri ve köy sakinleri ile kişisel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapım sürecine ve yapıların özgün durumlarına dair bilgiler edinilmiş ve edinilen bu bilgiler restitüsyon çalışmasına ışık tutmuştur. Yapı üzerindeki izler, benzer yapılardan elde edilen veriler ve ev sahipleri ile yapılan sözlü görüşmeler doğrultusunda restitüsyon önerisi geliştirilmiştir.

Önerilen müdahaleler ve çeşitli koruma teknikleri de ayrıntılı olarak, restorasyon projesi üzerinde ele alınmıştır.

Şekil 1.1 : Köseoğlu Evi ve Serenderi doğu görünüş.

2. RİZE-FINDIKLI

2.1 Lazların ve Rize-Fındıklı Bölgesinin Tarihsel Gelişimi

Lazlar günümüzde, Türkiye'nin kuzeydoğusunda -tarihte Lazistan adıyla bilinen bölgede- temel olarak Artvin'in Hopa (Xopa), Arhavi (Arkabi), Borçka (Borçxa) ilçeleri ve Rize'nin Fındıklı (Viže/Viçe), Ardeşen (Artaşeni), Pazar (Atina), Çamlıhemşin (Vija) ilçelerinde yaşamaktadırlar. Bunun dışında Gürcistan'da da Lazlar yaşamaktadır. Genel olarak; Lazları Lazca konuşanlar olarak tanımlayabiliriz (www.lazca.org, 2014).

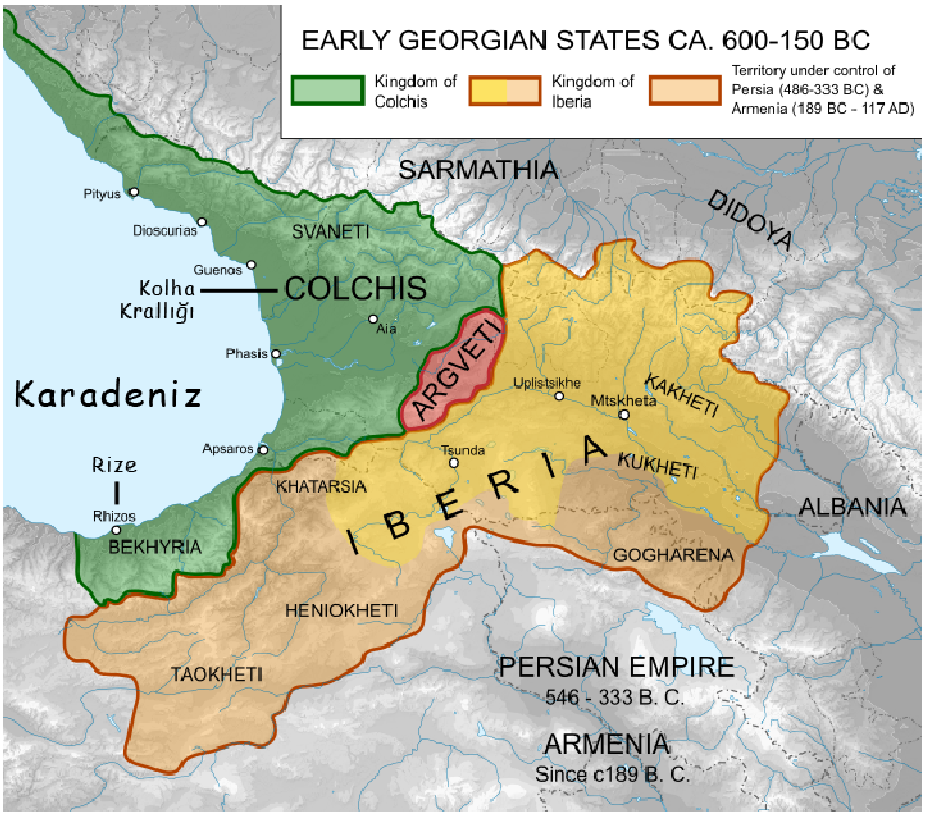

Şekil 2.1 : MÖ. 600-MÖ 150 yılları arasında Kolha Krallığı (url7'den düz.).

'Laz' terimi MS.1. yüzyılda tarihçi Plinius'un ilk kez Kolha halkından Laz adıyla bahsetmesi ile ortaya çıkmıştır. Bu tarihten önce Lazlar Kolhlar olarak bilinen ve bugün Batı Gürcistan olarak adlandırdığımız bölgede, Kolheti'de hayatını sürdüren bir topluluktur (Şekil 2.1). Roma/Bizanslıların Laz (Lazika) dedikleri bu insanlara Gürcüler ve Abhazlar Megrel (Eğrisi) derlerdi. 1.yy'dan itibaren Bizans hakimiyeti

ile krallık, ‘Kolhida Krallığı’ yerine ‘Lazika Krallığı’ olarak anılmaya başlanmıştır (Zehiroğlu, 1999).

Bu halkın mimari eserlerini görüp incelemiş olan Romalı mimar Vitruvius "...Karadeniz'deki Kolhi kavimi, bol kereste kaynaklarına sahiptir ve onların yapım teknikleri de bu kaynaklara bağımlıdır. Onlar iki ağacı zemin üzerine paralel bir şekilde yatırarak aralarında bir ağaç boyu mesafe bırakırlar, sonra da bunları; üzerlerine uç kısımlarından karşılıklı iki ağaç daha koyarak birleştirirler. Bu belirlenmiş alan içinde kalan yer evin iç kısmı olur. Ağaçların kalınlıklarına bağlı olarak arta kalan karşılıklı boşluklar, çamurla ve küçük parçalarla kapatılır. Çatının yapımı için de aynı yöntem uygulanır. Ağaçların uzunlukları aşamalı olarak azaltılarak, köşeler arası mesafe gitgide daraltılır ve böylece piramide benzer bir çatı elde edilir. Çatının üzerini de ağaç parçaları ile örterler ve üzerini balçıkla sıvarlar. Böylece onların bu dörtkenarlı çatıları, kabaca bir tonoz şeklini almış olur." (Vitruvius; De Architectura, II, 1, 4) diye yazar. Bu anlatımdan Lazların kütük yığma tekniğini yüzyıllardır kullanıyor oldukları anlaşılmaktadır.

Lazlar önce Pontus Krallığı’na daha sonra da Roma İmparatorluğu'na karşı bağımsızlık savaşı başlattılar. Lazika Krallığı bu ayaklanmalar sonrası, 2.yy’da giderek güçlenerek bugünkü Batı Gürcistan Bölgesine hâkim oldu (Şekil 2.2). 2.yy’da bu topluluk Sohumi ile Trabzon arasında olan bölgede yaşamaktaydı. 4.yy’da da Doğu Karadeniz Bölgesine inerek Trabzon’u etki alanı içerisine alacak şekilde genişletmişti. 5. yy’ın ikinci yarısına kadar gerek ticaretteki başarıları gerekse egemenlik alanlarını Kafkas Dağları’nın zirvelerine kadar genişletmiş olmaları sayesinde Lazlar muhtemelen en parlak dönemlerini yaşamışlardır (Zehiroğlu, 1999).

6.yy tarihçisi Prokopius’un Trabzon ile Lazika arasında yaptığı bir deniz yolculuğuna ait notlarına dayanarak Bizans topraklarının o dönemde doğuda Rize Deresi’ne kadar dayandığı anlaşılmaktadır. O dönemde Rize yerleşimi Bizans topraklarının doğu sınırını belirleyen bu dere ile aynı adı taşımaktadır. "Rize’nin ötesinde, bağımsız yaşayan toplumlar bulunur, ki bunlar Bizans toprakları ile Lazların arasındaki bölgede yaşarlar ve burada, Atene (Pazar) isimli tanınmış bir köy vardır." (Prokopius VIII. ii. 10-11)(www.lazca.org, 2014).

7. yüzyıldan itibaren Grek koloniciler ticaret merkezlerini Karadeniz kıyılarında kurmaya başladılar. Bu dönem sonrasında Karadeniz, Grekler ve Kolhların sürekli

rekabet alanına dönüştü. Bu savaşlar nedeniyle Roma İmparatorluğu bölgeye askeri müdahalelerde bulundu (Zehiroğlu, 1999).

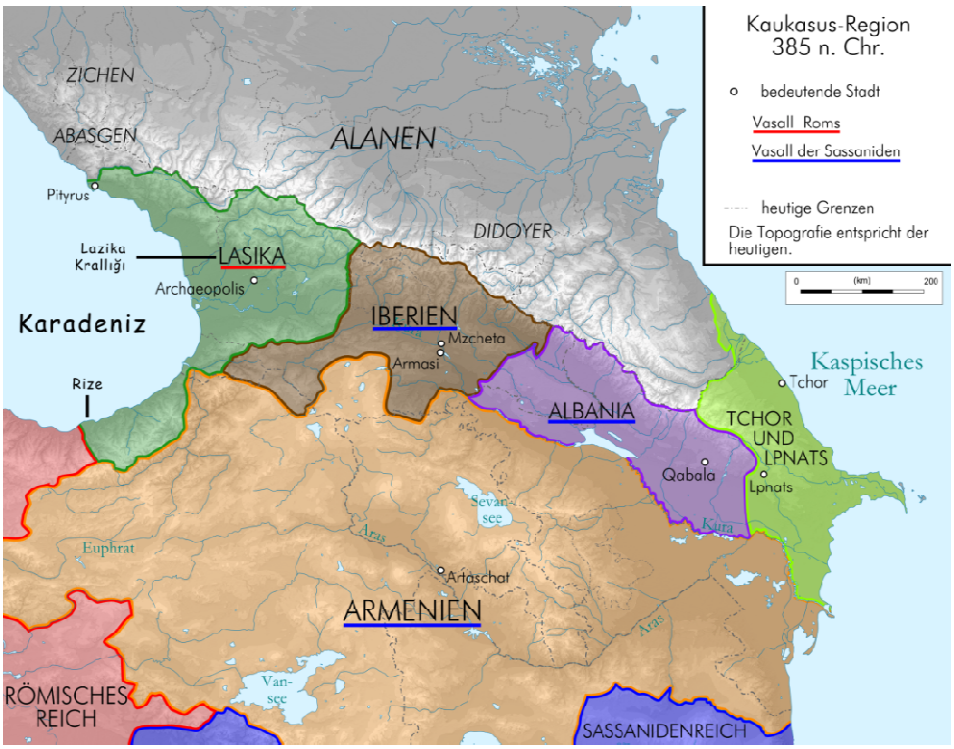

Şekil 2.2 : MS. 385 yılında Lazika Krallığı (url7'den düz.).

1204 yılına kadar 7.yy'daki konumunu koruyan bölgede, 1204 yılında Gürcü desteğini arkasına alan Alexios Kommenos ve David Kommenos kardeşler Trabzon'da bağımsız Trabzon Rum İmparatorluğu'nu kurmuştur. 1461 yılında ise Trabzon Rum Devleti Osmanlı hâkimiyetine girmiştir (Keçiş, t.y.).

1461 yılında Osmanlı hakimiyetine girmesinden sonra Rize İli Osmanlı Devleti'nde birçok statü değiştirmişse de 1867 Osmanlı Vilayet Nizamnamesi'ne göre, Trabzon Vilayeti'nin 6 kazasından biri durumundadır (Cumhuriyetimizin 75. yılında Rize, 1998).

Ak (2000)'a göre; 1876-1877 Osmanlı-Rus savaşından sonra imzalanan Berlin Anlaşması ile 3 Mart 1878'de Batum, Ruslara bırakılmıştır. Yaşanan bu gelişme sancak merkezinin Batum'dan Rize'ye taşınmasına neden olmuştur. 1867 yılında belediye teşkilatı kurulmuş olan Rize, sancağın yeni merkezi olmuştur. Bu statüsünü Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarında da sürdürmüştür. O dönemde Lazistan sancağının 3 kazası (Rize, Pazar [Atina], Hopa) 6 nahiyesi ve 364 köyü bulunmaktadır (www.findikli.bel.tr, 2015).

Birinci dünya savaşı sonrası 1916 da Rize ve Hopa arasındaki bölümler Gürcistan'a, Trabzon da Ermenistan'a bırakılmak istenmiş, daha sonra Rusya'da gerçekleşen sosyalist devrim nedeniyle Rusya Brest-Litovsk Antlaşması ile Rusya bölgeden çekilmiştir (Ak, 2000).

Viçe Nahiyesi'nin 1886 yılındaki kuruluşuna kadar, Fındıklı İlçesi Osmanlı döneminde Gavra isimli küçük bir balıkçı köyü idi. Hopa'ya bağlı Viçe Nahiyesi, yukarıda da bahsedildiği gibi, Osmanlı'nın Birinci Dünya Savaşı yenilgisi ile 1916'da Rusya devleti sınırlarına katılmıştır. Bu dönemde çokça muhacir almıştır. Sonraki yıllarda sancak merkezi olan Rize, 20 Nisan 1924 tarihinde vilayet olmuştur (Cumhuriyetin 75. yılında Rize, 1998).

1933 tarihinde Rize Vilayeti'ne bağlanan Artvin (Çoruh), 1936'da vilayet olarak ayrılmıştır. Artvin'in Hopa Kazası'na bağlı Fındıklı Bucağı, 1947 yılında ilçe statüsüne yükseltilmiştir. 1948'de ise Fındıklı Belediyesi kurulmuştur. 1953 yılında Fındıklı İlçesi Artvin İli'nden ayrılarak Rize İli'ne bağlanmıştır (Cumhuriyetin 75. yılında Rize, 1998).

Günümüzde ise Fındıklı İlçesi; 8 mahallesi, 22 köyü bulunan ve Rize İli'ne bağlı bir ilçedir (www.findikli.bel.tr, 2015).

2.2 Coğrafi Konum ve Ulaşım

Doğu Karadeniz Bölümü, Karadeniz Bölgesi'nin Melet Çayı'nın doğusunda kalan bölümüdür. Doğu Karadeniz Bölümü'nde bulunan Rize İli'nin kuzey sınırını Karadeniz belirler (Şekil 2.3). Rize İli'nin batısında Trabzon, güneyinde Erzurum ve Bayburt, doğusunda ise Artvin İlleri bulunmaktadır. Rize İli; İyidere, Derepazarı, Kalkandere, İkizdere, Rize Merkez, Güneysu, Çayeli, Hemşin, Çamlıhemşin, Pazar, Ardeşen ve Fındıklı ilçelerinden oluşmaktadır.

Şekil 2.3 : Rize İli ve çevresi (url9'den düz.).

Çoğunluğu dağlık ve engebeli arazilerden oluşan ilin yüz ölçümü 3920 kilometrekare, sahil şeridinin uzunluğu ise 80 kilometredir. Sahiller ise akarsuların getirdiği alüvyonlar nedeniyle daha düzlük alanlara sahiptir (İnanç, 2010).

Fındıklı İlçesi (Şekil 2.4) Doğu Karadeniz'in Rize İli'nin en doğudaki ilçesidir. Eski (Lazca) ismi Viçe (*Viže*)'dir. Sahil şeridinde yer alan ilçenin kuzeyini Karadeniz, güneyini Artvin'in Yusufeli İlçesi, doğusunu Artvin'in Arhavi İlçesi ve batısını Rize'nin Ardeşen İlçesi sınırlamaktadır. İlçenin toplam yüzölçümü 409 kilometre kare olmasına karşın engebeli arazi şartları nedeniyle yerleşim sahil şeridi ve Çağlayan ve Arılı Dereleri'nin oluşturduğu vadilerdeki düzlük alanlarda yoğunlaşmıştır.

Şekil 2.4 : Fındıklı İlçesi ve çevresi (url9'den düz.).

Hara Köyü 227 nüfusa (2014 nüfus sayımına göre), 107 haneye ve 5 mahalleye sahiptir. Köyün yüzölçümü 5.941.849,46 m²'dir (Fındıklı Nüfus Müdürlüğü, 2015).

Fındıklı ilçe merkezinin yaklaşık olarak 6,5 km güneyinde bulunan köy merkezi 41°13′36″ Kuzey enlemi, 41°9′3″ Doğu boylamı koordinatlarında bulunmaktadır. Köseoğlu Osman Cengiz Evi köyün Kozmağa Mevkii, Köseoğlu Mahallesi'nde yer alır.

Bölgenin engebeli yapısı nedeniyle iç kesimlere ulaşım güçlükle yapılmaktadır. Ulaşım 20.yy'ın ikinci yarısına kadar ağırlıklı olarak deniz yolundan sağlanmaktadır. 1950'li yıllarda kara taşımacılığının öneminin artması bu güçlüğün azalmasına katkı sağlamıştır. İç kesimler ile bağlantı sadece belli noktalardan yapılabilmektedir. Bunlar; Trabzon-Erzurum, Samsun-Sivas, İnebolu-Kastamonu, Çankırı-Zonguldak, Gerede-Ankara karayollarıdır (Atalay, Mortan; 1995). Hava ulaşımı ise bölgenin tamamına Samsun ve Trabzon'dan sağlamaktadır. Son yıllarda Ordu Giresun arasında bir havalimanı daha yapılmaktadır.

1916 yılında Rus işgali sırasında yapılmış olan karayolu Fındıklı'ya ulaşımı yıllarca karşılamış, daha sonraki yıllarda ulaşım sahil yoluna alınmıştır. Karayolu ulaşımı günümüzde Karadeniz Sahil Yolu'ndan sağlanmaktadır. Bu yol Karadeniz sahili doldurularak yaklaşık 20 yılda yapılmış ve 2007 yılında tamamlanmıştır (https://tr.wikipedia.org/wiki/D_010). Karadeniz Sahil Yolu proje başladığı tarihten itibaren çokça eleştiriye maruz kalmıştır. Yakın zamanda bölgede birçok ilçede gerçekleşmiş sel felaketlerinin nedeni olarak da yağmur ve dere suların yolu aşarak denize ulaşamaması gösterilmektedir (http://www.ntv.com.tr/arsiv/id/24986774/). Yolun yapımı sırasında birçok balık türü Karadeniz kıyılarından göç etmiş, yöre halkının da denizle olan ilişkisi zedelenmiştir (Son Kumsal Belgeseli, 2008).

2.3 Topografya, İklim ve Bitki Örtüsü

Doğu Karadeniz'de dağlar diğer bölümlerden farklı olarak sahilden itibaren hemen yükselmeye başlar. Bu durum arazinin diğer bölümlere göre çok daha sarp yükseltilerle kuşaklara bölünmesine neden olmuştur.

Bu kuşaklar Sahil, Yukarı Kelkit ve Çoruh olarak adlandırılmaktadır. Sahil kuşağını batıda Giresun, doğuda Rize ve Karçal dağları oluşturur. Bu kuşağın ardında, doğuda Çoruh, batıda Kelkit nehirleri ve vadilerinin oluşturduğu Çoruh yöresi bulunur. Bu vadilerin güneyinde ise Çimen, Kop, Mescit ve Yalnızçam dağlarını içeren bir diğer dağ kuşağı, Yukarı Kelkit, yer alır (Atalay ve Mortan, 1995).

Doğu Karadeniz Bölgesi özellikle sahil kesiminde bol yağış alan ılıman nemli bir iklime sahiptir. İç kesimlere doğru gidildikçe yüksekliğin artması ile nem oranında azalma görülür. Bu nedenle deniz yüzeyinden 700 metreye kadar yayvan yapraklı kıyı şeridi etek ormanları 700 metre ile 2000 metre arasında karışık yapraklı nemli dağ ormanları şeridi, 2000 ila 2700 metre arasında ise aşınım yüzeylerinin oluşturduğu yaylalar şeridi bulunmaktadır (Vural, 2005).

Doğu Karadeniz bölümünün iklim özellikleri dağların kıyıya paralel olarak uzanmasından ötürü farklılıklar göstermektedir. Kıyı kesimi ile iç kesim arasında büyük iklim farklılıkları görülmektedir. Kıyı kesimi Anadolu'nun en çok yağış alan bölümüdür ve ılıman nemli bir iklim görülürken ısı farklılıkları azdır (yıllık ortalama 13-15 derece). İç kesimlerde ise yüksekliğin artmasıyla kışları soğuk ve sert yazları sıcak ve kurak geçtiğinden mevsimler arası farklılıkları yüksektir (Çakır, 2000).

500 metre rakıma kadar ulaşan kesimlerde çeşitli sebze ve meyveler, mısır, patates, tütün, fındık gibi tarım ürünleri yetişmekte iken dağların yüksek kısımlarında ise sarıçam, ladin, köknar ağaçlarından oluşan ormanlar bulunmaktadır. 2000 metreden yüksek kesimlerde ağaç florası yok denecek kadar az iken dağ çayırları yetişmektedir. Rize İli'nin nem oranı yıl içerisinde minimum yüzde 75 civarındadır. Bunun nedenlerine bölümün bol yağış alması, denizin etkisi, bitki örtüsünün çok sık olması gösterilebilir. Rize İli'nin ormanlarında sarıçam, kızılağaç, kestane, kayın, ıhlamur, akasya gibi ağaçlar yetişmektedir. Fındıklı İlçesi Doğu Karadeniz'in sahil şeridi bitki örtüsü ve iklim özelliklerini göstermektedir (Atalay, Mortan; 1995).

"Kıyıya paralel dağların kuzey ve güney yamaçlarında iklime bağlı olarak bitki örtüsü değişmektedir. Bu farklılık doğal olarak kuzey yamaçlarında sahile kadar olan ev tiplerinin görsel bütününe de yansır" (Sümerkan, 1990).

Dağlar kuzeyden ve batıdan gelen hava kütlelerinin etkisinde kalır ve gerilerinde kalan bölgeye bu kütlelerin geçmesine engel oluştururlar. Rize İli'ni içine alan Doğu Bölümü ise, kuzeye doğru bükülmesi nedeniyle, özellikle Rize ile Artvin İlleri'nin sahil bölümleri batı rüzgârlarının engelsiz olarak, cepheden alırlar. Bu yüzden Doğu Karadeniz Bölümü'nün en çok yağış alan kısımları bu illerdir. Rize'ye yılda 2 bin 350 milimetre kadar yağış düşmektedir. Türkiye ortalaması ise yıllık 645 milimetredir (İnanç, 2010).

2.4 Sosyo-kültürel ve Ekonomik Yapı

Fındıklı İlçesi’nin nüfusu çoğunlukla Lazlardan oluşmaktadır. İlçede Lazlar, Hemşinliler ve çoğunluğu Doğu Anadolu Bölgesi’nden göç ile gelmiş halklar yaşamaktadır. Genel olarak ilçenin çeşitli kültürler barındırdığından söz edilebilir. İlçede çoğunlukta olan Laz nüfus kendi arasında, ana dil olarak Lazca konuşmaktadır. Günlük dil olarak ise Lazca ve Türkçe birlikte kullanılmaktadır. Buna karşın Lazca dilinin genç nüfusta kullanımı gün geçtikçe azalmaktadır. Dilin kaybolması karşısında alınan önlemler de bulunmaktadır. Bunlara ilkokullarda seçmeli ders olarak Lazca dilinin öğretilmeye başlanması örnek olarak verilebilir.

İlçede günümüzde hayvancılık ve tarım en önemli geçim kaynaklarıdır. Çay tarımı başı çekmektedir. 1950’lili yıllarda çay tarımına geçilmeden önce fındık, mısır, pirinç, arpa en önemli tarım ürünleri iken çay yaygınlaştıktan sonra bu ürünlerin üretimi giderek azalmıştır. Günümüzde ise çay, kivi ve fındık üretimi devam etmektedir. Bunların yanında arıcılık ve balıkçılık da ana geçim kaynakları olarak gösterilebilir.

Anadolu'nun her yöresinde olduğu gibi Fındıklı İlçesi’nde de yaz aylarında köy nüfusu artmaktadır. Kış aylarında ise nüfus ilçelere kaymaktadır. Bu nedenle ilçe merkezlerinde çarpık ve düzensiz yapılaşma artmıştır. Bu çarpık yapılaşmanın son yıllarda köylere de sıçraması yöreye özgü kırsal mimariyi tehdit etmektedir.

3. DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ

3.1 Çevre Koşullarına Göre Geleneksel Yerleşim Biçimlenişleri

Bölgede dağların kıyıya paralel olarak yerleşiyor olması ve denize ulaşan akarsuların oluşturduğu derin vadiler arazinin engebeli bir yapıya sahip olması sonucunu doğurmuştur.

Arazinin engebeli oluşu yörede ulaşımın güç olarak sağlanmasına neden olur. Bu nedenle özellikle iç kesimlerde doğu-batı yönde bağlantı yoktur. Bu sorun yörede çokça köprüyle aşılmıştır (Çevik, 2014). Yerleşim sahil şeridinde ve içlere doğru uzanan derin vadi yamaçlarında görülmektedir. Arazi şartları Doğu Karadeniz'de yerleşmelerin dağınık olması zorunluluğunu doğurmuştur.

Özellikle de iç kesimlere doğru gidildikçe iki komşu ev arasında iki kilometreye kadar çıkan mesafeler görülür (Özgüner, 1970). Anadolu köylerinde görülen sıkışık, neredeyse çatıların birleştiği yerleşim düzeyinde bir yakınlığa ulaşmasa da topografyanın elverişli olduğu bazı kısımlarda daha toplu, mahalle düzeyinde yerleşmelere de rastlanır. Köseoğlu Mahallesi bu tip yerleşimlere bir örnektir (Şekil A.3). Komşu evler arası yaklaşık olarak 20-25 metre kadardır.

"Dağınık yerleşmenin bayındırlık hizmetleri yönünden ortaya çıkardığı sakıncalar aşikardır. Her eve ayrı ayrı, yol, su ve elektrik getirmenin pratik bir çözüm olmadığı muhakkaktır, yükleteceği mali külfetler büyüktür." (Özgüner, 1970).

Yapılar genel olarak girişleri güney tarafa yönlenecek şekilde yerleştirilmiştir. Buna rağmen arazi yapısı nedeniyle evler birbirine paralel değildir.

Orman yoğunluğunun çok olduğu daha iç kesimlerde ahşap yığma evler birbirinden, sahil kuşağında yer alan evler gibi, uzak olarak inşa edilirken, 2000 metreyi aşan rakımlarda bulunan yığma taş yayla evi örnekleri gerek arazinin uygun oluşu gerekse sert hava şartları nedeniyle daha yakın inşa edilirler.

Yöre yapılaşmasının vazgeçilmez öğeleri olan ek yapılar da yerleşim şekillerine uyum sağlayacak şekilde inşa edilmiştir. Bunlara değirmenler, ambarlar, serenderler,

bagenler, ahırlar ve günümüz koşullarında da yarıcı evleri başlıca örnekler olarak verilebilir.

3.2 Geleneksel Plan Tipleri

Konut kültürü yöre insanının mekan-zaman ilişkisini, yaşayış şekillerini, imgelerini yansıtırken; bir yandan da kullanıcısının aile yapısını, yaşayış şeklini, anlamlarını yansıtır (Batur, Öymen, 2005).

Kırsal mimari öğeler yörenin yaşayış şartları, gelenekleri, ekonomik koşulları, bölgesel ve doğal verilerine göre biçimlenir. Ev, Anadolu'da geleneksel davranışların dışa vurumudur. Doğu Karadeniz örneğinde evler katılımlı bir yolla, imece usulü, usta ve halk birlikteliğiyle inşa edilir (Çevik, 2014).

Romalı mimar Vitruvius Lazların boğaz geçme tekniğini ve kütük yığma mimariyi kullandıklarını yazar (Vitruvius; De Architectura, II, 1, 4). Bu durumda Lazların yüzyıllar içerisinde aynı teknikleri geliştirerek kullanmaya devam ettikleri anlaşılmaktadır. Topografya nedeniyle kıyı kesiminde yapılaşma yüzyıllardır olmasına rağmen iç kesimlerde ancak ulaşım şartlarının gelişmesiyle yapılaşma başlamıştır. Bu nedenle de sahil kuşağı mimarisi iç kesimlere göre daha gelişmiştir. Bunda, sahil şeridinde ev inşa ediyor olan ustaların aynı zamanda ince işçilik gerektiren, tekne yapımında da çalışıyor olmalarının büyük rolü vardır. Bezemeler de bu yolla yapıya girmiştir.

Plan bazında iç kesimlerdeki mimari genellikle farklılık gösterirken, -sahil kuşağında- Hopa ve Trabzon arasında yer alan evlerin genelinin tek bir plan tipinin özelliklerini gösterdiği bilinmektedir (Çevik, 2014). Yörede en çok görülen plan tipi tez kapsamında 'Laz Evi' olarak adlandırılmış olan ve Köseoğlu Osman Cengiz Evi'nin planında da açıkça okunabilen türdür (Şekil 3.1). Tez kapsamında Laz Evi terimi Lazların yoğunlukta yaşadığı yapılı çevrede bulunan ve aşağıda detaylı olarak anlatılacak olan yöresel plan tipine sahip evler için kullanılmıştır. Bu terim yerel halk tarafından da kullanılmaktadır. Bu evler genellikle göz dolgu zemin kat dış duvarlara ve ahşap dolma iç duvarlara sahip evler olmasına rağmen, dış duvarlarının bir kısmı ya da tamamı farklı yapım teknikleriyle yapıldığı örnekler de çokça bulunur.

Ev, bölgede yüzyıllardır süregelen alışkanlıklar ve günlük yaşam tarzları ışığında şekillenmiştir. "Doğu Karadeniz'de bir ev yapan usta yeni değişik bir plan çizmeyi

düşünmez, iç düzen asırlardır denenmiş ve mükemmelleştirilmiş bir şema üzerine kurulur… Her bir odanın belirli bir fonksiyonu vardır ve belirli kimselere hizmet eder, fakat muhtelif ihtiyaçlara cevap veren ve bütün bir ev halkının bir araya geldiği büyük bir mekan vardır ki bütün plan tiplerinde gözükür.” (Özgüner, 1970).

Yörede sıcak iklimin ve toplu yerleşmelerin neticesi olan avlulara ve iç bahçelere rastlanmaz (Özgüner, 1970). Girişler genellikle maksimum ışığı alabilmek adına güney tarafa yönelmiştir. Yöresel plan tipi olarak bahsedilecek olan tip, halkın yaşayış biçimine göre şekillenmiştir. Yöre halkı gününün çoğunu dışarıda geçirdiğinden ve iklimsel şartlar nedeniyle tarladan çamurlu olarak geldiğinden, bir dış geçiş mekanı olarak evlerin önünde avla yer alır (Şekil A.6). Genellikle evlerin ön avlusundan 6-7 basamakla, giriş duvarı içeri çekilerek oluşturulmuş olan avlaya çıkılır.

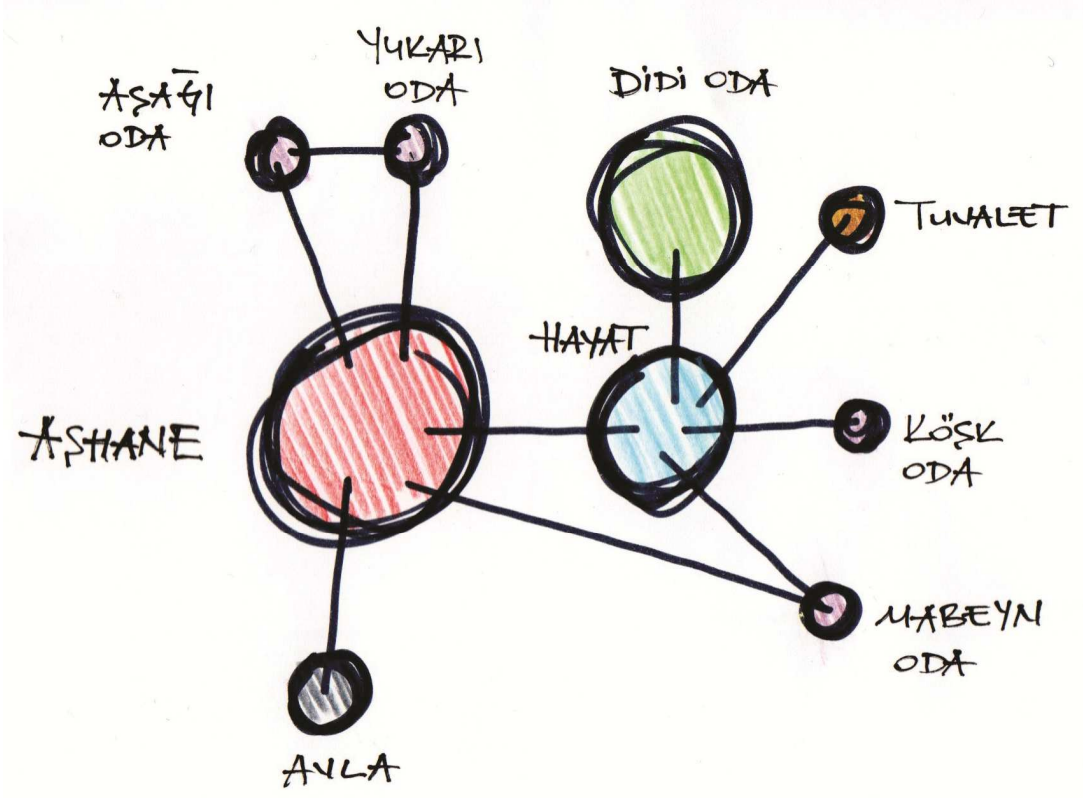

Şekil 3.1 : ‘Laz Evi’ plan tipi şeması.

Avladan yüksek bir eşiğe sahip bir kapı ile aşhaneye girilir. Aşhane evdeki yaşamın merkezidir. Pişirme, oturma, yemek yeme, imece gibi günlük işler aşhanede görülür. Aşhaneler özgün durumda toprak zeminli, orta ateş etrafında ailenin günlük hayatını geçirdiği, toplanma mekânı olarak tanımlanabilir. Genellikle bir tavanla bitirilmemiştir. Yanan ateşin dumanının çıkabilmesi için çatı örtüsü içeriden

kaplanmadan bırakılmıştır. Orta ateş üzerindeki ana kirişe (*ongure*) asılı olan ve boyu bir kanca yardımı ile ayarlanabilen kalın bir zincir (*k'eremuli*) ucunda bulunan kazanlarda yemek pişer. Günümüzde aşhanelerin döşemesi ahşap kaplanmış ve salon olarak kullanılmaya başlanmıştır. Hara Köyü'nde özgün toprak zemini ile kalan tek örnek Cahit Kitapçı Evi'dir (Şekil 3.20). Aşhanenin bir duvarı yüklük ve dolaplarla geçilir. Bu dolapların genellikle ortasından bir kapı ile hayata girilir. Bu dolaplar ve oda kapı eşikleri sıkıştırılmış toprak zeminden yüksekte tutularak yaşama mekanları haşerelerden uzak tutulmuştur. Büyük aileler için inşa edilmiş evlerde ayrıca girişe yakın bir de kiler bulunur. Bu kiler bulunan evlerde genellikle kiler girişini aşhaneden ayırmak amacı ile bir giriş holü oluşturulmuştur. Kimi örneklerde mabeyn odanın bu giriş holüne açıldığı da görülür.

Aşhaneye açılan, girişin karşı yönünde kalan bitişik iki oda, yukarı oda (*jilendon* oda) ve aşağı oda (*zsalendon* oda) olarak adlandırılır. Yukarı oda (eğime göre yukarı tarafta kalan oda), anne ve babanın, aşağı oda (eğime göre aşağı tarafta kalan oda) ise 4-5 yaşına kadar olan çocukların odasıdır. İki oda birbirine bir kapı ile bağlanmıştır. Bunun nedeni annenin gece aşhaneye çıkmak zorunda kalmadan, yatak giysileriyle, küçük çocuklarıyla ilgilenebilmesidir. Köseoğlu Evi'nde böyle bir ara kapı bulunmamaktadır.

Aşhaneden koridora açılan kapıdan direkt olarak hayata geçilir. Özgün halinde de günümüzde olduğu gibi ikinci bir salon, bir misafir ağırlama mekânı olarak kullanılır. Hayatlar nadiren de olsa küçük bir cumba ile cepheye çıkma olarak yansıyabilirler (Şekil 3.22, 3.23, 3.29). Hayata açılan 3 oda vardır. Bunlar mabeyn oda, köşk oda ve *didi* oda (büyük oda) olarak adlandırılırlar. Hayattan bir koridor yoluyla tuvaletlere geçilir.

Mabeyn oda evin büyüklerinin odasıdır ve mahremiyet adına hem hayata hem de aşhaneye kapısı vardır. Böylece evin iki ana mekanına da hâkimdir.

Köşk oda mabeyn odanın bitişiğindeki, evin köşesinde yer alan odadır ve iki cepheye de penceresi vardır. Manzaraya hâkimdir. Genellikle evin yeni evlenen çiftinin odası olarak tahsis edilir.

Didi oda ise başodadır. Misafir yatak odası olarak kullanılan, evin en büyük ve gözden uzak odasıdır. Bu odada sedir (*memsofa*), yüklük (*musandara*) ve genellikle de ocak bulunur.

Yörede evler genel olarak bu plan tipine göre biçimlenmesine rağmen ailenin ekonomik yapısı ve büyüklüğü planda, oda sayıları ve büyüklüklerinde farklılaşmalara neden olur. Genellikle eğime göre yüksekte kalan tarafa aşhane, manzaraya bakan yani eğime göre aşağıda kalan tarafa ise hayat yerleştirilir. Böylece evin iki merkezi öğesinin yerleri belirlenmiş olur. Geri kalan oda düzeni bu iki merkezin etrafında şekillenir (Sözen, Eruzun; 2001)(Şekil 3.3).

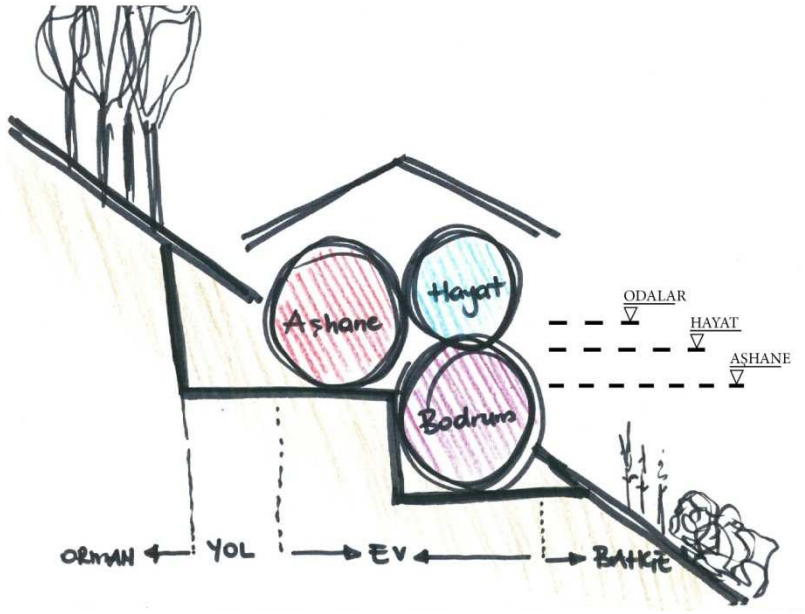

Şekil 3.2 : ‘Laz Evi’ eğimli araziye yerleşim şeması.

“Ahşap çatma biran evvel çatının örtülmesini ve yapının emniyete alınmasını sağlamaktadır. Köylü için bir seferde evi bitirmek güç olacağından böyle çatısı örtülmüş bir evin, sonra zamanla iç bölmeleri, kapıları, parmaklıkları tamamlanabilmektedir.” (Özgüner, 1970).

Evlerin imece usulü ve uzun uğraşlarla yapılıyor olmasını yan evin sahibi Cengiz Cengiz şöyle anlatıyor; “Bu binalar çok eziyetlere mal olan binalardır. Bir usta eve girdi mi evin adamı olurdu. Bir sene evde kalırdı. Odaları yavaş yavaş inşa ederdi. Her şeyi elle yapardı. Bir hızar bir de balta vardı. Evde eli eren de ustaya yardım ederdi. Ustalar önemsenir, el üstünde tutulurdu.” (Cengiz, C., 2014).

Tuvaletler Anadolu’nun hemen her yerinde görüldüğü üzere evin dışında konumlandırılmamış, ana yapı ile birlikte planlanmıştır. Evin temeli örülürken tuvaletin temeli de ana yapının temeli ile birlikte, yapıdan çıkıntı yapacak şekilde örülür. Bu önlem ve tuvalet hacminin çatısının ana yapının çatısından tamamen ayrı olarak inşa edilmesi koku problemine karşı alınmış önlemlerdir (Cengiz, C., 2014).

Bu tuvaletlere dışarıdan da bir taş merdiven yardımı ile giriş sağlanmaktadır (Şekil 3.3). Bunun nedeni ev halkının bahçeden geldiği üstü başı ile evin içinden geçmek zorunda kalmadan doğrudan tuvalet ve banyoya ulaşabilmesidir.

Şekil 3.3 : Yaşar Alişan Evi tuvalet hacmi merdiveni.

3.3 Serenderler/*Nayla*lar

Serenderler (serander) her evin yanında bulunan depo işlevi olarak yapılanmış, küçük, zarif, ahşap, konstrüksiyonlardır (Şekil A.91). Yörede Lazca ismiyle *nayla* olarak adlandırılırlar. Serender kelimesi serin yer anlamına gelmektedir. Mısır, fındık, hurma gibi yöreye özgü maddelerin haşerelerden uzak olarak kurutulup saklanabilmesi için, yerden koparılarak en az iki katlı olarak inşa edilmişlerdir. Malzemelerin çürümeden kuruyabilmesi için bir veya iki cephesi ve döşemeleri içeriye sürekli hava alacak, karşıdan karşıya rüzgar geçecek şekilde aralıklı tahtalarla yapılmıştır (Şekil A.95). Doğu Karadeniz'de kırsal mimarinin vazgeçilmez unsurlarındandır.

“Serander, ahşap yapısı, geçme detayları alaturka kiremidi ve çardağı ile eve has nitelikler gösterir, fakat içinde insan barınmadığı, tüten bir bacası, açılan bir penceresi olmadığı için etkisi tamamen farklı olmaktadır.” (Özgüner, 1970).

Altta eğimi karşılamak üzere yığma taştan bir katı bulunur. Üzerine iki katlı ahşap yapı gelir. Odunluk benzeri bir işlev için kullanılan ilk kat tamamen açık, sadece üst katı taşıyacak olan, genellikle dört ila altı direkle geçilmiştir. Bu direkler payandalarla desteklenir. Bu direklerin tepelerindeki tekerlek biçiminde yontulmuş ahşap parçaların (*serentişi kara*) üzerine esas işlevi yerine getirecek olan üst kat oturtulmuştur. Bu, yöreye özgü tekerlek şekilli ahşap parçalar üst kata fare ve haşerelerin ulaşabilmesini engeller (Şekil 3.4). Bu nedenden dolayı *nayla*lara sabit bir merdiven yerine portatif merdivenler kullanılarak çıkılır.

Şekil 3.4 : *Serentişi kara*, Köseoğlu Evi (Cengiz, O., 2009).

Başlıklar üzerine esas yapıyı taşıyan kalın kirişler oturur. Bunların üzerinde 5-7 cm kalınlığında, kestane veya gürgen ağaç tahtalarından yapılmış olan esas yapı oturtulmuştur. Çardak ve ambar kısımlarından oluşan serander, ahşap yığma tekniğiyle yapılmıştır. Köşelerde boğaz geçme tekniği uygulanır (Eruzun, 1997)(Şekil 3.5). Hiçbir çivi kullanılmadan yapılan bu yapılar sökülüp tekrar kurulabilir özelliktedir. Döşemeler genellikle yine aynı tahtalardan, aralarında yaklaşık yarım santim boşluklar bırakılacak şekilde döşenir. Böylece kurutulmak üzere yere serilmiş olan ürünlerin hem alttan hem üstten havalanması sağlanır.

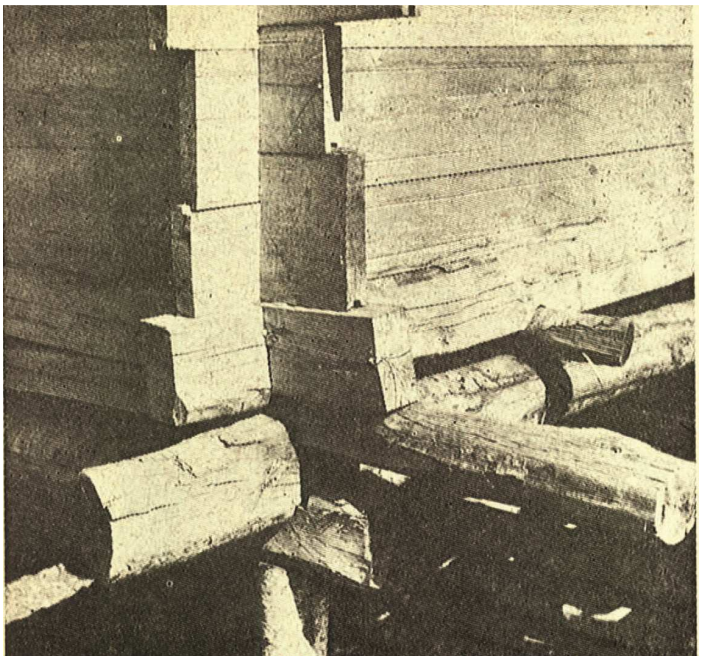

Şekil 3.5 : Tahta yığma, boğaz geçme detayı (Özgüner, 1970).

Bazı evlerde (Cahit Kitapçı Evi serenderi ve Orhan Tüfekçi Evi serenderi, Hara Köyü) döşemenin kumar ağacı çubuklarından sepet şeklinde örülerek de yapılmış olduğu gözlenmiştir (Şekil 3.20).

Her kat altındakinden daha geniş tutulmuştur. Bu da yapının iyice hafif bir sütrüktür olarak görünmesini sağlar. Serenderler çok işlemelidir. Sadece depo işlevi sergileyen bir yapı için bu kadar detaylı işlemelerin anlamı ev sahibinin serenderi ile gösteriş yapmasıdır (Cengiz, C., 2014). Yörede evin zenginliğini serenderinin gösterdiği söylenir.

Serenderin esas mekanı olan ambara bir portatif merdiven yardımıyla ve bir balkon aracılıyla geçilir. Ek olarak Köseoğlu Evi serenderi örneğinde de görüldüğü gibi, ikinci bir ambar katı olan serenderler de bulunmaktadır. Bu örnekte ikinci kat çatı arasıdır.

Yörede serenderlerin çatıları semer (beşik) çatı veya dört omuz (kırma) çatı olarak düzenlenmiştir. Çatı örtüsü ise alaturka kiremittir. En eski örneklerinin ise yaklaşık 250 yıllık olduğu tahmin edilmektedir (Karpuz, 1999). Alaturka kiremitin yaygınlaşmasından önce ise çatı kaplaması olarak yörede hartama kullanılırdı (bkz. 3.5 Çatı Tipleri).

3.4 Geleneksel Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde kent ölçeğinde çeşitli malzemeler görülmesine karşın, kırsal kesimde, geleneksel mimaride, yaygın olarak ahşap ve taş kullanılır. Bölgenin yüksek nemli ikliminden ötürü, temel duvarları, bodrum kat, ahır ve depo duvarları gibi yaşama mekanlarını zemin kotundan ayıran duvarlarda istisnasız olarak yığma taş kullanılmıştır (Şekil 1.1). Böylece yapı yüksek nemli zeminden koparılmış olur. Üst kotlara çıkıldıkça taşa göre neme daha az dayanıklı olan fakat bölgede bol miktarda bulunan ahşap kullanımı görülmektedir (Zorlu, Faiz; 2012).

Ahşap malzeme nefes alabilme özelliğinden dolayı yöre ikliminde sıkça tercih edilmektedir. Ahşap malzeme olarak Trabzon'un doğusunda kalan bölgede yapılarda genellikle ısı değişimlerine ve neme karşı dayanıklı ve sert bir ağaç türü olan kestane kullanılmaktadır. Trabzon'un batısında kalan bölgede ise daha çok dişbudak, kayın, ladin ve karaağaç gibi ağaç türleri tercih edilmektedir (Zorlu, Faiz; 2012).

Temin kolaylığının yanı sıra, ahşap malzeme taşa göre daha kolay işlenebildiği için tercih edilmiştir. Ahşap, yapılarda taşıyıcı sistemin (taşıyıcı dikmeler, açıklık geçen kirişler, çatı elemanları vb.) dışında iç bölme duvarları, kaplamalar, bezemeler, kapı ve pencereler, döşemeler, çatı örtüsü gibi her türlü donatıda kullanılmaktadır (Vural, 2005).

Eski dönemlerde yapılarda kullanılan ahşap malzeme miktarı daha çok iken, nüfus arttıkça ormanlık arsalar tarlalara dönüşmeye başlamış; bu durum bölgenin kalın kesit verebilen büyük ağaç türlerinin azalması ve taşın yapı bünyesindeki yerinin artması gereğini ortaya çıkmıştır (Sözen, Eruzun; 2001).

Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal mimarisinde taşın temel ve bodrum kat duvarlarında kullanımı istisnasız olmasına karşın diğer kullanım alanlarındaki yeri sahil kesiminden yüksek kesimlere değişiklik gösterir. Bu duvarlar moloz, kaba yonu veya ince yonu olabilmektedir. Yüksek kesimlerde yapının tamamında masif duvarlar olarak görülmekte, kıyı kesiminde ise ahşap taşıyıcı sistem arasında dolgu malzemesi olarak kullanılmaktadır. Bunun dışında ocaklar ve bacalarda da kullanımı yaygındır (Vural, 2005).

Bölge konutlarındaki yapım sistemlerini ahşap yığma sistem, ahşap karkas sistem ve kagir sistem olarak üç grupta sınıflandırabiliriz.

İç kesimlerdeki yükselti artışı nedeniyle oluşmuş olan derin vadiler ulaşımı zorlaştırdığından kıyı kesiminde mimari daha detaylı ve özenlidir. Bunun başka bir nedeni de kıyı kesiminde ev yapan ustaların aynı zamanda tekne yapım işini de çok iyi biliyor olmasıdır.

Dolayısı ile kıyı kesiminde ahşap karkas sistem, genellikle göz dolgu, görülürken iç kesimlerde yani yaylalarda daha basit ahşap sistemler -ahşap yığma sistem- görülmektedir. 2000 metre rakımı geçen yerleşimlerde ise ağaç florası yok denecek kadar az olduğundan tamamen yığma taş sistem ile inşa edilmiş derme çatma denilebilecek mütevazılıkte yayla evleri görülür. Yayla ve mezra evleri geçici yerleşimlerdir.

Ayrıca orman yoğunluğunun, dolayısıyla nemin daha yoğun olduğu iç kesimlerde, yoğuşma oluşturmayan ahşap örnekler, bünyesinde taş bulunduran kagir ve dolma örneklere göre tercih edilmektedir. Buna karşın ahşabın ısı geçirgenlik direnci taşa oranla daha düşük olduğundan, rakım yükseldikçe yığma taş örnekler sıkça görülür (Zorlu, Faiz; 2012).

3.4.1 Ahşap yığma sistemi

Ahşap yığma sistemi, ahşabın yaygın olduğu iç kesimlerde görülmektedir. Yığma taş bir temel ve bodrum kat duvarı üzerine yatay olarak (yığma), köşelerde kurtağzı (Şekil 3.6, 3.7) ya da boğaz geçme (Şekil 3.8, 3.9) tekniğiyle birleşen, kalas (kalas/tomruk yığma) ya da ahşap plakalar (tahta yığma) kullanılır.

Şekil 3.6 : Kurtağzı birleşim detayı.

Şekil 3.7 : Kurtağzı birleşim detayı.

Şekil 3.8 : Boğaz geçme birleşim detayı.

Şekil 3.9 : Boğaz geçme birleşim detayı.

Özellikle yığma olarak inşa edilmiş olan evlerde birleşim detayları büyük önem taşır. Yöre evlerine özgü detaylar boğaz geçme ve kurtağzıdır. Orhan Özgüner boğaz geçme detayı kendi arasında kertme boğaz, kurt boğaz çalma boğaz ve kara boğaz olarak sınıflandırmıştır (Özgüner, 1970)(Şekil 3.10). Kurt boğaz tahta yığma yapılarda kullanılan geçme detayı iken kara boğaz ise tomruk/kalas yığma yapılarda kullanılan birleşim şeklidir. Çalma boğaz ise ahşap dolma olarak tabir ettiğimiz sistemdir.

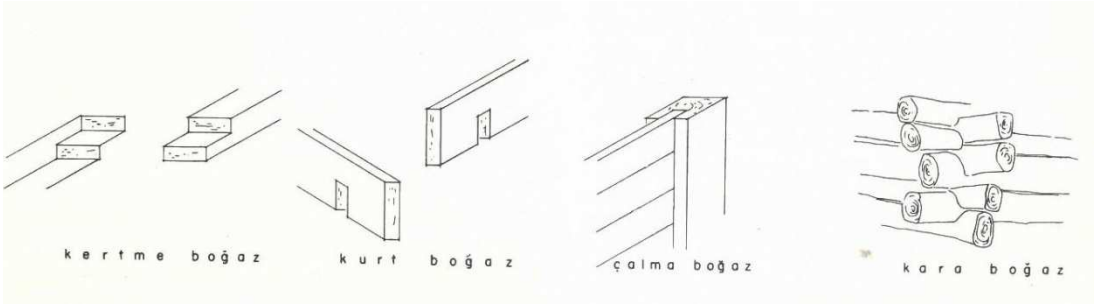

Şekil 3.10 : Boğaz geçme birleşim çeşitleri (Özgüner, 1970).

“Kalas ve tomruk yığma 25-35 cm çaplı yuvarlak tomrukların ya da kabaca dikdörtgen kesit verilmiş ağaçların üst üste yığılmasıyla oluşturulmaktadır.” (Vural, 2005)(Şekil 3.11).

Şekil 3.11 : Zemin katı kütük yığma olan yayla evi, Şavşat Yaylası (url8).

Tahta yığma sistemi, ahşap plakalar haline getirilmiş malzemenin yatay bir biçimde üst üste bindirilmesiyle oluşan sistemdir. Bu ahşaplar genellikle 20 ila 30 cm ende, 4 ila 6 cm kalınlılıkta ve bir oda boyundadır. Bu tahtalar köşelerde boğaz geçme tekniği ile birleşir ve birbirine tahta zıvanalarla tutturulur (Zorlu, Faiz; 2012). Bu sistem yöre mimarisinin vazgeçilmez unsuru olan serenderlerin de yapım tekniğidir ve yörede yüzyıllardır kullanılan kalas/tomruk yığma sisteminin gelişmiş bir versiyonudur (Şekil 3.12).

Şekil 3.12 : İhsan Kara Serenderi-Hara-tahta yığma.

Bu sistem ustanın her detayı kafasında oturtmuş olmasını gerektirir, çünkü tüm iç ve dış duvarların beraber örülmesini gerektiren bir sistemdir. Sistemde birbirine dik gelen iki tahta boğaz geçme tekniğiyle birleştiğinden iç bölmelerin devamı dışarıdan okunur. Hiçbir metal çivi kullanılmadan tamamen ahşaptan inşa edilen bu sistem sayesinde yörede sökülüp taşınabilirliğe elverişli çokça yapı bulunmaktadır. Bu nedenle kagir yapıların yaygın olduğu ve ‘yapmak-yıkmak’ terimlerinin kullanıldığı yörelerin aksine, Doğu Karadeniz kırsal mimarisinde ‘çatmak-sökmek’ terimleri kullanılmaktadır (Özgüner, 1970).

3.4.2 Çatma/ahşap karkas sistem

Çatma sistemde temel duvarları, toprak ile temasta olan duvarlar (ve Doğu Karadeniz örneğinde de yapıyı yüksek nemli topraktan yeterince kaldıracak seviyeye kadar olan duvarlar) kagir olarak inşa edilir. Bu duvarlar moloz, kaba yonu ya da ince yonu taştan yapılarak karkas sistemin başlayacağı seviye hazırlanır (Eldem, 1987)(Şekil 3.13).

Bu taş seviye üzerine köşelerde kurtağzı ya da boğaz geçme tekniği ile birleşen ve yapının ana dikmelerinin oturacağı kaide seviyesini hazırlayan ahşap kirişler gelir. Bu kirişler üzerine oturtulan ana dikmeler oda bölme duvarlarını da taşır. Bu durum oda düzeninin cepheden net olarak okunmasını sağlar (Şekil A.11).

Ahşap yığma sistemde de olduğu gibi; taşıyıcı elemanlar tüm yapı yükünü kagir temel duvarlarına iletir (Çevik, 2014).

Şekil 3.13 : Köseoğlu Evi (Cengiz, O., 2013).

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde çatma sistem genel olarak üç şekilde görülür. Ahşap taşıyıcı dikmeler arasında dolgu elemanı olarak yine ahşabın kullanıldığı örneklere ahşap dolma duvarlı yapılar denir (Şekil 3.14). Bu sistem evlerin iç duvarlarında da kullanılan, kızaklı dikmelere ahşap plakaların geçirilmesi şeklinde görülür. Dolgu malzemesi olarak kullanılan ahşaplar 2,5 ila 6 cm kalınlıkta ve 25 ila 35 cm genişlikte olurlar ve boyları da genellikle bir oda genişliğindedir (Zorlu, Faiz, 2012).

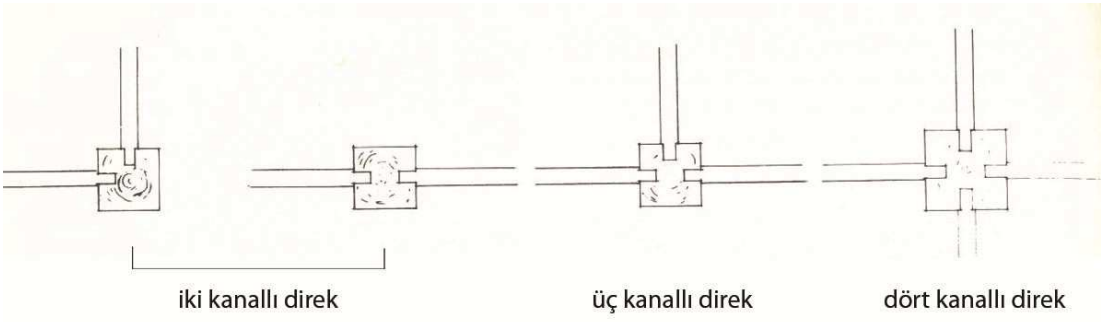

Şekil 3.14 : Ahşap dolma duvar tekniği (Özgüner, 1970'den düz.).

Bölgede en sık görülen ve tez kapsamında incelenecek olan örnek ise göz dolgu tekniğidir. Bu teknikte, ahşap taşıyıcılar arası yatay bağlama elemanları ile bağlanan boşluklar, dere taşları ve kireç harcı ile doldurulur.

Düşey taşıyıcılar arası bağlantıların yaklaşık 45 derece olacak şekilde çapraz olduğu ve boşluklarının yalnız taş kırıkları ile doldurulduğu yapılara muska dolma duvarlı yapılar denmektedir (Şekil 3.15).

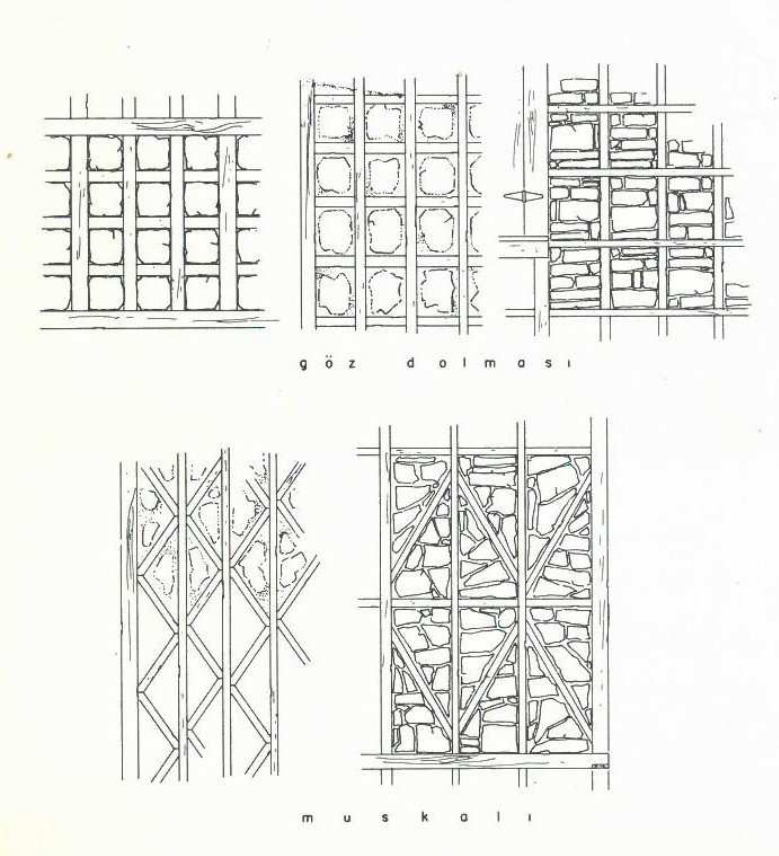

Şekil 3.15 : Göz dolma ve muska dolma duvarlar (Özgüner, 1970).

Bu örnekler daha çok Trabzon'un bazı ilçelerinde görülmekte, Rize'ye doğru yapım sistemi göz dolguya dönmekte ve Rize'den Hopa'ya kadar yoğun olarak görülmekte, Gürcistan sınırına kadar da uzanmaktadır. Gürcistan'da da göz dolgu örneklere rastlanır (Vural, 2005).

Genellikle karşılaşılan bu üç duruma ek olarak, literatürde sıkça rastlanmayan ve yörede 'çakatura' olarak adlandırılan bir duvar yapım sistemine daha rastlanmıştır. Çakatura, düşey taşıyıcı dikmelerin arasının düşey olarak kullanılan ince latalar yardımıyla yaklaşık 5 ila 12 cm aralıklara bölünmesi ve bu bölüntülerin taş kırıkları ile doldurulması şeklinde inşa edilen duvar türüdür (Şekil 3.16). Bazı örneklerde taş kırıklarını tutması açısından latalar birbirine kısa bağdadi parçalarla bağlanır.

Bu latalar duvar boyunca 1 veya 2 hatıl ile bölünür. Yörede eski bir teknik olarak kullanıldığından çakatura örneklere sıkça rastlanmaz.

Çakatura örneklerinde dolgu malzemesi olan taş kırıklarının kıtıklı çamur harcı ile sıvandığı ya da duvarın tamamının kireç sıva ile sıvanmış olduğu örneklere rastlanmıştır. Bu teknik göz dolgu yapım sisteminin ön aşamasıdır.

Şekil 3.16 : Çakatura yapım tekniği örneği-Saat Köyü-Fındıklı.

3.4.2.1 Göz dolgu sistem

Göz dolgu –yöresel değişle dolma duvarlı- evler kaba yonu taştan arazinin eğimini karşılayacak şekilde inşa edilmiş bir yığma temel ve bodrum kat duvarı üzerine inşa edilir. Kagir duvarların üzerine köşelerde kurtağzı ya da boğaz geçme tekniği ile birleşen ahşap kirişler gelir (Şekil 3.17). Bu kirişler ana taşıyıcı sistemin oturacağı kaide seviyesini belirler. Bu kirişler üzerine gelen ana taşıyıcı dikmeler evin köşelerine ve oda bölme duvarları hizalarına denk gelecek şekilde yerleştirilir. Bu birincil taşıyıcı sistem arasında yaklaşık 20 cm aralıklarla, daha ince dikmelerden oluşan ikincil bir sistem bulunur. Düşey olarak yerleştirilmiş olan düşey dikmelerin arası yaklaşık 2 cm kalınlığında latalarla raf oluşturacak şekilde yine yaklaşık 20 cm aralıklarla bölünmüştür (Şekil 3.17). Dikine taşıyıcılar arasına raf gibi çakılmış çıtalar sistemine ‘terekleme’ denir. ‘Terek’, ‘raf’ anlamına gelmektedir. Terekleme her yapı ustasında farklılık göstermesine karşın ortalama 20 cm x 20 cm kutucuklar oluşturur. En çok görülen örnek 17cm x 22 cm’lik düzendir.

Şekil 3.17 : Göz dolgu sistami çatma aşamaları.

Göz dolgu sistemlerde ara dikmelerin kesitleri dizilişlerinin çok sık olması nedeniyle diğer yörelerdeki kırsal mimari yapılarına göre daha incedir. Köşe dikmeler 12 ila 15 cm arasında değişen kare kesitli dikmeler iken ara dikmelerin boyutları 7x14 cm'e hatta bazı örneklerde 5x10 cm'e kadar düşebilmektedir (Çakır, 2000).

Bu karolaj sistemi çoğunlukla evlerin hemen yanı başında bulunan ağaçlıklardan sağlanan kestane ağaçları ile inşa edilir. Bu ağaçlar hızar yardımı ile kesilir ve yamaçlardan inşaat alanına yuvarlanır. Birincil taşıyıcı sistem yerleştirildikten hemen sonra çatı inşasına başlanır. Bu durum çatma sistemin avantajlarından biridir. Yöredeki evlerde dış duvarların ve çatının inşasından sonra evin kalan kısımlarının yapımı ev sahiplerinin maddi durumuna göre birkaç yıla yayılabilir (Cengiz, C., 2014).

Yapılarda kestane dışında nadiren kızılağaç, karaağaç, dişbudak ve kayın da kullanıldığı görülür. Ahşap karolajın oluşturduğu gözlerin içi kenarları tıraşlanarak yerine uygun boyutlara getirilen dere taşları ile kalan kenar boşlukları ise elenmiş kil ve kireçten yapılan harç ile doldurulur. Grinin çeşitli tonlarında olan bu dolgu taşları derelerden sağlandığı için cilalı ve pürüzsüz olur. Zamanla kararan kestane ağaçlarının oluşturduğu karolaj ve onun içerisindeki gri-beyaz dolgunun oluşturduğu görüntü Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin değişmez unsurudur.

Göz dolgu sistemde düşey elemanlarla yatay elemanlar geçmeler yardımıyla birbirine bağlanır. Bu bağlamalarla oluşturulan karolaj sistemin kuruluşu sırasında dolgu malzemesi de yerleştirilmeye başlanır. Dere taşı ve kireç harcından oluşan bu dolgu malzemesi yerine günümüzde bazı restorasyonlar sırasında dolgu malzemesi olarak çimento kullanılmaktadır. "Ancak burada çok önemli bir sorun ortaya çıkmaktadır. Yapım sırasında cephe teşkilinde strüktürel elemanla taşların beraberce uygulanmasındaki amaç taşın dolgu malzemesi görevinin dışında ahşap ile birlikte sıkışarak monolitik çalışmasını sağlamaktır. Bugünkü uygulanan teknikte kullanılan beton ise sadece dolgu malzemesidir." (Çakır, 2000).

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin yüksek nemli ikliminden dolayı mimaride kullanılan malzeme, nemden uzaklaşma (yapıyı yerden koparma, geniş saçaklar vb.) ve havalandırma sistemleri yüksek önem taşır. Ahşap iskeletin arasında dolgu malzemesi olarak taşın kullanılması yöre mimarisinde doğal havalandırma sağlaması açısından yerinde bir çözümdür. Taş ile ahşap arasında kalan boşluğu dolduran kireç

harcı ve iç mekanda kullanılan ahşap kaplama ya da kireç sıva dışında hava akışını engelleyecek herhangi bir yalıtım malzemesi kullanılmaz. Hava geçirgenliği yüksek bu malzemeler sayesinde yapılarda doğal iklimlendirme sağlanmış olur. Ayrıca evlerin cephelerinde kullanılan taş-ahşap yoğunluğu da yöne göre değişir. Güneşe dönük güney yönünde ince ahşap plakalardan yapılmış ahşap dolma duvarlar tercih edilirken diğer yönlerde neme dayanıklı, kalın kesitli ve sert ağaç konstrüksiyonlar ve taş tercih edilmiştir (Zorlu, Faiz, 2012).

Evlerin iç duvarlarında ise 4-5 cm kalınlığındaki ahşap plakaların odaların köşe noktalarında bulunan taşıyıcı dikmelerin kanallarına geçirilmesiyle oluşturulan ahşap dolma tekniği kullanılır. Bu tahta plakalar birbirine ahşap zıvanalarla tutturulur (Cengiz, H.,2013).

“Konstrüksiyon ister çatma veya karkas, ister yığma veya dolma olsun sökülmeğe elverişlidir.” (Özgüner, 1970).

3.5 Çatı Tipleri

Doğu Karadeniz’de çatılar yöresel olarak semer, üç omuz ve dört omuz olmak üzere üç biçimde adlandırılır. Semer çatı iki yöne eğimli (beşik) çatı tipidir. Köseoğlu Evi’nde de görülen üç omuz çatı tipi üç yöne eğimli, eğimi olmayan tarafı cepheden görünüş olarak eğrisel olarak biçimlendirilmiş çatılardır (Şekil 3.18).Yörede en çok görülen tip olduğu söylenebilir. Dört omuz çatılar ise dört yöne de eğimli (kırma) çatılar olarak tanımlanabilir. Serenderlerde ise genellikle dört omuz çatılar tercih edilmiştir.

Şekil 3.18 : Besim Alişan Evi üç omuz çatı (Solmaz Şakar, 2014).

İklimin sert etkilerini yapıdan uzak tutmak için saçaklar her zaman geniş olarak kurgulanmıştır. Örneğin Köseoğlu Evi'nde saçaklar 145 cm'ye ulaşmaktadır. Ayrıca yapılarda çatı arasının havalandırması için bazı önlemler alınmıştır. Göz dolgu mimari örneklerde çatı arası hizasındaki bazı gözlerin boş bırakılması ile doğal havalanma sağlanır (Şekil A.13). Yörede yaygın çatı örtüsü alaturka kiremittir. Alaturka kiremit dışında, nadir de olsa, kiremitten önce kullanılıyor olan hartama örneklere de rastlanmaktadır. Bu örnekler daha çok yayla evlerinde görülür.

Hartama, levha halinde 1 ila 2 cm inceliğinde tahtaların üst üste bindirilip örülerek çatı örtüsü olarak kullanılmasıdır. Genellikle köknar, meşe veya ladin ağacından yapılır (Özgüner, 1970).

Şekil 3.19 : Hartama çatı örtüsüne sahip bir yayla evi (Özgüner, 1970).

3.6 Fındıklı'da İncelenmiş Örnek Evler

Çalışma öncesinde ve süresince birçok yapı gezilerek incelenmiş, ev sahipleri ile görüşülerek bilgiler alınmış, bir kısmının ise plan krokileri çıkarılarak plan tipleri çalışılmıştır. Bu bölümde Fındıklı İlçesi'nde yer alan bu konutlardan on adedi örnek olarak seçilerek plan tipi, yapım sistemi, çatı tipi ve ayırt edici özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

Bu evlerden 1770 yapımı Cahit Kitapçı Evi'nin (Şekil 3.20) Hara Köyü'ndeki en önemli yapı olduğu söylenebilir. Yapı tescilli olmakla beraber köyde sıkıştırılmış toprak aşhane döşemesi ve küçük ambar yapısını koruyan tek evdir. Ayrıca kumar ağacı (bkz. Ek B: Yöresel Yapı Terimleri) dalından örülmüş serender döşemesine sahip yapılardandır. Ev, yığma taş bodrum kat üzeri ahşap dolma zemin kat olarak inşa edilmiştir. Evin doğu cephesi pencerelerinde yöreye düz camın gelmesinden önce kepenk içlerinde kullanılan ahşap parmaklıklar da bulunmaktadır. Plan olarak yöresel plan tipini göstermekte ve hemen hemen Köseoğlu Osman Cengiz Evi ile aynı büyüklüktedir. Besim Alişan Evi de yaklaşık aynı büyüklükte olmakla birlikte, üç omuz çatının net olarak okunabildiği bir örnektir. Bu evin göz dolgu duvarları içeriden kaplamasız olarak bırakılmıştır (Şekil 3.21).

Alparslan Küçükreisoğlu Evi ve Osman Orhon Evi ise, Fındıklı İlçesi'nin Saat Köyü'nde bulunan ve sadece mevsimsel olarak kullanımda olan yapılardır. Göz dolgu duvarlara sahip olan yapıların ayırt edici özelliği, yörede bazı evlerde görüldüğü üzere, hayat mekanının cepheye cumba olarak çıkma yapmasıdır. Bu evlerden Osman Orhon Evi yakın zamanda kapsamlı onarım görerek bodrum katı da evin kullanım alanına katılmıştır (Şekil 3.21, 3.22). Bu ev 1900'lü yılların başlarında daha yüksek bir konumda bulunurken mevsim şartları nedeni ile sökülerek bugünkü konumunda tekrar çatılmıştır. Alparslan Küçükreisoğlu Evi ise yöresel plan tipi özellikleri göstermesine karşın, büyük bir kilere sahip olması nedeniyle mabeyn odası, hayat ve aşhaneye açılmak yerine, giriş holü ve aşhaneye açılacak bir konuma yerleştirilmiştir.

Saat Köyü'nde bulunmakta olan Şevki Orhon Evi yığma taş bodrum kat üzeri tamamen göz dolgu zemin kat duvarlara ve üç omuz çatıya sahiptir. Yöre evlerinde görülen avla Şevki Orhon Evi'nde bulunmamaktadır. Bahçeden dairesel bir taş merdivenle direkt olarak giriş kapısına ulaşılır (Şekil 3.24). Ayrıca evde aşhanenin iki duvarı birden dolap ve yüklükle geçilmiştir.

Yaşar Alişan Evi ise Hara Köyü'nde bulunan ve yapım sistemi diğer evlerden farklı olan bir evdir (Şekil 3.25). Evin zemin kat duvarları kısmen göz dolgu, kısmen ahşap dolma, kısmen de pencerelerin denizlik kotuna kadar göz dolgu, denizlik kotundan yukarısı ahşap dolma duvar olarak inşa edilmiştir. Yaşar Alişan Evi'nde ayrıca çift yönlü, güney ve doğu tarafta, bir avla bulunmaktadır.

Saat Köyü'nde incelenen çakatura ev, yörede görülen çoğu çakatura ev gibi, terk edilmiş bir evdir (Şekil 3.26). Çakatura olarak nitelendirilen yapım sistemi yörede genellikle çok eski evlerde görülmektedir. Kolayca bozulmaya uğrayan bir yapıya sahip olduğu için tercih edilmemektedir ve yok olmaya yüz tutmuş bir yapım sistemidir. Ev, yöresel plan tipini göstermesine karşın girişinde yer alan bir avla yoktur.

Terk edilmemiş olan çakatura ev örneklerinden birisi Sümer Köyü'nde bulunan Ramiz Gürsoy Evi'dir. Bu ev günümüzde çakatura üzeri çimento sıvalıdır (Şekil 3.27). Evin bir de betonarme tuvalet eki bulunmaktadır. Ev sahibinden edinilen bilgilere göre özgün halinde ev yöresel plan tipine göre inşa edilmiş olmasına karşın kendisinin yaptığı büyütme ve değişiklikler ile plan tipi hayli değişmiştir.

Hara Köyü’nde bulunan Orhan Tüfekçi Evi ise bodrum katı kısmen göz dolgu kısmen yığma taş, zemin katı ise kısmen göz dolgu kısmen çakatura kısmen de ahşap dolma olarak inşa edilmiştir. Ev sahipleri yokluk nedeniyle evi farklı dönemlerde inşa ettiklerini bu nedenle evin bölümlerinin farklı yapım sistemleri ile yapıldığını belirtmişlerdir (Şekil 3.28).

Mehmet Şişmanoğlu Konağı örneğinde de görüldüğü gibi, yörenin kırsal mimarisinde tek tük de olsa yığma tuğla yapılar görülmektedir. Bu evler genellikle konak ölçeğinde ve bir köyde bir adedi geçmeyecek şekilde inşa edilmiştir. Bunun nedenini evin sahiplerinden Ayla Küçükreisoğlu, o dönemlerde göçebe ailelerin zaman zaman yöreye gelerek bir köyde atölye kurmaları ve köyün en zengin ailesi için aylarca Çingen tuğlası imal etmeleri olarak açıklamıştır. İmalat bitip ev de tamamlandıktan sonra göçebe aile başka bir köye geçerek atölyelerini taşımaktadırlar (Şekil 3.29). Konak ölçeğinde ve tamamen farklı bir yapım sisteminde inşa edilmiş olması nedeniyle bu ev yöresel plan tipinin özelliklerini göstermemektedir.

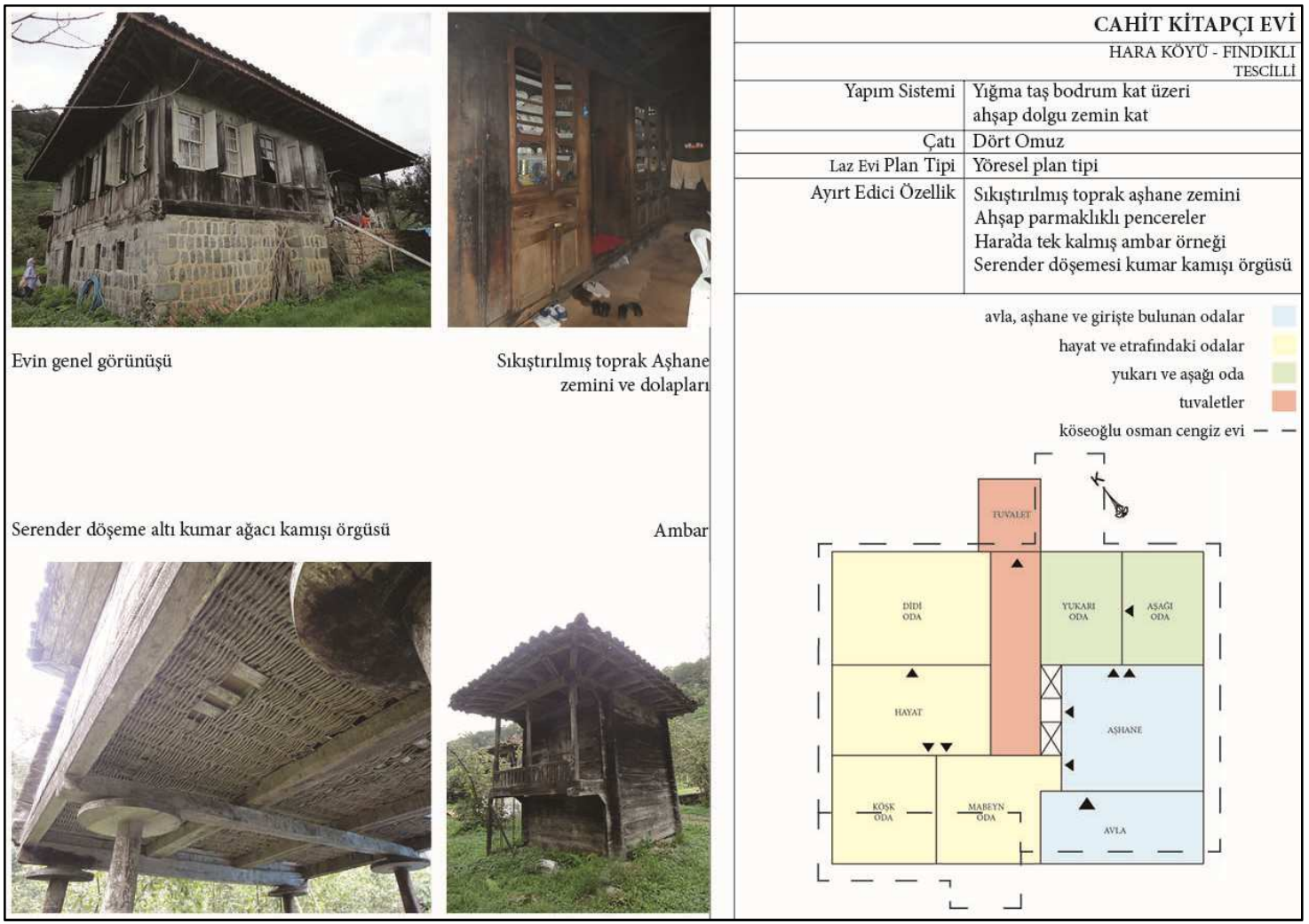

Şekil 3.20 : Cahit Kitapçı Evi-Hara Köyü-Fındıklı.

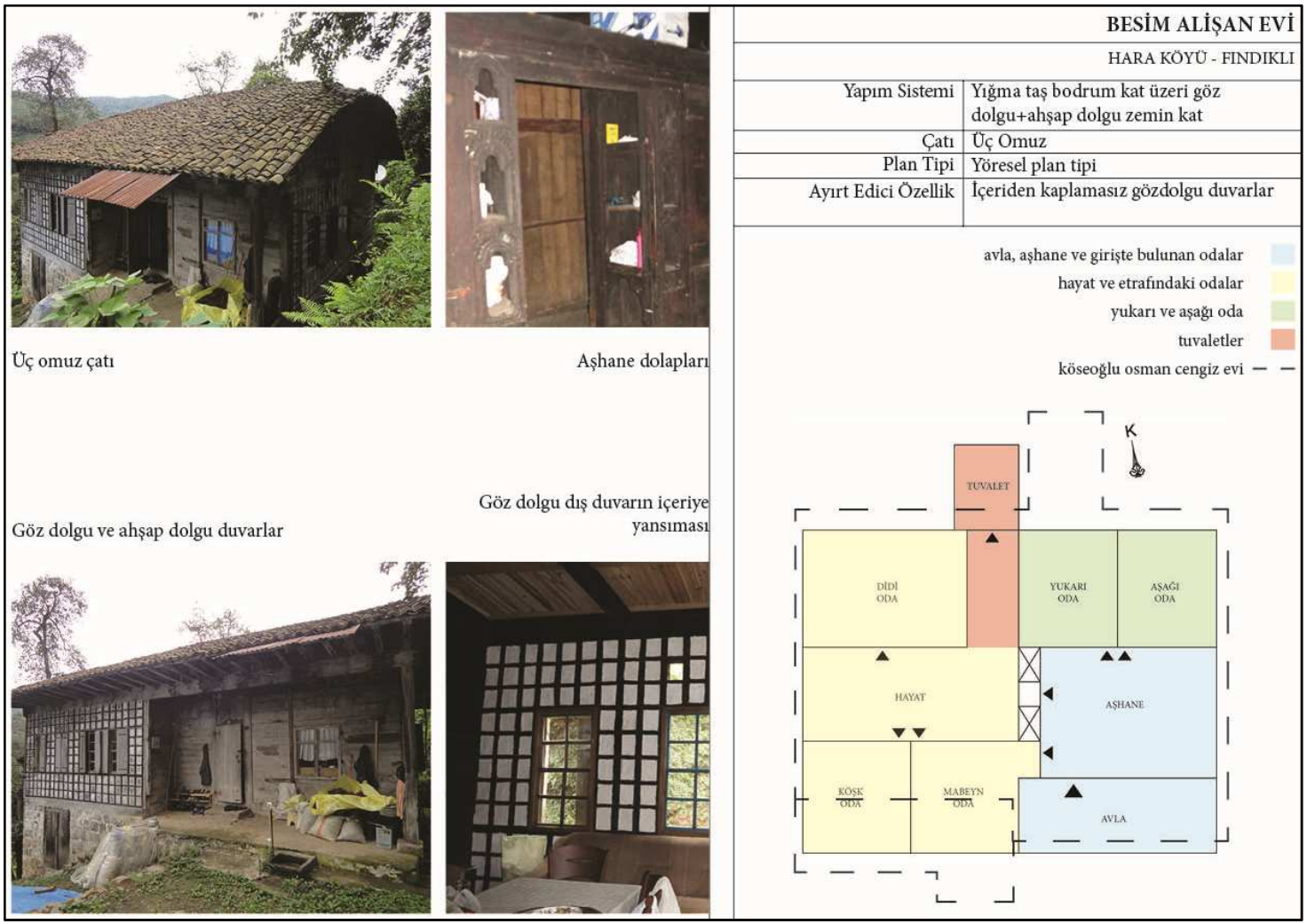

Şekil 3.21 : Besim Alişan Evi-Hara Köyü-Fındıklı.

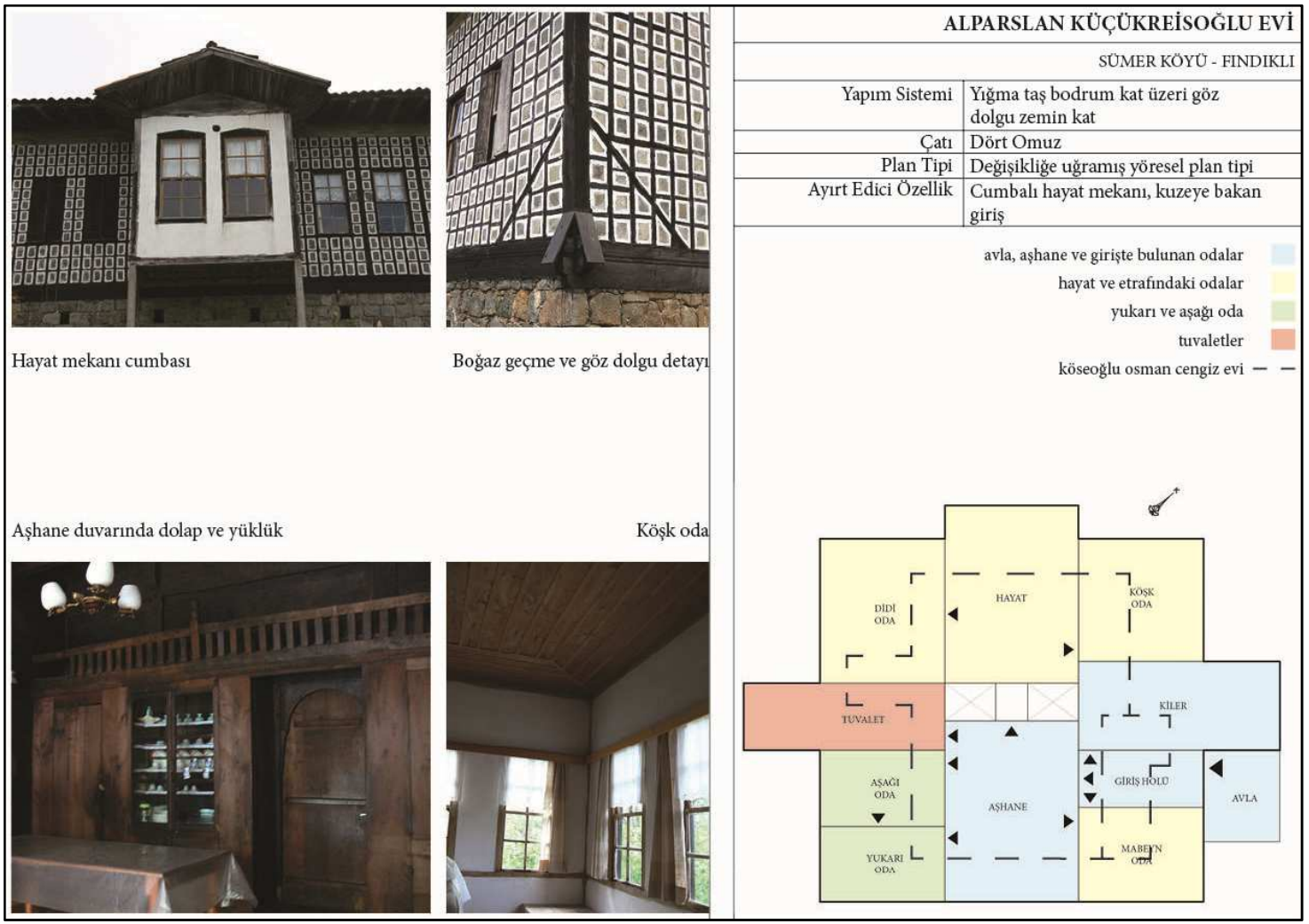

Şekil 3.22 : Alparslan Küçükreisoğlu Evi-Sümer Köyü-Fındıklı.

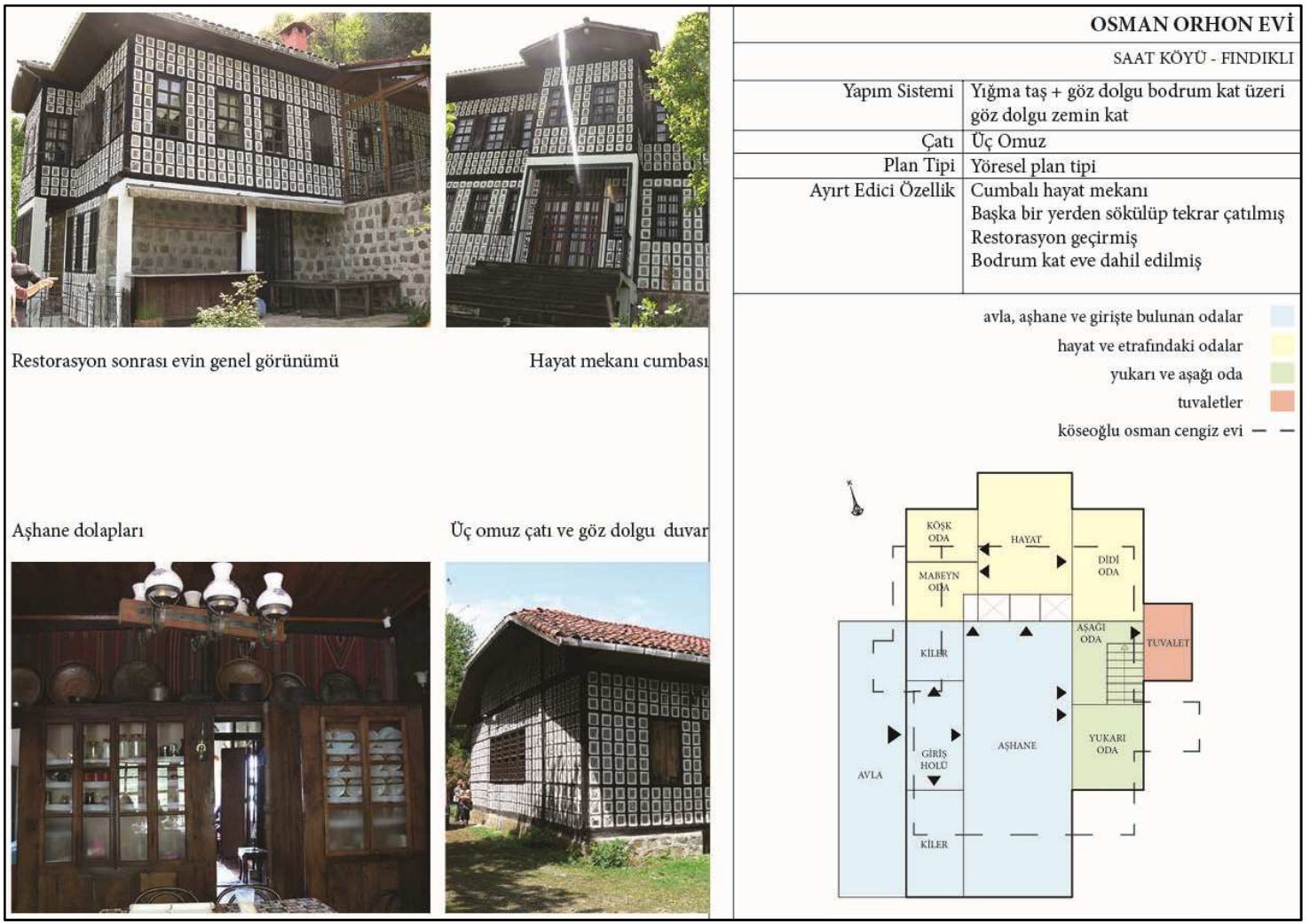

Şekil 3.23 : Osman Orhon Evi-Saat Köyü-Fındıklı.

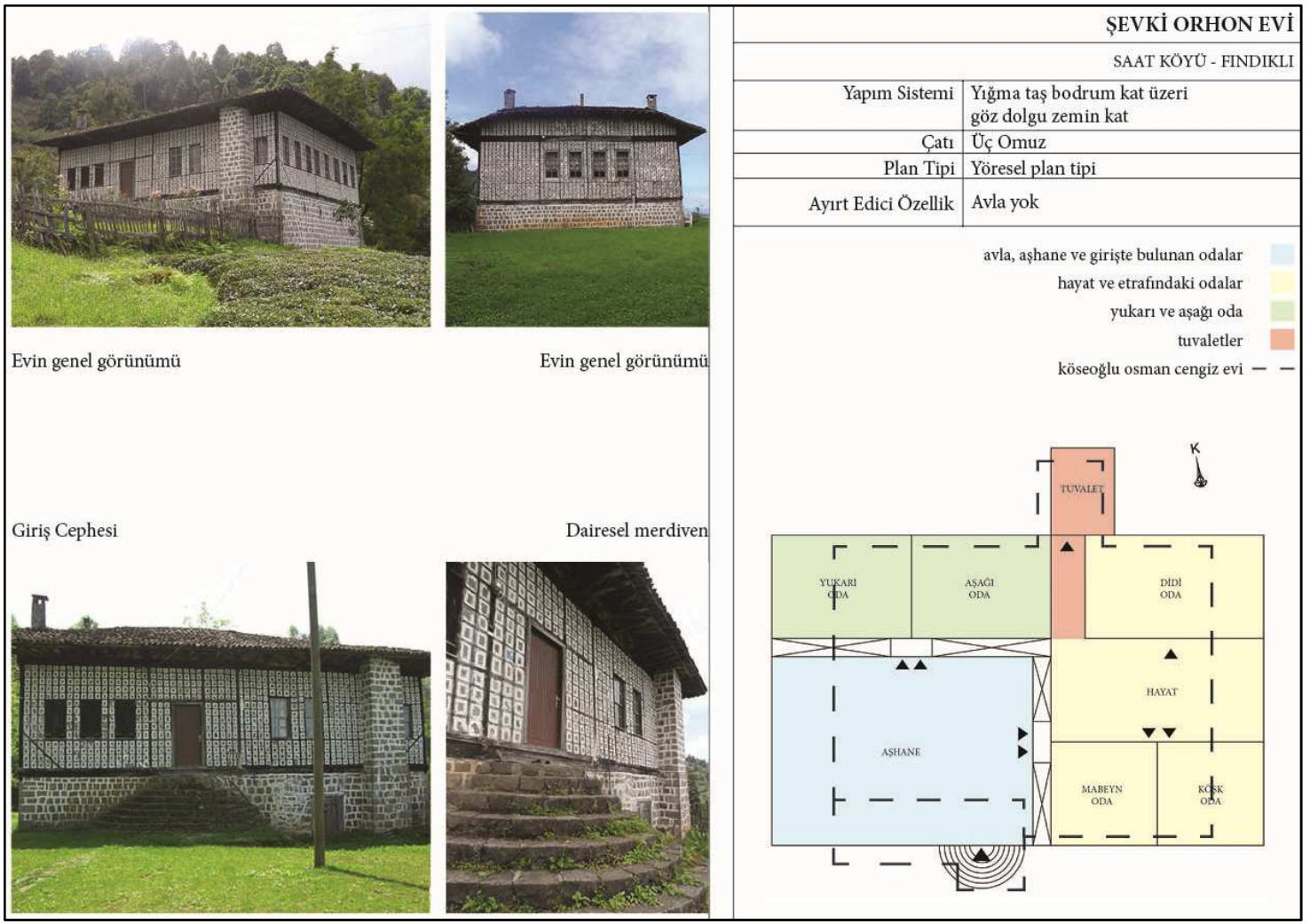

Şekil 3.24 : Şevki Orhon Evi-Saat Köyü-Fındıklı.

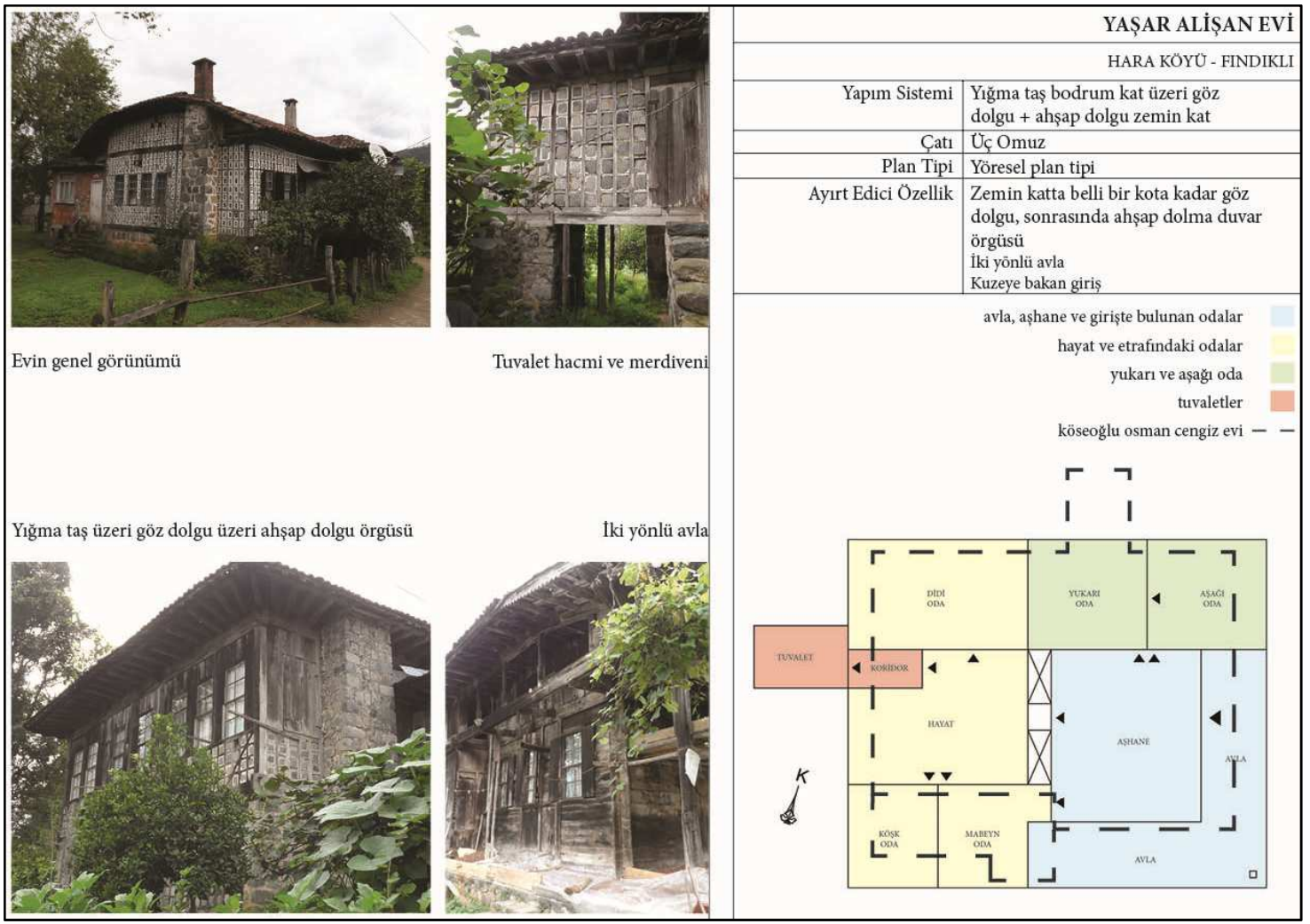

Şekil 3.25 : Yaşar Alişan Evi-Hara Köyü-Fındıklı.

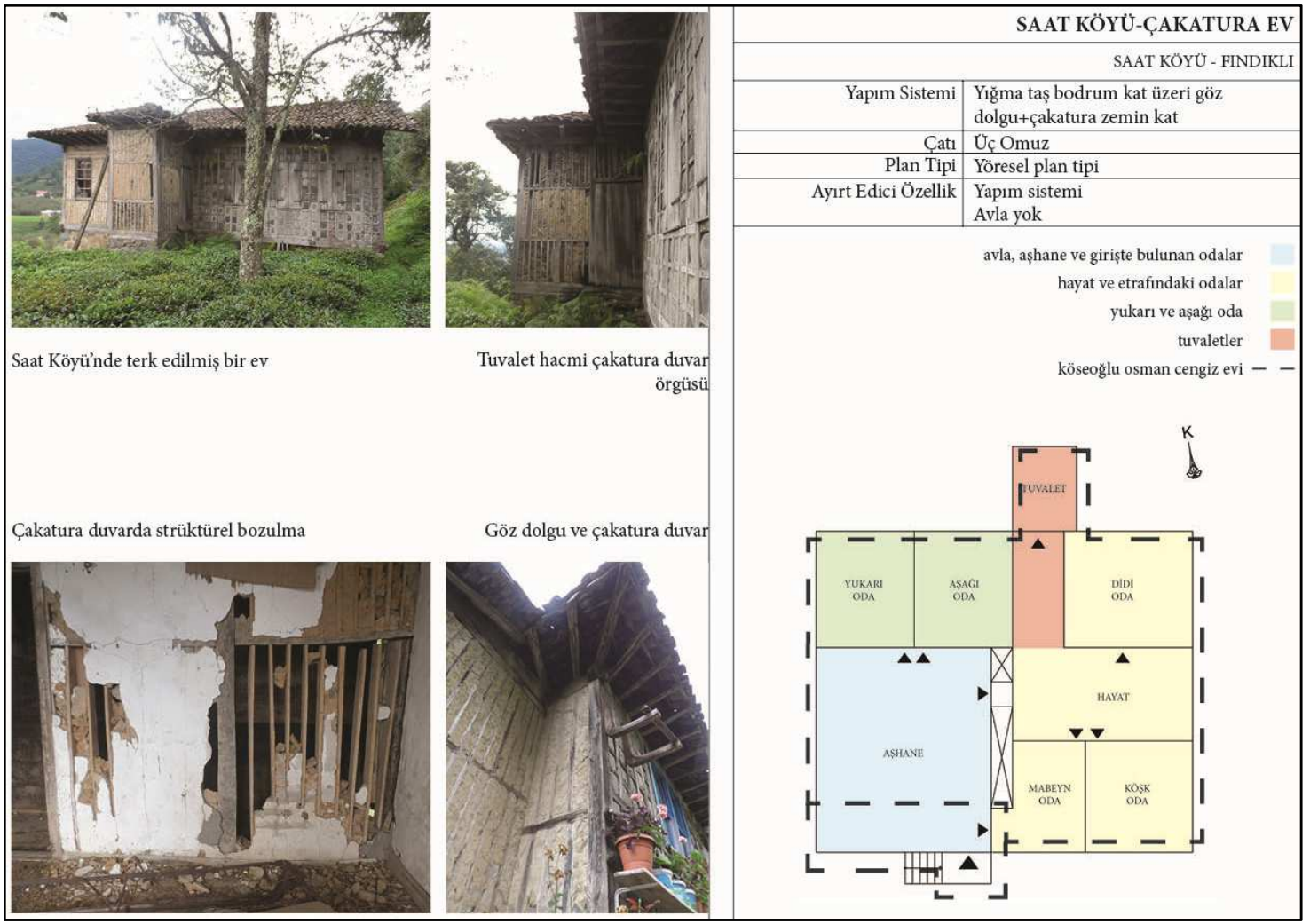

Şekil 3.26 : Terk edilmiş çakatura ev-Saat Köyü-Fındıklı.

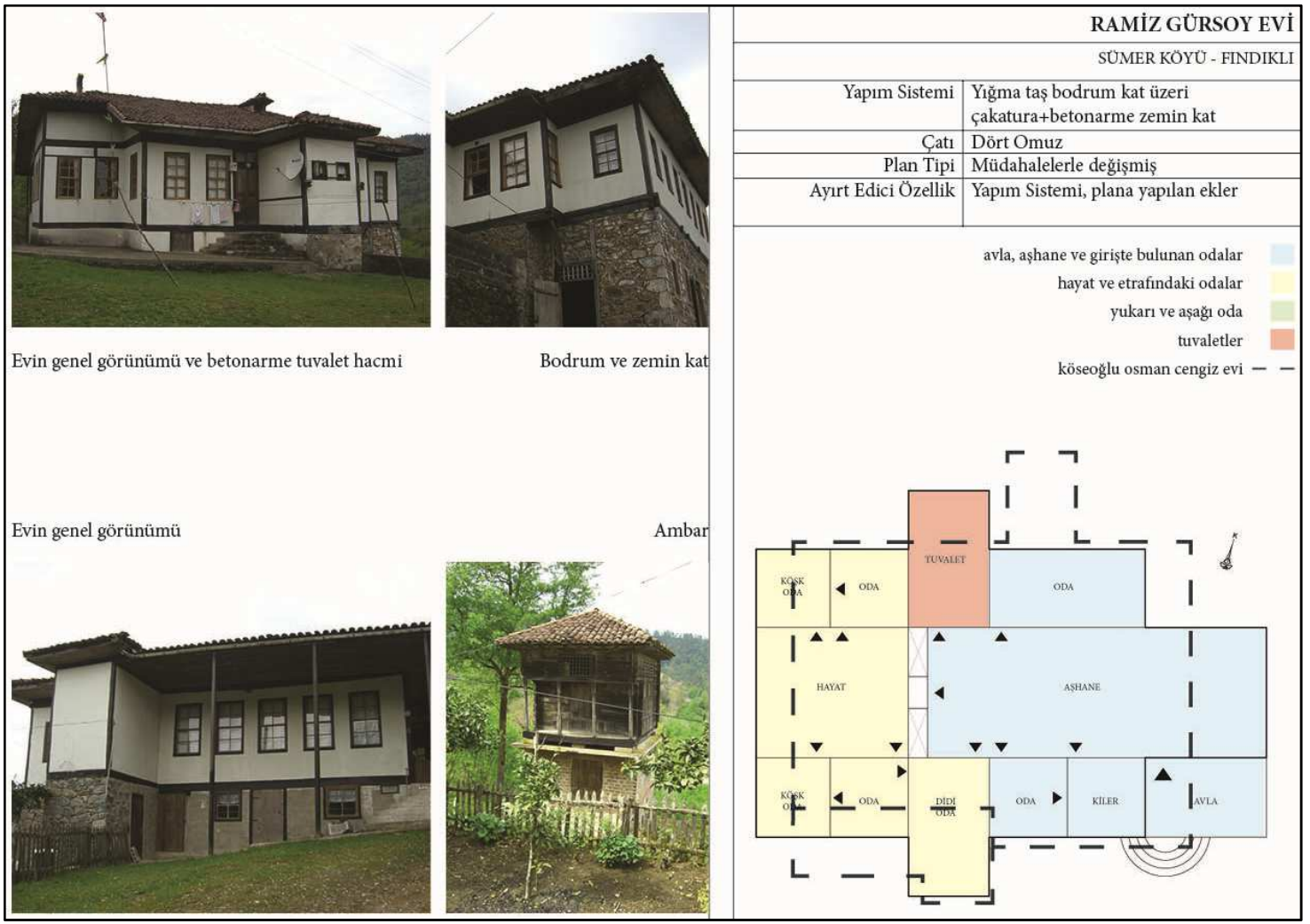

Şekil 3.27 : Ramiz Gürsoy Evi-Sümer Köyü-Fındıklı.

Şekil 3.28 : Orhan Tüfekçi Evi-Hara Köyü-Fındıklı.

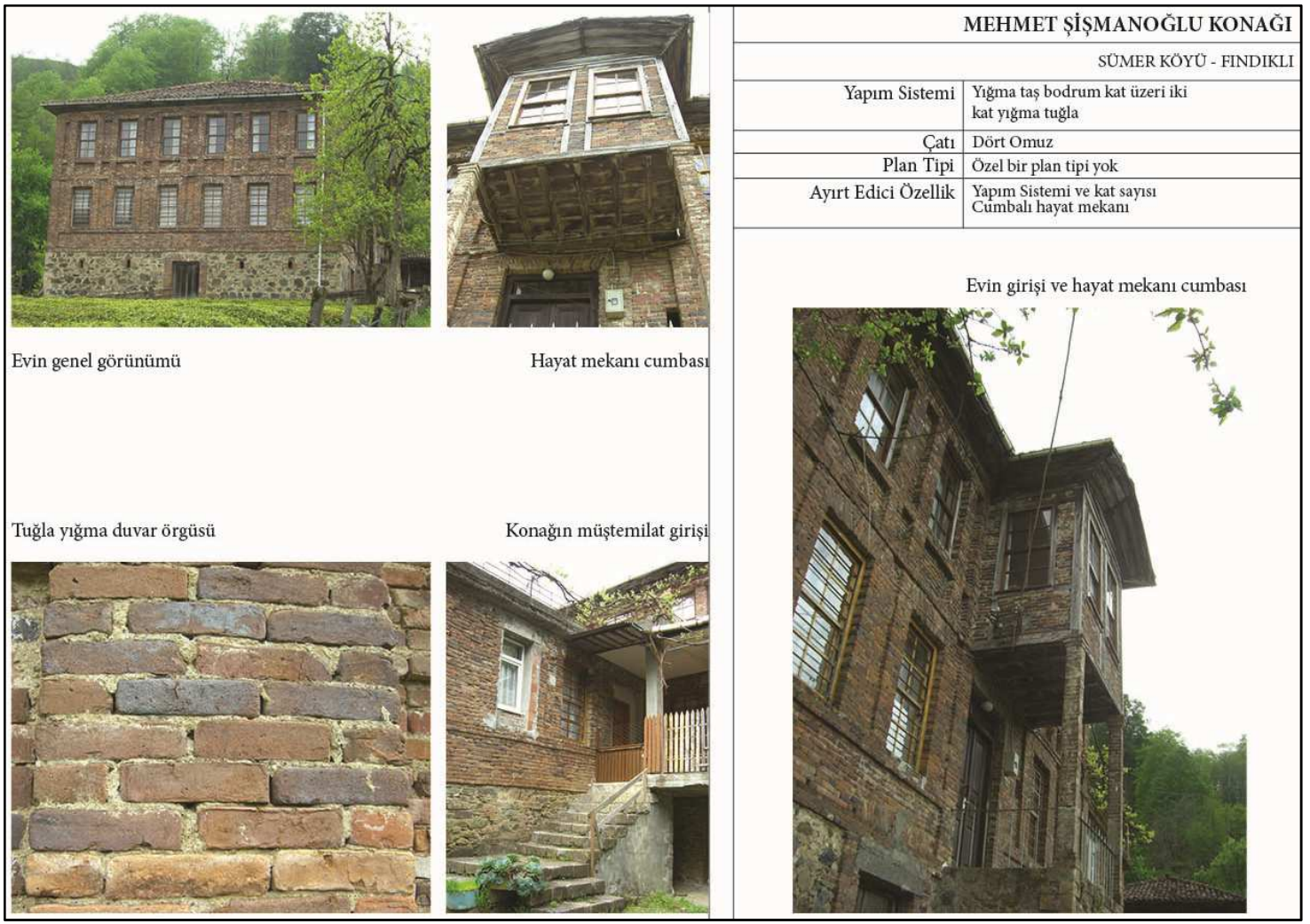

Şekil 3.29 : Mehmet Şişmanoğlu Evi-Sümer Köyü-Fındıklı.

4. KÖSEOĞLU EVİ

4.1 Konumu ve Çevresi

Tez çalışması kapsamında Rize İli, Fındıklı İlçesi, Hara Köyü, Kozmağa Mevkii 31 ada, 9 parselde bulunan Köseoğlu Osman Cengiz Evi incelenmiştir. 568 m²'lik parsel üzerinde, avlası ile birlikte yaklaşık 118 m²'lik bir alana oturan evin yanı sıra, evin güney tarafında 18 m² taban alanına sahip serender (*nayla*) yer almaktadır. Evin kuzeybatı yönünde betonarme bir ek yapı mevcuttur (Şekil A.104).

Evin batı yönünü ise beton araç yolu sınırlamaktadır. Yaklaşık 5 metre genişliğindeki yolun batı sınırında taş istinat duvarı bulunmaktadır. Beton yol güney cephede yaklaşık 10 metreye kadar genişleyerek ön avluyu, kuzey cephede ise yaklaşık 12 metreye genişleyerek arka avluyu oluşturmaktadır.

Ön avludan 6 merdiven ve 95 cm kot farkı ile avlaya çıkılmaktadır. Avlalar, yöre mimarisinde evlerin değişmez unsurlarından biri olan, evin giriş cephesinin bir kısmı içeri çekilerek oluşturulan ve ön avludan yüksekte kalan, yarı özel diyebileceğimiz mekanlardır. Yöre halkının günlük yaşamı çoğunlukla dışarıda geçtiğinden evlerin en çok kullanılan mekanlarındandır. Avladan ise +24cm'lik kot farkıyla Z01 aşhaneye girilmektedir. Ön avlunun doğu tarafından ise 8 basamak ve 150 cm'lik kot farkıyla toprak zemine inilmektedir. Evin doğu yönü ve serenderin oturduğu alan toprak, diğer yönleri ise betondur.

Yapıdan dışarıya açılan beş adet kapı bulunmaktadır. Bu kapılardan bir adedi eşik kotu 0.00 olan ve evin ana giriş kapısı olan K1'dir. Bu kapı güney cepheye, avlaya açılmaktadır. Diğer kapılardan biri (K8) Z03 aşağı oda (mutfak)dan kuzey cepheye açılan ve eşik kotu +16.5 olan bir servis kapısıdır. Biri ise (K6) Z05-A tuvalet mekanından açılmakta olan, eşik kotu +18.5 olan başka bir servis kapısıdır. Diğer iki kapı evin B01A bodrum kat (mağaza) girişi (K12) ve B01B bodrum girişi (K13) olarak kullanılmaktadır.

4.2 Tarihçesi

Evin yapım yılı, üzerinde bulunan iki adet kitabeden anlaşıldığı üzere 1890'dır. Bu kitabelerden biri Z06 *didi* odayı Z07 hayata bağlayan K7 kapısının üzerinde bulunan Arapça rakamlarla yazılmış olan kitabedir (Şekil A.81). Bir diğeri ise K1 giriş kapısı üzerinde bulunan Latin rakamlarıyla yazılmış olan kitabedir (Şekil A.79).

Yapının bugünkü kullanıcısı Fatma Cengiz ve yan parselde bulunan konutun kullanıcısı Cengiz Cengiz'den alınan bilgilere göre;

Evi 1890 yılında Köseoğlu İbrahim Cengiz ve Otizbiroğlu Ahmet Oğuz birlikte inşa etmişlerdir. Yapının tüm ahşap ihtiyacı, o tarihte evin hemen batı tarafında bulunmakta olan kestane ağaçlarından karşılanmıştır. Köseoğlu İbrahim Cengiz ve Otizbiroğlu Ahmet Oğuz bu ağaçları hızar yardımıyla keserek tepeden aşağıya yuvarlamışlar, daha sonra inşaat alanında hızar ve balta ile bu ağaçları işlemişlerdir.

Köseoğlu İbrahim Cengiz'den sonra evin kullanımı büyük oğlu Osman Cengiz'e daha sonra da Osman Cengiz'in oğulları Raik Cengiz ve Besim Cengiz'e geçmiştir. Günümüzde ise yapının mülkiyeti Raik Cengiz'in oğlu Osman Cengiz ve Besim Cengiz'in oğlu Murat Cengiz'de olmasına karşın Raik Cengiz'in eşi Fatma Cengiz tarafından mevsimsel olarak konut olarak kullanılmaktadır.

Evde günümüze kadar birçok değişiklik yapılmıştır. Bunlara ihtiyaç nedeniyle açılan pencereler, yöreye sacın gelmesi ile artık kullanılmadığı için kaldırılan ocaklar, değiştirilen oda işlevleri ve düzenleri ya da eskime nedeniyle kaldırılan dolaplar örnek olarak gösterilebilir. Evin geçirdiği değişiklikler '5. Restitüsyon Verileri' bölümünde detaylı olarak ele alınmıştır.

4.3 Genel Tanımı

Köseoğlu Osman Cengiz Evi eğimli bir arazide yer almaktadır. Eğim, evin ve serenderin oturma alanı, beton araç yolu, ön ve arka avlular için düzlenmiştir. Ev, doğu tarafında bulunan bir bodrum sayesinde eğime oturtulmuştur. Yığma moloz taş bir bodrum kat ve onun üzerinde bulunan tek katlı göz dolgu, ahşap dolma ve briket duvarlı bir yapıdan oluşmaktadır. Yöresel bir çatı tipi olan üç omuz çatıya sahip evin, oturduğu eğim nedeniyle doğu cephesi yer kotu batı cephesinden yaklaşık 240 cm daha düşük kottadır.

Ev, kare planlı olarak, yöresel plan tipine uygun bir biçimde ve doğu yönünden geçiyor olan Arılı Deresi'ne yönelecek şekilde inşa edilmiştir. Islak hacimler ve betonarme çeşme eki bu kare plandan çıkma yapmaktadır.

Ön avludan çıkılan ve güney yönünde bulunan avla, aşhaneye geçişi sağlamaktadır. Planda aşhane eğime göre daha yüksek kotta kalan tarafa, hayat ise manzaraya bakan, eğime göre daha aşağıda kalan tarafa yerleştirilmiştir. Hayatın baktığı yön Arılı Deresi'nin de geçmekte olduğu doğu tarafıdır. Odalar aşhane ve hayatın etrafına yöresel plan tipinde görüldüğü gibi yerleştirilmiştir.

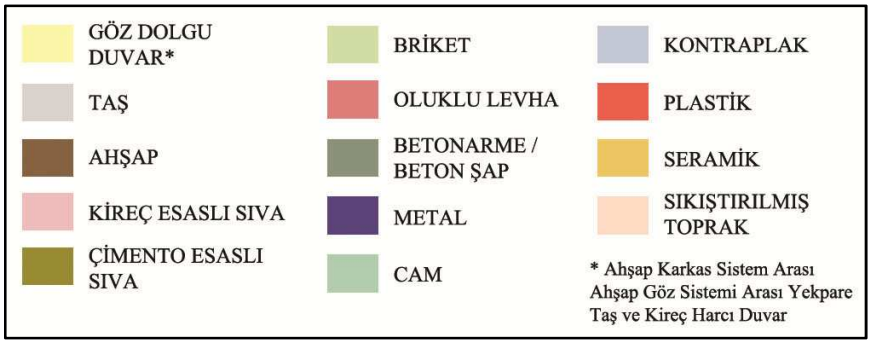

Şekil 4.1 : Malzeme analizi, lejant.

4.4 Cepheler

4.4.1 Kuzey cephe

Köseoğlu Evi'nin kuzey cephesi arka avluya bakan cephesidir. Cephenin bodrum kat duvarlarının tamamı yapının tümünde olduğu gibi yığma moloz taştır. B01B ahırın ahşap giriş kapısı da bu cephede bulunur. Bu kapı muhdes olup kapı hizasındaki yer kotu -1,60'dir (Şekil A.4).

Kuzey cephenin zemin kat duvarları ise tuvalet hacmi haricinde tamamen göz dolgudur. Geç dönemde briket ile yenilenmiş olan tuvalet hacminin bu cepheye bakan 49x47cm boyutlarında bir adet ahşap penceresi bulunur. Bu hacmin çatısı da evin çatısı gibi oluklu levha kaplamadır.

Cephenin batı tarafının kotu -1,33 iken arka avlunun bitiş hizasında (tuvalet hacminin kuzeydoğu ucu) yer kotu -1,76 olmaktadır. Avlu bitişinde yaklaşık 35cm aşağı inen kot cephenin doğu ucunda -3,38 olur.

Tuvalet hacminin doğusunda kalan taraf *didi* odanın kuzey duvarıdır. Bu duvarda özgünlüğünü korumakta olan fakat alt kanadı olmayan giyotin P1 penceresi bulunmaktadır. Tuvalet hacminin batı tarafında ise aşağı oda bulunur. Günümüzde mutfak olarak kullanılmakta olan mekanın kuzey cepheye açılan bir adet kapısı (K8) bir adet de 67x110cm boyutlarında giyotin penceresi bulunmaktadır (Şekil A.4). Aşağı odanın (mutfak) batı tarafında ise yukarı oda bulunur. Bu mekanın kuzey cepheye bakan iki adet penceresi bulunmaktadır. Bu pencereler özgünlüğünü korumakta olan ahşap giyotin pencerelerdir.

Şekil 4.2 : Kuzey cephe malzeme analizi.

Ahşap çatma evlerin temel özelliklerinden olan, oda düzenlerinin cephelerden net olarak okunabilmesi özelliği bu cephe için de geçerlidir. Gerek pencere düzenleri, gerekse cepheye yansımış olan çatkı sistem sayesinde oda düzenleri evin diğer cephelerinde de olduğu gibi net olarak okunabilmektedir.

Evin kuzey tarafına gidildikçe yol az da olsa yükseldiği için kuzey cepheden evin çatısı, tuvalet hacmine eklenmiş olan çatı ve mutfağa bağlanan ve evin günümüzdeki tek bacası olan muhdes, delikli tuğla üzeri çimento sıva, baca açıkça görülebilmektedir.

4.4.2 Güney cephe

Güney cephe, evin ana girişinin bulunduğu cephesidir. Cephe düzeni olarak da en hareketli cephedir. Cephede farklı pencere tipleri, giriş merdivenleri ve yarı açık mekanlar bulunmaktadır (Şekil A.6).

Köseoğlu Evi'nin güney cephesinin batı tarafı içeri çekilerek bir yarı açık giriş alanı (avla) oluşturulmuştur. Bu alan ön avlu kotundan 116 cm yüksektedir. 6 adet merdiven basamağı ile avlaya çıkılır. Bu merdivenler yörede alışılageldiği üzere dairesel planlı ve yığma taş olarak örülmüştür. Fakat günümüzde basamak kısımları çimento ile desteklenmiştir. Avlanın doğu kısmına güneye doğru konsol yapacak şekilde betonarme bir çeşme bölümü inşa edilmiştir.

Şekil 4.3 : Güney cephe malzeme analizi.

Avlanın güney cepheye bakan duvarı yığma moloz taştır ve döşemesi betonarme olarak yenilenmiştir. Avlayı karşılayan duvar aşhanenin güney duvarıdır. Bu duvarın evin ana giriş kapısı K1'in batısında kalan bölümü aşhanenin yeterince ışık alamamasından ötürü briket olarak yenilenerek üzerine P4penceresi açılmıştır. Aşhanenin güney duvarının kalan kısmı özgünlüğünü korumakta olan ahşap dolma duvardır.

Güney cephenin daha önde duran, doğu tarafında kalan, mabeyn ve köşk odaya ait duvarları tamamen göz dolgu olarak inşa edilmiştir (Şekil A.9). Bu duvarda iki odaya da ait ikişer olmak üzere toplam dört pencere bulunmaktadır. Bu cephede de oda

düzeni çatkı sistem sayesinde açıkça okunabilmektedir. Bu duvarın bodrum kat kısmı yığma moloz taş olup, zemin kat ile hem yüzdür. Bu duvarda bodrum kat B01A *didi ahiri*nin ahşap giriş kapısı (K12) da bulunmaktadır (Şekil A.10).

Ön avlunun zemin kotu -1,35 iken 150cm'lik kot farkıyla bahçeye inilir. Bahçe zemini de doğuya doğru eğimlidir. Bu nedenle bodrum kat giriş kotu -2,64'tür.

4.4.3 Doğu cephe

Doğu cephesi, evin doğusunda kalan çaylıklara bakan cephesi olduğu için, uzak noktalardan da açıkça görülebilmektedir (Şekil A.11). Ayrıca bu çaylığın doğusundan geçen Arılı Deresi'nin karşı yakasında kalan evlerden de bu cephe izlenebilmektedir.

Doğu cephesi eğime göre aşağıda kalan taraf olduğu için evin hem bodrum hem zemin katının beden duvarları bu cepheden tam yükseklikte okunabilir. Cephenin yer kotu -3,49 ile -3,38 arasında değişmektedir.

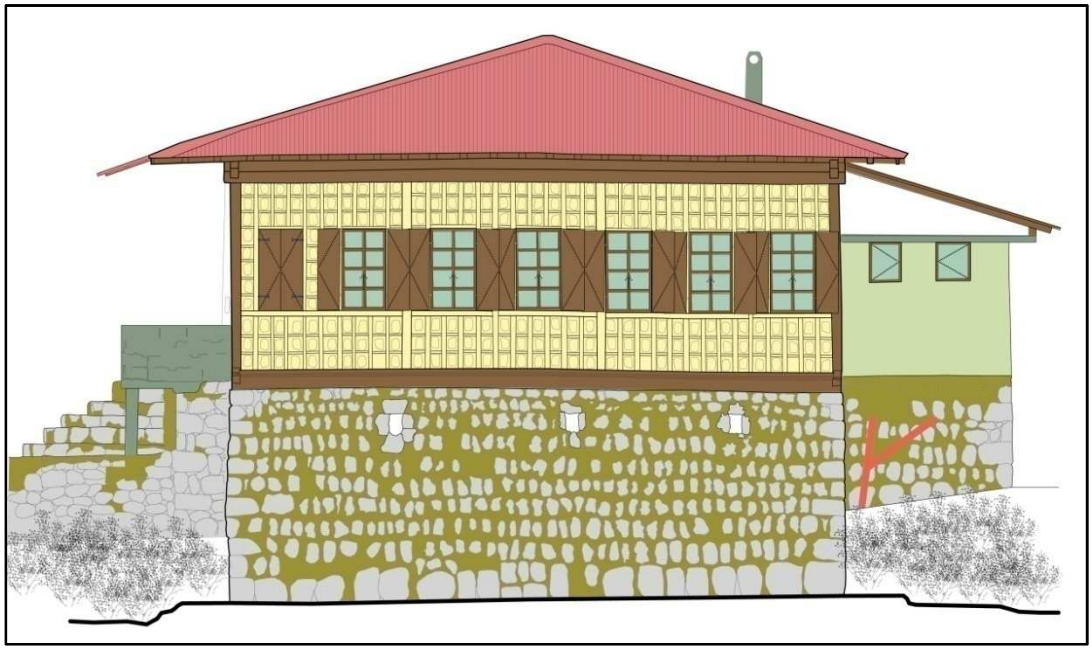

Şekil 4.4 : Doğu cephe malzeme analizi.

Bodrum duvarları yığma moloz taş duvarlardır. Bu duvarların yaklaşık yüksekliği 315cm'dir. Duvarda ayrıca üç adet ışıklık penceresi bulunur. Bu pencereler moloz taş örgüsünde eksik bırakılan birer taş (yaklaşık 20x30) ile açılmış boşluklardır. Bu boşlukların üzerine denk gelen taşlar ise duvarın genel taş boyutundan büyük tutularak lento görevi görmeleri sağlanmıştır. Bu pencereler bodrum katın

aydınlatılması için oluşturulmuş, dışarıdan birer taş boyutunda olmalarına rağmen içeriden daha geniş pencerelerdir.

Evin zemin kat duvarları göz dolgu tekniği ile inşa edilmiştir. Bodrum kat duvarları üzerine gelen ahşap kirişler üzerinde çatkı sistem yükselir. Dolgu taşlarından bazıları zaman içerisinde kireç sıvalarının boşalması sonucunda düşmüştür. Nadir de olsa düşen taşların çimento sıva ile yerlerine tutturulduğu da görülür.

Doğu cepheye bakan üç odadan güneyde kalan köşk odanın ve onun kuzeyindeki hayatın bu cepheye bakan ikişer, cephenin en kuzeyinde kalan *didi* odanın ise üç giyotin penceresi bulunmaktadır. Bu pencerelerin tümü özgünlüğünü korumaktadır. Bu cephenin özellikle hayat hizasına denk gelen kireç sıva derzlerinde derz boşalması çoğunluktadır.

Doğu cephenin kuzey tarafında ise yığma taş bodrum kat üzeri briket duvarlı tuvaletler görülmektedir. Mekanın bu cephesine iki adet ahşap pencere (P2) açılmıştır. Bu pencereler 48x60 ve 52x57 cm boyutlarındadır.

4.4.4 Batı cephe

Köseoğlu Evi'nin batı cephesinde, yığma moloz taş bodrum duvarlarının sadece 84 ile 106 cm arasında değişen bir kısmı bu cepheden algılanmaktadır. Buna rağmen bodrum katta bu cephede bir açıklık bulunmadığından batı cephesinden ev tek katlı olarak algılanmaktadır. Zemin kat duvarı göz dolgudur (Şekil A.13).

Cephenin yer kotu kuzey tarafında -1,32 iken güney tarafında -1,14'tür.

Kuzey tarafında bulunan yukarı odanın bir adet 119x124 cm boyutlarında muhdes penceresi (P4) bulunmaktadır (Şekil A.13). Batı cephenin güney kısmını aşhane oluşturur. Bu mekanın batı cephesinde özgünlüğünü korumakta olan üç adet ahşap giyotin penceresi (P1) bulunmaktadır.

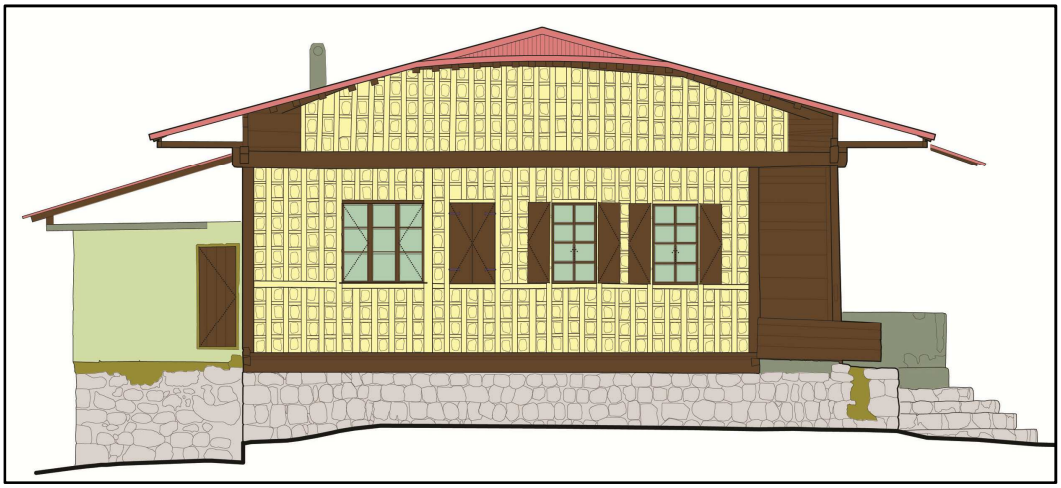

Şekil 4.5 : Batı cephe malzeme analizi.

Bu cephenin güney tarafında avla ve onun ardında da mabeyn odanın ahşap dolma batı duvarı görülmektedir.

Batı cephenin kuzey tarafında ise tuvaletin batı duvarı görülmektedir. Bu duvarda tuvaletten dışarı açılan K6 kapısı yer alır. Bu kapının tuvalet hacminin özgün halinde de aynı konumda olduğu öğrenilmiştir.

4.5 Bodrum Kat Mekanları

Doğu Karadeniz kırsal mimarisinde evler genellikle eğime oturacak şekilde yerleştirildiği ve yüksek nemli iklim şartları nedeniyle evlerin ana hacimleri yerden mümkününce yüksek tutulduğu için neredeyse her evin bodrum katı bulunur.

Köseoğlu Evi'nin bodrum mekanı, eğime göre planlanmış plan düzeni nedeniyle kabaca iki hacme ayrılmıştır. Hem kuzey hem de güney tarafında bulunan birer kapı sayesinde bu ikiye ayrılış güçlenir. Günümüzde iki hacim birbirinden, geç dönemdeki bir kullanıcı müdahalesi sonucunda, derme çatma tahta parçaları ve eski ahşap kapı kanatları çakılarak bir ahşap duvar sayesinde, fiziksel olarak da ayrılarak iki ayrı mekan elde edilmiştir.

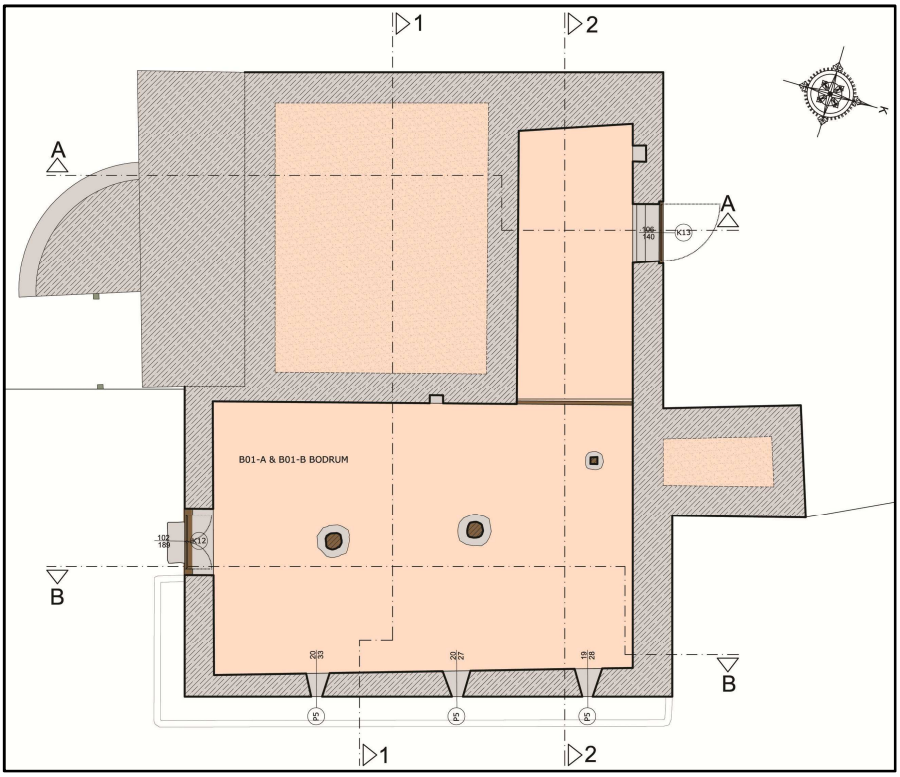

Şekil 4.6 : Bodrum kat planı malzeme analizi.

4.5.1 B01A mağaza (büyük ahır) / *didi axiri* & B01B ahır/ *axiri*

Köseoğlu Evi'nde büyük ahır (mağaza) odunluk ve gübre depolama alanı olarak kullanılmasına rağmen hasat zamanı kiralanan öküzler gibi yabancı hayvanlar eve geldiğinde bu mekanın iki ayrı tarafı iki ayrı ahır gibi kullanılmaktadır.

Evin bodrum katı tamamen yığma moloz taş temel duvarlarının çevrelediği mekanlardır. Birleştirici malzeme olarak da kireç harç kullanılmıştır. Mağazaya güney yönünden, bahçeden girilir. Bu giriş serenderin karşısına denk gelir. Mekanın güney duvarında yer alan ahşap kapının (K12) eşik kotu -2,64'tür (Şekil A.70). Doğu duvarında ise üç adet pencere ile mekanın ışığı sağlanmıştır (Şekil A.11). B01A mekanının batı duvarında ise bir adet niş bulunmaktadır. Kuzey duvarının B01A'ya ait kısmı sağır duvardır. Bu duvarın devamında, B01B'nin ahşap giriş kapısı ve bir adet de niş yer alır. Bu kapı kuzey yönüne, arka avluya açılır. Arka avlunun kapı önündeki kotu -1,60'tır. B01B mekanının batı duvarı ise sağır duvardır.

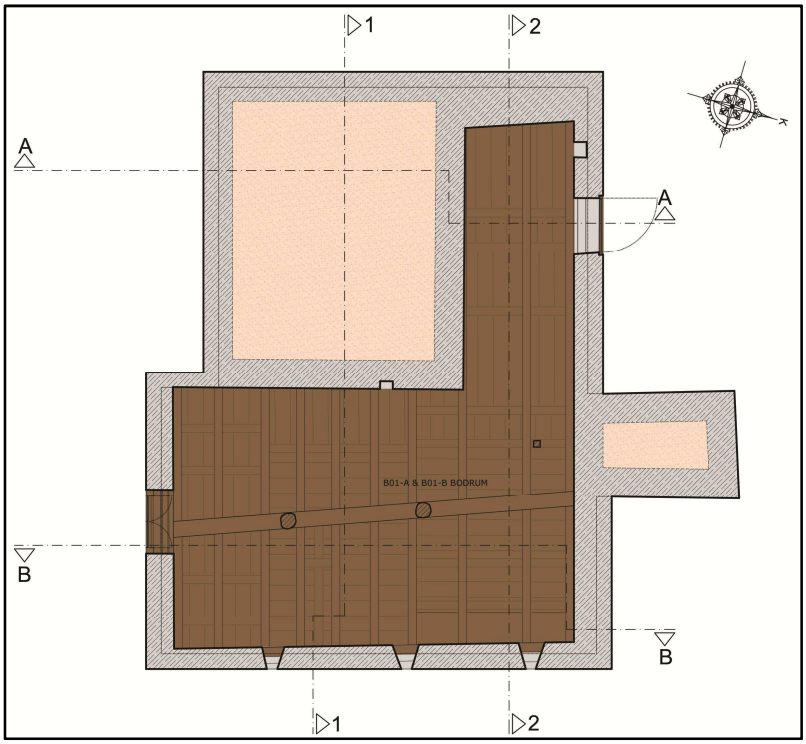

Şekil 4.7 : Bodrum kat tavan planı malzeme analizi.

Mekânın döşemesi sıkıştırılmış toprak ve tavanları ise açıkta bırakılmış ahşap kirişlidir. (Şekil A.68). Bu kiriş sistemi zemin kat mekânlarının döşemelerini taşıyan, yaklaşık 31x25 cm boyutlarındaki bir ana kiriş ve 16x22 cm boyutlarındaki, 53 ila 179 cm aralıklı olarak yerleştirilmiş kirişlerden oluşan bir sistemdir. Mekânda ayrıca oda döşemelerini taşımaya yardımcı olarak üç adet ahşap dikme bulunmaktadır. Bu dikmeler taş kaidelere oturmaktadır.

4.6 Zemin Kat Mekanları

4.6.1 Z01 aşhane / *oxoşgagure*

Aşhane özgününde toprak bir zemine ve açık ahşap kiriş sistemi bir tavana sahip olan, ailenin bir ateş etrafında günlük hayatını geçirdiği mekan olarak tanımlanabilir.

Aşhaneye güney yönündeki, evin ana kapısıyla (K1) girilir. Mekanın güney duvarının bir bölümü (giriş kapısının batısında kalan kısmı) briket olarak yenilenmiş ve bir adet de pencere (P4) açılmıştır (Şekil A.18).

Batı duvarında ise özgünlüğünü korumakta olan üç adet giyotin pencere (P1) bulunmaktadır. Bu duvar dışarıdan göz dolgu, içeriden ahşap (kestane) kaplamadır (Şekil A.20).

Odanın kuzey duvarı yine kestane ağacından oluşturulmuş ahşap dolma bölme duvarıdır. Bu duvar üzerinde Z02 yukarı oda ve Z03 aşağı odaya girişi sağlayan iki adet özgün ahşap kapı (K2) bulunmaktadır (Şekil A.17).

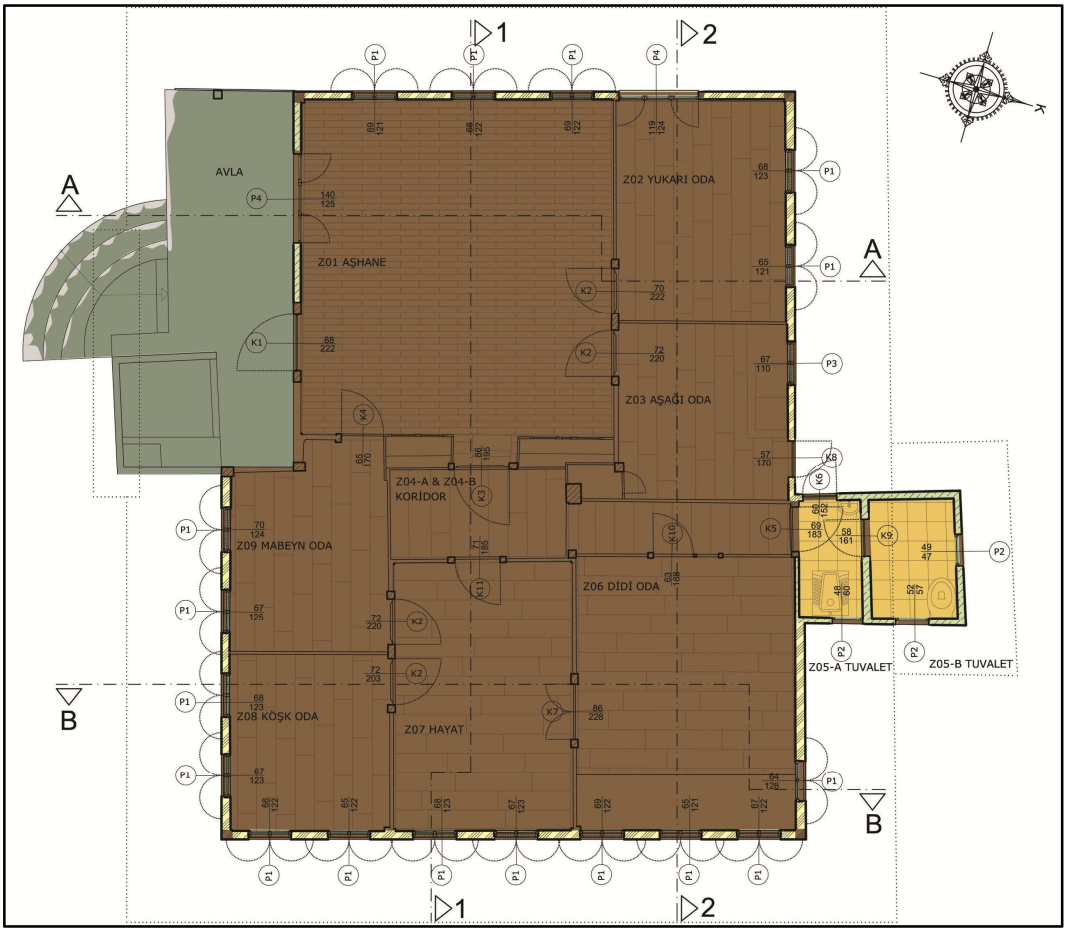

Şekil 4.8 : Zemin kat planı malzeme analizi.

Doğu duvarında ise dolaplar, bu dolapların ortasında kalan ve Z04-A koridora girişi sağlayan özgün K3 kapısı ve mabeyn odaya girişi sağlayan muhdes K4 kapısı bulunmaktadır (Şekil A.19).

Yöredeki çoğu evde görüldüğü üzere yöreye sacın, dolayısıyla da kuzinelerin gelerek açık ateşe ihtiyaç kalmaması sonucu aşhaneler değişime uğramıştır. Günümüzde aşhane döşemesi çam ağacından ahşap kaplamadır. Tavanı ise ısınma ihtiyacı ve modern yaşam koşulları nedeni ile kontraplak kaplanmıştır (Şekil A.21).

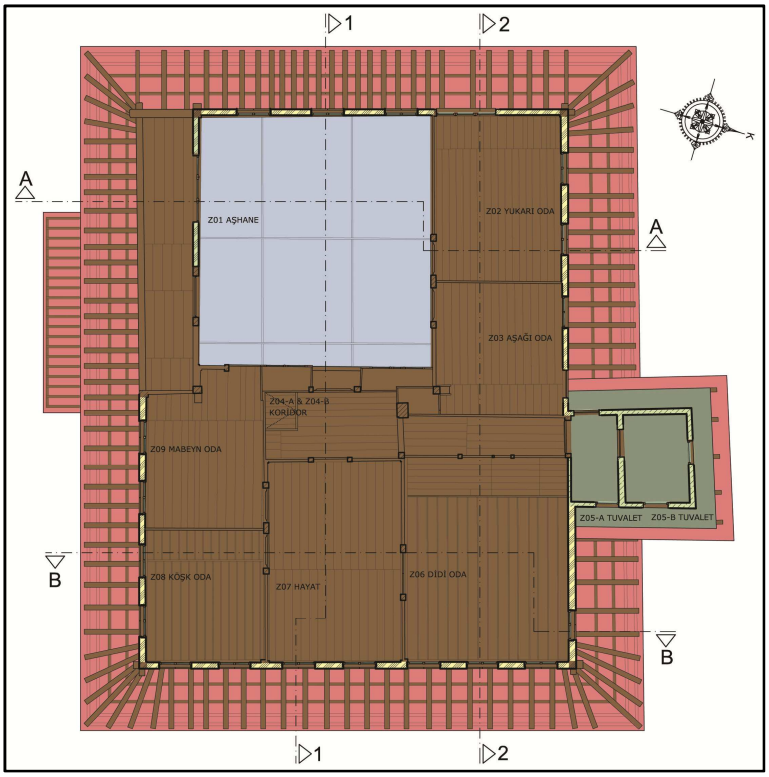

Şekil 4.9 : Zemin kat tavan planı malzeme analizi.

4.6.2 Z02 yukarı oda / *jilendon* oda

Yöresel mimaride, genellikle ebeveyn odası olarak kullanılan yukarı odaya giriş aşhaneden sağlanmaktadır.

Aşhaneye açılan, genellikle evin ana giriş kapısının karşı yönünde kalan bitişik iki odadan biridir. Bu odalardan arazinin eğim yönüne göre yukarıda kalan odaya yukarı oda (*jilendon* oda), aşağıda kalan odaya ise aşağı oda (*zsalendon* oda) denilmektedir. Köseoğlu Evi'nde yukarı oda bu iki odadan batıda kalanıdır.

Yukarı odanın güney duvarında aşhaneden yukarı odaya girişi sağlayan K2 kapısı bulunmaktadır. Bu duvar 4cm kalınlığında ahşap dolma duvardır (Şekil A.24).

Mekanın batı duvarı ise içeriden çimento sıva ile sıvanmıştır. Bu duvarda bir adet muhdes 119x124 cm'lik pencere (P4) bulunmaktadır (Şekil A.26).

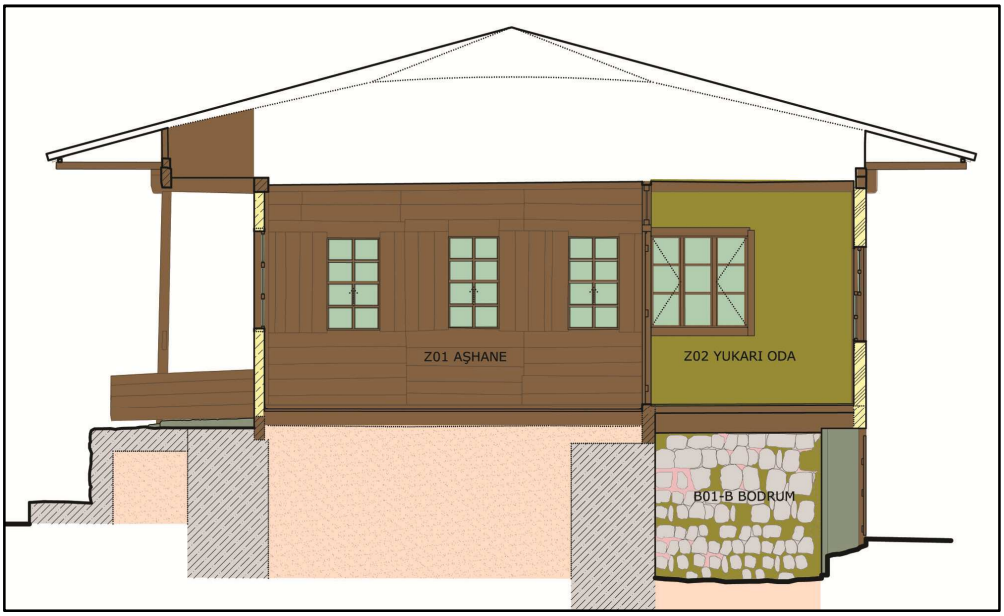

Şekil 4.10 : A-A kesiti malzeme analizi.

Yukarı odanın kuzey duvarında ise özgünlüğünü korumakta olan iki adet giyotin pencere bulunmaktadır. Bu duvar da içeriden çimento sıvalıdır. Doğu duvarı aşağı oda ile yukarı odayı birbirinden ayıran ahşap dolma bölme duvarıdır (Şekil A.23, A.25).

Yukarı odanın tavanı ve döşemesi batı tarafındaki 66cm'lik kısmı hariç özgününü korumakta olan kestane ağacından ahşap döşemelerdir (Şekil A.27).

4.6.3 Z03 aşağı oda / *zsalendon* oda

Bu mekan yörede genellikle evin küçük çocuklarının odası olarak kullanılmaktadır. Günümüzde aşağı oda evin mutfağı olarak düzenlenmiştir (Şekil A.28).

Aşağı odaya giriş aşhaneden sağlanmaktadır. Oda, aşhanenin kuzeyinde, yukarı odanın doğusunda kalmaktadır.

Aşağı odanın güney duvarında aşhaneden odaya girişi sağlayan K2 kapısı ve bir adet gömme kiler dolabı bulunmaktadır (Şekil A.30).

Batı duvarı aşağı oda ile yukarı odayı birbirinden ayıran ahşap dolma bölme duvarıdır.

Mekanın kuzey duvarı ise içeriden çimento sıvalıdır, bu duvar en çok değişiklik görmüş duvarıdır. Bu duvarda günümüzde 110cm boy ve 67cm ene sahip bir pencere, bir ahşap kapı, bir de mutfak tezgâhı bulunmaktadır (Şekil A.29).

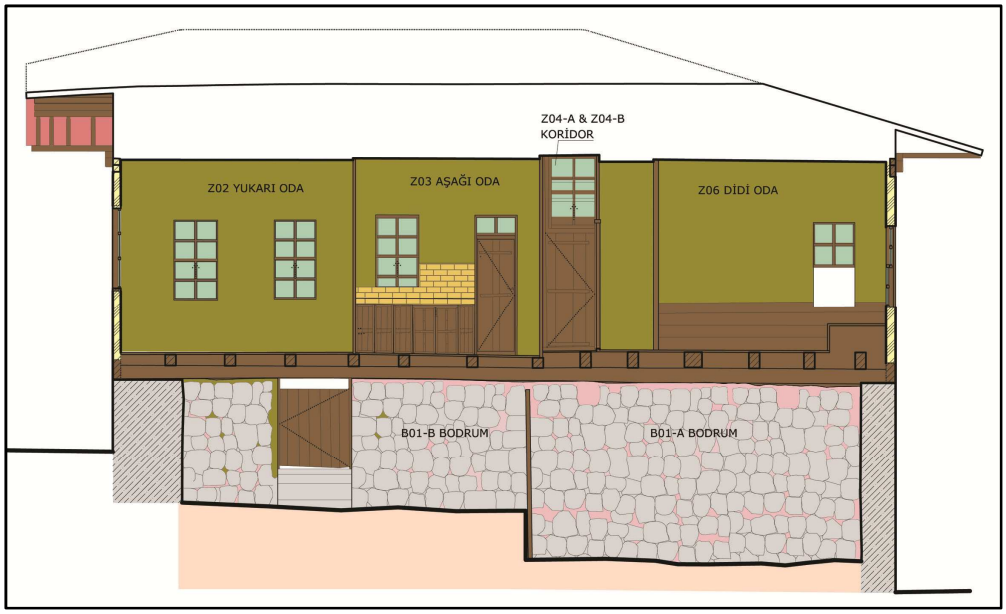

Şekil 4.11 : 2-2 kesiti malzeme analizi.

Aşağı odanın doğu duvarı ise 4 cm ahşap dolma, aşağı oda ile koridoru birbirinden ayıran bölme duvarıdır. Oda mutfak olarak kullanılmaya başlandığından beri kuzine bu duvar önünde yandığı için bu duvar ahşabında yer yer şişme görülmektedir.

Odanın tavanı ve döşemesi özgünlüğünü koruyan ahşap kaplamadır (Şekil A.33).

4.6.4 Z04A & Z04B koridor

Z04 koridora giriş Z01 aşhanenin doğu duvarında bulunan dolapların arasındaki kapıdan (K3) sağlanmaktadır (Şekil A.39). Koridor kabaca iki hacme ayrılmıştır (Z04A, Z04B). Bu hacimler birbirinden koridor genişliği ve kot farkı ile ayrılır (Şekil A.35). Z04B hacmi koridora ilk girişteki 3.8 m²'lik hacimdir. Bu hacmi doğusunda ıhlamur ağacından yapılmış muhdes ahşap dolma duvar sınırlamaktadır (Şekil A.37).

Z04B hacminden +6cm'lik kot farkı ile 2.8 m²'lik Z04A hacmine geçilir.Z04A hacminin batı duvarı Z03 aşağı odayı Z04 koridordan ayıran ahşap dolma bölme duvardır. Kuzey tarafını ise tuvaletlere açılan K5kapısı sınırlamaktadır. Hacmin doğu duvarı ise koridoru *didi* odadan ayıran ahşap bölme duvarıdır (Şekil A.34). Bu duvarda bir adet de kapı bulunmaktadır.

Koridorların tavanı muhdes, ıhlamur ağacından kaplama tahtası, döşemesi ise özgünlüğünü korumakta olan kestane kaplamadır (Şekil A.37, A.38).

4.6.5 Z05A & Z05B tuvaletler

Tuvaletler yığma taş bodrum kat üzeri muhdes briket duvarlı iki hacme bölünmüştür (Şekil A.5). Güneyde kalan mekan Z05A, Kuzeyde kalan mekan ise Z05B olarak adlandırılmıştır. Z05A'ya Z04A koridordan K5kapısı ile girilmektedir. Bu kapı Z05A'nın güney duvarında bulunmaktadır. Tuvalet hacminin iç duvarlarının tümü seramik ile kaplanmıştır (Şekil A.41). Hacmin batı duvarının Z05A kısmında direkt olarak dışarı açılan ve eşik kotu +0,13 olan ahşap bir kapı (K6) yer alırken Z05B'nin bu duvarında bir açıklık yer almaz. Hacmin kuzey duvarında ise bir pencere (P2) yer alırken, doğu duvarında her iki mekanda da birer pencere (P2) yer alır. İki mekanı birbirinden ayıran duvarda ise K9 kapısı yer almaktadır (Şekil A.42, A.43).

Tuvaletin tamamında yerler seramik kaplı, tavanlar ise çimento sıvalıdır. Ayrıca Z05A'da bir adet helâ taşı ve bir adet lavabo, Z05B'da ise bir adet klozet bulunmaktadır.

4.6.6 Z06 *didi* oda

Günümüzde *didi* odaya girişi Z04A koridor hacminin doğu duvarındaki K10 kapısından sağlanmaktadır. Bu kapı *didi* odanın batı duvarının yaklaşık orta hizasına denk gelmektedir (Şekil A.48).

Didi odanın kuzey duvarı ise günümüzde içeriden çimento sıvalıdır, +0,85 kotuna kadar da ahşap kaplamalıdır. Bu duvarda 64x128cm ölçülerinde alt kanadı olmayan bir giyotin pencere bulunmaktadır (Şekil A.45).

Doğu duvarında ise özgünlüğünü koruyan 38 santim yüksekliğinde bir adet ahşap sedir bulunmaktadır. Bu sedirin 27 cm üzerinden başlayan yaklaşık 67x121 cm'lik üç adet giyotin pencere vardır (Şekil A.47).

Güney duvarı ise hayat ile *didi* odayı birbirinden ayıran ahşap bölme duvardır. Bu duvarda günümüzde kullanılmayan, mekanın özgün giriş kapısı olan K7 kapısı bulunmaktadır (Şekil A.46).

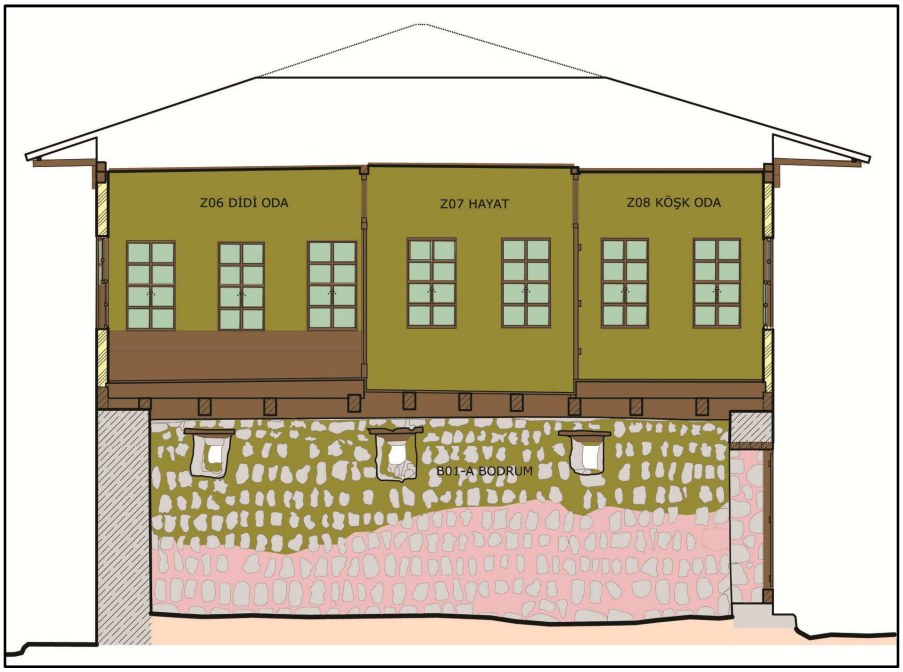

Şekil 4.12 : B-B kesiti malzeme analizi.

Didi odanın döşeme ve tavanları özgünlüğünü korumakta olan kestane kaplamadır (Şekil A.49).

4.6.7 Z07 hayat

Z08 hayata giriş, mekanın batı duvarındaki K11 kapısından sağlanmaktadır (Şekil A.54). Köşk oda, mabeyn oda ve *didi* odanın girişleri hayattan sağlanmaktadır, fakat mabeyn oda ve *didi* odanın girişleri başka kapılardan karşılanarak hayata açılan kapıları kullanılmamaya başlanmıştır. Günümüzde sadece köşk odanın girişi hayattan sağlanmaktadır.

Kuzey duvarı kestane ağacından ahşap bölme duvardır. Bu duvarda K7 kapısı yer almaktadır. Bu kapının üzerinde evin yapım yılının Arapça rakamlar ile yazıldığı ahşap bir kitabe bulunmaktadır (Şekil A.51).

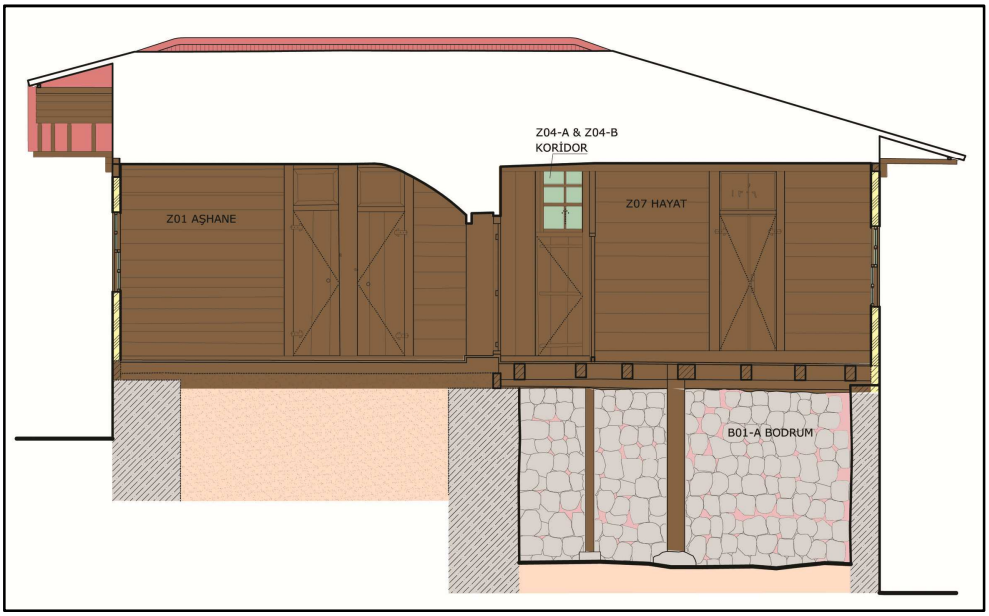

Şekil 4.13 : 1-1 kesiti malzeme analizi.

Doğu duvarı ise dışarıdan göz dolgu, içeriden çimento sıvalıdır. Bu duvarda özgünlüğünü korumakta olan iki adet pencere (P1) bulunmaktadır (Şekil A.53).

Hayatın güney duvarında biri köşk odaya, biri ise mabeyn odaya girişi sağlayan iki adet kapı (K2) bulunmaktadır. Köşk odaya girişi sağlayan kapı Raik Cengiz tarafından yenilenmiştir (Şekil A.52).

Mekanın tavanı koridorun tavanıyla birlikte ıhlamur ağacından kaplanmıştır, döşemesi ise özgünlüğünü korumakta olan kestane kaplamadır (Şekil A.55).

4.6.8 Z08 köşk oda / *köşki*

Köşk oda evin en çok ışık alan, dolayısıyla en çok pencereye sahip olan ve köşe konumda bulunan odasıdır. Köseoğlu Evi'nde bu oda güney ve doğu cephelere bakmaktadır. İncelenen birçok evde de köşk odanın güney ve doğu cephelere bakan köşede bulunduğu gözlemlenmiştir.

Köseoğlu Evi'nde köşk odaya hayattan K2 kapısı ile girilmektedir. Bu kapı köşk odanın kuzey duvarında bulunmaktadır (Şekil A.57). Kuzey ve batı duvarları 4 cm ahşap dolma bölme duvardır. Doğu ve güney duvarları ise aynı zamanda cephe duvarları olduğu için dışarıdan göz dolgu, içeriden çimento sıvalı duvarlardır. Bu iki duvarda da özgün ikişer adet ahşap giyotin pencere bulunmaktadır (Şekil A.58, A.59).

Odanın tavan ve döşemesi ahşap kaplamadır (Şekil A.61). Ahşap duvarlar ise günümüzde böcek ve haşerelerden korunma amacı ile beyaza boyanmıştır.

4.6.9 Z09 mabeyn oda

Mabeyn oda yörede evin yaşlılarının odası olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle mabeyn odaların iki adet kapısı bulunmaktadır. Bu kapılardan biri aşhaneye açılırken diğeri hayata açılmaktadır. Bunun nedeni evin yaşlılarının kimi zaman insan içine çıkmadan tuvalet gibi ihtiyaçları için odadan çıkabilmesidir.

Mabeyn oda günümüzde de yatak odası olarak kullanılmakta (Şekil A.62), fakat yer ihtiyacından ötürü kapılarından sadece aşhaneye açılan muhdes kanatlı K2 kapısı kullanılmaktadır (Şekil A.66). Mekanın batı duvarında 125 cm genişliğinde bir kapı nişine sahiptir. Odanın kuzey duvarında ise K2 kapısı bulunmaktadır (Şekil A.63). Güney duvarında ise iki adet ahşap giyotin pencere bulunmaktadır (Şekil A.64). Odanın diğer duvarları 4 cm ahşap dolma duvar iken bu duvar cephe duvarı olduğundan dışarıdan göz dolgu, içeriden çimento sıvalı duvardır.

Mabeyn odanın tavan ve döşemesi ahşap kaplamadır (Şekil A.67).

4.7 Serender / *Nayla*

Serenderler (serander) her evin yanında bulunan depo işlevi olarak yapılanmış, küçük, zarif, ahşap, yapılardır. Köseoğlu Evi'nin serenderi yapının güneydoğusunda yer alır (Şekil A.11). Yığma taş temel duvarları hariç tamamen ahşaptan yapılmış olan yapı işlevine cevap verecek bir şekilde altı adet direk üzerinde yükselmekte ve tüm kapalı mekanlarının duvarlarında havalandırma boşlukları bulunmaktadır (Şekil A.92). Bu altı adet direk üzerinde haşerelerin depolanan gıdalara ulaşmasını engellemek için birer adet konik tekerlek bulunmaktadır (Şekil 3.4).

4.7.1 SB01

SB01'nin yer kotu ön avlu seviyesinin yaklaşık olarak 2 m altında bulunan, güney, doğu ve batı olmak üzere üç tarafı yığma moloz taş duvarlarla çevrilidir. Bu duvarlar serenderin yığma taş temel duvarlarıdır (Şekil A.100). Bu duvarların kalınlıkları 49 cm ve 57 cm arasında değişmektedir ve doğu duvarındaki iki adet açıklık haricinde bir açıklık bulunmamaktadır (Şekil A.99). Bu mekan günümüzde odunluk olarak kullanılmaktadır.

4.7.2 SZ01 çardak

Ön avludan 8 adet merdiven ile bahçeye inilir ve buradan da üç adet merdiven ile SZ01'e çıkılır.

SZ01, S01 ve S02 mekanlarını, dolayısıyla da serenderin üst kütlesini taşıyan 6 adet ahşap direğin sınırlarını belirlediği mekandır. Daha sonradan odunluk olarak kullanılmak üzere, bu direklerin dışından geçecek şekilde, 100 cm yüksekliğe sahip olan ahşap bir korkuluk tarafından çevrelenmiştir. Bu ahşap korkuluğun batı tarafından bir kapı bulunur (Şekil A.96).

4.7.3 S101 balkon

Serenderin üst katına çardağın batı tarafından girilir. Bu mekan, yaklaşık olarak 5,5m²'lik bir alandır. Kuzey ve doğu tarafı ahşap korkuluklarla çevrilidir. Güney tarafı ise S02 ambarın dış duvarıdır. Bu duvar ahşap olup S02'a girişi sağlayan K15 kapısı da bu duvarda bulunur (Şekil A.94).

4.7.4 S102 ambar

Serender, yığma taş temel duvarları haricinde tamamen ahşaptan yapılmıştır. Ambar serenderin fındık, mısır gibi yiyeceklerin kurutulması ve haşerelerden uzak olarak depolanması için yapılmış kısmıdır. Bu işlev doğrultusunda döşeme tahtaları arası boşlukludur (Şekil A.95). Döşeme kaplama tahtaları yaklaşık olarak 5cm eninde iken bu boşluklar da yaklaşık 1-2 cm'dir. Ayrıca duvarların bir kısmında da kaplama tahtalarının arasında boşluklar bırakılmıştır. Bunlara ek olarak cephelerden süsleme öğesi olarak görülen fakat aslında havalandırma işlevi gören oyulmuş boşluklar da bulunur (Şekil A.93).

Ambara S01 balkondan K15 kapısı ile girilir. Bu kapı ambarın kuzey duvarındadır. Bu duvar haricindeki duvarlar havalandırma açıklıkları hariç sağırdır.

Mekanın tavanı da döşemesi gibi havalandırma amacı ile ahşap çıtalardan oluşmuş bir tavandır. Bu tahtaların enleri yaklaşık 5cm'dir.

4.7.5 S201 ambar

S201, S102 mekanına ek bir alan sağlamak amacıyla çatı arasında oluşmuş bir alandır (Şekil A.102). Bu mekan da kurutma -dolayısıyla havalandırma-, saklama -dolayısıyla yerden yüksekte olma- işlevlerine cevap verir. Tüm duvarlarında

havalandırma delikleri bulunur (Şekil A.103). Bu delikler cepheye dekorasyon öğesi olarak yansır. S201 serenderin çatı arası olduğundan çatının taşıyıcı sistemi içeriden açıkça görülebilmektedir.

4.8 Bagen / *Bageni*

Bu yapı özgün halinde zemin katı yığma taş, üzerindeki iki katı ise derme çatma olarak ahşaptan inşa edilmiş, yörede bagen (*bageni*) denen ve fındık kurutmak için kullanılan bir yapıdır. Bagenin ahşap katları 1962 yılında serenderin yapımı sırasında kaldırılarak yığma taş olan katı ahır olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu yapının üzerine 1995 yılında yarıcı olarak çalıştırılan işçi ailenin yaşaması için betonarme bir kat eklenmiştir (Şekil A.104).

4.9 Yapı Elemanları

4.9.1 Temeller

Tez çalışması kapsamında herhangi bir sondaj çalışması yapılmadığından, temellerin ne kadar derine indiği ya da kesin olarak kaç cm kesitli olduğu anlaşılamamıştır.

4.9.2 Duvarlar

Köseoğlu Osman Cengiz Evi'nde temel ve bodrum katta yığma moloz taş, zemin katta ise göz dolgu, ahşap dolma ve briket duvarlar olmak üzere toplam dört farklı çeşit duvar tipi kullanılmıştır (Şekil A.6). Yapı eğim üzerine oturduğundan, doğu cephesinde yaklaşık 320 cm yükseklikte olan yığma moloz taş bodrum kat duvarları (Şekil A.11) batı cephesinde yaklaşık 85 cm yüksekliktedir (ŞekilA.13). Bu duvarların kesiti genel olarak 44 ila 74 cm arasında değişmektedir, fakat özgün halinde Z02 yukarı odada bulunmakta olan ocak hizasına gelen (B01B bodrum mekanının batı duvarı) 96 cm ila 109 cm arasında değişir. Bu duvarlar hatılsız olarak örülmüştür. İncelenen evlerde de kagir bodrum kat duvarlarında hatıla rastlanamamıştır.

Bodrum kat duvarlarının üzerine taban kirişleri oturtulur. Bu kirişler köşelerde kurtağzı birleşim detayı ile birleştirilmiştir (Şekil A.73). Taban kirişlerinin üzerine köşelerde ve iç bölme duvarları hizalarına denk gelecek şekilde ana taşıyıcı dikmeler yerleştirmiştir. Bu dikmelerin kesitleri 13 ila 17 cm arasında değişmektedir. Bu ana

dikmeler arasına yaklaşık olarak 18 cm ara ile 4 ila 8 cm kesitli ikincil ahşap dikmeler, bu dikmeler arasına da yatay olarak yaklaşık 18 cm aralıklarla ahşap latalar yerleştirmiştir (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 : Göz dolgu yapım sistemi.

Bu karolaj sistemi hazırlanırken ahşap geçmeler kullanılmış, hiç bir çivi kullanılmamıştır (Şekil 4.15). Bu şekilde doldurulmaya hazırlanmış gözler sistemine yörede ‘terekleme’ adı verilmektedir. Yapının bu göz dolgu duvarlarının oluşturulmasında kullanılan kestane ağaçları evin hemen yanındaki ormanlardan sağlanmıştır. Daha sonra dere taşları yekpare olarak bu gözlere göre biçimlendirilerek gözler doldurulmuş, kireç sıva ile boşluklar kapatılmıştır (Şekil 4.14).

Şekil 4.15 : Terekleme (Batur, Öymen Gür; 2005).

Yapının dış duvarlarının iç yüzeyleri odadan odaya farklılık gösterecek şekilde ahşap kaplama tahtaları ile kaplanmış (Şekil A.20) ya da çimento sıva ile sıvanmıştır (Şekil A.23). Bu göz dolgu duvarların kalınlığı 12 ila 15 cm arasında değişmektedir. Yapının zemin katının çoğunluğu göz dolgu duvarlardan oluşmaktadır. Güney cephesi duvarlarının yaklaşık olarak dörtte birlik kısmı ahşap dolma duvar, dörtte birlik kısmı ise briket üzeri çimento sıvalı duvarlardır (Şekil A.6). Bunun dışında kuzey cephede bulunan tuvalet, duvarları göz dolgu olarak inşa edilmiş, briket olarak yenilenmiştir (Şekil A.5).

Köseoğlu Evi'nin tüm iç duvarları ahşap dolma tekniği ile yapılmıştır. Bu duvarlar yapılırken yöreye özgü olduğu biçimde çivi kullanılmadan zıvanalar yardımıyla inşa edilmiştir. Ahşap plakaların kalınlıkları 3 ila 5,5 cm arasında değişmektedir. İç duvarlar da dış duvarlar gibi kestane ağacındandır. Yenilenen ya da sonradan eklenen duvarlarda ıhlamur ağacı kullanılmıştır.

Köseoğlu Evi'nin serenderinin bodrum kat duvarları yığma moloz taş iken zemin katı altı adet taşıyıcı dikmeden ve bunları çepeçevre saran muhdes ahşap bir korkuluktan oluşmaktadır (Şekil A.92). Serenderin üst kat duvarları ise tahta yığma duvarlardır (Şekil A.93).

4.9.3 Döşemeler

Evin bodrum kat döşemesi sıkıştırılmış topraktır. Bodrum katın B01A mağaza/*didi ahiri* tarafının girişinin önüne bir taş blok yerleştirilmiştir. Giriş eşiği ahşap kapı kasasının devamı niteliğindedir (Şekil A.78). Bu girişin önü (güney cephe) topraktır. B01B ahır tarafından giriş (kuzey cephe) ise arka avludan sağlanmaktadır. Arka ve ön avlular beton zeminlidir. Ahırın zemini mağaza zemini gibi sıkıştırılmış topraktır ve arka avludan 90 cm kadar aşağıdadır. Zemin kattaki oda döşemelerini taşıyan dikmeler bodrum katta taş bloklar üzerine oturur bodrum katın tavanları açık ahşap kiriş sistemidir (Şekil A.68).

Zemin katın döşemeleri ahşap kaplamadır. Moloz taş bodrum duvarları üzerine oturtulan kiriş sistemi üzerine yaklaşık 30cm ene sahip ve kalınlığı 3 ila 4 cm olan, tamamı kestane olmasına rağmen bazı odalar tamamen farklı ağaç türleri ile yenilenmiş ahşap kaplamadır. Döşemelerde yapılmış olan en büyük değişiklik yapının dördüncü kullanıcı, Fatma Cengiz tarafından Yavuz Kara ve İbrahim

Baltacı'ya yaptırılmış olan, çam ağacından Z01 aşhane döşemesidir (Şekil A.21). Bu değişiklikten önce aşhanenin döşemesi kestanedir (Şekil 4.16).

Şekil 4.16 : Aşhanenin ara dönemdeki kestane döşemesi.

Güney cephede, yapının girişi önündeki avla kısmı ve merdivenler ise moloz taş olarak inşa edilmiş, üzerlerine beton dökülmüştür (Şekil A.6). Bunun dışında yapının tuvaletleri de betonarme zemin üzeri seramik kaplamadır. Günümüzde aşhanenin ve tuvaletlerin tavanları hariç tavanlar tamamen kestane ağacından ahşap kaplamadır. Aşhane daha sonra ısınma ihtiyacı nedeniyle kontraplak ile kaplanmıştır (Şekil A.21). Koridorların ve hayatın tavanları da muhdes ıhlamur ahşap kaplama tavanlardır. Tuvaletlerin tavanı ise betonarmedir.

Serenderin bodrum kat zemini topraktır. Zemin katının zemini ahşap kaplama iken birinci ve ikinci katın zemini kurutma mekanları olduğundan ahşapların boşluklu olarak yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur (Şekil A.95).

4.9.4 Çatı

Köseoğlu evinin çatısı yöreye özgü çatı biçimlenişlerinden olan üç omuz çatıdır (Şekil 4.17). Alaturka kiremit kaplı olan çatı günümüzde oluklu levha kaplamadır. Tuvalet hacminin çatısı ile ana yapının çatısı ayrı olarak ve farklı kotlarda yapılmıştır (Şekil A.5). Çatının iç mekanına Z04B koridordan ahşap bir seyyar merdiven yardımıyla, tavanda bulunan bir kapak aracılığıyla çıkabilmesine karşın ev sahiplerinin önüne geçemediği fare sorunu nedeniyle 2013 yılından beri çıkılamamaktadır (Şekil A.40). Yapının kullanıcılarından öğrenildiği ve cephelerden de okunabildiği üzere çatı içinin havalandırması batı cephe göz dolgu örgüsünde bırakılan boşluklardan sağlanmaktadır (Şekil A.13).

Şekil 4.17 : Üç omuz çatı modellemesi.

Yörenin çok yağışlı bir iklime sahip olması nedeniyle nemi cephelerden uzak tutmak amacıyla yöre mimarisine özgü olan geniş saçaklar Köseoğlu Evi'nde de gözlenebilmektedir. Evde saçak genişliği 145cm'ye kadar ulaşmaktadır. Yapının saçak altlarında kaplama olmadığından kirişler, saçak altları ve cephelerden okunabilmektedir (Şekil A.8).

Serenderin çatısı ise kırma çatıdır ve alaturka kiremit kaplamadır. Çatı arası denilebilecek olan ikinci katın hava alması için çatıda bir açıklık bırakılmıştır (Şekil A.91, A.92).

4.10 Yapı Bileşenleri

4.10.1 Kapılar

Köseoğlu Evi'nde dış cepheye açılan toplam beş adet kapı vardır. Bunlar güney cephede K1 ana giriş kapısı (Şekil A.77), K12 mağaza kapısı (Şekil A.78), kuzey cephede K8 aşağı oda kapısı ve K13 ahır kapısı (Şekil A.4) ve batı cephede de K6 tuvalet kapısıdır (Şekil A.5). Evde bulunan tüm kapılar ahşap çatma kapıdır. Kapıların tamamı kestane iken sonradan değiştirilmiş kapılarda farklı ağaç türleri kullanılmıştır. K2, K3, K7 ve K12 kapıları evin özgünlüğünü korumakta olan kapılarıdır. Aşağı odadan kuzey cepheye açılmakta olan K6 kapısı sonradan açılmış bir kapıdır. Bu kapı ve mağazadan güney cepheye açılmakta olan K12 kapısı diğer kapılara göre daha çok suya maruz kaldığından bu kapılarda yıpranma görülmektedir. Köseoğlu Evi'nin diğer tüm kapıları tek kanatlı iken, K12 mağaza kapısı (Şekil A.78)

ve Z06 *didi* odayı Z07 hayata bağlamakta olan K7 kapısı (Şekil A.82) iki kanatlı kapılardır. Yapıdaki kapıların hiçbiri bezeme barındırmaz.

4.10.2 Pencereler

Evin pencerelerinin büyük çoğunluğu özgün durumundadır. Yapının özgün pencerelerinin tamamı kestane ağacından yapılmış, giyotin pencerelerdir (P1). Diğer pencereler özgün değildir. P4 penceresi ahşap dolma duvar olan güney cephe duvarının ışık ihtiyacı nedeniyle yenilenmesi sırasında açılmış, orta kanadı yerinden tamamen çıkarılabilen ayrıca sağ ve sol kanadı bulunan toplam üç kanatlı bir penceredir (Şekil A.6). Yukarı odada bulunan P4 penceresi ise ocak kaldırıldığı sırada yine ışık ihtiyacı nedeniyle açılmıştır (Şekil A.26). P3 aşağı oda penceresi oda mutfağa çevrilirken pencere sabit tutulmasına karşın önüne mutfak tezgahı geldiği için cepheye bir tahta çakılarak giyotin pencerenin alt kanadı boydan kısaltılmıştır (Şekil A.29). Bunlara ek olarak tuvalet mekanların pencereleri (P2) tuvalet hacmi briket ile yenilenirken yapılmıştır (Şekil A.43). Özgün giyotin pencerelerden (P1) didi odanın kuzey cepheye bakan penceresinin alt kanadı yoktur. Bodrum kat pencereleri (P5) moloz taş duvara açılmış kasasız ışıklık pencereleridir.

4.10.3 Merdivenler

Köseoğlu Evi'nde birisi ön avludan avlaya çıkan, diğeri de ön avludan bahçeye inen olmak üzere iki adet merdiven bulunmaktadır. Çevre evlerde görüldüğü üzere ve komşu yapının kullanıcısı Cengiz Cengiz'den edinilen bilgilere göre, tuvalet hacminin özgün halinde bir merdivene sahip olduğu, tuvaletin batı cepheye açılan K6 kapısına ulaştığını öğrenilmiştir. Çevre evlerde tuvalete ait merdivenlerin ana yapıya bitişik olduğu gözlenmiş (Şekil 3.3), Köseoğlu Evi'nde bu merdivene dair herhangi bir ize rastlanamamıştır. Bu da merdivenin daha sonradan yenilenmiş olan tuvalet hacmine bitişik olabileceğini düşündürmüştür. Bu merdivenler, hayatının çoğunu tarlalarda geçiren halkın, evi kirletmeden ıslak hacimlerde girip çıkabilmesi için kullanılmaktadır.

4.10.4 Bezemeler

Göz dolgu evlerde görüldüğü üzere, Köseoğlu Evi bezeme açısından zengin değildir. Yukarıda bahsedildiği üzere, biri K1 giriş kapısında (Şekil A.79), diğeri ise K7 kapısında (ŞekilA.81) bulunmak üzere iki adet ahşap, yapım yılı kitabesi vardır.

K1 üzerindeki kitabede Latin harfleriyle ‘D.T. (doğum tarihi) 1890” yazmaktadır (Şekil A.79). Yapının içerisinde bulunan ve K7 kapısının hayata bakmakta olan yüzünde de özgünlüğünü korumakta olan bir adet kitabe bulunmaktadır. Bu kitabede evin yapım yılı Arap harfleri ile yazılmıştır (Şekil A.81). Her iki kitabede tamamen ahşaptandır.

Evin dışında yine yöre mimarisinde görüldüğü üzere, serender bezemelidir (Şekil A.94). Serenderin ise ana kirişlerinde ve havalandırma için bırakılmış pencerelerinde bezeme öğeleri görülmektedir.

4.11 Yapıdaki Bozulmalar

Köseoğlu Evi’nde bozulmaların ana nedeni kullanıcı kaynaklıdır. Kullanıcı kaynaklı bozulmalar dışında malzeme bozulmaları da gözlemlenmektedir.

Şekil 4.18 : Bozulma analizi, lejant.

4.11.1 Kullanıcı kaynaklı bozulmalar

Çoğu tarihi evde görüldüğü gibi, Köseoğlu Evi’nde de yıllar içerisinde birçok kullanıcı müdahalesi yapılmıştır. Bu müdahalelerden bazıları bilinçli müdahaleler iken bazıları da niteliksiz müdahalelerdir. Müdahalelerin çoğu 1970 yılı öncesinde yapılmıştır.

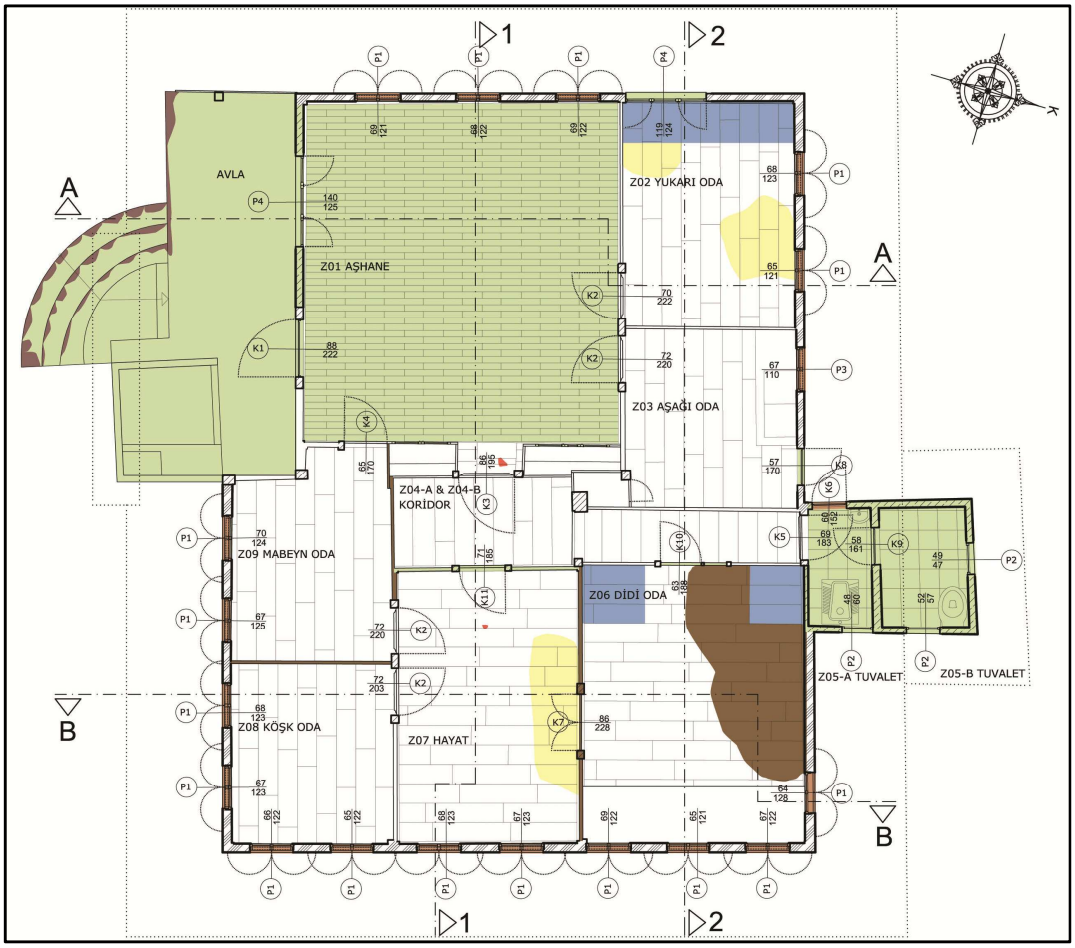

Şekil 4.19 : Zemin kat planı bozulma analizi.

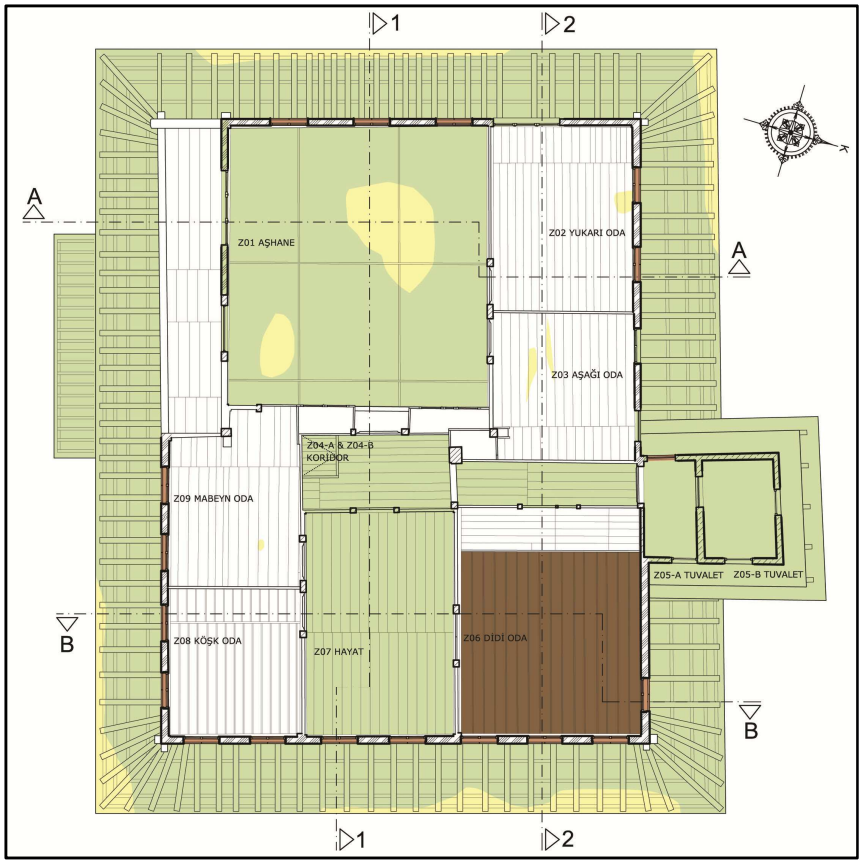

Şekil 4.20 : Zemin kat tavan planı bozulma analizi.

Yapının ocaklarının kaldırılmış olması, aşhane döşemesi ve aşhane, hayat ve koridorun tavanlarının muhdes olması, çatının oluklu levha ile kaplanmış olması, bazı duvarların briket ile yenilenmiş olması, oda işlevlerinin değiştirilmiş olması, eklenen duvar ve yani açılan kapılar ile plan düzeninin değişmiş olması bunlara verilebilecek en önemli örneklerdir. Bu değişikliklere detaylı olarak ‘5. Restitüsyon Verileri’ bölümünde değinilmiştir.

4.11.2 Malzeme bozulmaları

Ülkemizde tarihi yapıların en büyük sorunu olan bakım eksikliği sorunu Köseoğlu Osman Cengiz Evi için de en büyük sorundur. Sürekli bakım yapılmıyor olması ve bölgenin iklim şartları Köseoğlu Evi’ndeki malzeme bozulmalarının ana nedenidir. Buna rağmen evin yapıldığı tarihten itibaren sürekli kullanılmış olması evdeki malzeme bozulmalarının çok büyük problem yaratmamasını ve çok ciddi olmamasını sağlamıştır.

Yapının ahşap malzemesinde bitkilenme, mantarlanma, çürüme gibi sorunlar olmasına rağmen yörede uygulanan saçak genişliği gibi önlemler sayesinde bu

bozulmaların derecesi yüksek değildir. Buna rağmen güneşlenme süresinin azlığı genel bir sorundur. Kuzey cephede güneşlenme süresi diğer cephelerde göre daha az olduğundan hem ana yapıda hem de serenderde kuzey cephede ahşap bozulmaları diğer cephelere oranla biraz daha fazladır. Bunun yanında göz dolgu duvarda kireç bazlı sıvada yer yer derz boşalmaları, bu nedenle de taş malzemede yer yer kayıp gözlenmektedir.

Köseoğlu evinde herhangi bir strüktürel problem gözlenmemiştir. Alaturka kiremit kaplama olan çatı örtüsündeki kiremit kırılmaları nedeniyle yapı son yıllarda fazlaca su almaya başlamış, bu nedenle zaten yıpranmış olan aşhanenin kestane döşemesinin çürümesi hızlanmış, bu da hem bu döşemenin hem de çatı kaplamasının değiştirmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bunun dışında bazı odalarda gerek çürümeden gerekse haşerelerden kaynaklanan küçük delikler oluşmuş, kullanıcılar tarafından küçük metal yamalar yapılmıştır. Ayrıca nemden ve yağıştan etkilenmiş olan kepenklerin çoğunda şişme, mantarlanma, çürüme, eskime gibi sorunlar meydana gelmiştir.

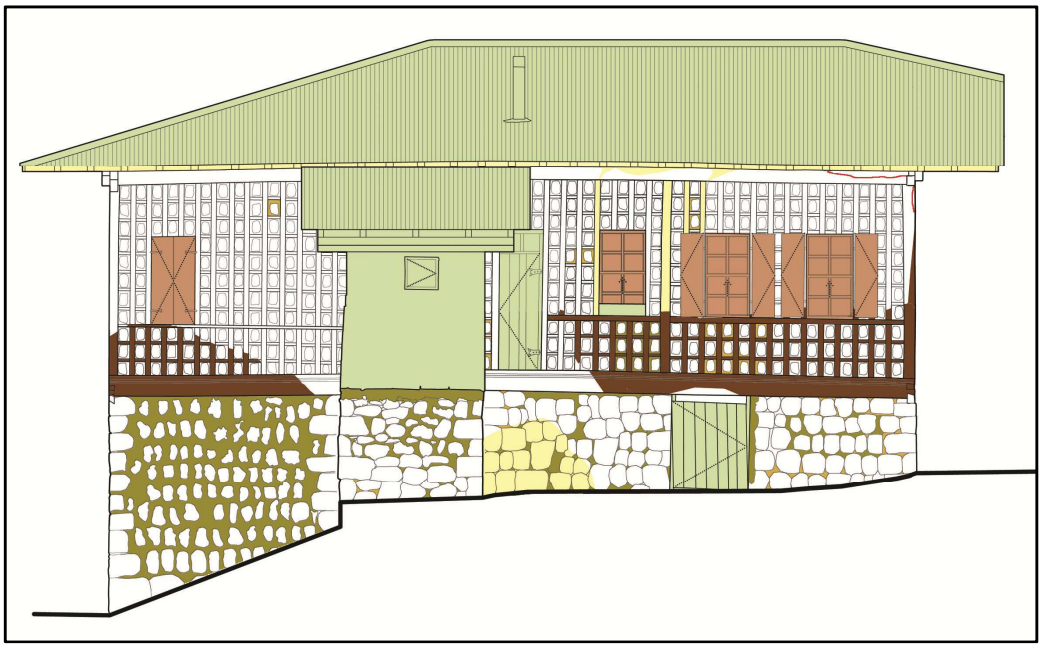

Şekil 4.21 : Kuzey cephe bozulma analizi.

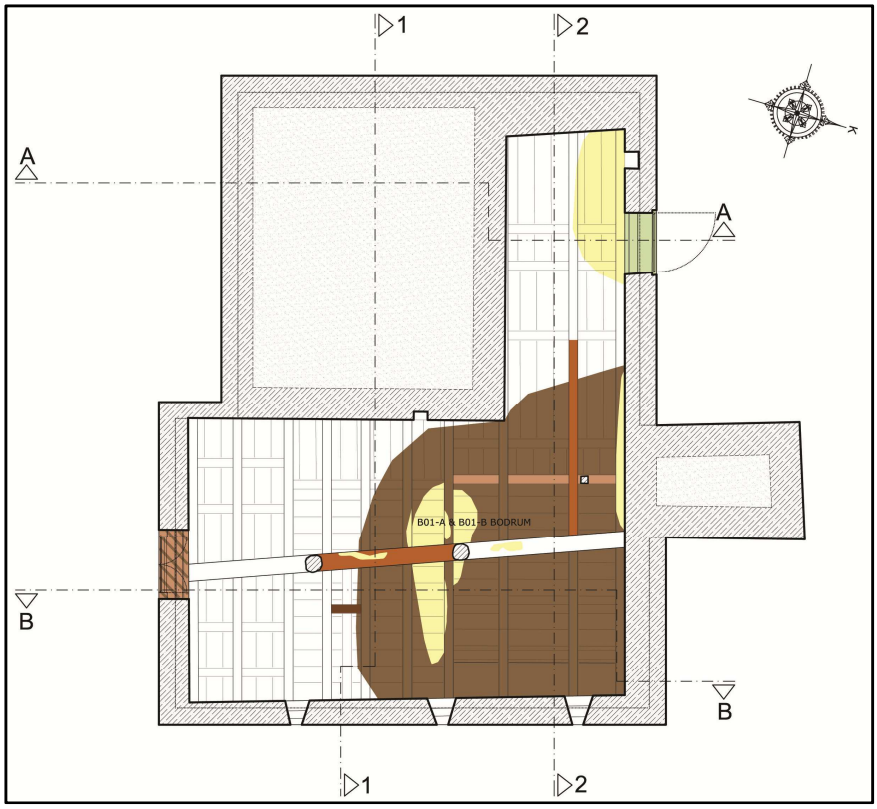

Şekil 4.22 : Bodrum kat tavan planı bozulma analizi.

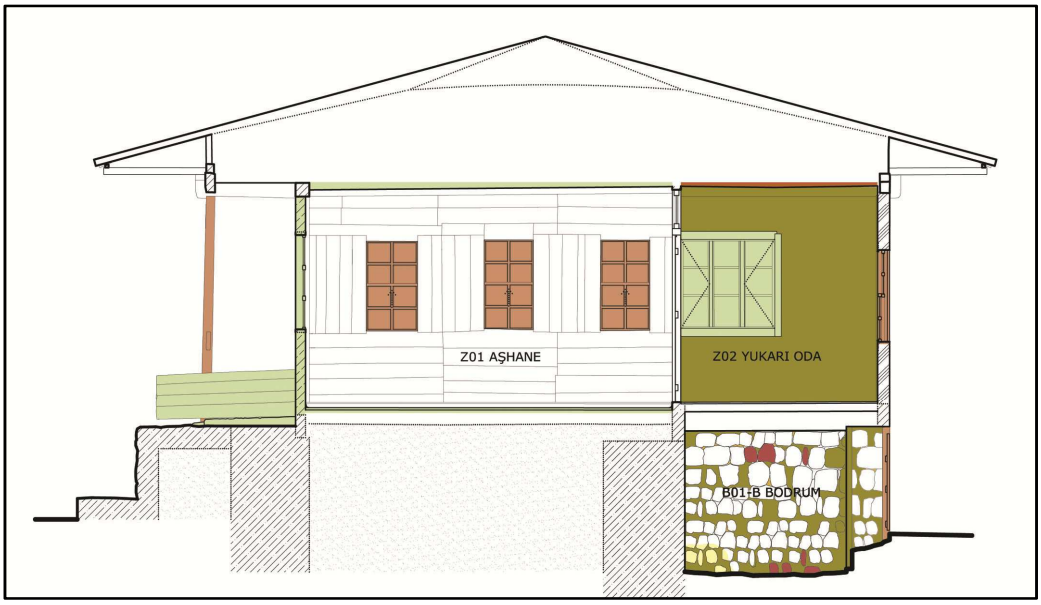

Şekil 4.23 : A-A kesiti bozulma analizi.

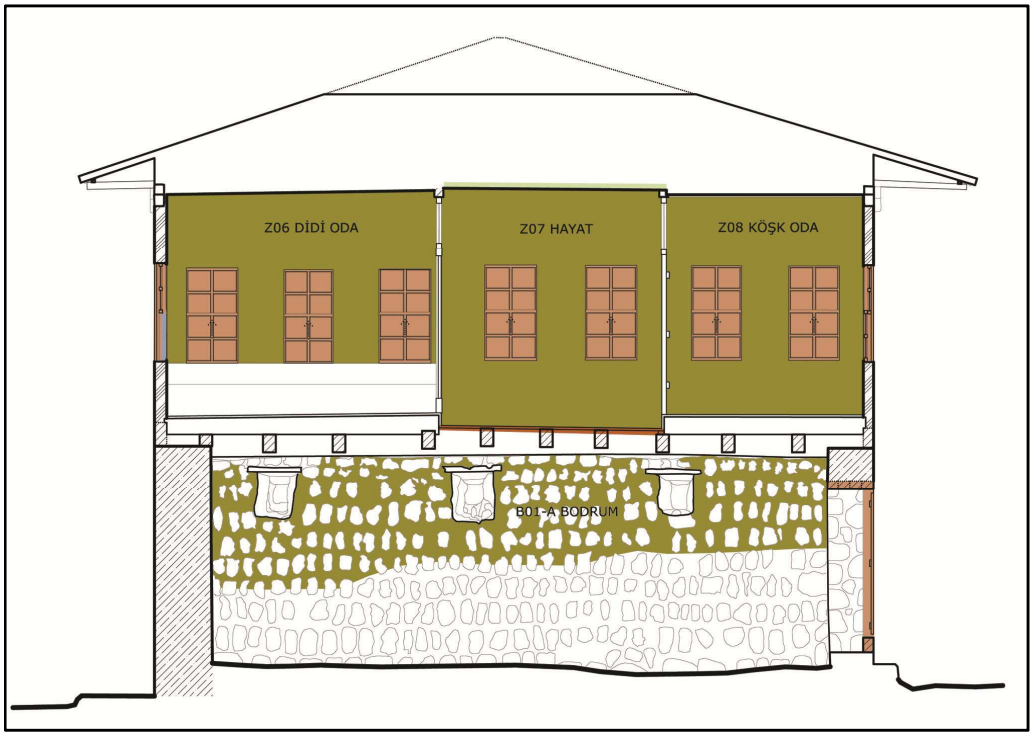

Şekil 4.24 : B-B kesiti bozulma analizi.

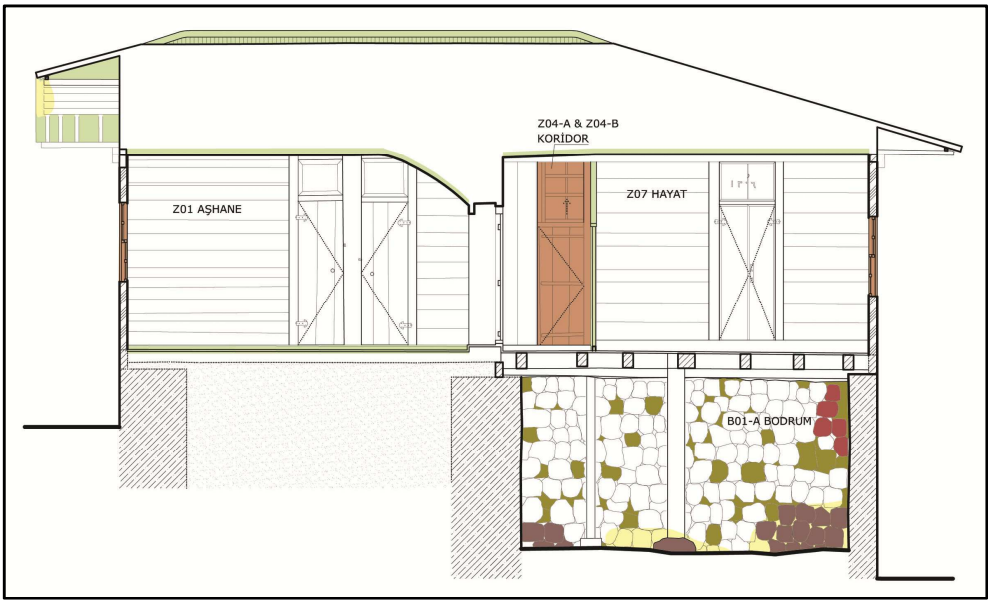

Şekil 4.25 : 1-1 kesiti bozulma analizi.

Şekil 4.26 : 2-2 kesiti bozulma analizi.

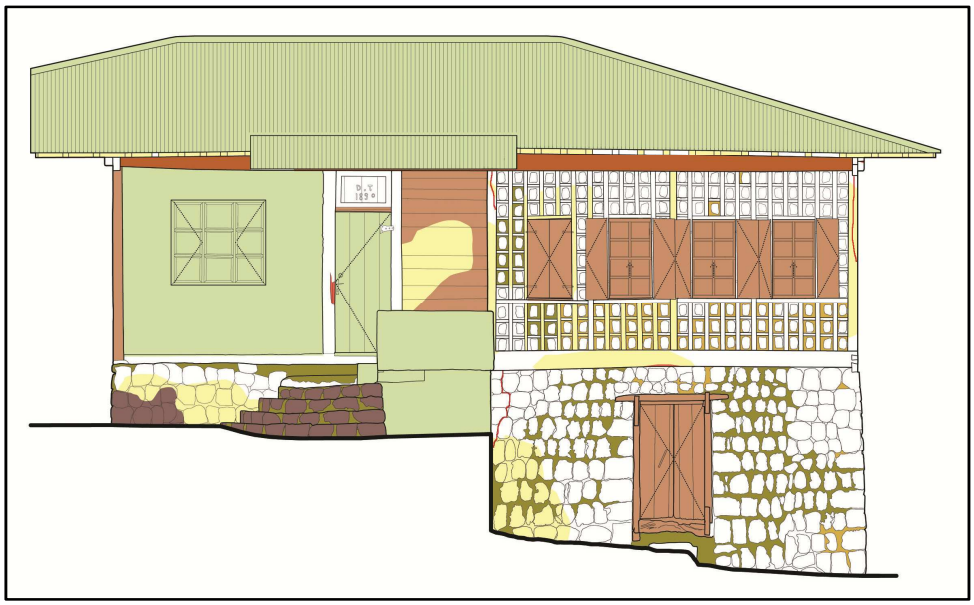

Şekil 4.27 : Güney cephe bozulma analizi.

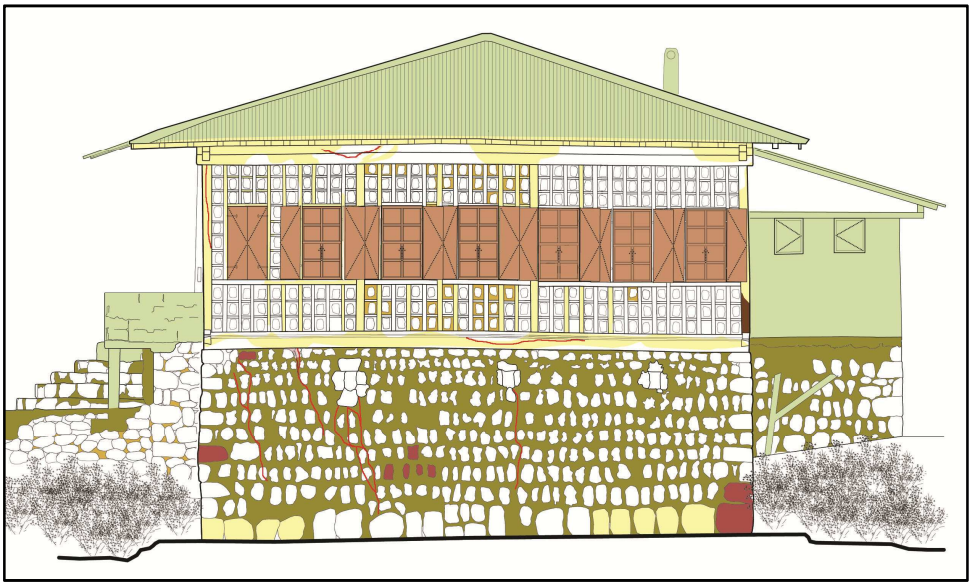

Şekil 4.28 : Doğu cephe bozulma analizi.

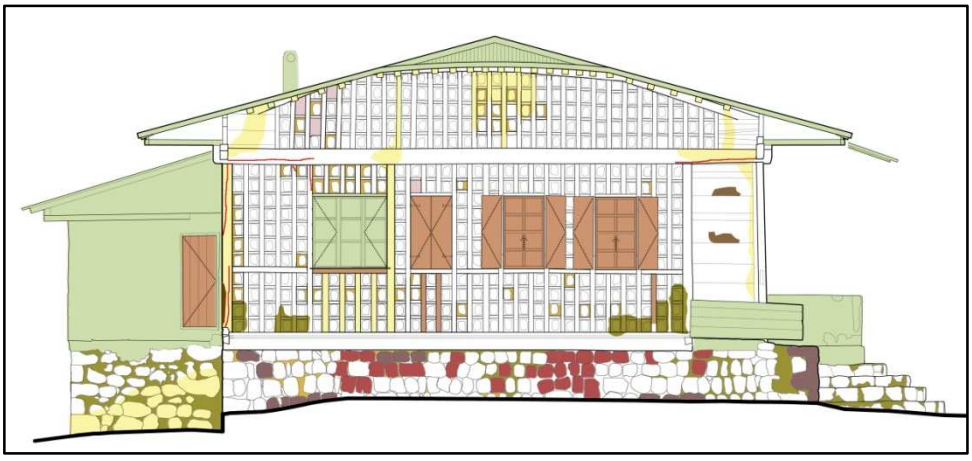

Şekil 4.29 : Batı cephe bozulma analizi.

5. RESTİTÜSYON VERİLERİ

Köseoğlu Evi'nin restitüsyon verileri çalışılırken evin kullanıcıları, çevre yapıların kullanıcıları ve yöre sakinleri ile detaylı görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler videoya çekilerek kayda alınmıştır. Restitüsyon verilerine ulaşılırken ayrıca evdeki izlerden ve analojik çalışmalardan da yararlanılmıştır. Müdahaleler 1970 öncesi ve sonrası yapılan müdahaleler olarak iki dönemde sınıflandırılmıştır. Bu bilgilere göre;

Özgün durumda yapıda biri Z02 yukarı odada biri de Z06 *didi* odada olmak üzere iki adet ocak bulunduğu öğrenilmiştir. Aileye 1958 yılında gelin geldiğini belirten Fatma Cengiz, yukarı odadaki ocağın o gelmeden birkaç sene önce odayı genişletmek amacıyla iptal edildiğini ve kaldırılan ocak yerine batı cephede göz dolgu duvarın bir kısmı sökülerek bir pencere açıldığını (P4) belirtmektedir. Ocak kaldırılırken duvarda yapılan bu değişiklikten ötürü kaldırılan ocağın izi hiçbir şekilde okunamamaktadır. *Didi* odadaki ocak ise Fatma Cengiz gelin geldikten kısa bir süre kaldırılmış, ocakla birlikte *didi* odanın batı duvarında bulunmakta olan ahşap dolap da eskidiği için kaldırılmıştır. Ocağın izleri günümüzde okunmasa da duvarda bulunan dikme sayesinde hizası net olarak anlaşılmaktadır (Şekil A.45). Kaldırılan dolabın izleri ise net olarak okunabilmekte ve tavan kaplamaları sayesinde genişliği de anlaşılmaktadır.

Z01 aşhane en çok değişikliğe uğramış mekandır. Özgününde toprak zeminlidir. Yöreye sacın gelmesi ile açık ateşler yerini kuzinelere bırakmıştır. Bu nedenle 1963 yılında konfor koşulları nedeniyle döşemesi kestane ağacından ahşap taşıyıcılı ahşap kaplama olarak yapılmış olmasına karşın mutfak işlevini sürdürmeye devam etmiştir. 1986 yılında ise mutfak işlevi aşağı odaya taşınmış ve aşhane salon olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bunu dışında 1992 yılında çatı altında hiçbir kaplama yapılmamış olan mekanın tavanı dolapların yüklük kısmını da içeri alacak şekilde kontraplak ile kaplanmıştır (Şekil A.19).

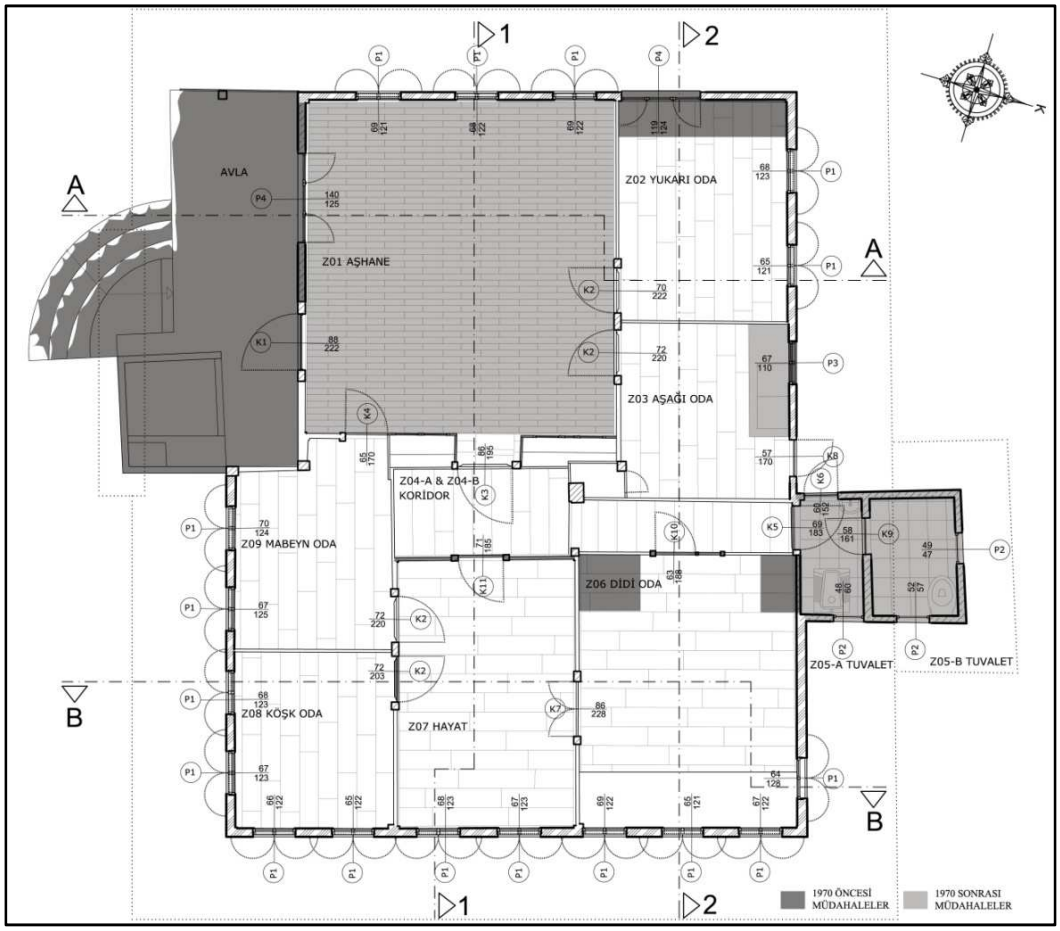

Şekil 5.1 : Zemin kat planı dönem analizi.

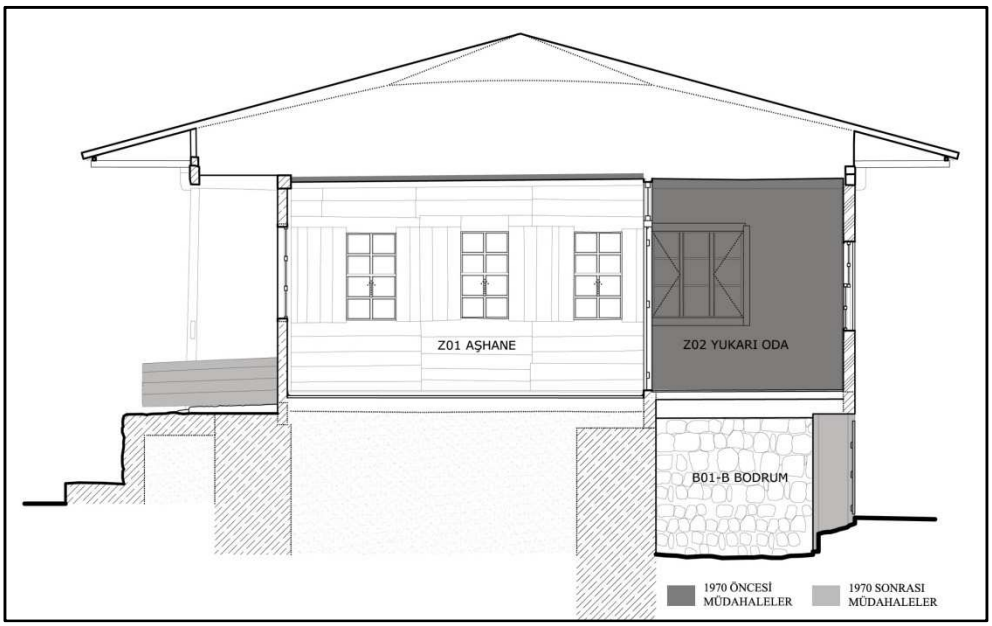

Şekil 5.2 : A-A kesiti dönem analizi.

Bu dolapların da özgününde ahşap çatma kapaklı olduğu, yörede düz camın yaygınlaşmasıyla kapaklarının camlı olarak değiştirilmiş olduğu öğrenilmiştir.

Çevredeki evlerde de bu değişiklik yapıldığı için özgün bir örneğe rastlanamamıştır. Kapakların değiştirilme tarihi çok eskiye dayandığı için ev halkı bu değişikliğin yılını bilmemektedir. Ayrıca dolap kapaklarının yanında, yüklüğe çıkmak için basamak olarak kullanılan ve yörede medine adı verilen gözlerin bulunduğu da öğrenilmiştir (Şekil 3.21)**.**

Şekil 5.3 : Aşhanenin kestane döşemesinin çam döşeme ile değiştirilmesi.

Köseoğlu Evi'nde yapılmış olan başlıca değişikliklerden biri de, ahşap plaka olan aşhanenin güney duvarının değiştirilmesidir. 1960 yılında evin üçüncü kullanıcısı Raik Cengiz tarafından aşhanedeki ışık ihtiyacı nedeniyle, bu duvarın sadece taşıyıcıları bırakılarak ahşap plakaları kaldırılmış, duvar tamamen briketten örülerek bir de pencere (P4) açılmış, böylece mekanın güneyden ışık alması sağlanmıştır (Şekil A.18). Bu müdahale güney cephenin de görüntüsünde değişikliğe neden olmuştur. Güney cephede bunun dışında yine aynı yıllarda K1 kapısı eskime nedeniyle değiştirilerek avladan çıkma yapacak şekilde betonarme bir çeşme de eklenmiştir.

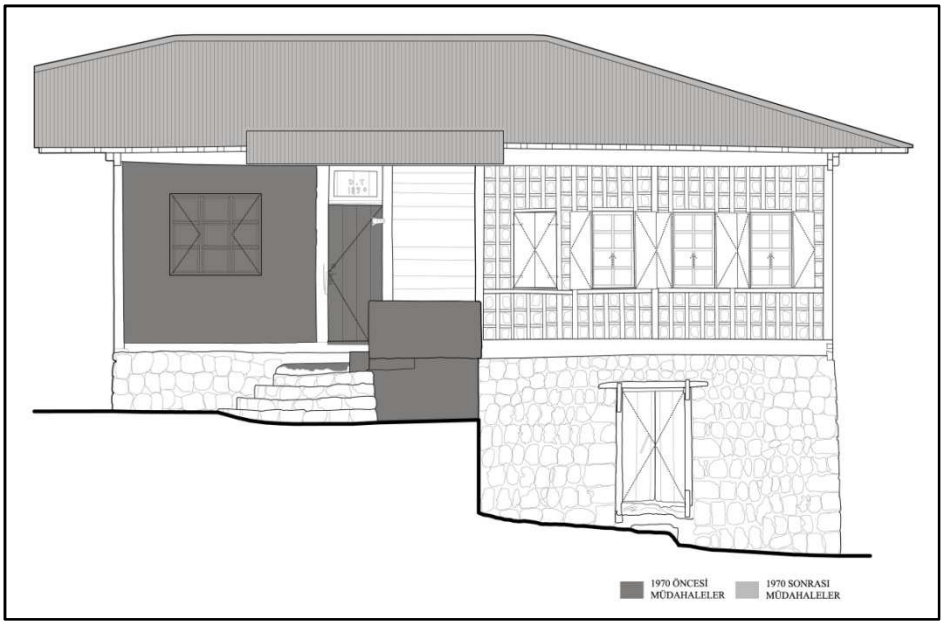

Şekil 5.4 : Güney cephe dönem analizi.

1965 yılı civarlarında evde yapılmış başlıca değişikliklerden biri de hayat mekanını bölen ahşap duvarın yapımıdır. Bu duvar da Raik Cengiz tarafından mahremiyet ihtiyacı nedeniyle yapılmıştır. Bu müdahale öncesi hayata direk olarak K3 kapısıyla aşhaneden giriş sağlanırken, tuvalet, *didi* oda, köşk oda ve mabeyn oda mekanlarına girişler de hayattan geçilerek sağlanmaktadır. Bu durum hayatı da bir yaşam alanı (salon) olarak kullanan ev halkında mahremiyet ihtiyacı doğurmuş, bu nedenle de 1965 yılı civarlarında ıhlamur ağacından ahşap taşıyıcılı ahşap plaka bölme duvarı ile hayat mekanı bölünmüştür (Şekil A.54). Bu müdahale sonucunda Z04B koridor hacmi ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak aynı dönemde, aynı nedenlerden ötürü didi odanın batı duvarına K10 kapısı açılarak bu odanın girişinin artık Z04A koridor hacminden olması sağlanmıştır. *Didi* odanın özgününde hayattan girişini sağlayan K7 kapısı (Şekil A.51) ise günümüze hiç bozulmadan ulaşmasına rağmen o tarihten itibaren hiç kullanılmamıştır. Bunlara ek olarak köşk oda ve hayatı bağlayan K2 kapısı da daha sonraki tarihlerde özgün malzemede yenilenmiştir. Mabeyn odadan aşhaneye geçişi sağlayan K4 kapısı da ıhlamur ağacından, ahşap çatma kapı olarak yenilenmiştir.

Özgününde açık ahşap kiriş sistemi olan koridor ve hayat tavanları ise yine 1965 yılı civarındaki müdahaleler sırasında ıhlamur ağacından ahşap kaplama tahtaları ile kaplanmıştır. Bu müdahale sonucunda Z04A mekanının tavanı 294 cm yükseklikte, Z04B'nin tavanı ise 299 cm yükseklikte olmuştur.

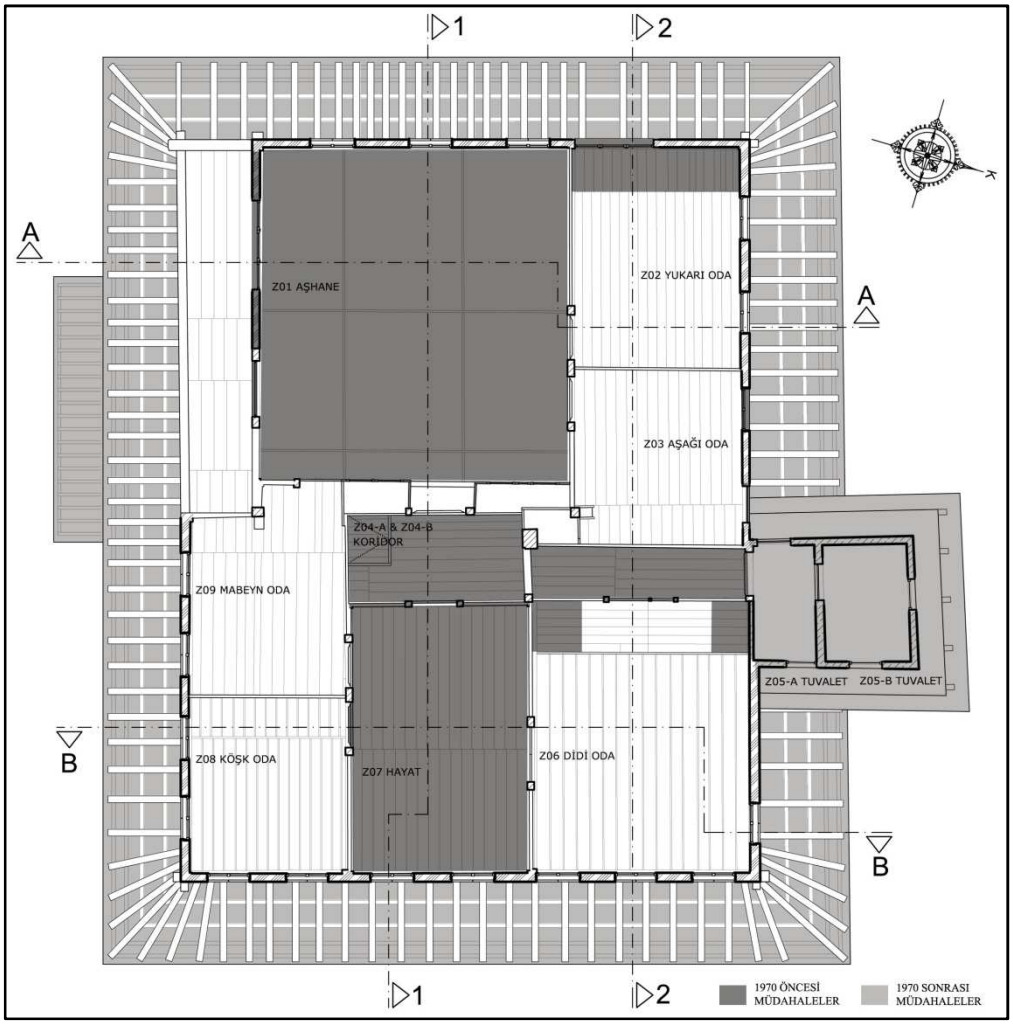

Şekil 5.5 : Zemin kat tavan planı dönem analizi.

Bunlara ek olarak aşağı oda (*szalendon oda*) da çokça değişikliğe maruz kalmıştır. Mekanda önceden kuzey ve doğu duvarları boyunca uzanan *l* şeklinde bir sedir (*memsofa*) yer almaktadır. Bu sedir aşağı oda uyuma mekanı olarak kullanıldığından ihtiyaca göre şekillenmiş bir sabit mobilyadır. Daha sonraki yıllarda aşağı odanın mutfağa dönüştürülmesi sırasında sedir kaldırılmış, özgününde mekanın kuzey duvarı üzerinde bulunan iki adet giyotin pencereden batıda olanı alttan küçültülerek 110 cm boy ve 67 cm ene sahip bir pencere haline getirilmiş, duvara bir mutfak tezgahı eklenmiş ve doğuda bulunan giyotin pencere yerine de ahşap bir kapı açılmıştır (Şekil A.29)**.**

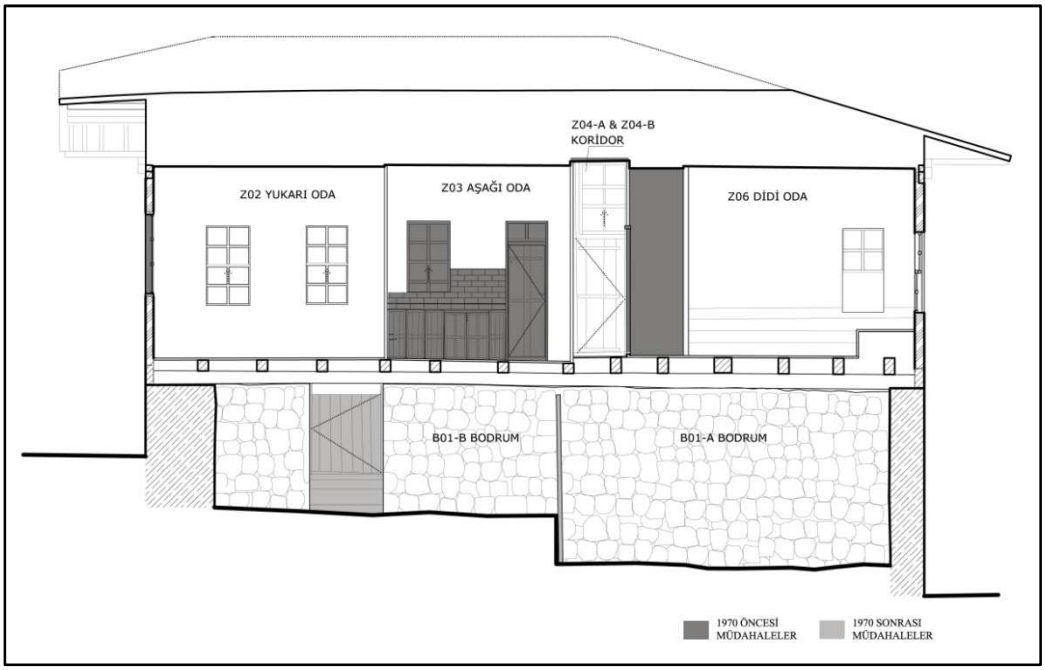

Şekil 5.6 : 2-2 kesiti dönem analizi.

Tuvaletler önceden aynı yerde bulunmakla birlikte 1986 yılında yapının üçüncü kullanıcısı Raik Cengiz tarafından taş temel duvarları hariç yıkılarak briket ile yeniden yapılmıştır. Özgününde tuvaletin sıkıştırılmış toprak zeminli tek mekan olduğu, yıkanma ve tuvalet ihtiyaçlarının aynı mekan içerisinde giderildiği, taş bir temel üzerinde yükselen göz dolgu bir mekandan oluştuğu, içeriden ise kireç sıvalı olduğu öğrenilmiştir.

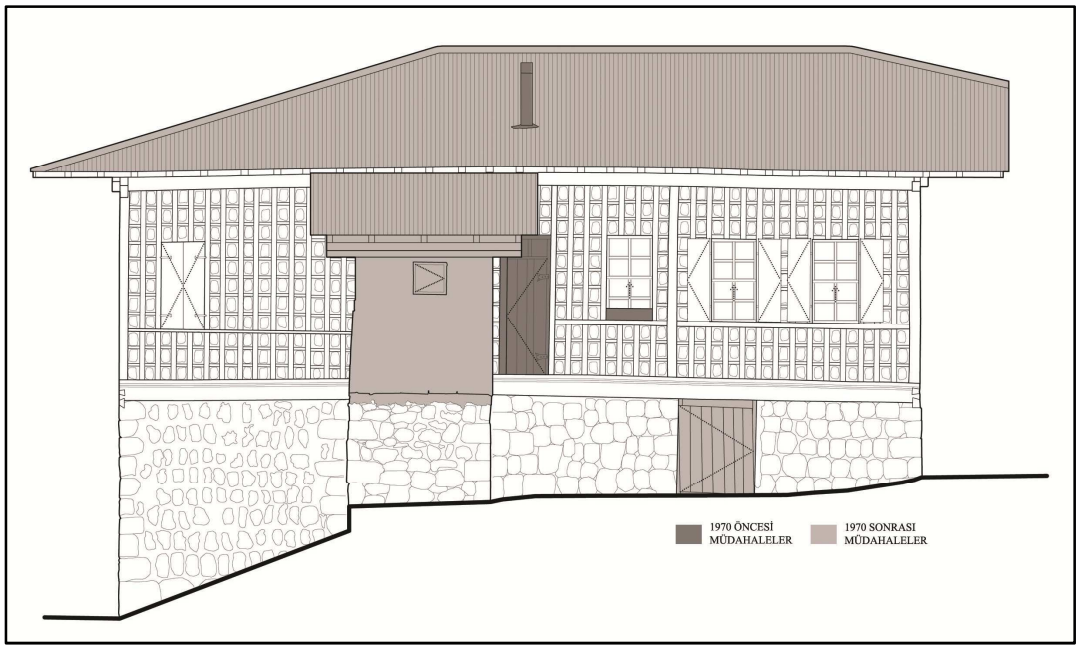

Şekil 5.7 : Kuzey cephe dönem analizi.

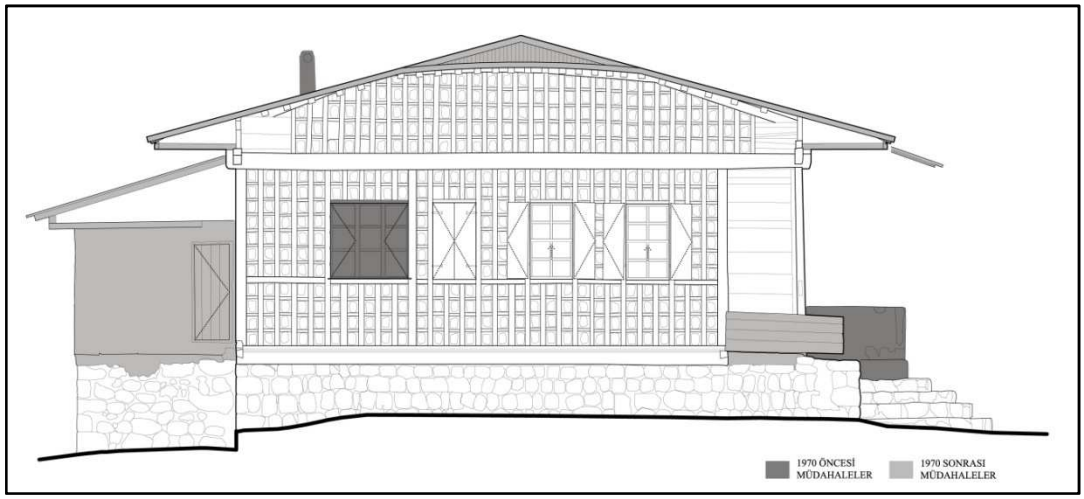

Şekil 5.8 : Batı cephe dönem analizi.

Köseoğlu Evi'nin çatısı özgününde alaturka kiremit iken (Şekil A.15) kiremitlerin çoğunun yıpranmış ve kırılmış olmasından ötürü yapı su almaya başlamıştır. Bu nedenle 2009 yılında kiremitler kaldırılıp çatının taşıyıcı sistemine dokunulmadan çatı oluklu levha ile kaplanmıştır. Tuvalet hacminin çatısı da ana yapının çatısı gibi özgününde alaturka kiremittir.

Evin serenderi ise 1962 yılında inşa edilmiştir. Serenderde meydana gelmiş değişiklikler ön avludan çıkan ahşap merdivenin üzerinin oluklu sac levha ile kaplanması ve zemin katın altı adet taşıyıcı direğinin etrafına ahşap korkuluk çalışmış olmasıdır. Bunlar dışında serender değişikliğe uğramadan günümüze ulaşmıştır.

6. RESTORASYON

Köseoğlu Evi'nin restorasyon önerisi hazırlanırken Nara Özgünlük Belgesi (1994), Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (ICOMOS, 1999), Tarihi Ahşap Yapıların Korunması İçin İlkeler (ICOMOS, 1999) bildirileri ve Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon (Ahunbay, 2009) kitabı başta olmak üzere bir çok kaynaktan yararlanılmıştır.

Köseoğlu Evi halihazırda konut olarak kullanılmakta olan bir yapıdır. Restorasyon müdahalesi sonrası da konut işlevi önerilmiştir. Bu nedenle restitüsyon verileri ve günümüz konfor koşullarının gerekleri dışında büyük müdahaleler önerilmemiştir.

1994'te Japonya'nın Nara Kenti'nde, kültür mirası çeşitliliğine daha fazla saygı gösterilmesi amacıyla, bir toplantı düzenleyen uzmanların kaleme aldığı Nara Özgünlük Belgesi'nde bahsedilen, kültür ve kültür mirası çeşitliliğinin, tüm insanlık için, yeri doldurulamaz bir zenginlik olduğu fikri bağlamında yapının korunmaya değer bir yöresel mimari öğe olduğu düşünülmektedir.

"Korunmaya değer bir yapı üzerinde çalışıldığından, onarımın özgün dokuya en az müdahale ile gerçekleştirilmesi, yapım tekniklerinin eskisine benzer/uyumlu olmasına dikkat edilmesi, yapının iç düzenlemesinin değiştirilmemesi, mekanların bütünlüğünün zedelenmemesi göz önünde tutulması gereken başlıca kurallardır." (Ahunbay, 1996).

Bu nedenle yapılan restorasyon müdahalelerinde özgün malzeme, malzeme kalitesi (kesim zamanı, işlenme süreci vb.) ve yapım tekniklerinin kullanılması önerilmektedir.

Şekil 6.1 : Müdahale önerisi, lejant.

6.1 Yapının Müdahale Önerisi

Köseoğlu Osman Cengiz Evi rölöve ve restitüsyon verileri ve araştırmalar doğrultusunda detaylı olarak incelenmiştir. Yapıdaki bozulmalar, kullanıcı ihtiyaçları, bölgenin kırsal mimari verileri ve uzman görüşleri de dikkate alınarak müdahale önerileri çalışılmıştır.

Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS)'nin 1999 yılında yayınlamış olduğu Tarihi Ahşap Yapıların Korunması İçin İlkeler bildirisinde korumanın amacının kültür varlığının tarihi özgünlüğünü ve bütünlüğünü korumak olduğu, bu nedenle yapılması önerilen her müdahalenin detaylı araştırma ve değerlendirmelere dayandırılması gereğinden bahseder (Tarihi Ahşap Yapıların Korunması İçin İlkeler, 1999).

Buna ek olarak Nara Özgünlük Belgesi'nde geçen"Kültürler ve toplumlar, miraslarını oluşturan ve korunması gereken somut ve soyut anlatım biçimleriyle kendilerini ifade ederler. Bu anlatım biçimlerine de saygı gösterilmelidir." (Nara Özgünlük Belgesi, 1994) ibaresi de dikkate alınarak; yapının özgün tarihi verileri, Laz Evi plan tipi özelliği ve geleneksel yapım teknikleri korunacak biçimde; yapının niteliksiz eklerden arındırılması, önerilen noktalarda sağlamlaştırma yapılması, eleman ve malzeme kaybı olan noktaların özgün malzeme ile bütünlenmesi, eskimiş elemanların yenilenmesi ve niteliksiz olarak yeniden yapılmış bölümlerin restitüsyon verileri doğrultusunda yeniden yapımı önerilmiştir.

6.1.1 Niteliksiz eklerden arındırma ve yeniden yapım

Köseoğlu Evi'nde yapılmış olan değişiklikler çoğunlukla kullanıcı müdahaleleridir. Yapının ikinci kullanıcısı Osman Cengiz ve üçüncü kullanıcısı Raik Cengiz'in marangoz ve dülger olmaları yapılmış olan müdahalelerin nispeten daha nitelikli olmasını sağlamıştır. Kullanıcı müdahaleleri cephe düzeninin (yeni pencere ve kapılar açılması) değişmesine neden olsa da plan şemasında büyük bir değişikliğe yol açmamıştır. Müdahaleler genellikle eskiyen elemanların kaldırılması ve günümüz konfor koşullarının sağlanması şeklindedir.

Bu bağlamda yapılan en büyük müdahaleler çatı kaplamasının değiştirilmesi ve tuvalet hacminin briket olarak yenilenmesidir. Oluklu levha olarak değiştirilmiş çatı kaplaması kaldırılarak çatı kaplamasının özgün hali olan alaturka kaplama olarak

yeniden yapılması gerekmektedir. Bu değişiklik sırasında çatının su izolasyonunun sağlanması da önerilmektedir. Kullanılacak olan alaturka kiremitlerin özgün alaturka kiremitlerden daha hafif bir malzeme bileşimine sahip olması önerilmektedir.

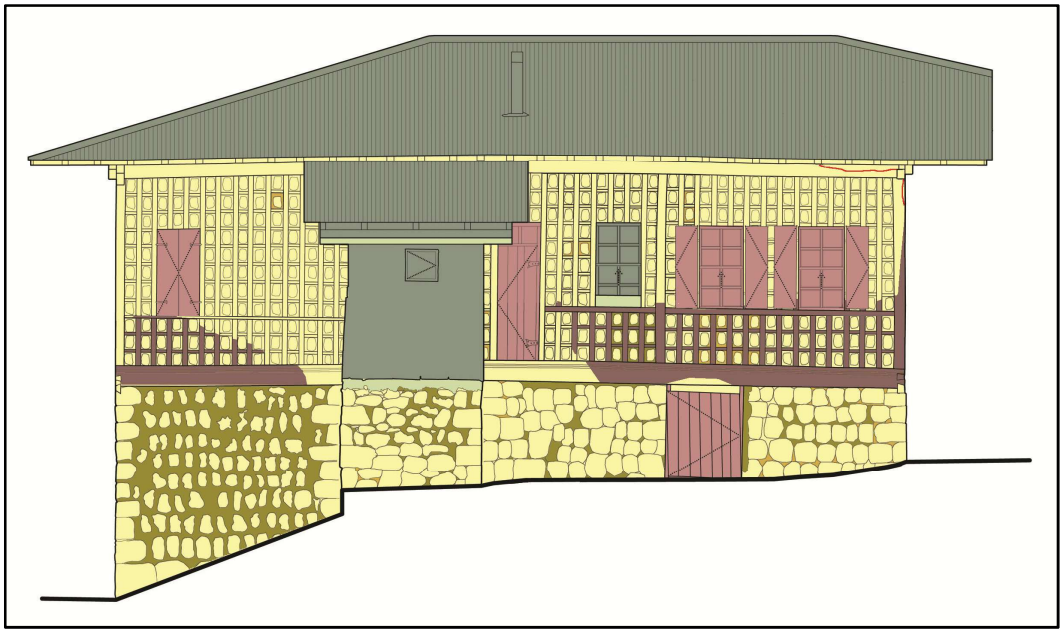

Şekil 6.2 : Kuzey cephe müdahale önerisi.

Zeynep Ahunbay'ın (1996) "Bir anıtın tıpkısını inşa etme (replika) uygulaması tarihi açıdan bir anlam taşımasa da, bir yapım tekniğini sürdürme, geleneği yaşatma bakımından korumaya yönelik olabilmektedir." ifadesi dikkate alınarak, tuvalet hacminin de briket duvarlarının kaldırılarak restitüsyon verileri doğrultusunda göz dolgu duvarlı, alaturka kiremit kaplama tek yöne eğimli çatılı bir hacim olarak yeniden yapımı önerilmektedir. Bu çatı tipine analojik veriler ile ulaşılmıştır. Fakat dış görünüş açısından özgün verileri sağlansa da günümüz konfor koşulları açısından hacmin içinin özgün haline dönüştürülmesi uygun olmaz. Bu mekanın içerisi özgün halinde tek hacim olarak inşa edilmiş, sıvasız göz dolgu duvarlara sahip, sıkıştırılmış toprak zeminlidir ve tuvalet işlevi yerdeki bir delikten sağlanmaktadır. Bu nedenle restorasyon müdahalesi ile tuvalet hacminin içinin banyo ve tuvalet işlevlerinin bir arada sağlandığı tekbir mekan olarak tasarlanması düşünülmüştür. Ayrıca ışık alması için özgün halindeki bir adet pencere yetersiz kalacağından özgün penceresine uygun, yeni pencere açıklıkları da önerilmiştir. Bunun dışında tuvalet hacmine özgün halinde dışarıdan direkt olarak ulaşan taş merdivenin de, yöre halkının günlük yaşam ihtiyaçlarını karşıladığı ve bu yaşayış şeklini yansıttığı için, yeniden yapımına karar verilmiştir.

Avlada yer alan betonarme çıkmanın ve beton şap ile yapılmış döşeme onarımının kaldırılması gerekmektedir. Kötü durumdaki beton şap yerine avlanın özgün hali olan dere taşı döşemeye döndürülmesi önerilmektedir.

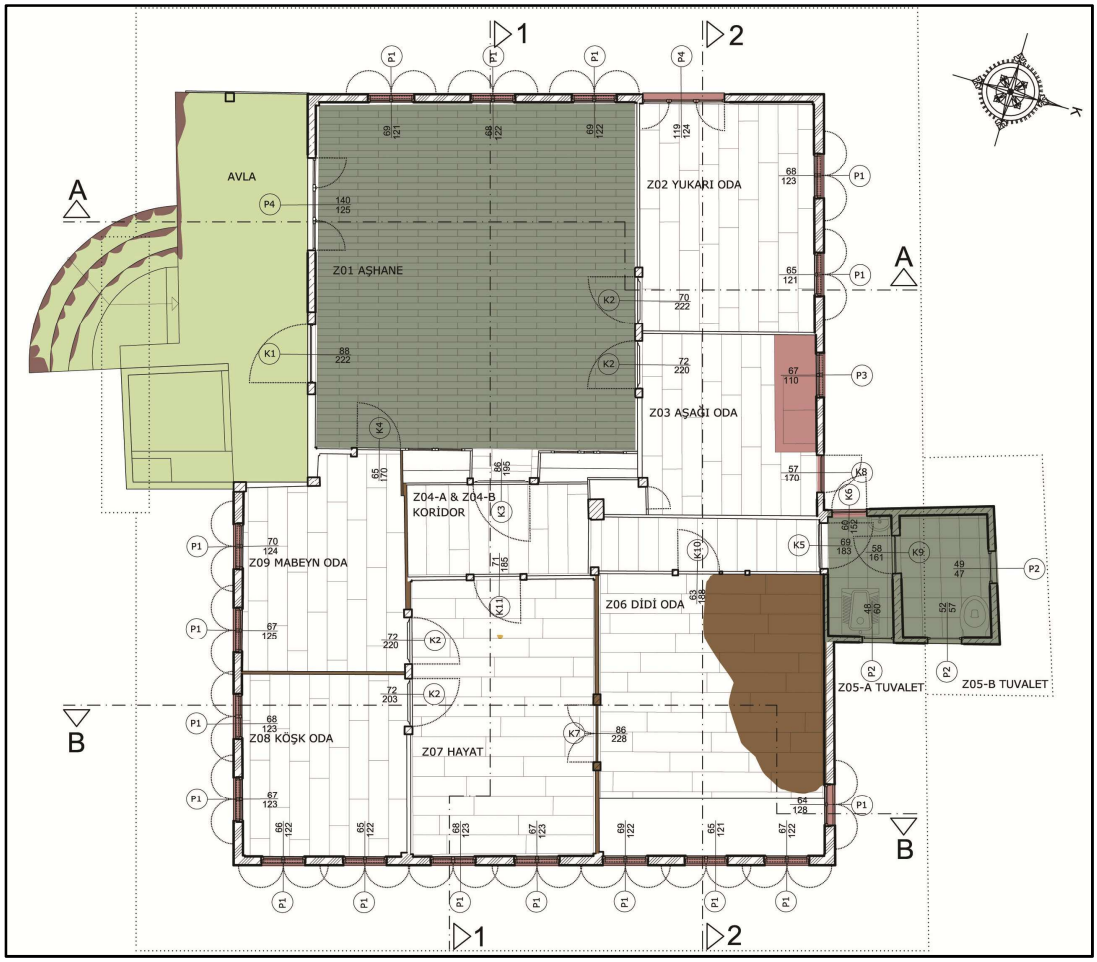

Şekil 6.3 : Zemin kat planı müdahale önerisi.

Bunların dışında cephelere yapılması önerilen büyük müdahalelerden biri de geçmişte kullanıcılar tarafından sağlamlaştırma amaçlı yığma taş duvarlara ve yer yer göz dolgu duvarlara yapılmış olan çimento sıva onarımıdır. Bu çimento sıvalı onarımların alttaki malzemelere zarar vermeyecek şekilde raspa edilmesine karar verilmiştir.

1964 yılında koruma alanında çalışan uzmanların kabul ettikleri Venedik Tüzüğü'nün 11. maddesinde kültür varlığının sahip olduğu değişik dönem eklerinin saygı görmesi gerektiğinden bahseder. Bu bağlamda,Z01 aşhanenin güney cepheye bakan ve briket ile değiştirilmiş olan duvarının, herhangi bir bozulmaya neden olmadığından, konfor koşulları için yapılmış bir müdahale olduğundan ve bir dönem eki olarak değerlendiğinden dolayı şu anki haliyle kalmasına karar verilmiştir.

Venedik Tüzüğü'nün (1964) 9. maddesinde geçen "Faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır…" ibaresi dikkate alınarak, evin özgününde sahip olduğu biri yukarı oda biri de *didi* odada bulunan ocak ve dolaplar hakkında yeterli veriye ulaşılamadığı için yeniden yapımları önerilmemektedir. Ayrıca bu elemanlara günümüz yaşam şartlarında ihtiyaç duyulmamaktadır.

Aşhanenin günümüzdeki çam ağacından ahşap döşemesi uygun ebat, malzeme ya da renk koşullarını sağlamamaktadır (Şekil A.21). Buna rağmen mekanın özgün döşemesi olan sıkıştırılmış toprak döşemeye döndürülmesi günümüz konfor koşullarına uygun olmayacağından, ara bir dönemde aşhanenin sahip olduğu ve evin tamamında da hâlihazırda bulunuyor olan 3 cm kalınlığa sahip kestane ağacından ahşap döşeme ile değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Aşhane tavanın ise kontraplak kaplamasının kaldırılması ve bu müdahale ile kapatılmış olan yüklüğün tekrar özgün halinde kullanımı sağlanmalıdır.

Halihazırda Z04B koridoru Z07 hayattan ayırmakta olan muhdes duvar kaldırılarak hayatın özgün haline, böylece evin özgün plan tipine döndürülmesi uygun görülmüştür.

6.1.2 Yenileme

Tarihi ahşap yapıların korunması ile ilgili ICOMOS Tüzüğü'nde yenilenecek öğelerin aynı tür ağaçtan yapılması, işçilik ve yapım teknolojisinin de özgününe benzer olması gerektiği vurgulanır (ICOMOS,1999).

Evin tüm pencere ve dış cephe kapıları ahşap eskimesine maruz kalmış, yer yer küçük çaplı çürümeler, şişmeler ve malzeme kayıpları meydana gelmiştir. Bu nedenle günümüzde kullanımları zorlaşmış, bazıları işlevini yerine getirememektedir. Bu nedenle pencere, kepenk ve cephe kapılarının hepsinin özgün ebat ve malzemede yenilenmesi gerekmektedir.

Buna ek olarak Z03 aşağı odaya eklenmiş olan mutfak tezgâhı günümüzde kullanışsızdır. Bu ekin kaldırılıp, tesisatı sabit tutularak aynı yere yeni bir tezgâh, dolap ve lavabo ile yeniden yapımı uygun olacaktır.

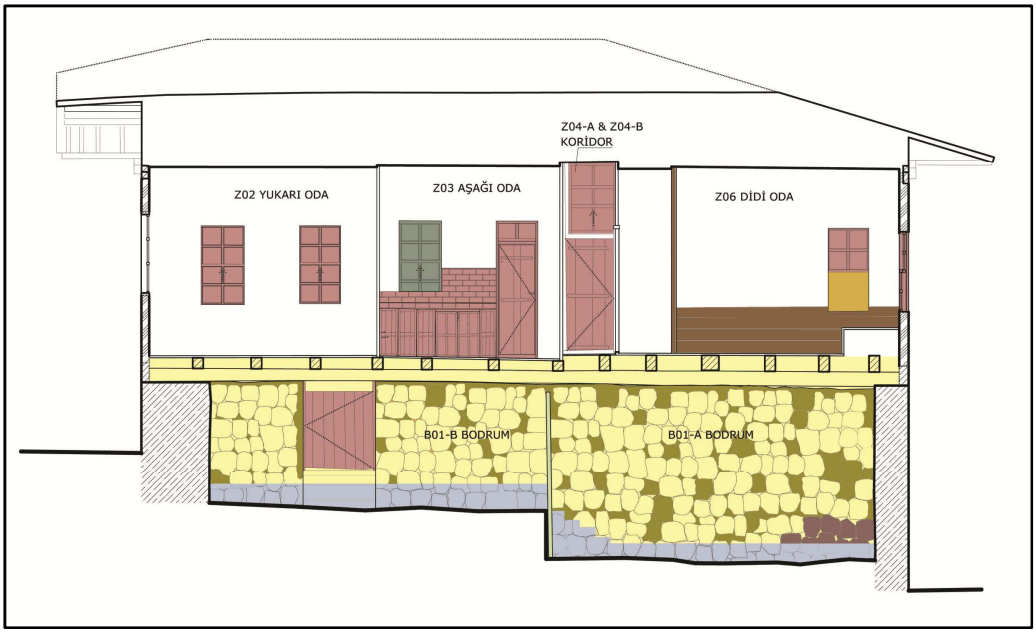

Şekil 6.4 : 2-2 kesiti müdahale önerisi.

6.1.3 Sağlamlaştırma

Köseoğlu Evi'nde kullanılmış olan yapı malzemelerinde taş malzemede görülen bozulmalar yok denecek kadar az iken, ahşap malzemede, özellikle iklim ve çevre etkilerinden kaynaklanan bozulmalar gözlenmektedir. Kullanılan ahşap yapı malzemesi hem içeride hem dışarıda kestane iken, içeride yapılan kullanıcı müdahalelerinde ıhlamur ve çam tercih edilmiştir. Ahşap malzemenin sağlaştırılması konusunda -ahşabın bozulma derecesine göre- ahşap elemanın tamamen özgün ebat ve malzemede ahşap eleman ile değiştirilmesi, hasarlı kısmın değiştirilmesi ya da herhangi bir müdahale yapılmaması gibi yöntemler izlenmesi önerilmiştir.

Yöre mimarisi restorasyonlarının yıllardır ahşap işlerini yapıyor olan Nurettin Balaban (2013) ile sağlamlaştırma önerileri konusunda bir görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşme sonucu edinilen bilgiler doğrultusunda; ağacın kesim zamanının bünyesindeki suyu toprağa bıraktığı zaman olarak seçilmesi gerektiği, böylece ahşabın çalışmasının (havadaki nem ile dengeye gelmek için genleşip büzüşmesi) en aza indirgeneceği öğrenilmiştir. Balaban Usta, bu nedenle yöredeki yapılarda ve teknelerde kullanacakları ahşapları Kasım ayında kestiklerini, böylece ahşapta herhangi bir kurutma işlemine gerek duyulmadığını, bu yöntemin kısa vadede böceklenme ve mantarlanmayı da engellediğini belirtmiştir.

Yerinde korunacak olan özgün ahşap cephe elemanlarının ömrünün daha uzun olması için, Balaban Usta'dan alınan tavsiyeler sonucu, ilaçlanmasına, bu ilaçlamanın fırça

ile sürme ya da püskürtme yöntemleriyle yapılabileceğine karar verilmiştir. Bu ilaçlama işlemi periyodik olarak yapılmalıdır. Yapıların sürekli bakımlarının yapılması kalıcılığı için önem taşımaktadır.

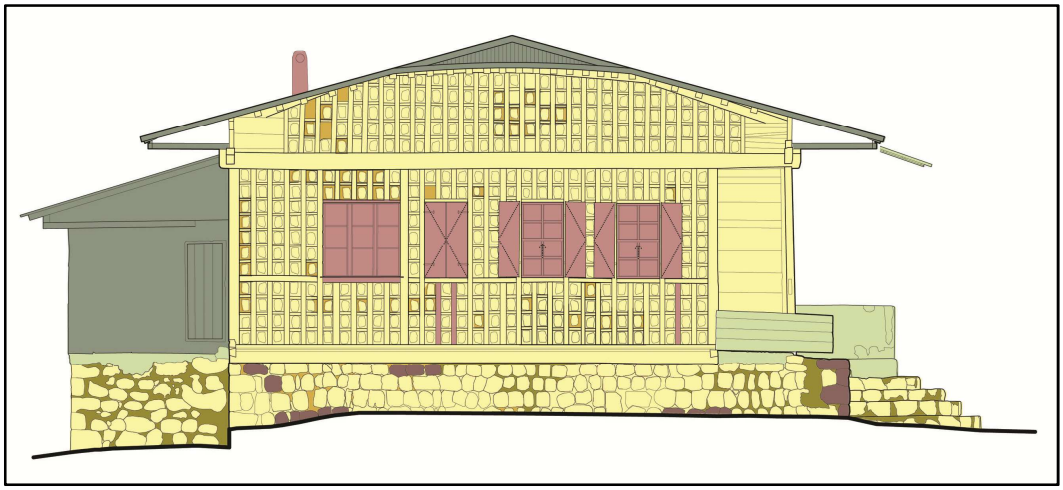

Şekil 6.5 : Batı cephe müdahale önerisi.

Çatıda yeterli su yalıtımının olmaması ve kırık kiremitlerin çokça olması nedeniyle yapının bazı noktalarının birkaç yıl boyunca da olsa su alması, iç mekanlardaki ahşapların yıpranma sürecini hızlandırmıştır. Aşhanenin kestane döşemesinin su alarak çürümesi ve değiştirilmesi de bu nedenle olmuştur. Diğer odalarda da yer yer su alma problemi yaşanmış olsa da çürümeye neden olacak yoğunlukta olmadığından çatı kaplamasının değiştirilmesiyle nem etkisi görülen noktalar kurumuştur. Bu nedenle tavan ve döşemelerde herhangi bir sağlamlaştırma önerilmesine ihtiyaç duyulmamıştır.

Yapının tüm iç ahşap duvarlarında ise genellikle tahtakurularına bağlı olan böceklenme görülmektedir. Bu böceklenmenin daha ilerlememesi için fumigasyon işlemi önerilmektedir. Fumigasyon işlemi alanında yetkin ve sertifikalı firmalar tarafından yapılmaktadır. İşlem sırasında önce ev hiçbir noktasından hava çıkışı olmayacak şekilde kapatılıp koruma altına alınır. Daha sonra belirlenen oranlardaki fumigant ortama salınır. Fumigantın ahşaplara iyice nüfuz etmesi beklendikten sonra ortamın havalandırılması işlemi başlar. 24 ila 48 saat beklenerek ortamda fumigant kalmadıktan sonra ev kullanılabilir duruma gelir. Evin kullanılabilmesi için fumigant değerlerinin EPA (Environmental Protection Agency)'nın koyduğu sınırların altında olması gerekir. Köseoğlu Evi'nin tahtakurusu problemi için içeriğinde sülfürür florit ve kloropikrin olan bir fumigant önerilmektedir. Bu içeriklerde kullanılan

kimyasallar buhar basıncı yüksek kimyasallar olduğundan, atmosfere hızla karışırlar. Bu nedenle fumigasyon doğru kimyasallarla yapıldığı takdirde doğaya zarar vermeyen bir işlemdir (Özbey, 2015).

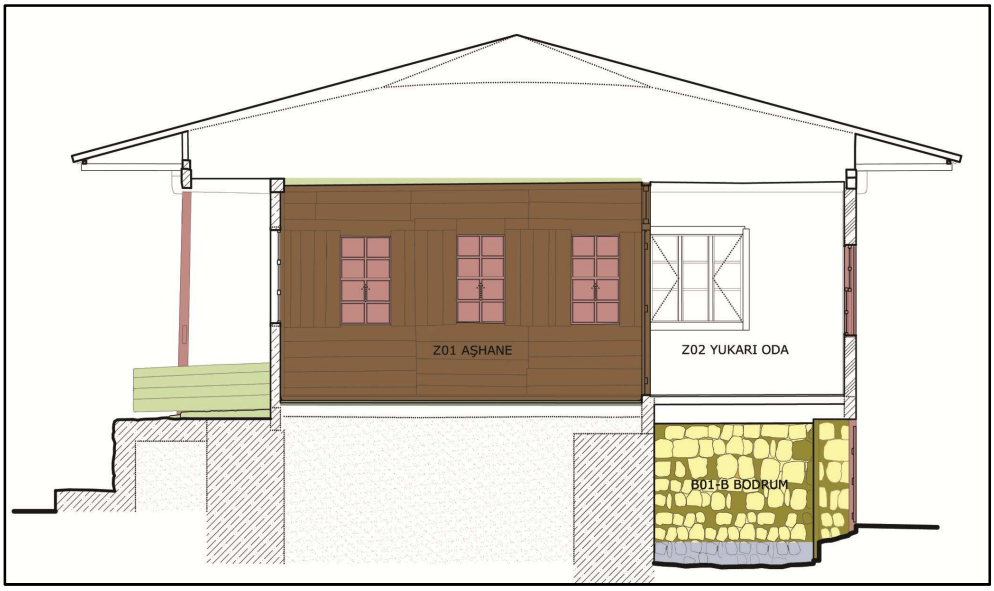

Şekil 6.6 : A-A kesiti müdahale önerisi.

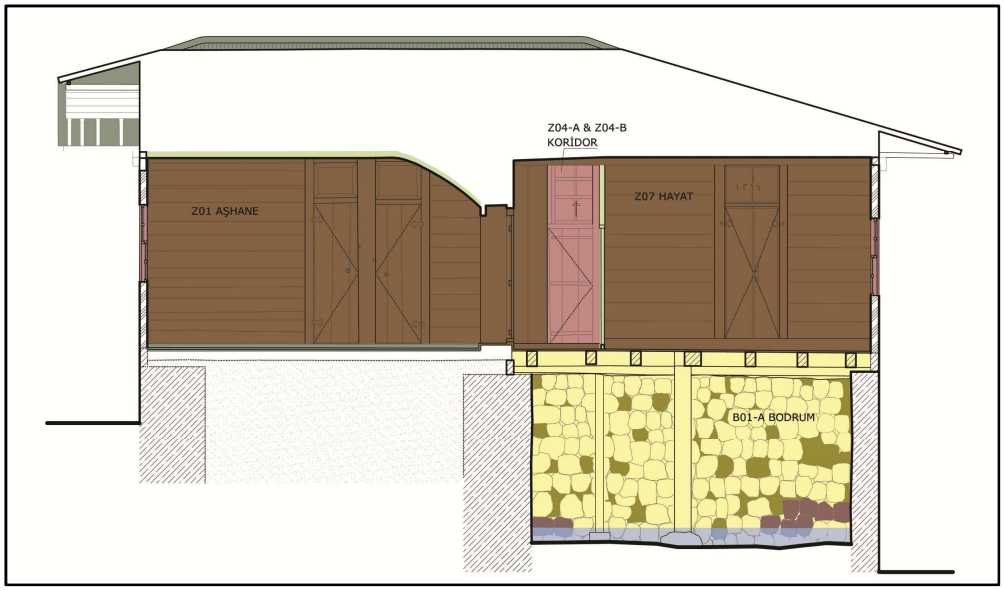

Şekil 6.7 : 1-1 kesiti müdahale önerisi.

Güney cephede sehim görülen ahşap kirişteki ilerlemenin alaturka çatı kaplaması kaldırılarak oluklu levha çatı kaplaması ile değiştirildiğinden beri durmuş olduğu gözlemlenmiştir. Restorasyon müdahalesi sırasında çatı kaplamasının özgününe döndürülmesi önerilmiştir. Bu nedenle kullanılacak olan alaturka kiremitin yapının

özgün kiremitlerinden daha hafif bir malzeme alaşımına sahip olması ve ahşap kirişin bu müdahale sonucu izlenmesi gerekmektedir.

6.1.4 Bütünleme

“Bir bölümü hasar görmüş, ya da yok olmuş yapı ve öğeleri ilk tasarımlarındaki bütünlüğe kavuşturacak biçimde geleneksel, ya da çağdaş malzeme kullanarak tamamlama işlemine ‘bütünleme-reintegrasyon’ denilmektedir.” (Ahunbay, 1996). Köseoğlu Evi’nin müdahale önerisi olarak gerekli görülen noktalarda geleneksel malzeme ile bütünlemeler önerilmiştir.

Cephelerde göz dolgu duvarların gözlerine doldurulan taşların bir kısmında kireç sıvada derz boşalması görülmektedir. Bu noktalarda iklim şartları ve yapım tekniğine uygun bir kireç harcı ile bütünleme yapılmasına, böylece göz dolgu duvarların bütünlüğünün sağlanmasına karar verilmiştir. Hazırlanacak olan kireç harcının özgün harç analizi ile saptanacak olan bileşime yakın bir karışım olması önem taşımaktadır.

Yığma moloz taş duvarda niteliksiz gri çimento sıvanın raspa edildiği noktalarda ve derz boşalması saptanmış noktalarda ise kireç harcı ile bütünleme yapılması önerilmektedir.

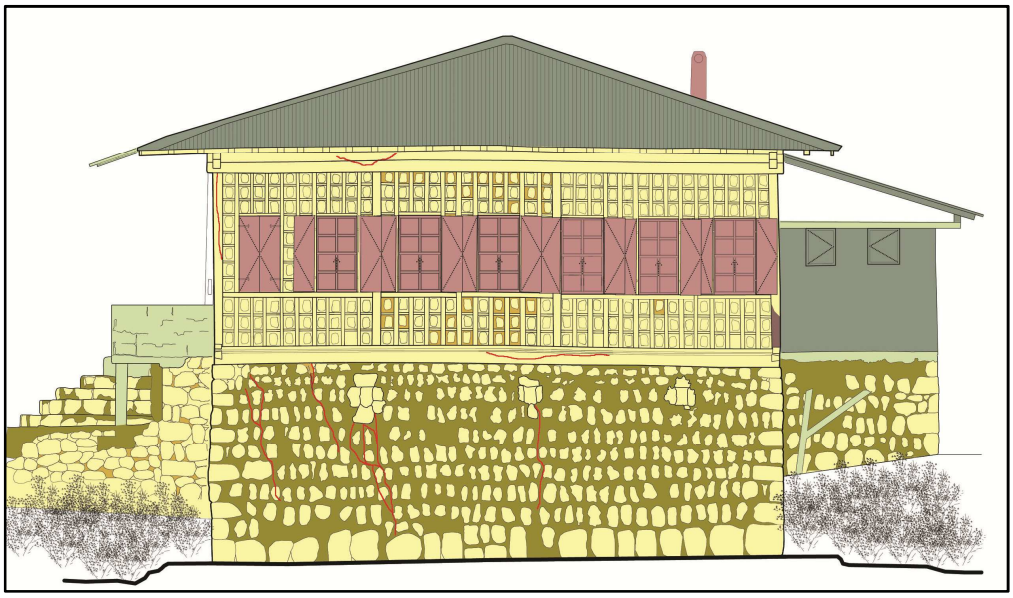

Şekil 6.8 : Doğu cephe müdahale önerisi.

Bunun dışında döşemelerde haşerelerden ve yıpranmadan dolayı oluşmuş bazı malzeme kayıpları vardır. Bodrum kat mekanlarından haşerelerin eve geçmemesi için

bu noktalar kullanıcılar tarafından metal parçalar çakılarak kapatılmıştır. Bu noktaların özgün malzeme ile bütünlenmesi gerekmektedir.

6.1.5 Yeni ek

Bodrum kat mekanları B01A ve B01B günümüzde evin sorunlarından olan fare ve haşere sorunlarının kaynağını oluşturmaktadır. Bu mekanlar kullanılmadığı için ilaçlama gibi yöntemlerle evin sorunu giderilememektedir. Bu nedenle bodrum katınkullanılan mekanlar haline getirilmesi bu sorunla başa çıkmakta en büyük önlem olacaktır. Bodrum katınzemininin kayrak taşı kaplama olarak döşemesinin yapımı ve iki adet de sedir (*memsofa*) yapımı önerilmiştir. Ayrıca B01A ve B01B arasında yaklaşık 88 cm'lik bir kot farkı olduğundan bu iki mekan arasına 5 basamaklı yığma taş bir merdiven vebunlara ek olarak ışıklık pencerelerine de tek kanatlı ahşap kasalı pencereler önerilmiştir.

Aşhanede ise kontraplak kaplama kaldırıldıktan sonra çatı altının özgününde olduğu gibi kaplamasız olarak bırakılması günümüz koşullarına uygun olmayacağından, dolapların üzerinde bulunan yüklük kısmı açıkta bırakılacak şekilde diğer odalarda bulunan kestane tavan kaplaması örnek alınarak kaplama yapılmasına karar verilmiştir.

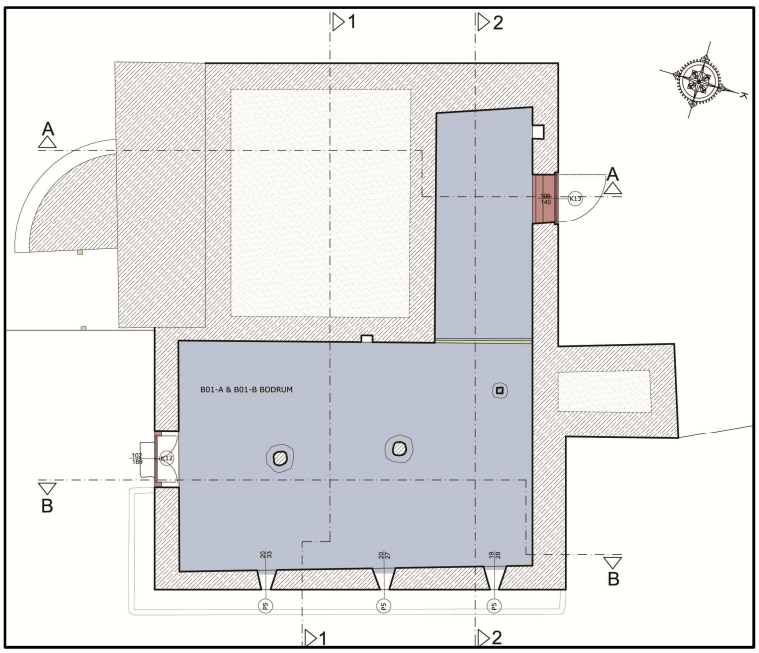

Şekil 6.9 : Bodrum kat planı müdahale önerisi.

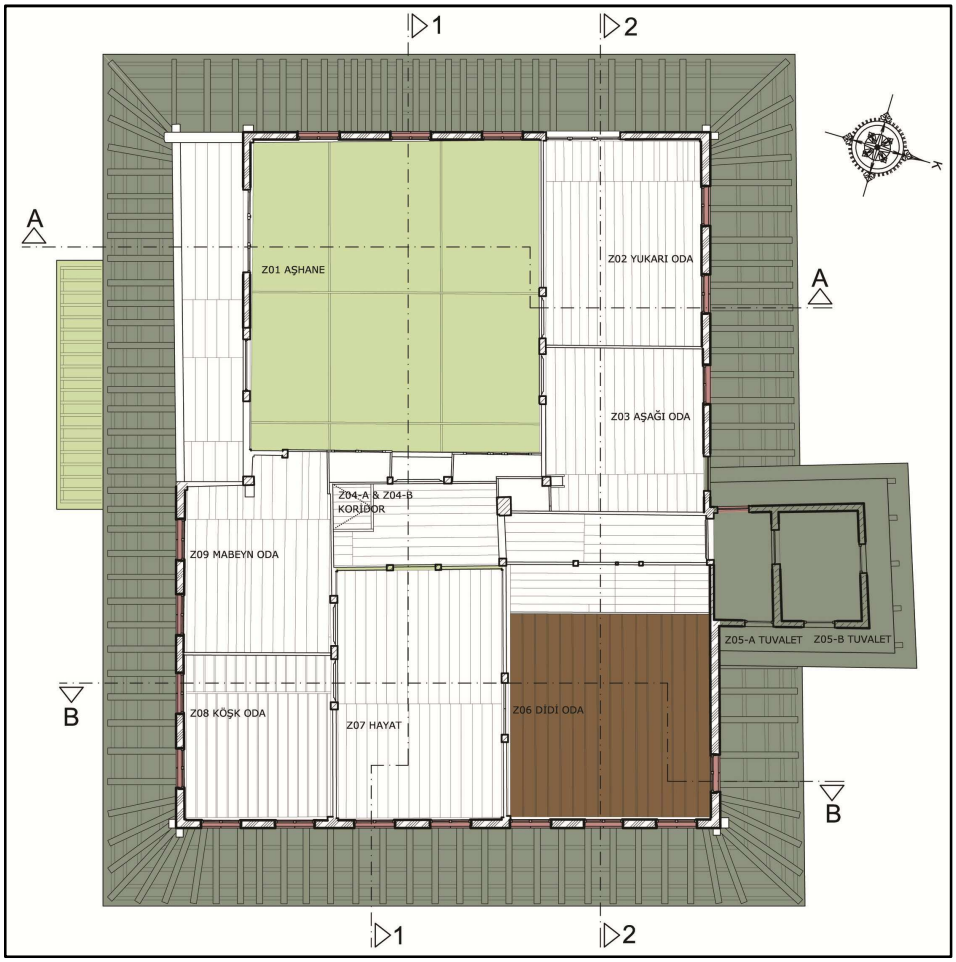

Şekil 6.10 : Zemin kat tavan planı müdahale önerisi.

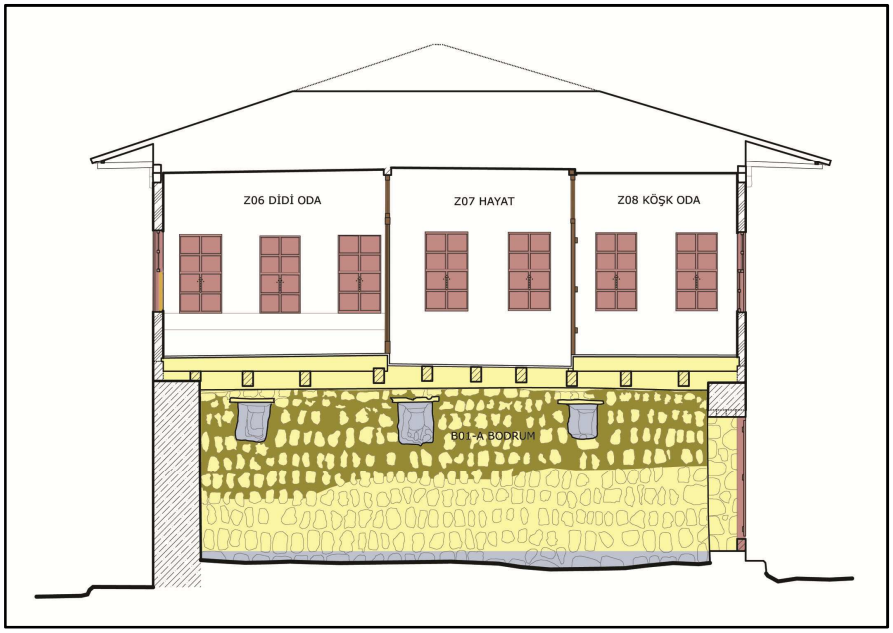

Şekil 6.11 : B-B kesiti müdahale önerisi.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Fındıklı ilçe sınırları içerisinde, Hara Köyü başta olmak üzere çeşitli köylerde bulunan kırsal mimari öğeler üzerinde yapılmış olan bu tez çalışmasının ilk adımı - 2012 yılında bir yüksek lisans ders raporu çalışması vesilesiyle- bu öğelerin korunması için gösterilen çabanın yok denecek kadar az olduğunun fark edilmiş olması ile atılmıştır. Yerel halk koruma konusunda bilgisiz kalmış ve doğal olarak konfor koşullarını her şeyin önünde tutmaktadır. Bu nedenle halk betonarme yapılaşmaya yönelerek eski evlerini terk etmekte, bu da gün geçtikçe daha büyük bir kültürel fakirleşmeye neden olmaktadır. Bu konuda çabalar başlamış olmasına karşın, yerel yönetimlerin icraatları kırsal mimari mirası koruma konusunda yetersiz kalmaktadır.

Bunun yanı sıra Fındıklı İlçe Merkezi'nde de geleneksel mimari örnekler neredeyse yok denecek kadar azdır. İlçe merkezlerinde çarpık ve düzensiz yapılaşma oluşmuş, belirli kurallar getirilmemesi sonucu kötü denilebilecek bir görüntü ortaya çıkmıştır. Bu çarpık yapılaşmanın son yıllarda köylere de uzanması yöreye özgü kırsal mimarinin geleceği konusunda kaygı uyandırmaktadır.

Kırsal mimari mirasın korunmasına yönelik herhangi bir imar planının bulunmaması bunlara verilecek en önemli örneklerdendir. Bu ve benzeri nedenlerle Doğu Karadeniz'de yakın zamana kadar özgünlüğünü korumayı başaran kırsal mimari örneklerin oluşturduğu doku özgün özelliklerini yitirmeye, yapılı çevre kontrolsüz ve kuralsız olarak değişmeye başlamıştır. Yörede benzeri sorunların çözümüne yönelik önlemlerin artması için farkındalık oluşturmak amacı ile tez çalışma konusu olarak Doğu Karadeniz'de kırsal mimari tercih edilmiştir.

Yakın bir geçmişe kadar koruma konusu ülkemizde sadece tek yapı ölçeğinde düşünülürken günümüzde koruma kentsel ölçekte de düşünülmeye başlanmıştır. Yörede dağınık yerleşim düzeninden ötürü kentsel koruma kolaylıkla gündeme gelebilen bir konu değildir. Köseoğlu Mahallesi kentsel korumaya mevzu olabilecek bir yerleşim düzenine sahip olmasına rağmen mahallede sadece Köseoğlu Osman

Cengiz Evi tarihi niteliğe sahip bir evdir. Bu nedenle tez kapsamında tek yapı ölçeğinde koruma önerilmiştir.

Bölgede yaşam, yüzyıllar boyunca sentezlenmiş olan çeşitli kültürlerin etkisini yansıtmaktadır. Bu etki tez kapsamında 'Laz Evi' olarak bahsedilmiş olan plan yapısına sahip evlerde de gözlenmiştir. Laz kültürü ev yapım tekniği tarihçilerin notlarından da araştırıldığı üzere aynı yapım teknikleri gelişerek günümüze kadar ulaşmıştır. Köseoğlu Osman Cengiz Evi de bu kültürün ve plan tipinin tipik bir örneğidir. Bu plan tipinin özgünlüğü pek az çalışmada ele alınmış ve vurgulanmıştır. Bu özgünlüğün korunmasında daha çok adım atılması gerektiği düşünülmektedir. Bunun için ivedilikle bir koruma amaçlı imar planı yapılması, kısa vadede de kullanıcı müdahalelerini sınırlandıracak yeni yaptırım ve denetimler getirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma kısıtlı bir bölgede yapılmıştır ve bu plan tipinin net olarak tanımlanabilmesi, geçmişinin ve gelişiminin belgelenebilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için daha geniş bir çevrede belgeleme, tipoloji ve tarih araştırmalarına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Her ne kadar Fındıklı İlçe merkezinde geleneksel mimari öğeler neredeyse tamamen yok olmuş olsa da, ilçe merkezi için bir imar planı yapılması, cephe özellikleri ile ilgili sıva ve boya yapılması zorunluluğu ve özellikle de sahil şeridine kat sınırı getirilmesi gibi acilen alınması gereken önlemlere gereksinim vardır.

Ayrıca günümüzde kalın kesit verebilen ağaçların neredeyse hiç bulunmuyor olması nedeniyle restorasyonlarda kullanılmak üzere malzeme temini sağlayacak ormanların yetiştirilmesine de ihtiyaç duyulmaktadır. Kestane ağaçları, bölgede iklimin geçmişe oranla çok daha yumuşamış olması, yeteri kadar kar yağışı almıyor olması gibi nedenlerle günümüzde yeterli kesite ulaşamamktadır.

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde bulunan ahşap yapıların, listedeki toplam kültür varlığının yalnızca %5'ini oluşturuyor olması (Mazlum, 2012) toplumda ahşap kültür mirasının korunması bilincinin yer edinmesi gereğini doğurmaktadır.

Geleneksel konut inşa eden ustaların tükenmiş olması, onarım ve restorasyonlarında çalışan nitelikli ustaların ise çok az olması restorasyon uygulamalarının sağlıklı bir şekilde yapılmasını zorlaştırmaktadır. Buna rağmen bölgede 'DOKAP LDI 247' adı altında 'Doğu Karadeniz'de Kırsal Mimariye Restorasyon Elemanı Yetiştirme

Projesi'nin gerçekleştirilmesi ve tek tük de olsa son yıllarda görülen tarihi yapı restorasyonları umut verici adımlardır.

DOKAP LDI 247 Projesi, Fındıklı Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği, Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi ve Fındıklı Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nün gerçekleştirmiş olduğu, 2008 yılında uygulamaya konularak 41 adet restorasyon elemanı yetiştirmiş olan bir projedir. Projenin amacı kırsal mimari mirasın korunarak turizm planlamasında kullanılmasını, doğal ve yapay çevrenin bir arada yaşatılmasını sağlamaktır. Proje kapsamında yetiştirilen restorasyon elemanlarına 12 ay süreli teorik ve 200 saat süreli uygulama içeren bir eğitim verilerek proje tamamlanmıştır. Uygulama eğitimleri süresince taş kemer köprü onarımı, yığma moloz taş ıslak hacim yapımı, göz dolgu çay ocağı yapımı gibi uygulamalar gerçekleştirilmiştir (Özen, Yıldırımkaya, t.y.).

Koruma; belgeleme, eğitim, uygulama, yayın gibi birçok eylemi barındıran, sadece restoratörün değil, yerel halkın, ustanın, yerel ve genel yönetimlerin rol alması ile sürdürülebilecek bir iştir.

Köseoğlu Evi ölçeğinde bakıldığında ise, evin daha yaşanır hale getirilerek dört mevsim kullanımda olması bu kültür varlığının gelecek nesillere aktarılması için önemli bir adım olacaktır. Bu nedenle ilk etapta evin tescili için başvuru yapılarak restore edilmesi için çalışmalara başlanmalıdır.

Yapının restorasyonu sonrasında ise Venedik Tüzüğü'nün 4. maddesinde sözü geçen korumanın kalıcı ve sürekli olmasının sağlanması için hem Köseoğlu Evi hem de yörede restore edilmiş ya da edilmesi planlanan evlerin kullanıcılarına sürekli bakım ve koruma konularında eğitim verilmesi önerilmektedir. Bu eğitimler, yerel yönetimler tarafından getirilecek bazı sınırlayıcı kurallar ve devlet tarafından geleneksel mimarinin korunması için uygulanabilecek teşvik ile yörede betonlaşmanın önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Ahunbay, Z. (2009).Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, Sf. 90-105.

Ahunbay, Z. (2012). Ahşap Yapıların Korunması ile İlgili Uluslararası İlkelere Türkiye'den Bakış, Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu, KUDEB, İstanbul.

Ak, O. N. (2000). Rize Tarihi, İl Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü Yayınları, Rize, Sf. 1-15.

Alişan, B.(2014). Kişisel Görüşme.

Alişan, Y. (2014). Kişisel Görüşme.

Aran, K. (2000). Beyond Shelter: Anatolian Indigenous Buildings, Tepe Architectural Culture Center, Ankara.

Arın, S. (1986). "Sisler Kovulunca" Belgeseli, Eski Evler, Eski Ustalar Belgesel Serisi, MTV.

Atalay, İ.,Mortan, K. (1995). Türkiye Bölgesel Coğrafyası, İnkılap Yayınları, İstanbul.

Ataman, M. (2010).*Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Modernleşme ve Mimari*, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Balaban, N.(2013). Kişisel Görüşme.

Baran, M. (2011). Özel Bir Doğa Parçasından Özgün Bir Yaşam Çevresi: Şavşat Gürcü Köylerinde Kırsal Mimarlık ve Konut Kültürü, *Mimarlık Dergisi, Sayı:360,* Ankara.

Batur, A., Öymen Gür, Ş. (2005). Doğu Karadeniz'de Kırsal Mimari, Milli Reasürans T.A.Ş., İstanbul.

Cengiz, C. (2014). Kişisel Görüşme.

Cengiz, F.(2014). Kişisel Görüşme.

Cengiz, H. (2013). Kişisel Görüşme.

Cengiz, O. (2014). Kişisel Görüşme.

Cengiz, S., Bayazitoğlu, Ü. C. (2014). *Traditional and Innovative Material Usage on Building Restoration; Timber Frame Housing Example*, International Conference on Protection of Historical Constructions, Antalya.

Cumhuriyetimizin 75.yılında Rize. (1998). Başbakanlık Basım Evi, Ankara.

Çakır, S. (2000).*Geleneksel Karadeniz Ahşap Konut Yapım Yönteminin Çağdaş Teknoloji Açısından Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çevik, N. S. (2014). Özgün Seramik Uygulamalarda Doğu Karadeniz Ahşap Mimarisinin Konstrüksiyon Özelliklerinin Bireysel Yorumları, Karadeniz Araştırmaları, Sayı:42, Sf. 155-165.

Çobanoğlu, T. (1998). *Türkiye'de Ahşap Evin Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri*, Doktora Tezi, M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çobanoğlu, T. (2003). *Türkiye'de Geleneksel Ahşap Ev Yapım Sistemlerinin İrdelenerek Gruplandırılmasına Yönelik Bir Değerlendirme*, Tasarım Kuram, Sayı:3, Sf. 27-42.

Demir, A. (2005). Anadolu'da Kent ve Konut, XXII. Dünya Mimarlık Kongresi-Geçmişten Geleceğe Anadolu'da Malzeme ve Mimarlık, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, İstanbul.

Eldem, S. H. (1987). Türk Evi III Osmanlı Dönemi, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, İstanbul.

Erman, E. (1999). Geçici Mimarlık veya Sökülüp Çatılabilirlik Üzerine, Mimarlık Dergisi, Sayı:289, Sf. 17-19, Ankara.

Eruzun, C. (1997). Ahşabın Kimlik Bulduğu Rize Geleneksel Mimarisi, 5.Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Eskiçırak, D. (2009). *Doğu Karadeniz Bölgesi Geleneksel Konutlarının İyileştirilmesine Yönelik Yapım Sistemi ve Malzeme Kullanımı Analizi-Örnek Konutların Mevcut Durum Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Göçmen, D. (2010). *Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisi İçin Koruma Önerileri: Artvin İli-Balıklı Mahallesi-Zurabet Evi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Güler, K. (2012). *Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisi Örneklerinden Rize-Fındıklı Aydınoğlu Evi Restorasyon Projesi*, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gürsoy, R.(2013). Kişisel Görüşme.

ICOMOS,(1999). Tarihi Ahşap Yapıların Korunması İçin İlkeler, ICOMOS 12. Genel Kurulu, Meksika.

ICOMOS,(1999). Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, ICOMOS 12. Genel Kurulu, Meksika.

ICOMOS,(1964). Venedik Tüzüğü.

İnanç, T.(2010). *Geleneksel Kırsal Mimari Kimliğin Ekoloji ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Değerlendirilmesi Rize Çağlayan Köyü Evleri Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kara, Y.(2014). Kişisel Görüşme.

Karpuz, H.(1999). 'Serander' ve 'Loft': Türk ve Norveç Halk Mimarisinde Eşdeğerli İki Yapı, ODTÜ MFD, Sf. 71-82.

Keçiş, M.(t.y.). *Trabzon Rum İmparatorluğu'nun Kuruluşunda Çevreyle Olan İlişkileri*, dergiler.ankara.edu.tr.

Kır, C. (2013). Fındıklı Belediyesi Konuk Evi (127 Ada 164 Parsel, Aydınoğlu Evi) Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Raporu, Artvin.

Kitapçı, C. (2014). Kişisel Görüşme.

Köksal, R. A. (2008). "Son Kumsal" Belgeseli.

Küçükreisoğlu, A.(2013). Kişisel Görüşme.

Mahmutyazıcıoğlu, E.(2013). Kişisel Görüşme.

Mahmutyazıcıoğlu, F.(2013). Kişisel Görüşme.

Mazlum, D. (2012). Dünya Mirası Statüsündeki Ahşap Yapıların Niteliği ve Koruma Sorunları, Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu, KUDEB, İstanbul.

Mutlu, M. (2014). Fındıklı Belediyesi Nüfus Müdürü, Kişisel Görüşme.

Nara Özgünlük Belgesi(1994). Nara Özgünlük Konferansı, Nara.

Önal, M. M., Koçak, A.(t.y.). Yığma Yapı Hasarları ve Onarım ve Güçlendirme Yöntemlerinin Ayrıntıları.

Özbey, B.(2015). Çevre Mühendisi, Araştırma Görevlisi, G.T.Ü,Kişisel Görüşme.

Özen, H., Yıldırımkaya, Y. (t.y.). Doğu Karadeniz'de Kırsal Mimariye Restorasyon Elemanı Yetiştirme Projesi DOKAPLDI 247, Rize.

Özgüner, O.(1970). Köyde Mimari Doğu Karadeniz, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Ankara.

Özhan, N.(2006). *Anadolu'nun Geleneksel Konutlarında Ahşap Kullanımına Ait Bir Derleme*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Solmaz Şakar, F. (2014). Kişisel Arşiv.

Sözen, M.,Eruzun, C. (2001). Türkler'de Ev Kültürü, Doğan Kitap, İstanbul.

Sümerkan, R. M.(1990). *Biçimlendiren Etkenler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri*, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Tekin, N.(2003). *Malzeme Özelliklerinin Yapı Hasarlarındaki Rolü ve Dış Duvarlarda Isı-Su Etkisinde Davranışı*, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tüfekçi, O. (2014). Kişisel Görüşme.

Vitruvius(M.Ö. 15). De Architectura, II, e-book.

Vural, N. (2005). *Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Yerleşmelerinde Ahşap Esaslı Prefabrike Sistem Kullanımı Üzerine Bir Modelleme*, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Yıldırımkaya, Y., Sarıhan, Z. (2008). Rize'de Fındıklı ve Güneysu Kırsal Mimarisi, Rize.

Zehiroğlu, M. A. (1999). Antik Çağlarda Doğu Karadeniz, Çiviyazıları Yayınevi, İstanbul, Sf. 1-14.

Zorlu, T., Faiz, S.(2012). Ekolojik Mimarlık: Doğu Karadeniz Kırsal Konutu, Mimarlık Dergisi, Sayı:367, Ankara.

url-1<*http://www.lazca.org/lazlar-tarihi/174-lazlarin-gercek tarihi.html#axzz3YMYJiTM4*>, alındığı tarih: 12.10.2014.

url-2 <*http://www.findikli.bel.tr/tarihce*>,alındığı tarih: 22.02.2015.

url-3<*http://www.onariciinsaat.com/icerik/12/yapisal-guclendirme.html*>,alındığı tarih:25.04.2015.

url-4<*http://www.wallmerk.com.tr/print.php?id=12* >,alındığı tarih:15.04.2015.

url-5<*http://www.here.com*>,alındığı tarih:02.04.2015.

url-6<*http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Caucasus_385_AD_map_de.png*>

,alındığı tarih: 22.11.2014.

url-7<*http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Georgian_States_Colchis_*

and_Iberia_(600-150BC)-en.svg>,alındığı tarih: 22.11.2015.

url-8 <*http://www.ritur.com.tr/wpcontent/uploads/2015/04/%C5%9Fav%C5%9Fat-k%C3%BCt%C3%BCk-ev1.jpg*>,alındığı tarih:19.05.2015.

url-9 <*https://tr.wikipedia.org/wiki/D_010*>,alındığı tarih:18.06.2015.

url-10 <*http://www.ntv.com.tr/arsiv/id/24986774/*>,alındığı tarih:18.06.2015.

url-11 <*http://www.turkishmoon.com/sonkumsal/*>, Son Kumsal Belgeseli,alındığı tarih:18.06.2015.

url-12 < *http://www.agaclar.org/agac.asp?id=90*>,alındığı tarih:12.07.2015.

EKLER

EK A: Fotoğraf Albümü

EK B: Yerel Yapı Terimleri

EK A

Fotoğraf Albümü

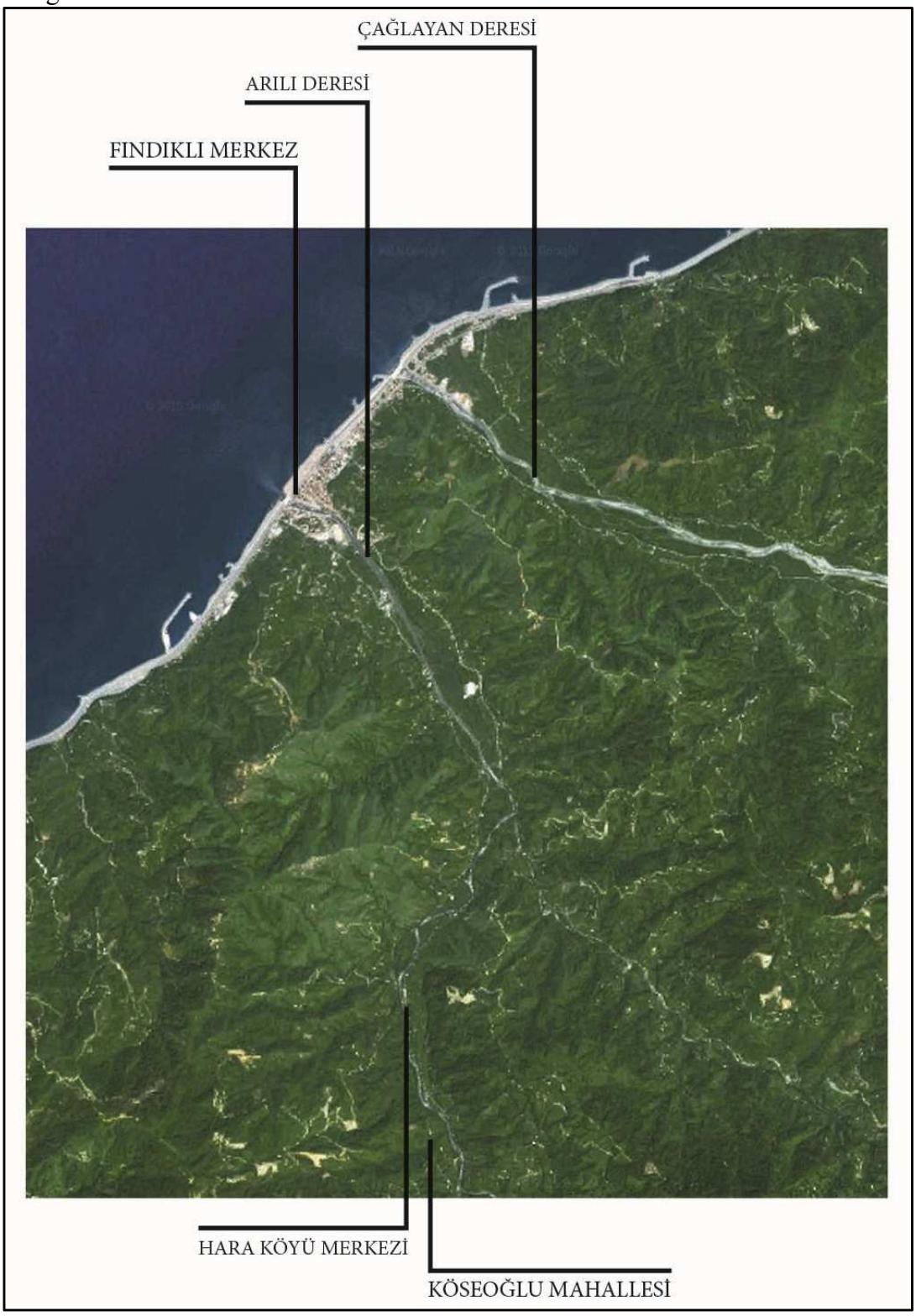

Şekil A.1 : Fındıklı-Hara Köyü uydu görüntüsü.

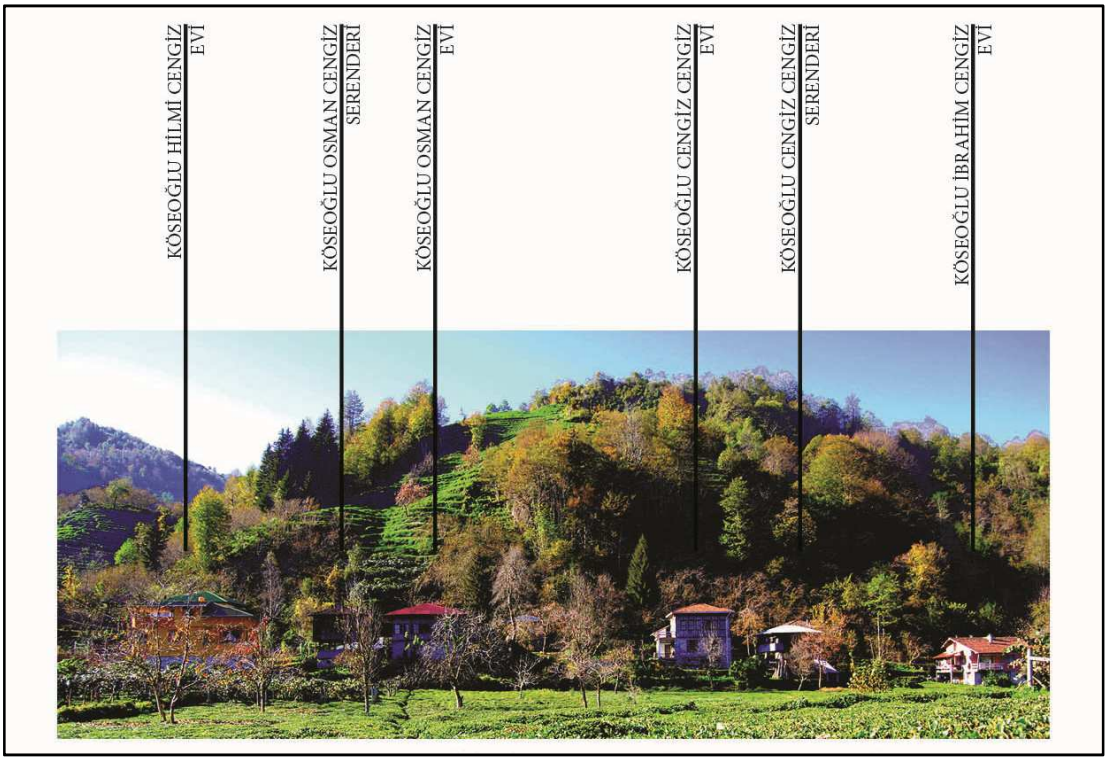

Şekil A.2 : Köseoğlu Mahallesi doğu silüet.

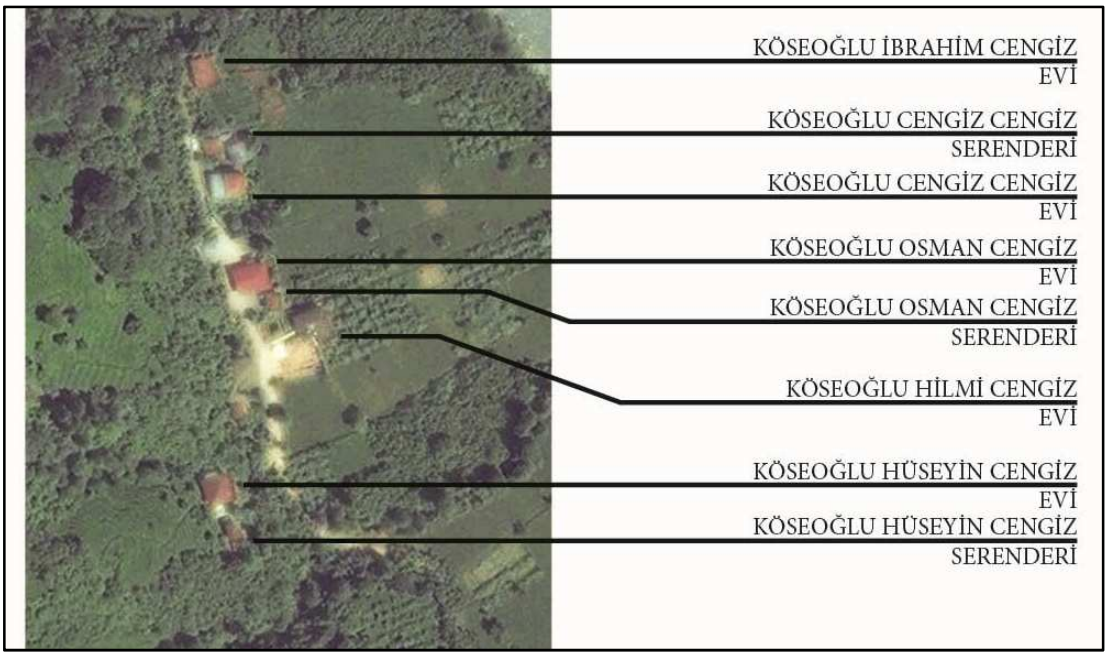

Şekil A.3 : Köseoğlu Mahallesi uydu görüntüsü.

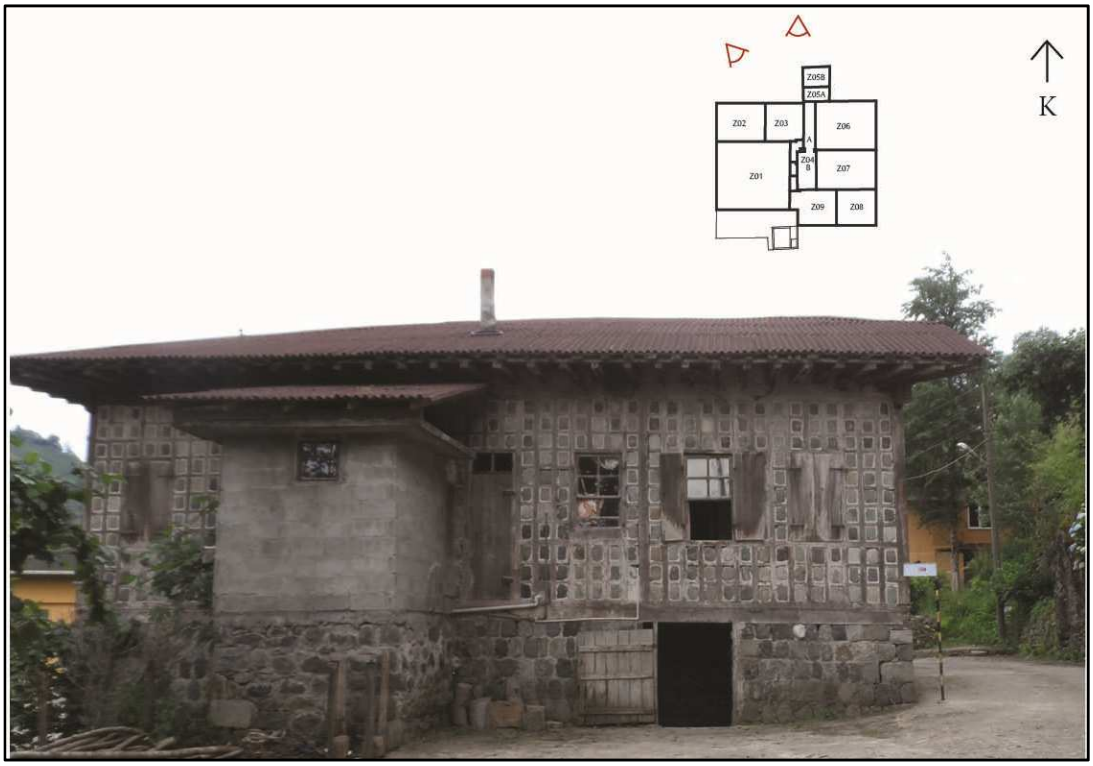

Şekil A.4 : Kuzey cephe genel görünüm.

Şekil A.5 : Kuzey cephe.

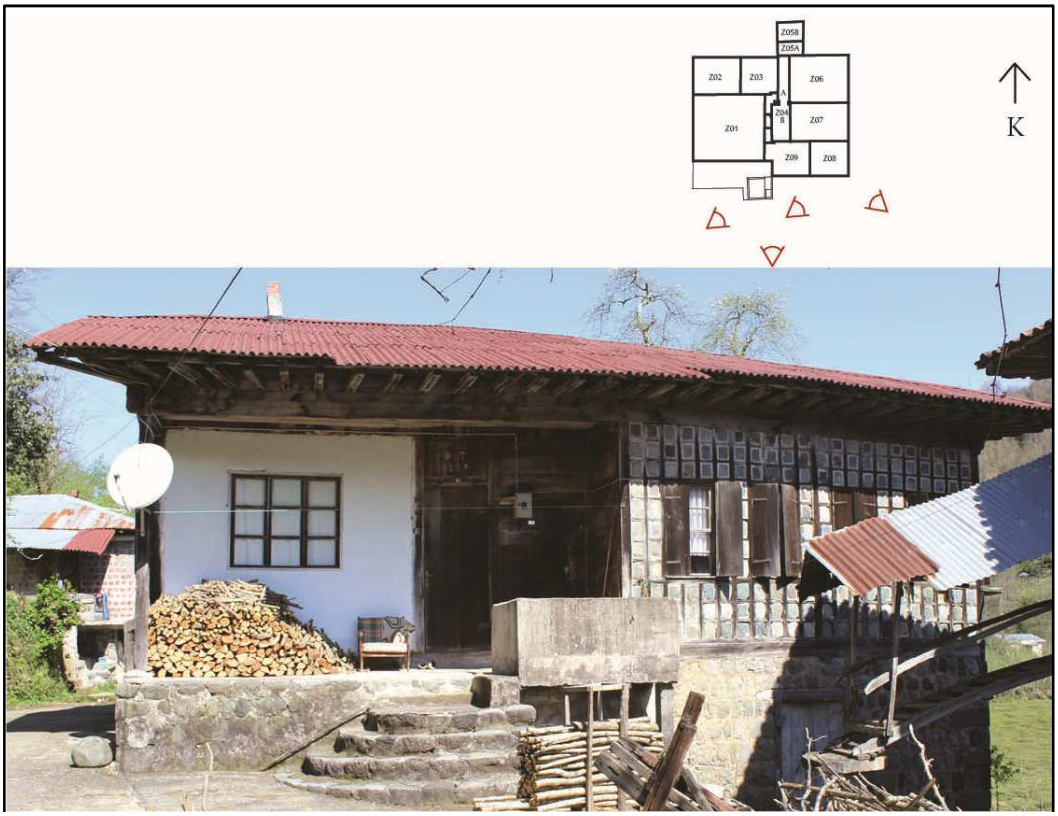

Şekil A.6 : Güney cephe genel görünüm.

Şekil A.7 : Güney cephe.

Şekil A.8 : Güney cephe doğu köşesi.

Şekil A.9 : Güney cephe.

Şekil A.10 : Güney cephe B01A mağaza girişi.

Şekil A.11 : Doğu cephe

Şekil A.12 : Doğu cephe.

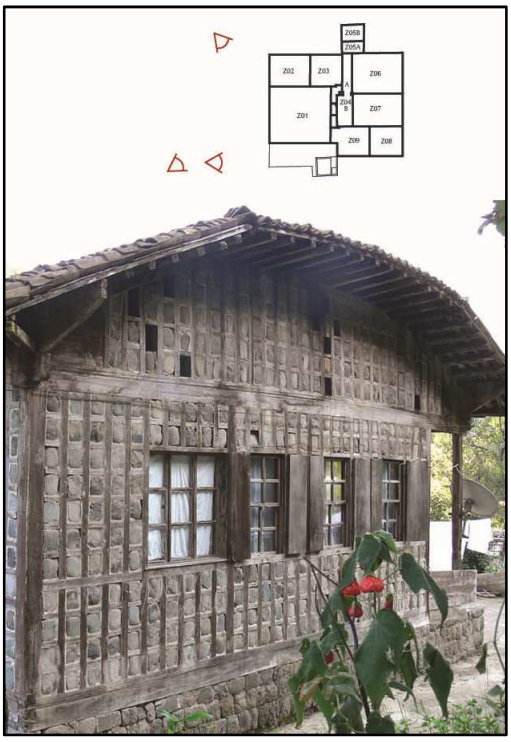

Şekil A.13 : Batı cephe.

Şekil A.14 : Avlu ve merdiven.

Şekil A.15 : Çatının değiştirilmesi.

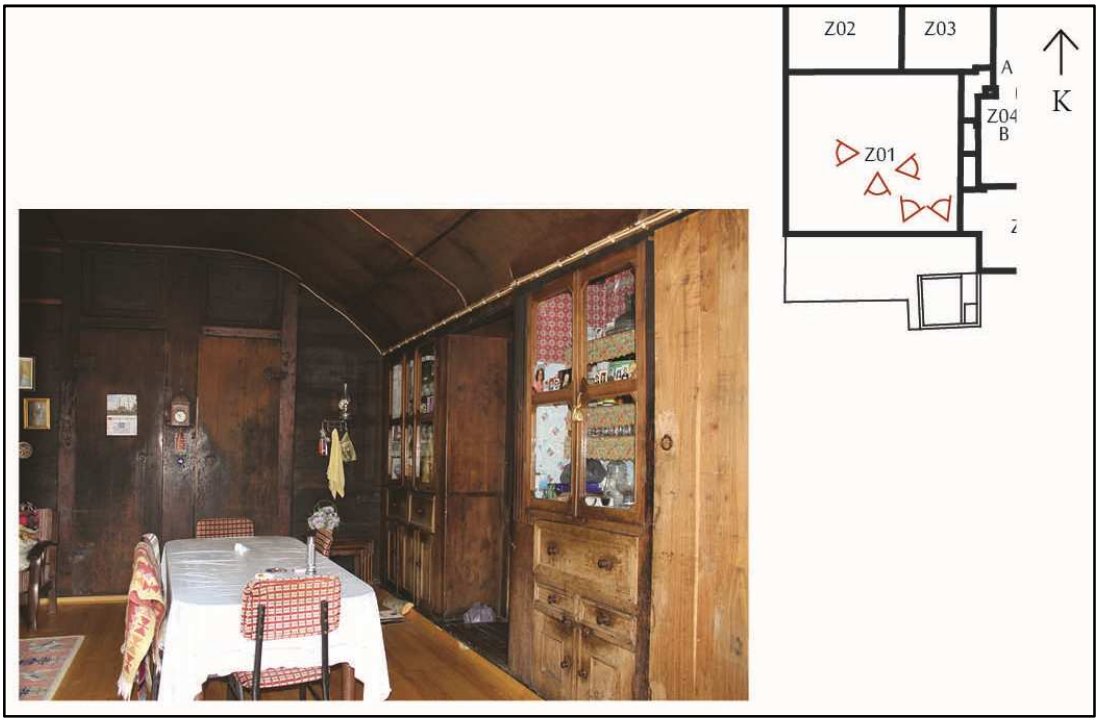

Şekil A.16 : Aşhane genel görünüm.

Şekil A.17 : Z01 aşhane kuzey duvarı.

Şekil A.18 : Z01 aşhane güney duvarı.

Şekil A.19 : Z01 aşhane doğu duvarı.

Şekil A.20 : Z01 aşhane batı duvarı.

Şekil A.21 : Z01 aşhane tavan ve döşemesi.

Şekil A.22 : Z02 yukarı oda genel görünüm.

Şekil A.23 : Z02 yukarı oda kuzey duvarı.

Şekil A.24 : Z02 yukarı oda güney duvarı.

Şekil A.25 : Z02 yukarı oda doğu duvarı.

Şekil A.26 : Z02 yukarı oda batı duvarı.

Şekil A.27 : Z02 yukarı oda tavan ve döşemesi.

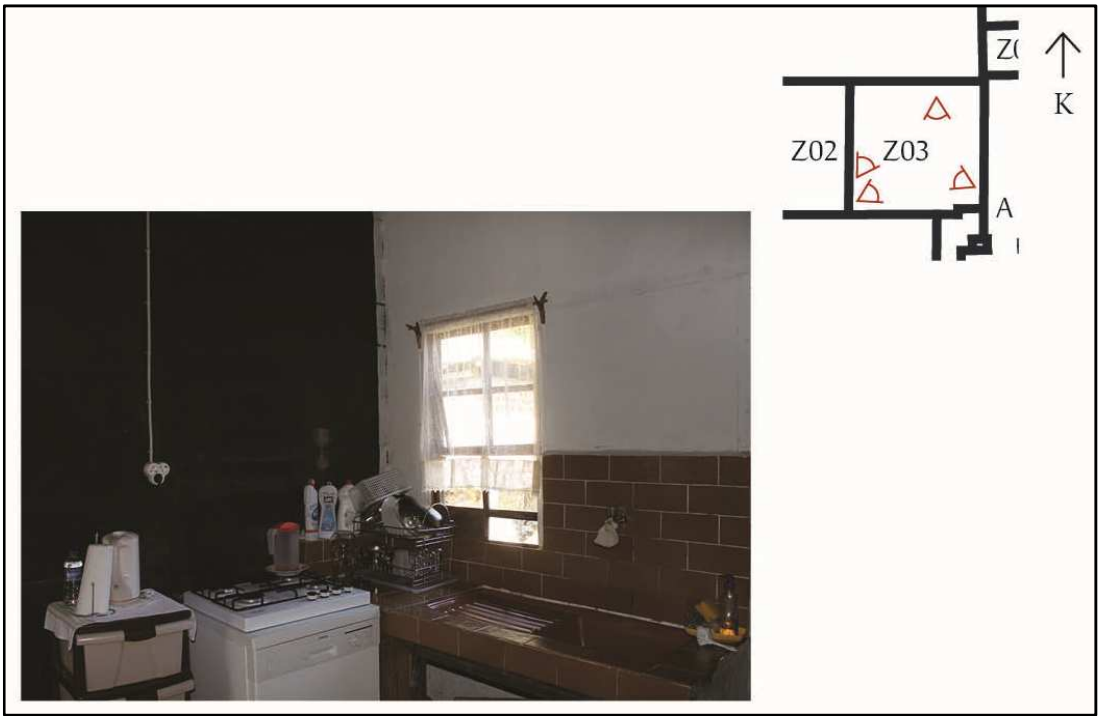

Şekil A.28 : Z03 aşağı oda genel görünüm.

Şekil A.29 : Z03 aşağı oda kuzey duvarı.

Şekil A.30 : Z03 aşağı oda güney duvarı.

Şekil A.31 : Z03 aşağı oda doğu duvarı.

Şekil A.32 : Z03 aşağı oda batı duvarı.

Şekil A.33 : Z03 aşağı oda tavan ve döşemesi.

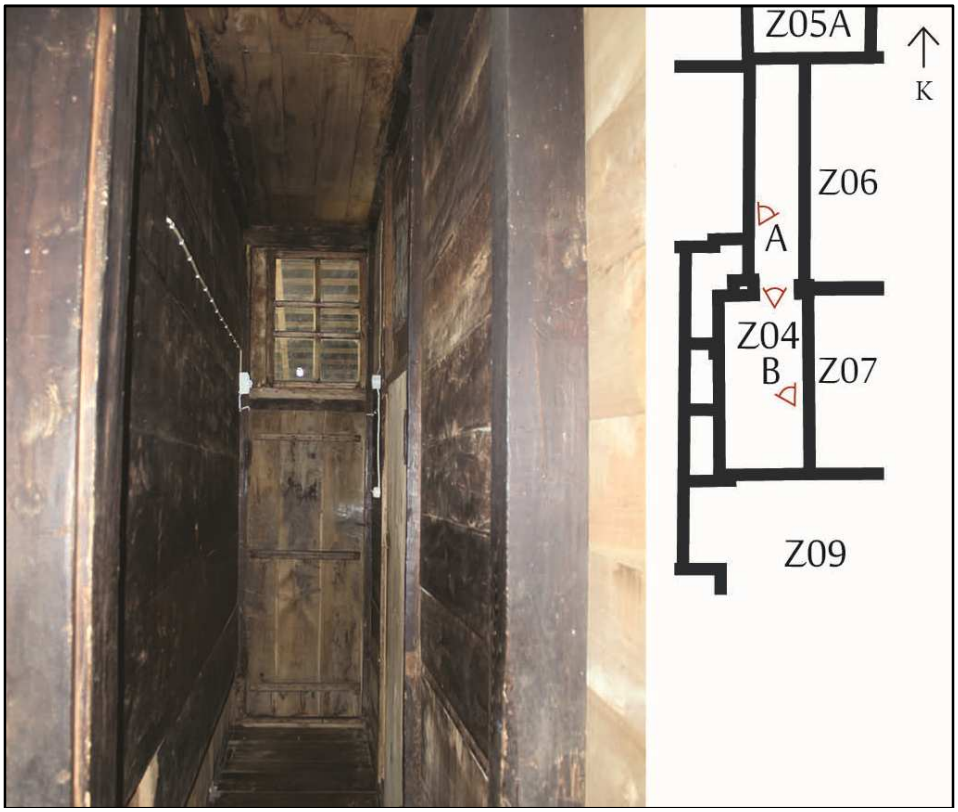

Şekil A.34 : Z04A koridor genel görünüm ve kuzey duvarı.

Şekil A.35 : Z04B'den Z04A'ya geçiş.

Şekil A.36 : Z04A doğu duvarı.

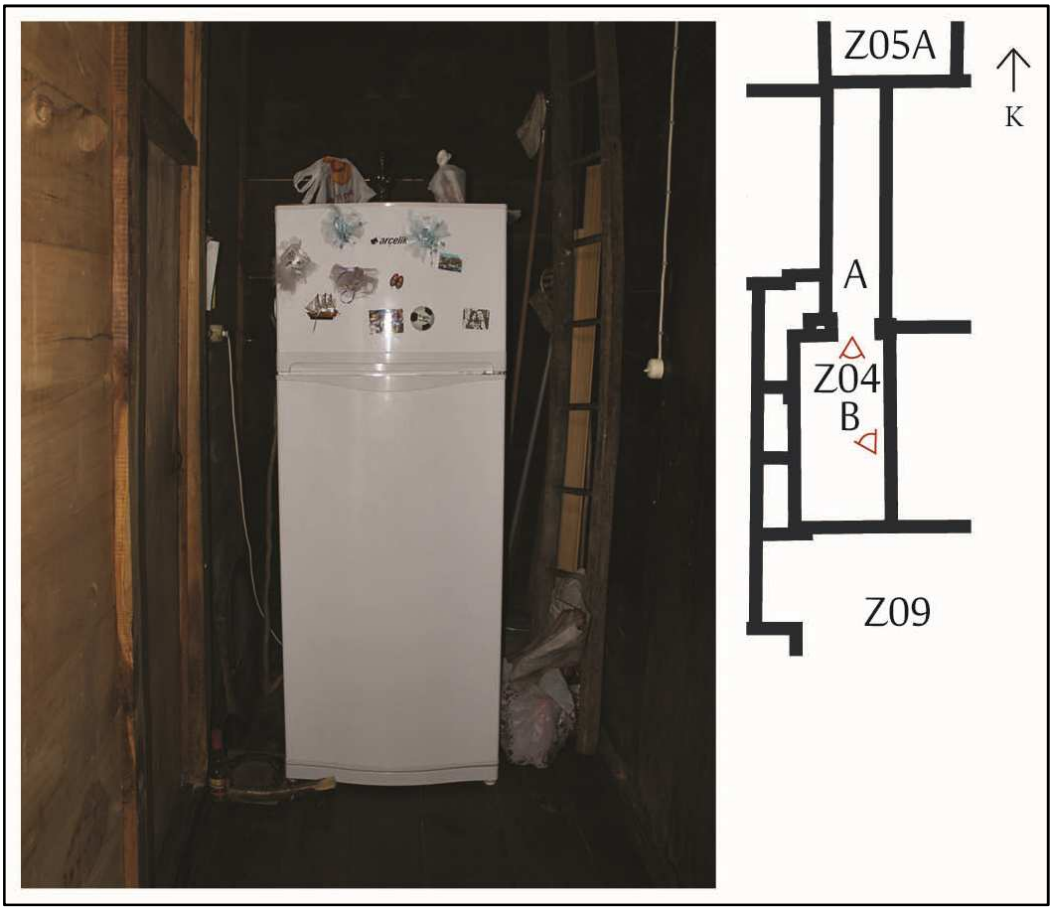

Şekil A.37 : Z04B koridor güney duvarı.

Şekil A.38 : Z04B'den Z04A'ya geçiş.

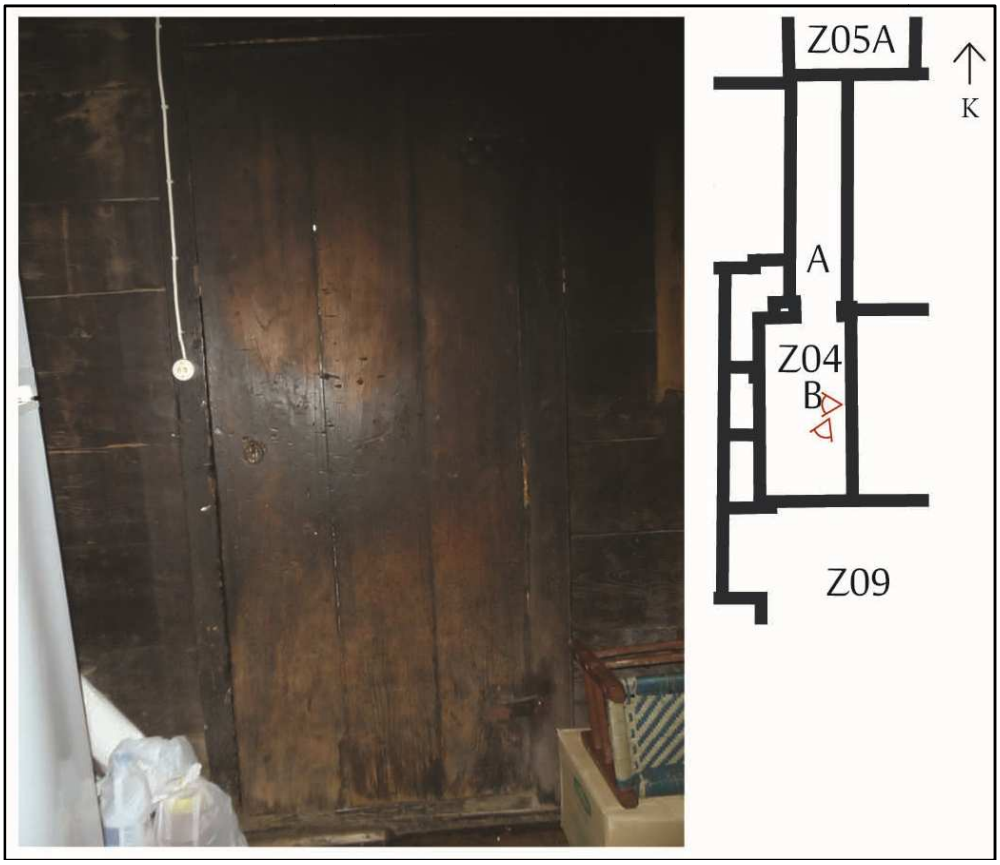

Şekil A.39 : Z04B koridor batı duvarı.

Şekil A.40 : Z04B'den çatıya çıkış kapağı.

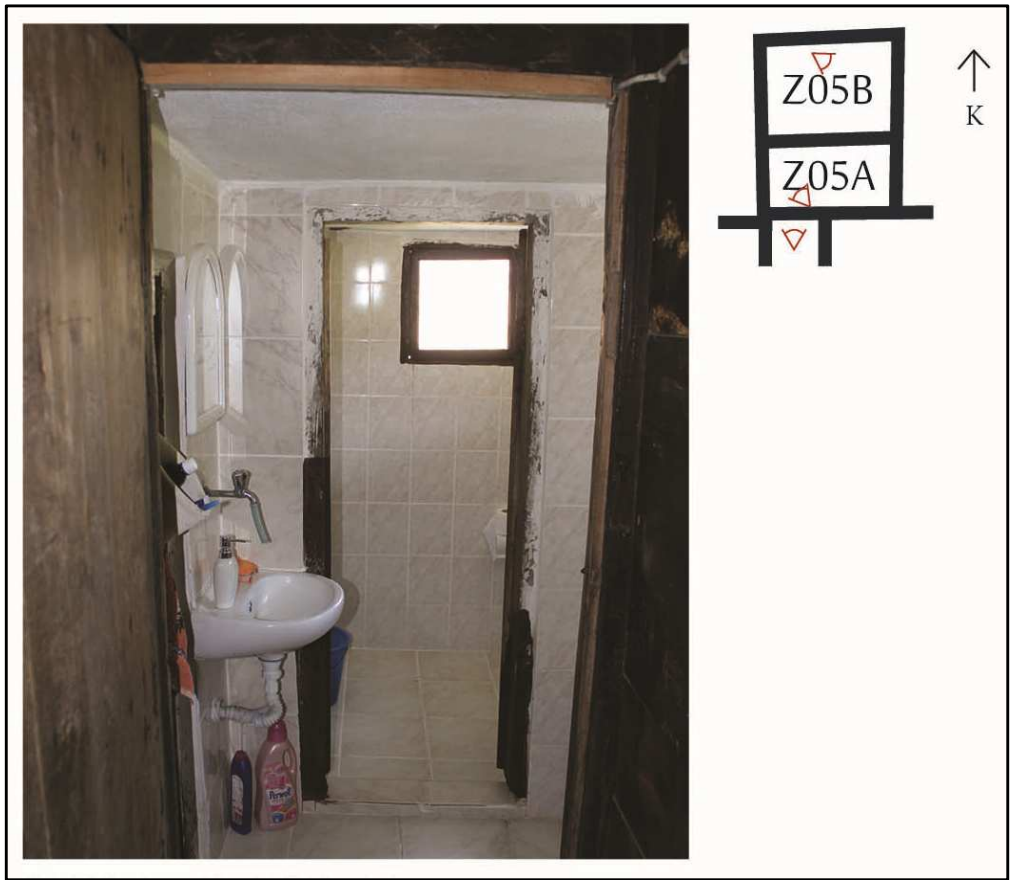

Şekil A.41 : Z05A&B tuvaletler.

Şekil A.42 : Z05A.

Şekil A.43 : Z05B.

Şekil A.44 : Z06 *didi* oda genel görünüm.

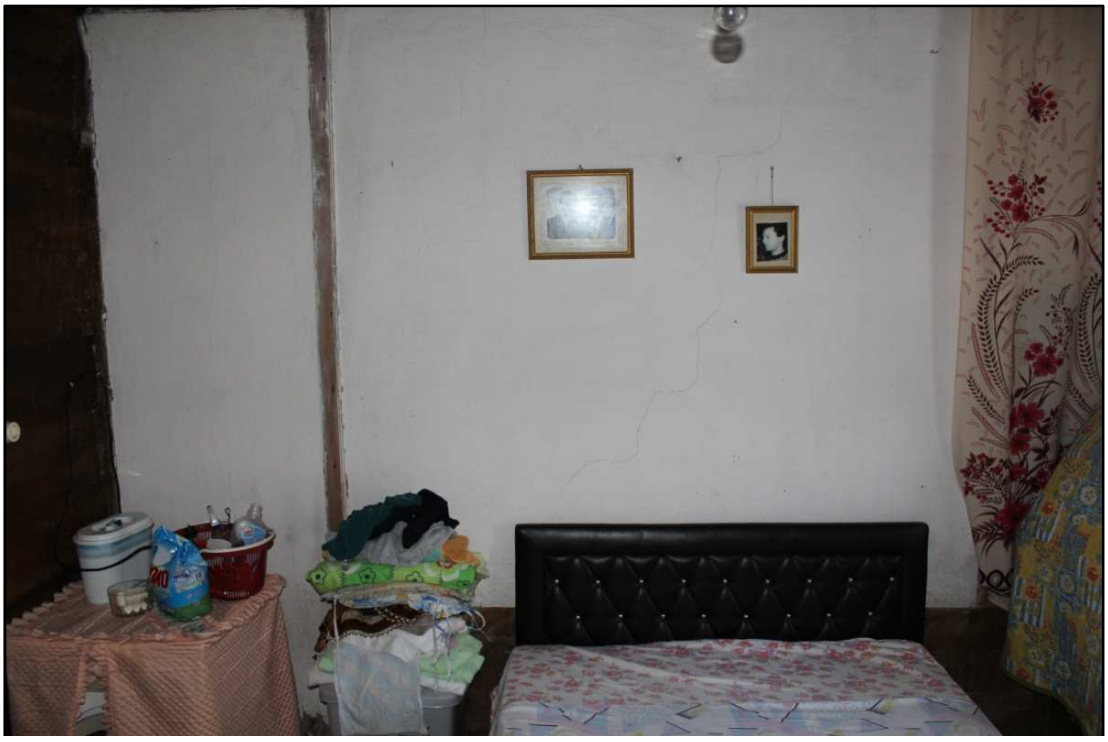

Şekil A.45 : Z06 *didi* oda kuzey duvarı.

Şekil A.46 : Z06 *didi* oda güney duvarı.

Şekil A.47 : Z06 *didi* oda doğu duvarı.

Şekil A.48 : Z06 *didi* oda batı duvarı.

Şekil A.49 : Z06 *didi* oda tavan ve döşemesi.

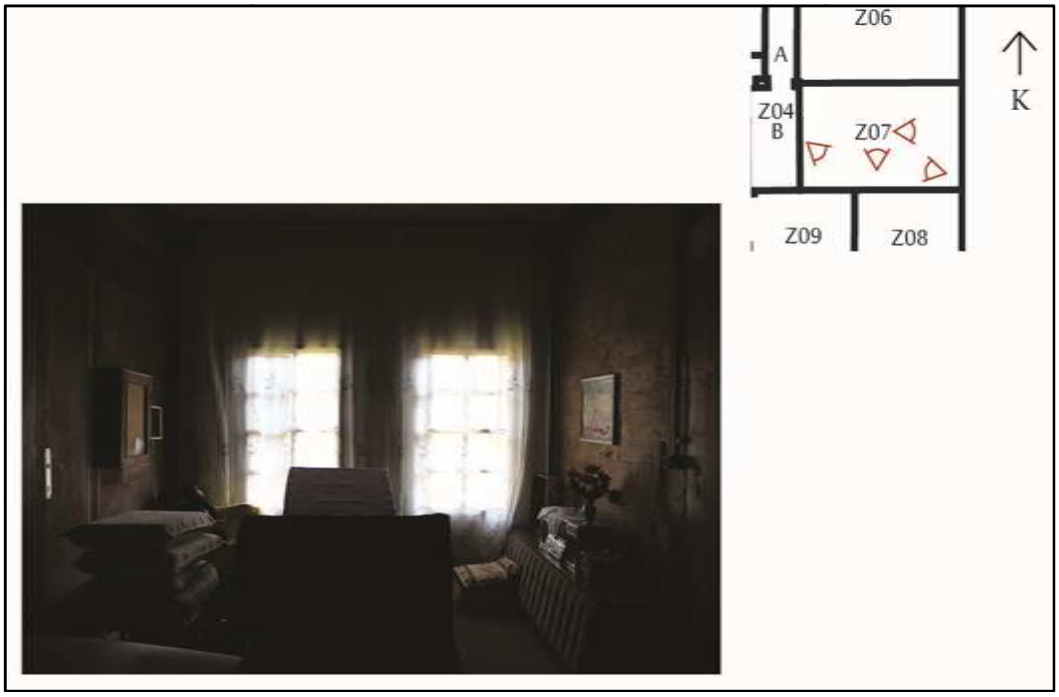

Şekil A.50 : Z07 hayat genel görünüm.

Şekil A.51 : Z07 hayat kuzey duvarı.

Şekil A.52 : Z07 hayat güney duvarı.

Şekil A.53 : Z07 hayat doğu duvarı.

Şekil A.54 : Z07 hayat batı duvarı.

Şekil A.55 : Z07 hayat tavan ve döşemesi.

Şekil A.56 : Z08 köşk oda genel görünüm.

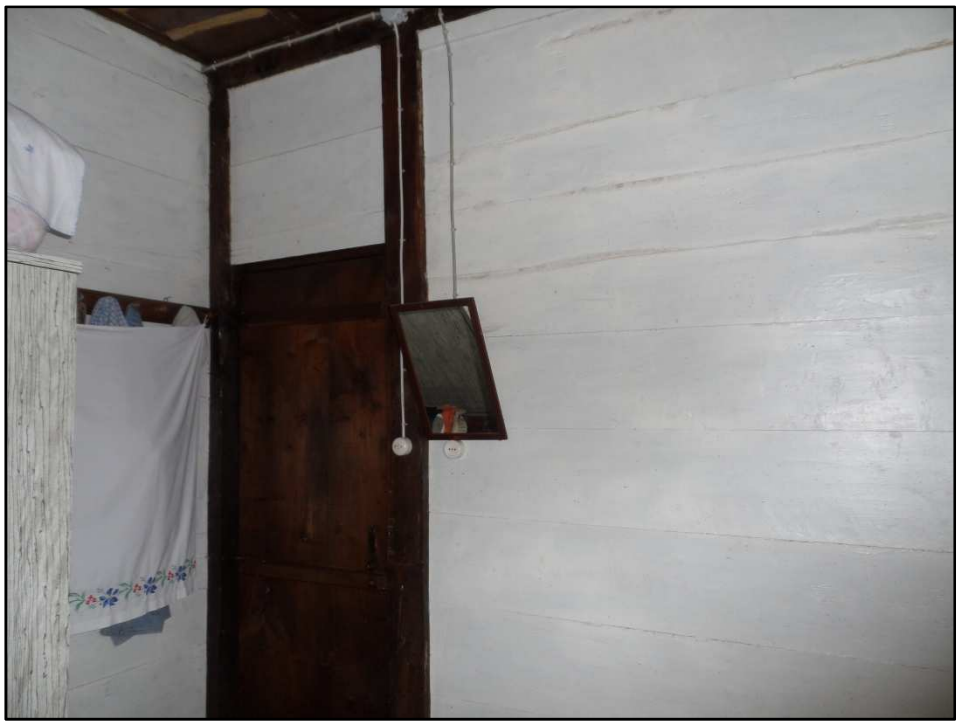

Şekil A.57 : Z08 köşk oda kuzey duvarı.

Şekil A.58 : Z08 köşk oda güney duvarı.

Şekil A.59 : Z08 köşk oda doğu duvarı.

Şekil A.60 : Z08 köşk oda batı duvarı.

Şekil A.61 : Z08 köşk oda tavan ve döşemesi.

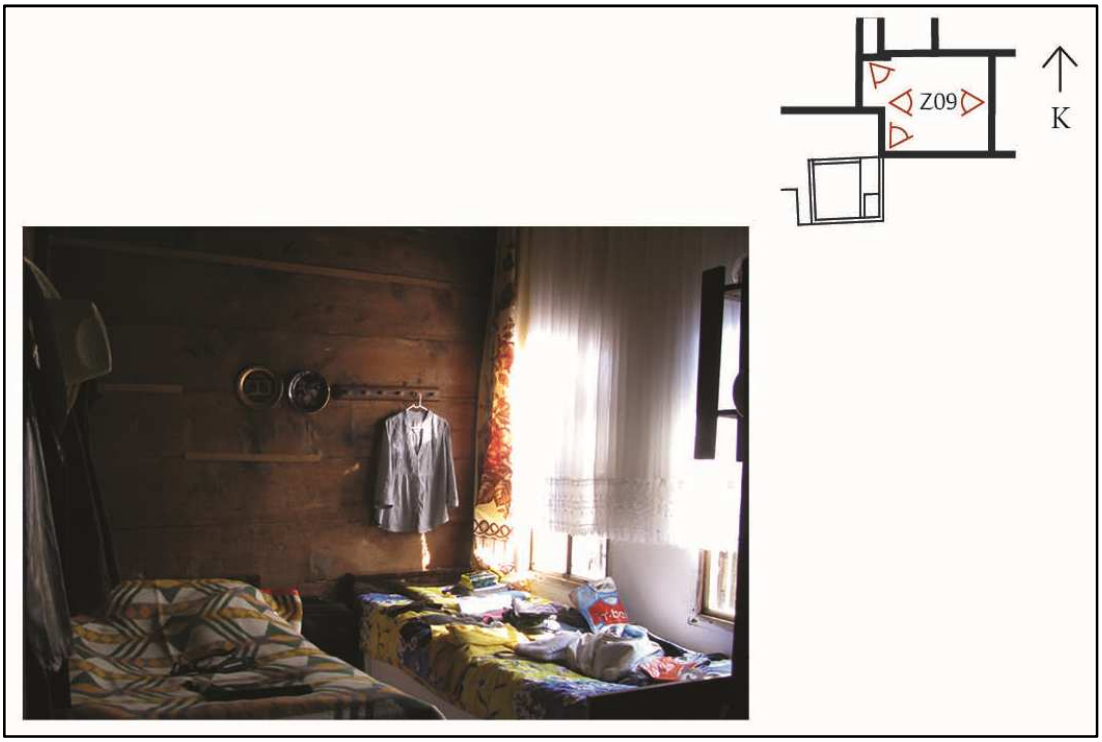

Şekil A.62 : Z09 mabeyn oda genel görünüm.

Şekil A.63 : Z09 mabeyn oda kuzey duvarı.

Şekil A.64 : Z09 mabeyn oda güney duvarı.

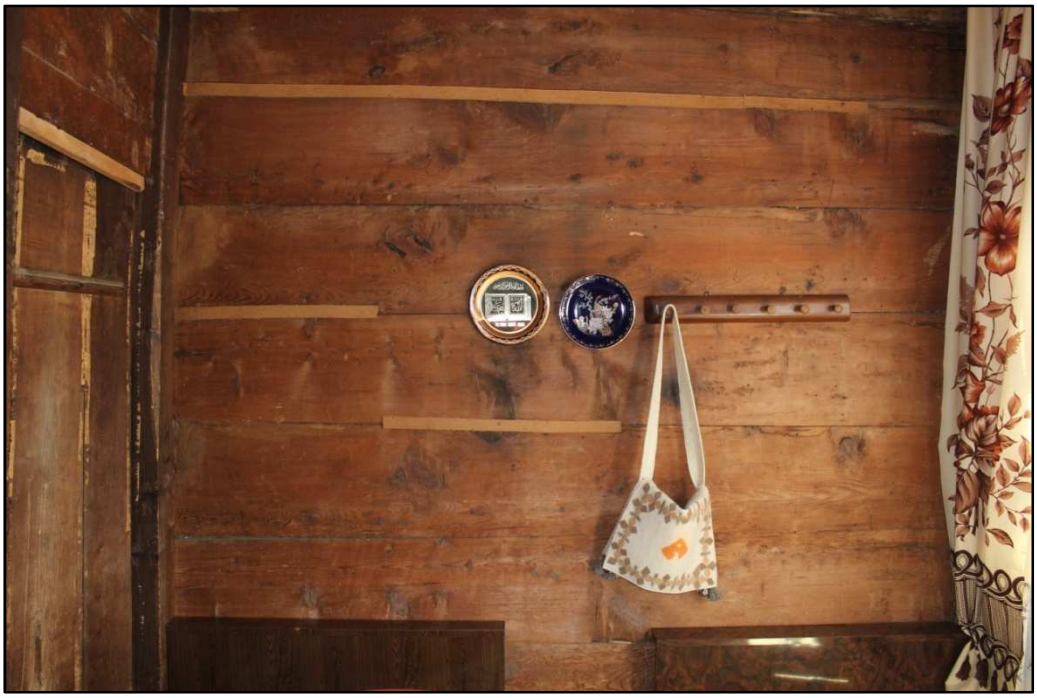

Şekil A.65 : Z09 mabeyn oda doğu duvarı.

Şekil A.66 : Z09 mabeyn oda batı duvarı.

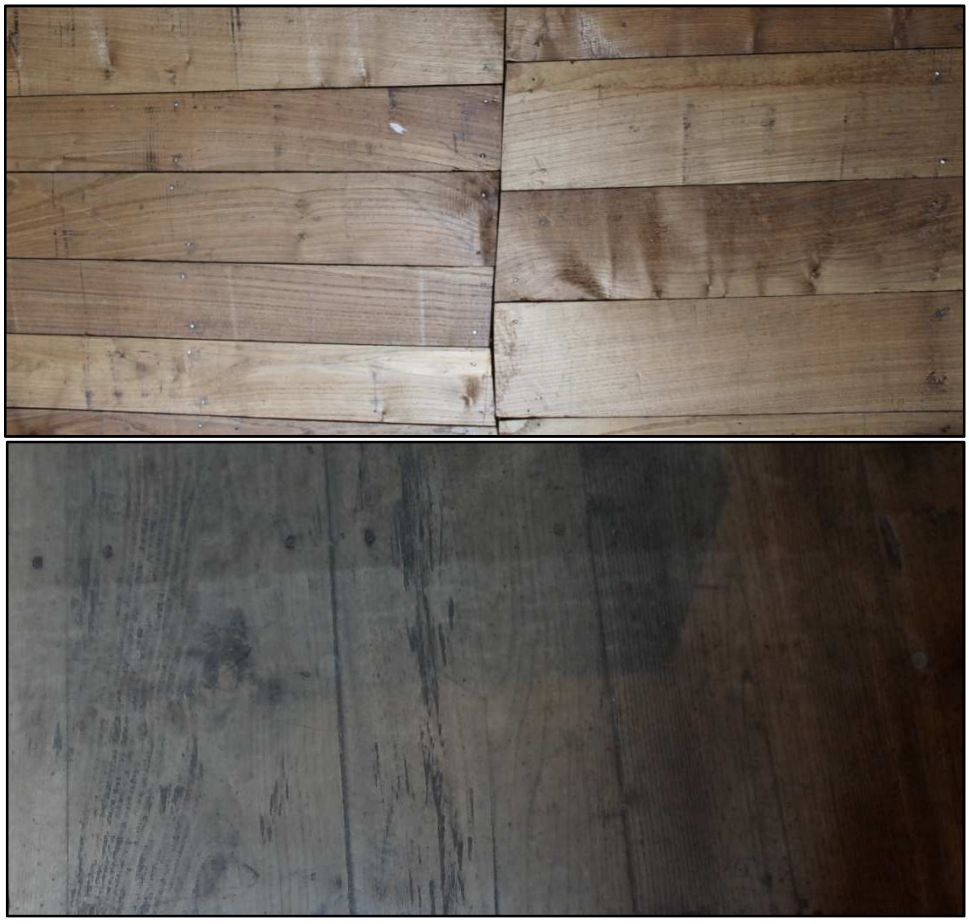

Şekil A.67 : Z09 mabeyn oda tavan ve döşemesi.

Şekil A.68 : B01A mağaza kuzeybatı köşesi.

Şekil A.69 : B01A batı duvarı.

Şekil A.70 : B01A mağaza K12.

Şekil A.71 : Güneydoğu köşesi boğaz geçme birleşim.

Şekil A.72 : Boğaz geçme birleşim.

Şekil A.73 : Kurtağzı birleşim.

Şekil A.74 : P3 ve K8.

Şekil A.75 : Z03 aşağı oda K2.

Şekil A.76 : Z03 muhdes mutfak tezgahı.

Şekil A.77 : Z01 giriş kapısı K1.

Şekil A.78 : B01A giriş kapısı K12.

Şekil A.79 : Evin yapım yılı.

Şekil A.80 : Metal kapı bağlantı elemanları.

Şekil A.81 : Evin yapım yılı.

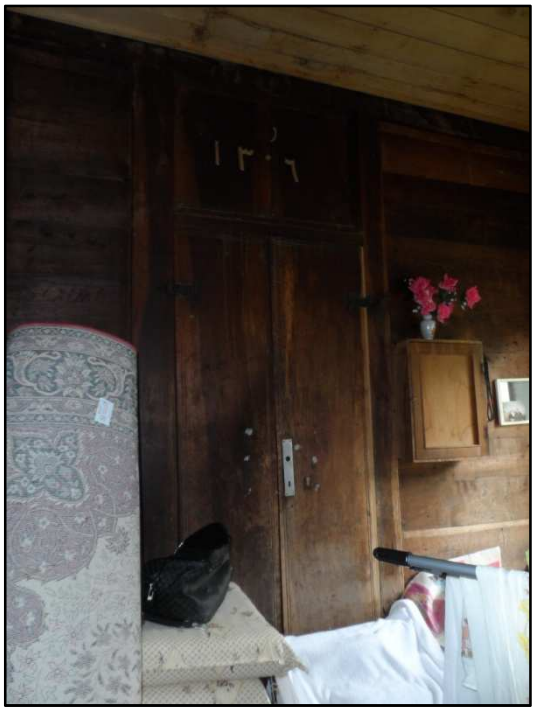

Şekil A.82 : Z07 hayat K7.

Şekil A.83 : Z06 *didi* oda K10.

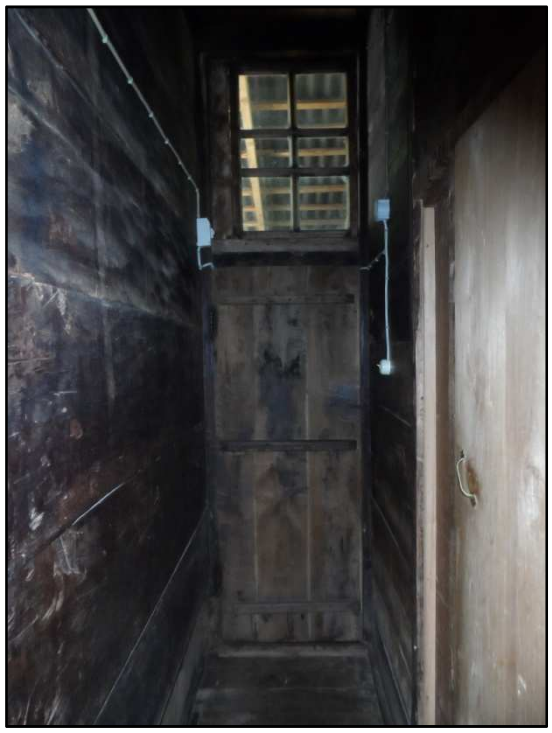

Şekil A.84 : K5.

Şekil A.85 : K5 üzerinde bulunan pencere.

Şekil A.86 : Z09 giriş nişi.

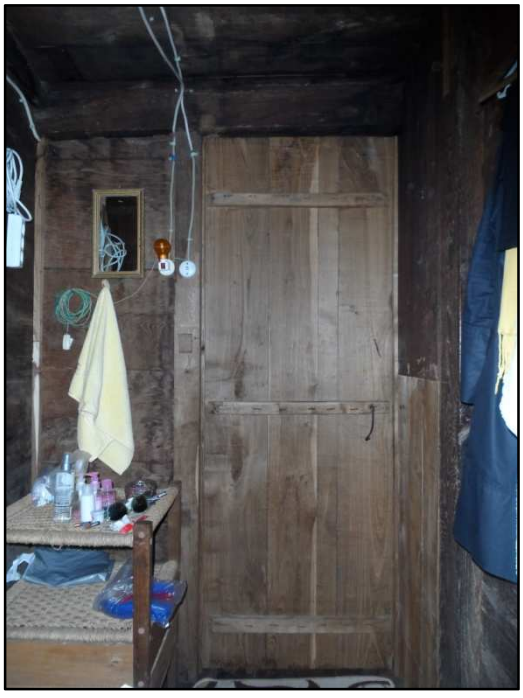

Şekil A.87 : K4.

Şekil A.88 : Z01 aşhane K1.

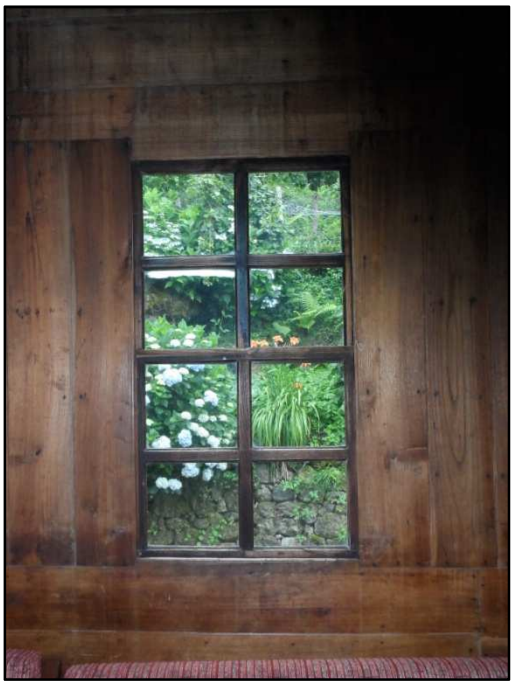

Şekil A.89 : Z01 aşhane P1.

Şekil A.90 : Z01 aşhane dolaplar.

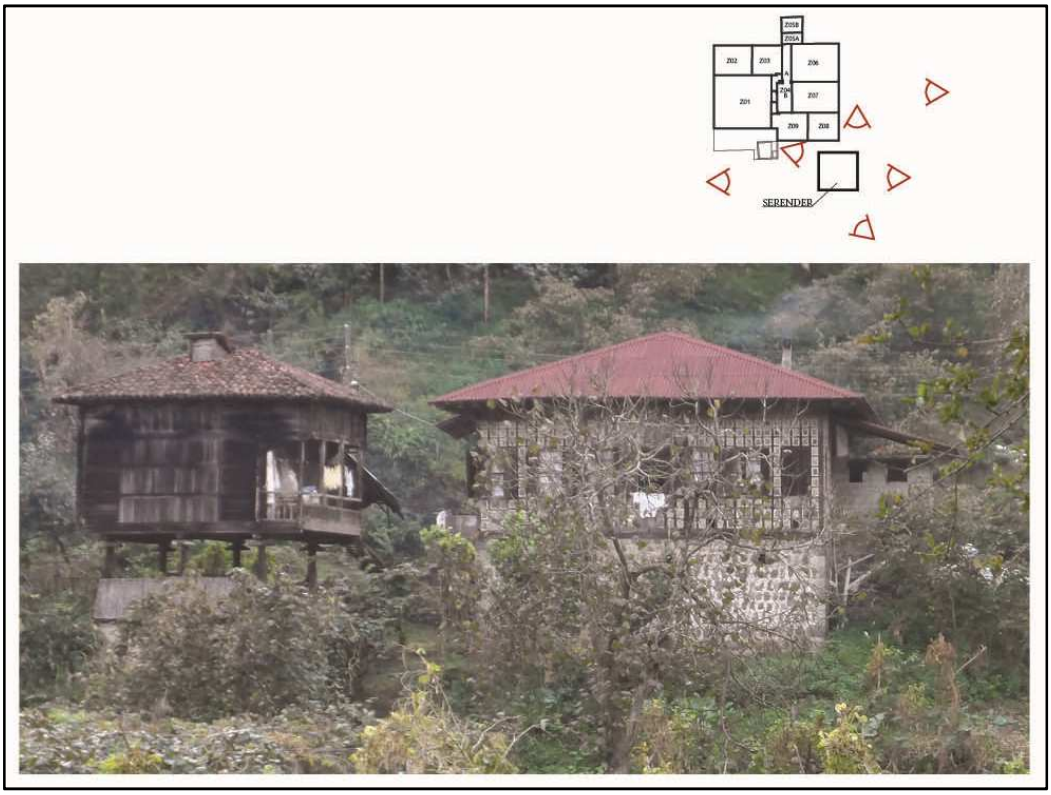

Şekil A.91 : Ev ve serender doğu görünüş.

Şekil A.92 : Serender ve Köseoğlu Evi güney görünüş.

Şekil A.93 : Serender batı cephe.

Şekil A.94 : Serender kuzey cephe.

Şekil A.95 : Serender doğu cephe.

Şekil A.96 : Serender kuzeyden bakış.

Şekil A.97 : Serender yapım yılı.

Şekil A.98 : Serender merdiveni.

Şekil A.99 : Serender doğu cephe bodrum duvarı.

Şekil A.100 : Serender B01 mekanı.

Şekil A.101 : S101 balkon.

Şekil A.102 : Serender S201 ambar.

Şekil A.103 : Serender S201 ambar.

Şekil A.104 : Ek yapı-yarıcı evi.

Şekil A.105 : Cengiz Cengiz Evi.

Şekil A.106 : Hilmi Cengiz Evi.

EK B
Yerel Yapı Terimleri

Bu bölümde tez çalışmasının yapıldığı çevrede kullanılan mekan isimleri, Lazca yapı terimleri ve tez kapsamında kullanılmış olan terimler listelenmiştir. Lazca terimler; Laz alfabesine göre yazılışları, Türkçe okunuşları ve Türkçe açıklamaları şeklinde aktarılmıştır.

Avla: Yöresel evlerde ön avlu ile giriş kapısı arasındaki, avludan 6-7 merdiven ile çıkılan açık geçiş mekanı.

Aşhane: Yöresel evlerde evin girişte yer alan, salon ve mutfak ihtiyaçlarının bir arada karşılandığı, zeminde sürekli ateş yanan, toprak zeminli mekanı.

***Axiri* (ahiri):** Ahır.

***Bağu* (bağu):** Kiler.

***Bageni* (bageni):** Bagen, derme çatma dağ evi.

***Didi* Oda (didi oda):** Büyük oda, baş oda.

Dört Omuz Çatı: Kırma çatı.

***Jilendon* Oda (jilendon oda):** Yöresel evlerde yukarı oda, araziye yerleşime göre yukarı tarafta kalan yatak odası.

***Köşki* (köşki):** Yöresel evlerde köşk oda, evin manzaraya bakan, iki cephede birden penceresi olan odası.

Kumar/Komar Ağacı/ Orman Gülü (Latince: Rhododendron ponticum): Zakkumgillerden, Karadeniz Bölgesi'nde yetişen, çiçeği zehir içeren ve arıların bal yapımında çokça yararlandıkları, güzel kokulu, orta boylu bir ağaç türü (url 12).

Kurtağzı: Ahşap kirişleme sisteminin köşelerde özel bir detay ile birleştirilmesi. İki adet ahşap kirişin kırlangıç kuyruğu şekli verilerek birbirine dişlerle geçmesi sistemi.

***Mskala* (imskala):** Merdiven.

***K'eremindi* (kiemindi):** Kiremit.

***K'eremuli* (kieremuli):** Aşhanede sürekli yanan ateşin üzerine kazan vb. asılması için ana kirişe asılan büyük baklavalı, boyu bir kanca yardımıyla ayarlanabilen zincir.

***Laşungi* (laşungi):** Keser.

***Meci*:** İmece.

***Memsofa* (memsofa):** Sedir.

***M3'k'uli* (mzskuli):** Ağaç çivi.

***Nayla* (nayla):** Serender.

***Nek'na* (nekna):** Kapı.

***Nk'eya* (nkeya):** Aşhanede sürekli yanan ateşin yanına ya da etrafına konan büyük taş, ocaklık taşı.

***Onbaxule* (onbaxule):** Aşhanenin sıkıştırılmış toprak zeminini düzeltmek için kullanılan ağır, kütükten yapılmış alet.

***Ongure* (ongure):** Yöresel evlerde çatıyı taşıyan, aşhane ve hayat mekanlarında açıkça görülen, ana kiriş.

***On3xhone* (onzshone):** Çatı arası.

***Otole* (otole):** Pencere.

***Oxori* (ohori):** Ev, konut.

***Oxoşgagure* (oxoşgagure):** Aşhane, Laz Evleri'nde evin girişte yer alan, salon ve mutfak ihtiyaçlarının bir arada karşılandığı, zeminde sürekli ateş yanan, toprak zeminli mekanı.

***Piketi* (piketi):** Briket.

***Pi3ari* (pizsari):** Ahşap, tahta.

***Reik'a* (reika):** Çatılarda kiremitlerin altında kullanılan ahşap ızgaralama sitemi.

Semer Çatı: Beşik çatı.

***Serentişi Kara* (serentişi kara):** Serenderlerin zemin kat dikmelerinin üzerine yerleştirilen, gıda depolanan üst katlara farelerin çıkmasını engelleyen konik ahşap tekerlek.

Terek: Raf.

Terekleme: Göz dolgu evlerde gözleri oluşturmak için inşa edilen ahşap raflıma sistemi.

Üç Omuz Çatı: Doğu Karadeniz mimarisinde üç yöne eğimli, bir yönü eğrisel olarak inşa edilen çatı türü.

***Xameli* (hameli):** İnşaata başlarken araziyi düzlemek için kullanılan, toprak çekmeye yarayan ucu geniş, saplı tahta alet.

***Xayati* (hayati):** Hayat.

***Xerxi* (herhi):** Hızar.

***3'alendon* Oda (zsalendon oda):** Yöresel evlerde aşağı oda, araziye yerleşime göre aşağı tarafta kalan yatak odası.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad **: Seda Cengiz**

Doğum Yeri ve Tarihi **: İzmir, 1988**

E-Posta **: seda.cengiz@gmail.com**

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** **:**2011, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü (%100 İngilizce)
- **Yüksek Lisans** **:**2015, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Yüksek Lisans Programı

MESLEKİ DENEYİMLER:

- Ocak 2013-Temmuz 2015- Gebze Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi-RestorasyonAna Bilim Dalı Araştırma Görevlisi
- Haziran 2012-Ocak 2013- YD Mimarlık- Restorasyon Birimi- Mimar
- Mart-Eylül 2011- Yerdeniz Mimarlık&Restorasyon- Mimar
- Ağustos 2011- Sagalassos Archeological Research Project- Sagalassos Antik Kenti belgeleme çalışması
- 2010 Ofis Stajı- Tabanlıoğlu Mimarlık (20 iş günü)
- 2009 Şantiye Stajı- SOYAK İnşaat A.Ş.Karşıyaka Siesta Sitesi inşaatı (20 iş günü)
- Ocak-Mayıs 2007- Ta&Tu İnşaat Gümüş Evler Sitesi şantiyesi- Müşteri karşılama ve villa tanıtım elemanı

TEZDEN TÜRETİLEN SUNUMLAR:

- Cengiz, S., Bayazitoğlu, Ü. C. (2014).Traditional and Innovative Material Usage on Building Restoration; Timber Frame Housing Example, *International Conference on Protection of Historical Constructions*, Antalya, Turkey.

DİĞER YAYINLAR:

- Aydın, E. Ö., Okur Coşkunçay, E., Bayazitoğlu, Ü. C., Cengiz, S., Yüksel, E. (2014).Konuralp'teki Ahşap Sivil Mimari Örneklerini Belgeleme Çalışması, TAÇ Dergisi Sayı 4, ISSN 2148-0974.
- Ozcelik, S., Cengiz, S., Ozturk, S., Turkeri, I. (2015). A Studio Challenge in Teaching: Fragmented Teaching Applications in Single House Design, *International Journal of Arts & Sciences' (IJAS) International Conference for Teaching and Education*, Vienne, Austria.
- Turkeri, I., Ozturk, S.,Cengiz, S., Ozcelik, S. (2015). Embedding an architectural competition into a design studio teaching process: the state of art, *International Journal of Arts & Sciences' (IJAS) International Conference for Teaching and Education*, Vienne, Austria.

YABANCI DİLLER:

- Ingilizce- ileri seviye
- Italyanca- orta seviye
- Almanca- başlangıç seviyesi

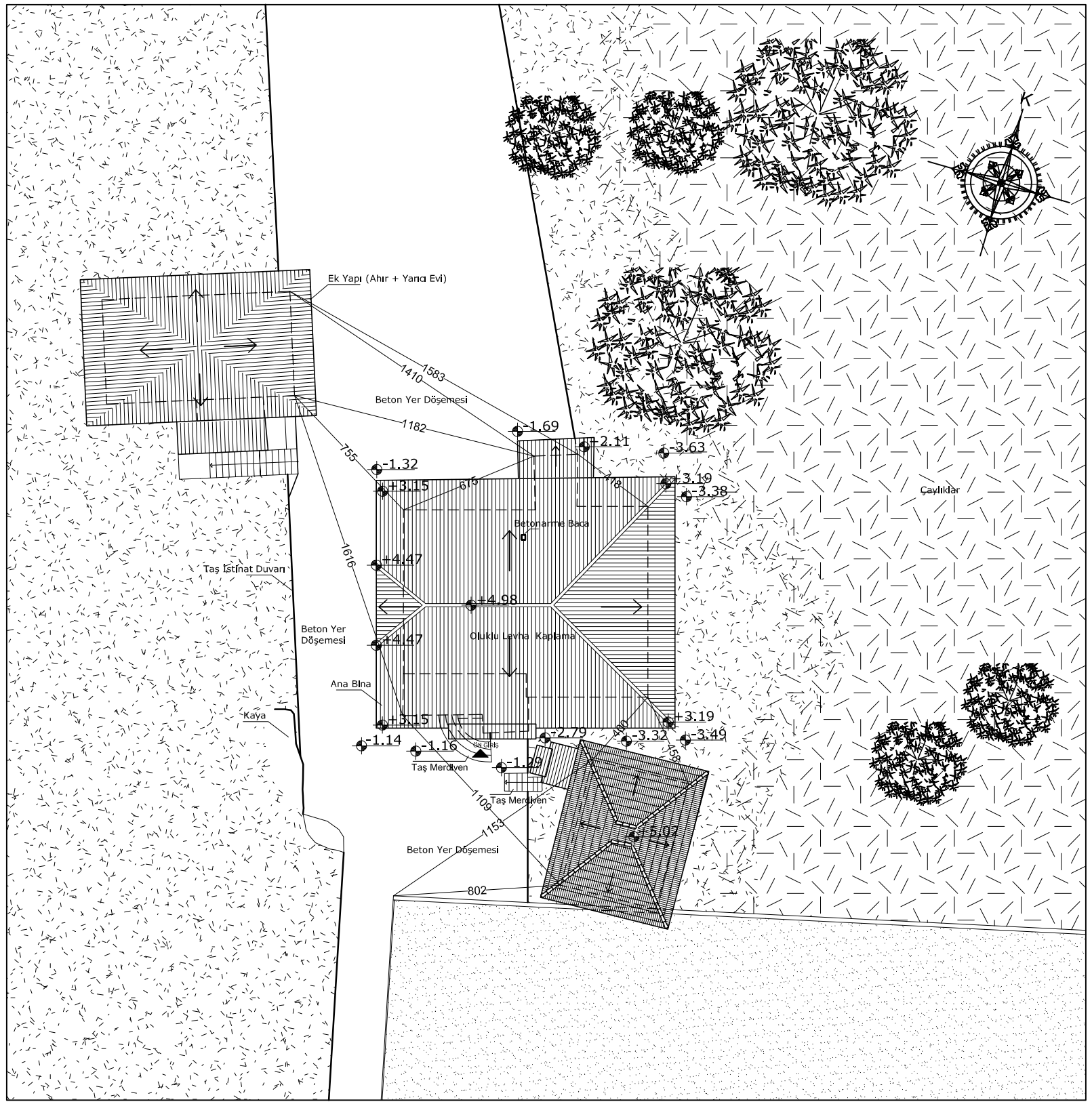

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Çaylık

Doğal Bitki Örtüsü

Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 240 0 240 480

PAFTA 01 - VAZİYET PLANI

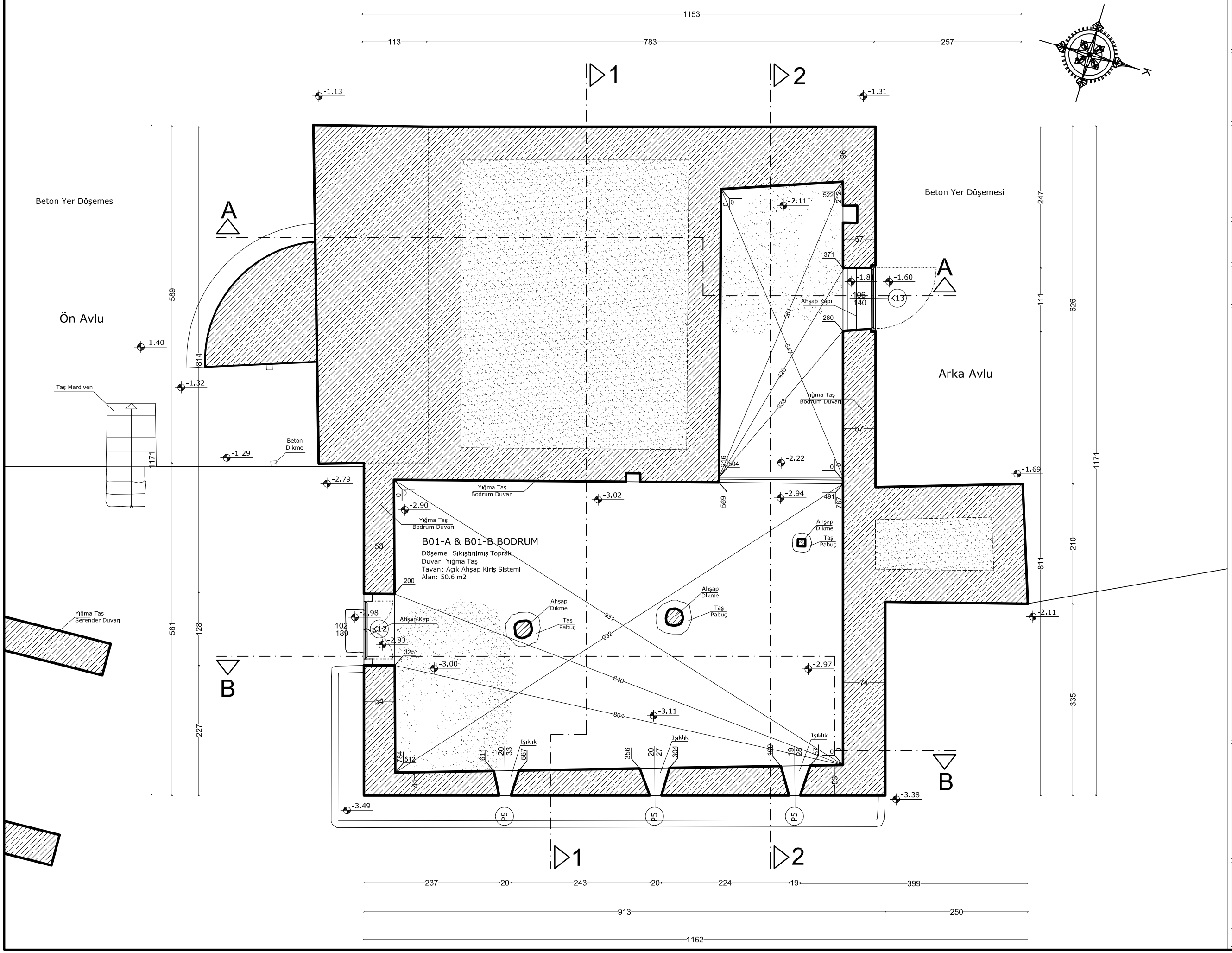

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 02 - BODRUM KAT PLANI

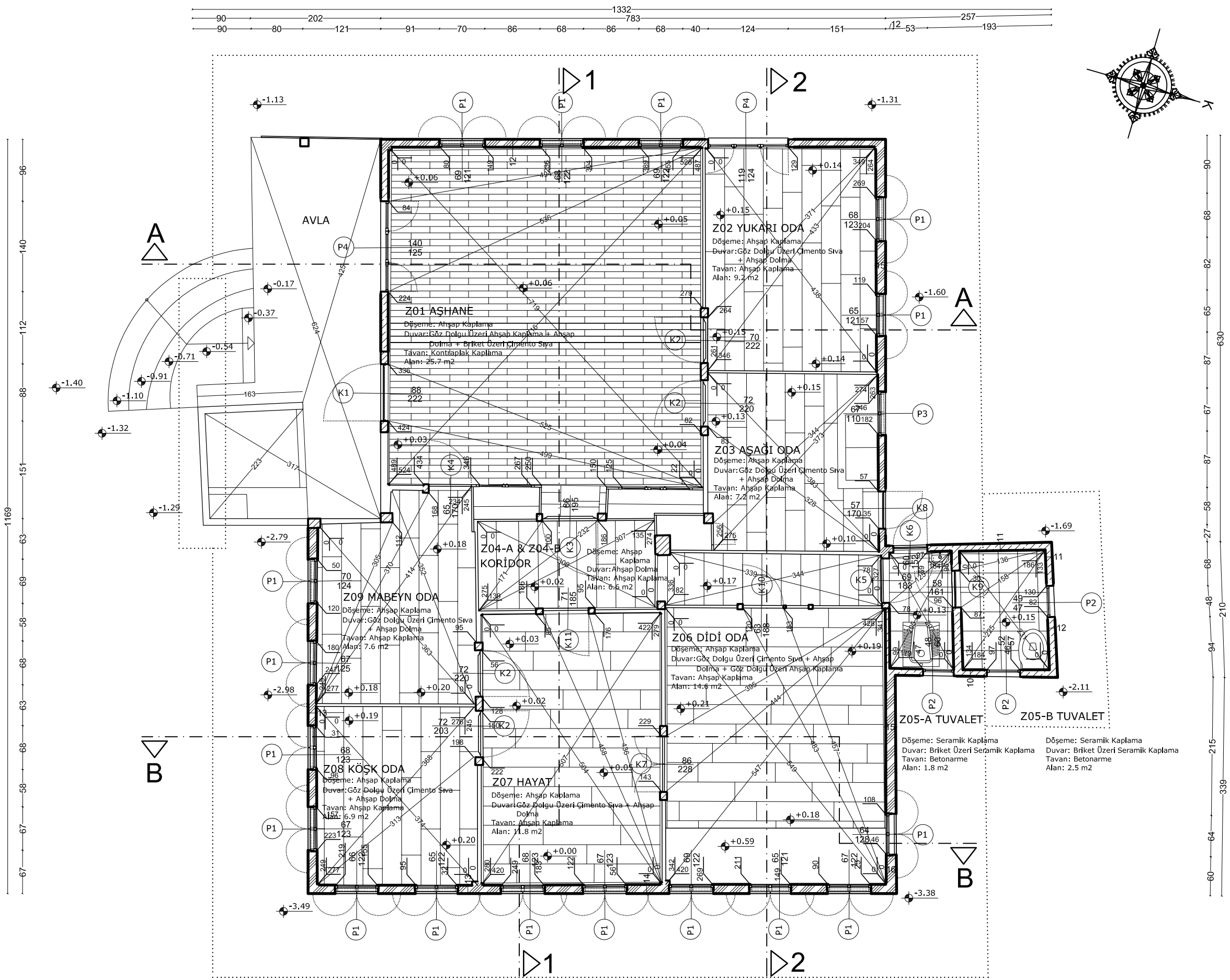

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 03 - ZEMİN KAT PLANI

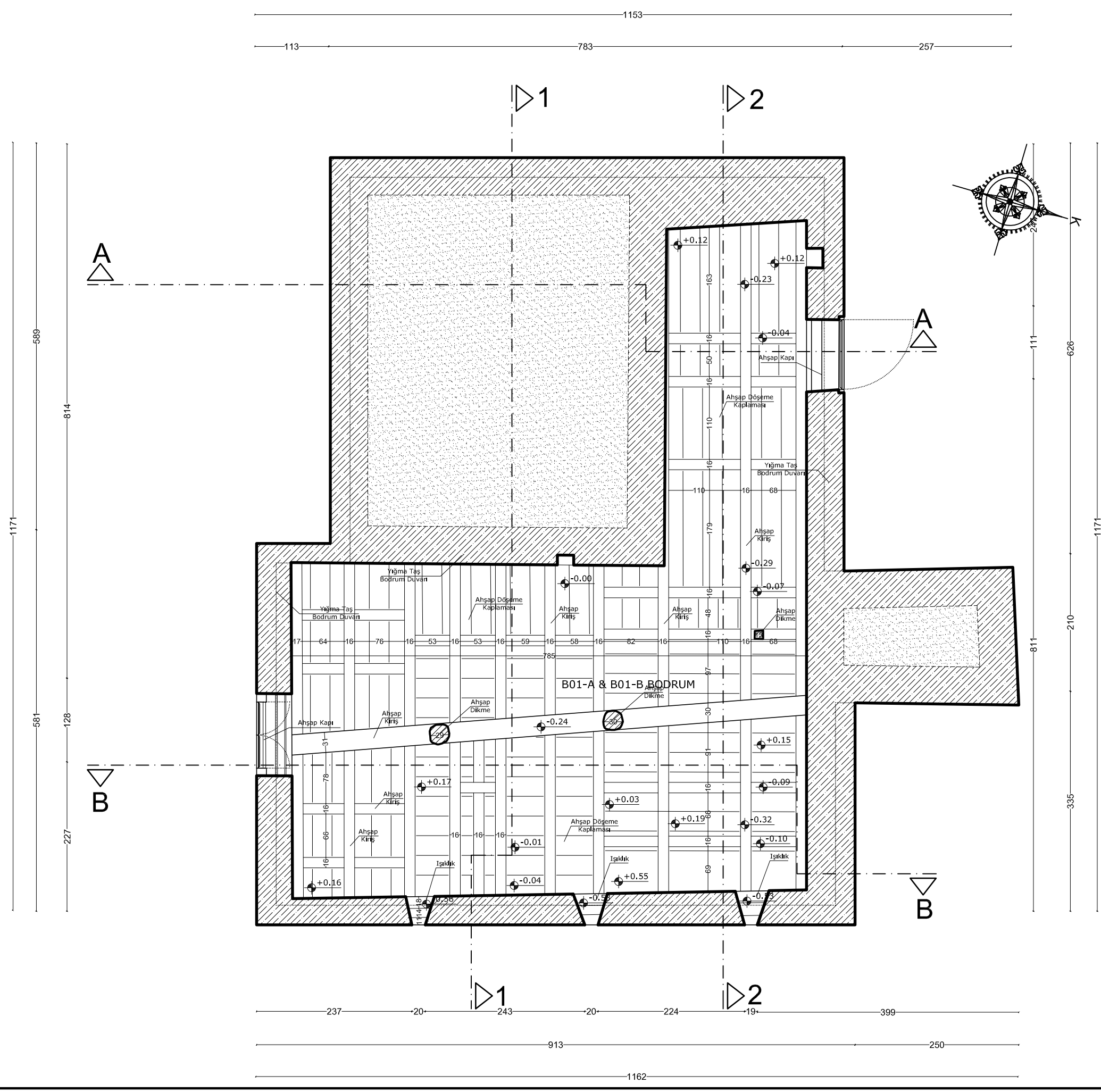

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

- RÖLÖVE
- RESTİTÜSYON
- RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 04 - BODRUM TAVAN PLANI

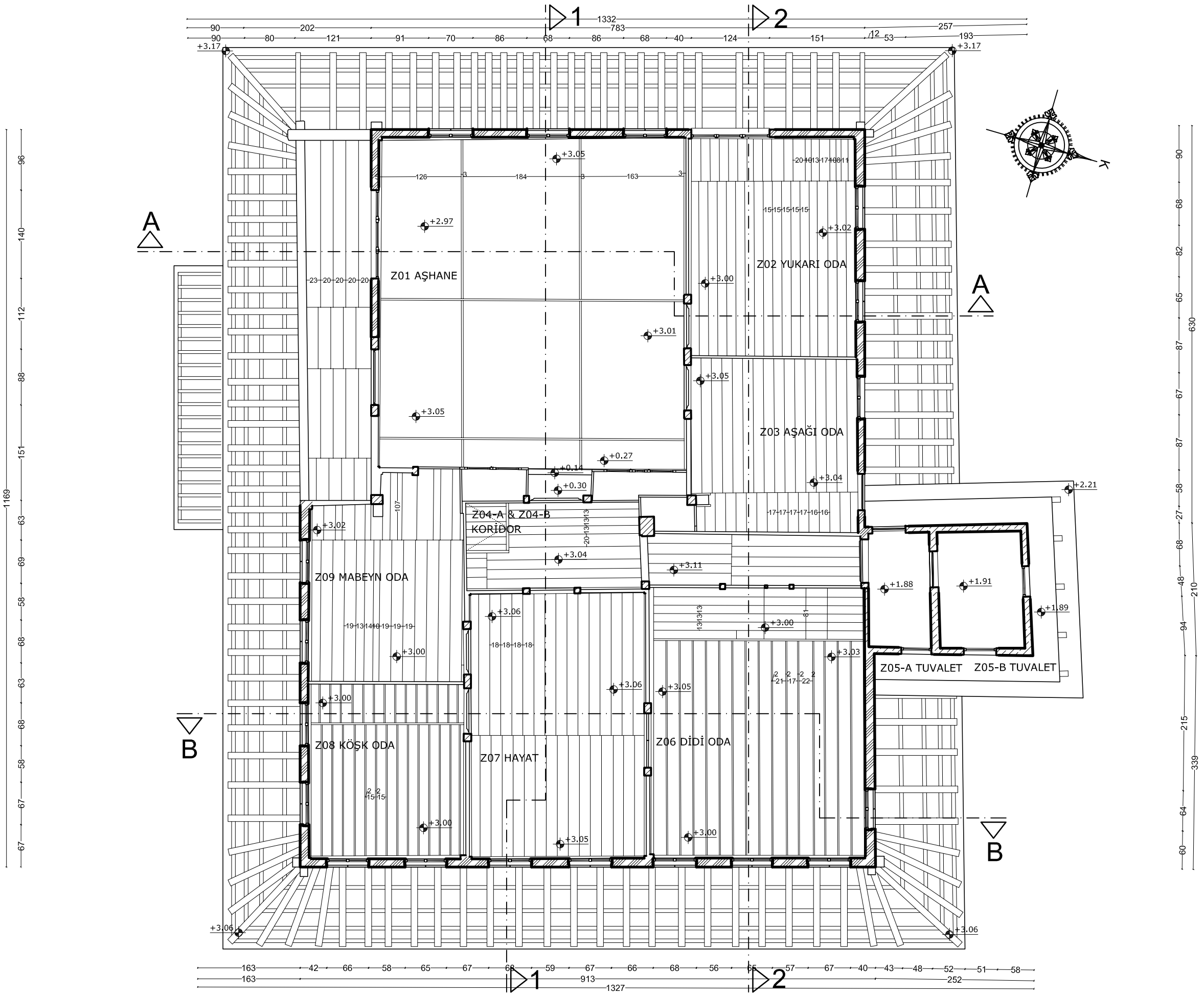

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 05 - ZEMİN TAVAN PLANI

Köseoğlu Evi

Beton Yer Döşemesi

Ön Avlu

Taş Merdiven

Taş Merdiven

Serender

Oluklu Levha Kaplama

Betonarme Baca

Beton Yer Döşemesi

Arka Avlu

-1.14
+3.15
+4.47
+4.47
+3.15
-1.32
-1.16
+4.98
-1.29
-1.69
-2.79
+2.11
-3.32
+5.02
+3.19
+3.19
-3.63
-3.49
-3.38
1186
984
802
1109
1153
1429
1173
1169
1430
400
1458
913
1203

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Doğal Bitki Örtüsü

Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 06 - ÇATI PLANI

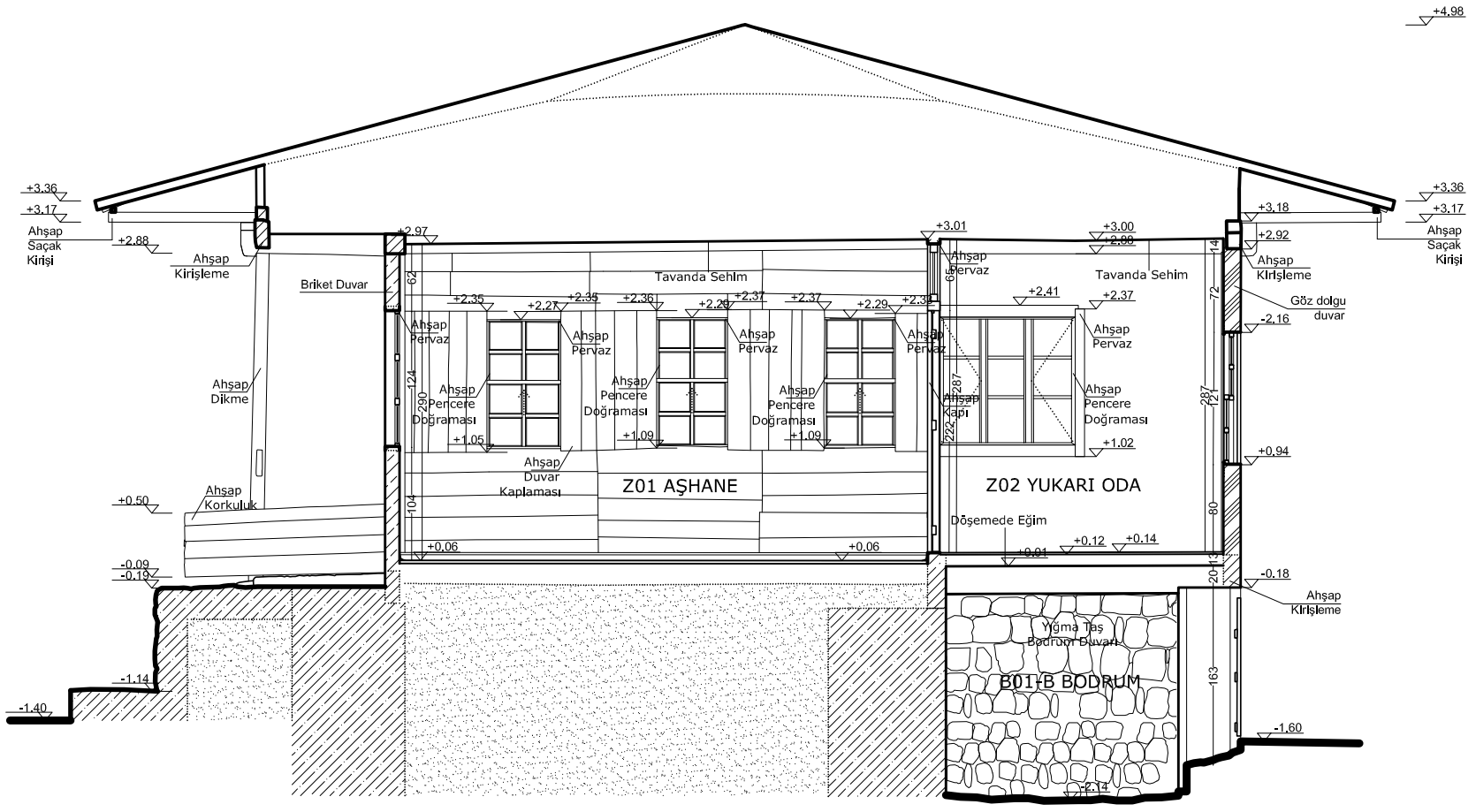

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

- ■ RÖLÖVE
- □ RESTİTÜSYON
- □ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 07 - A-A KESİTİ

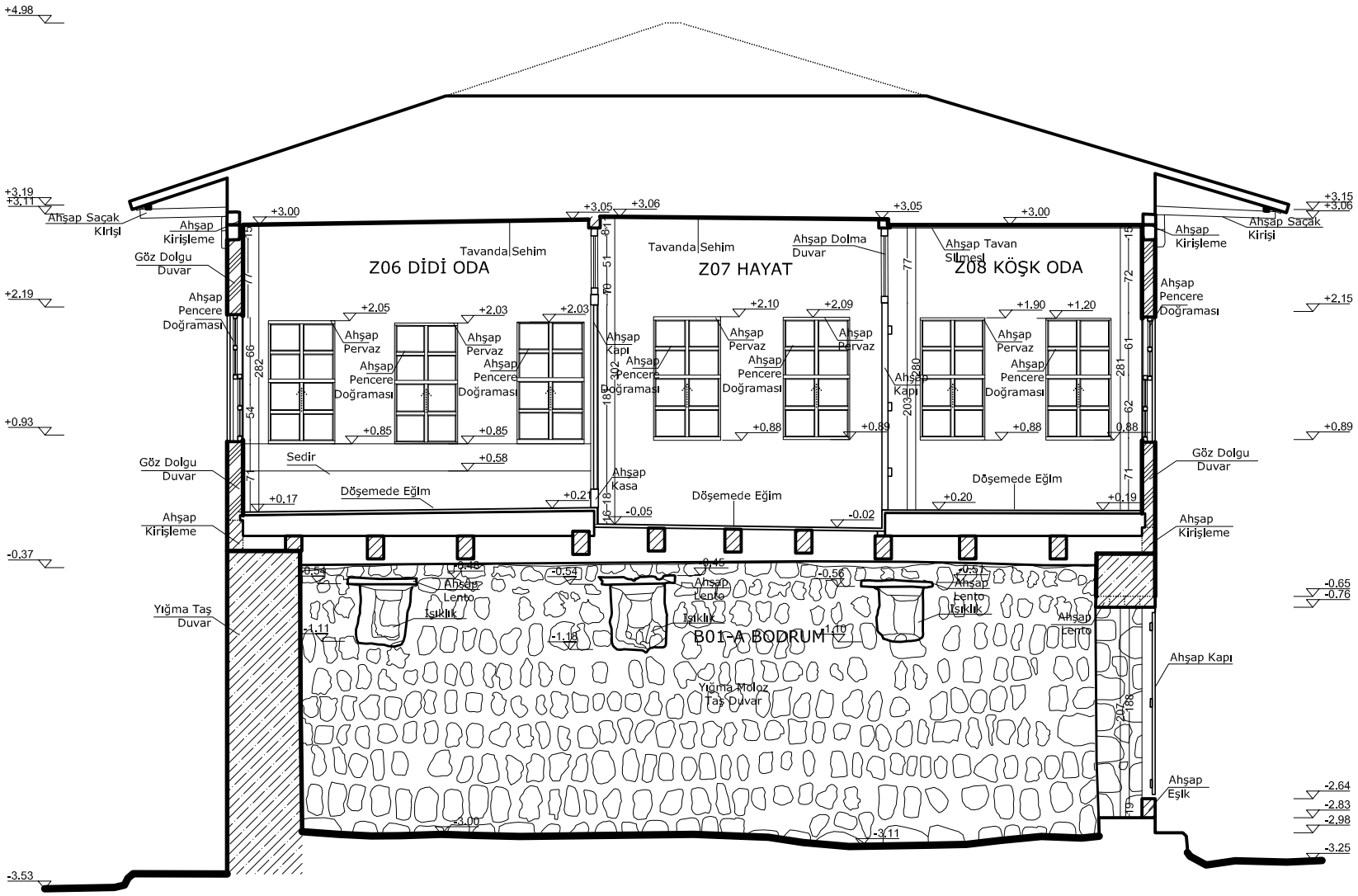

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

■ RÖLÖVE
□ RESTİTÜSYON
□ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 08 - B-B KESİTİ

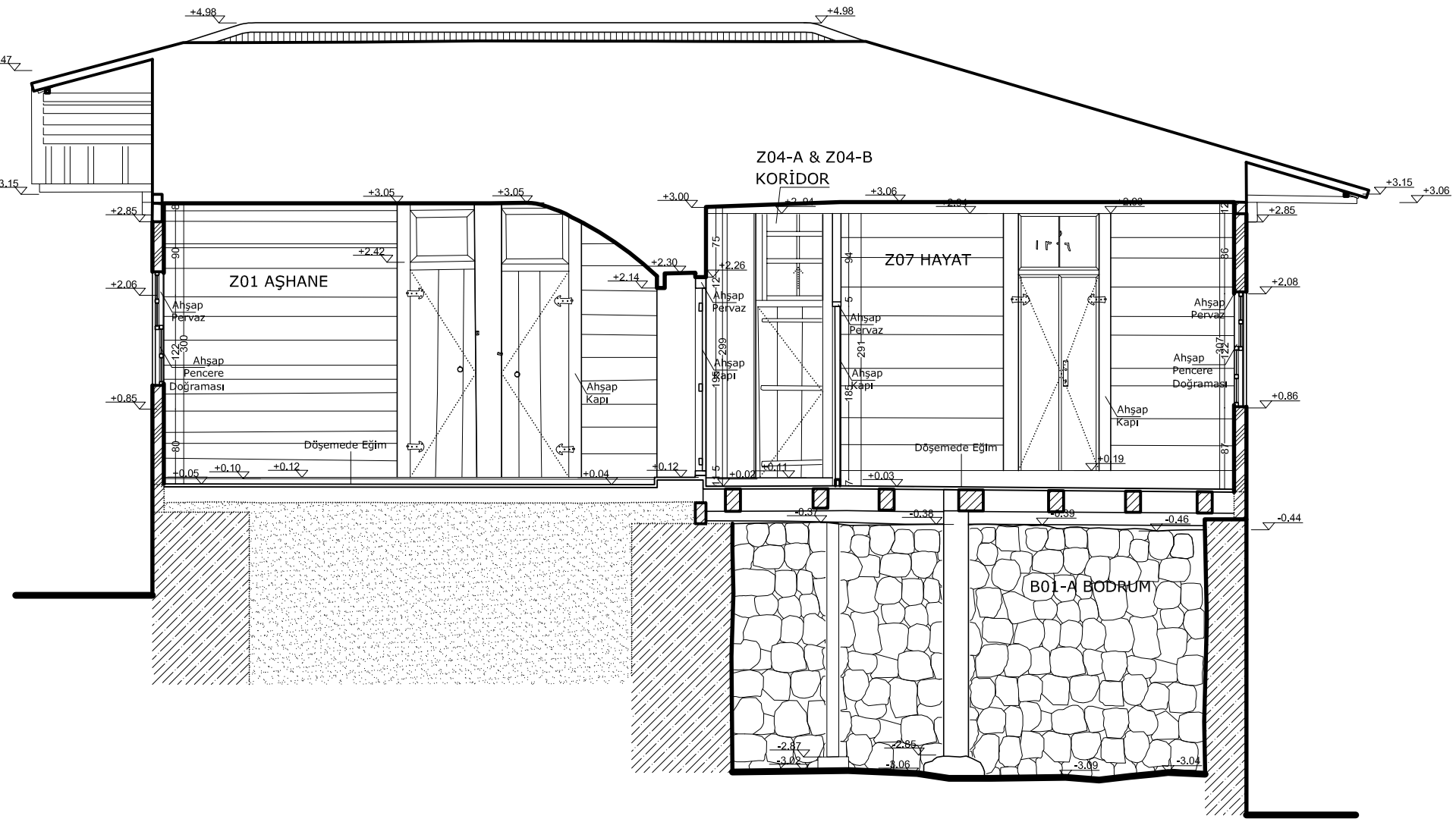

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Briket

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 09 - 1-1 KESİTİ

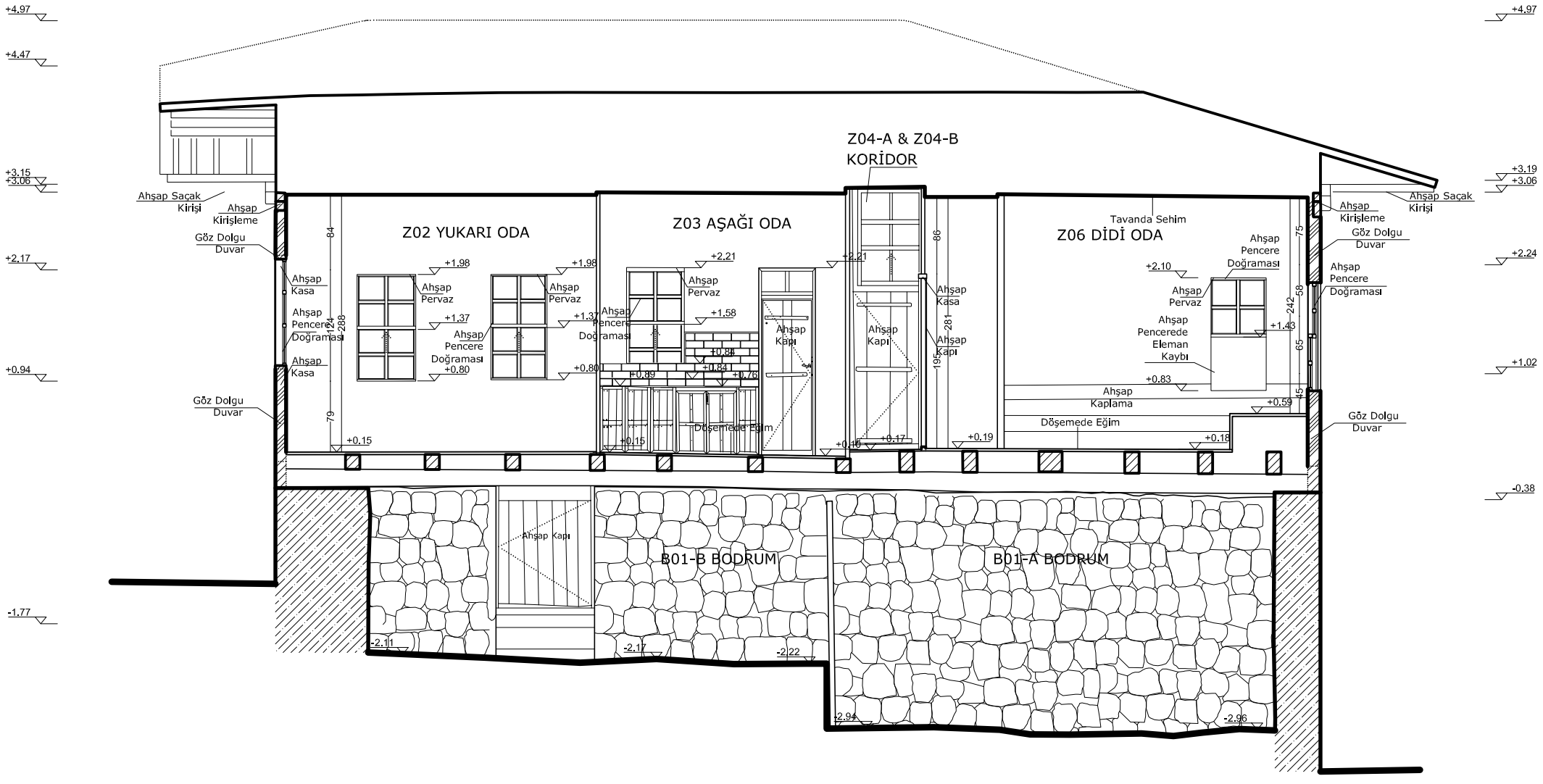

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

■ RÖLÖVE
□ RESTİTÜSYON
□ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 10 - 2-2 KESİTİ

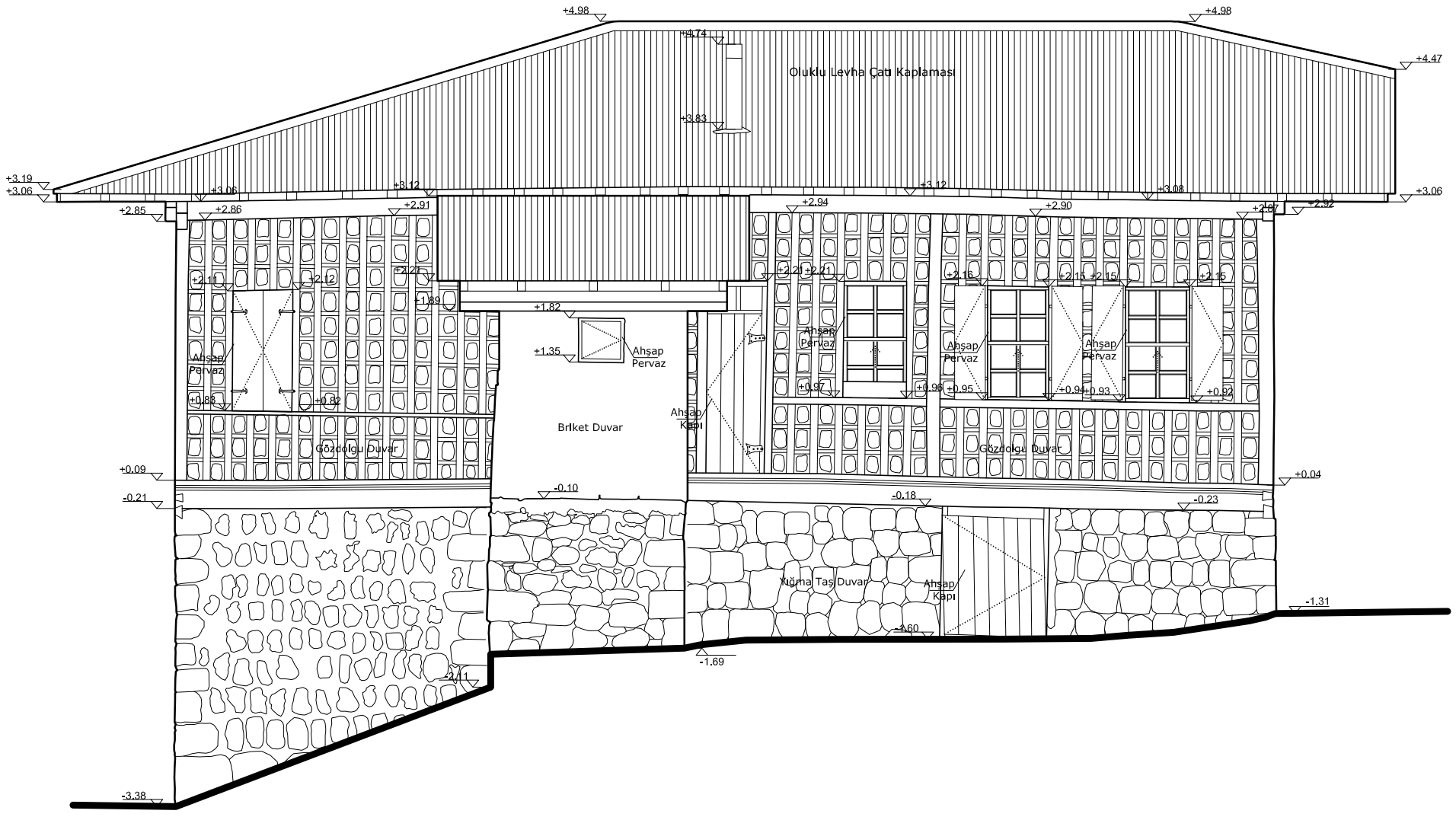

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Briket

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 11 - KUZEY GÖRÜNÜŞ

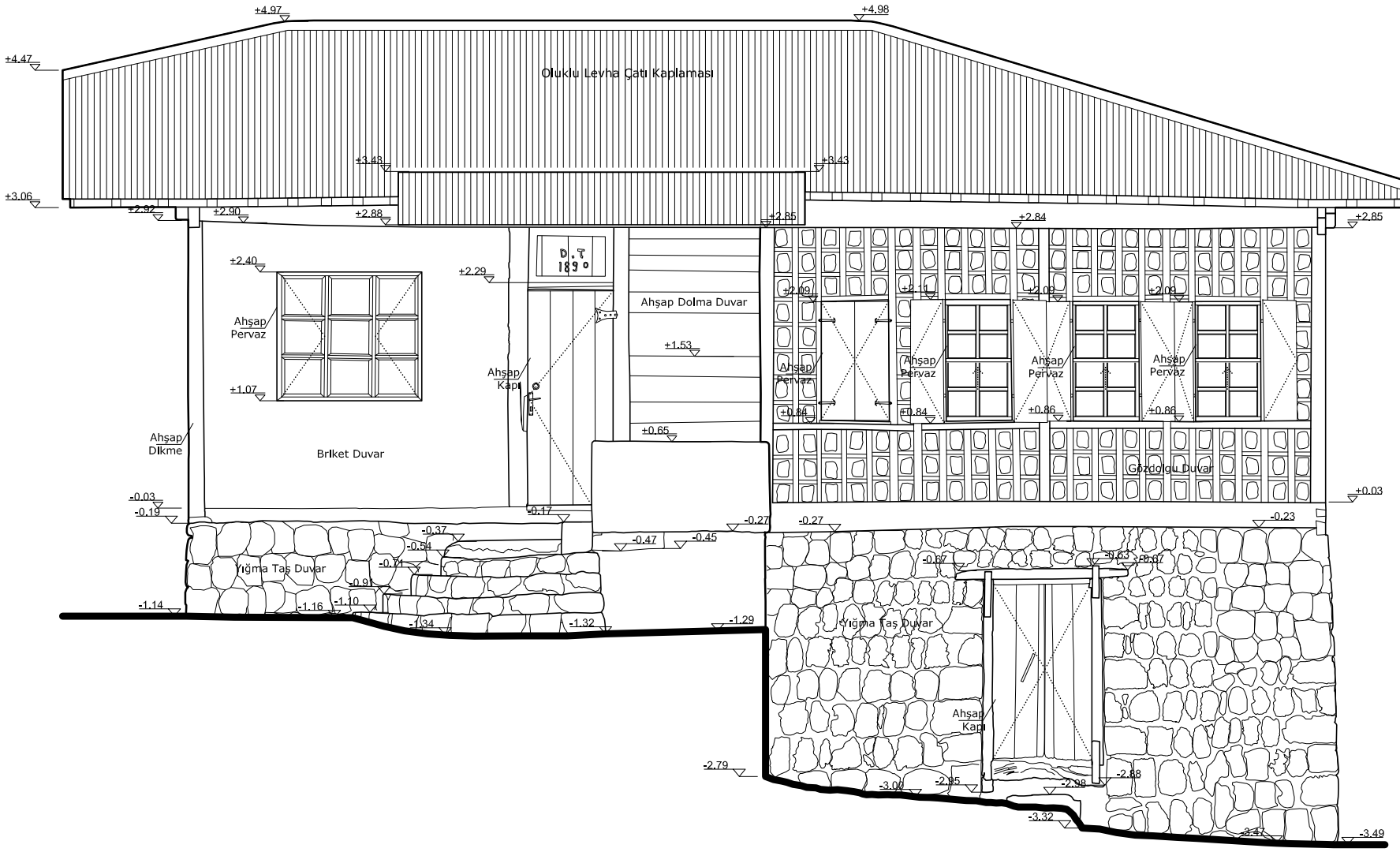

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Briket

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 12 - GÜNEY GÖRÜNÜŞ

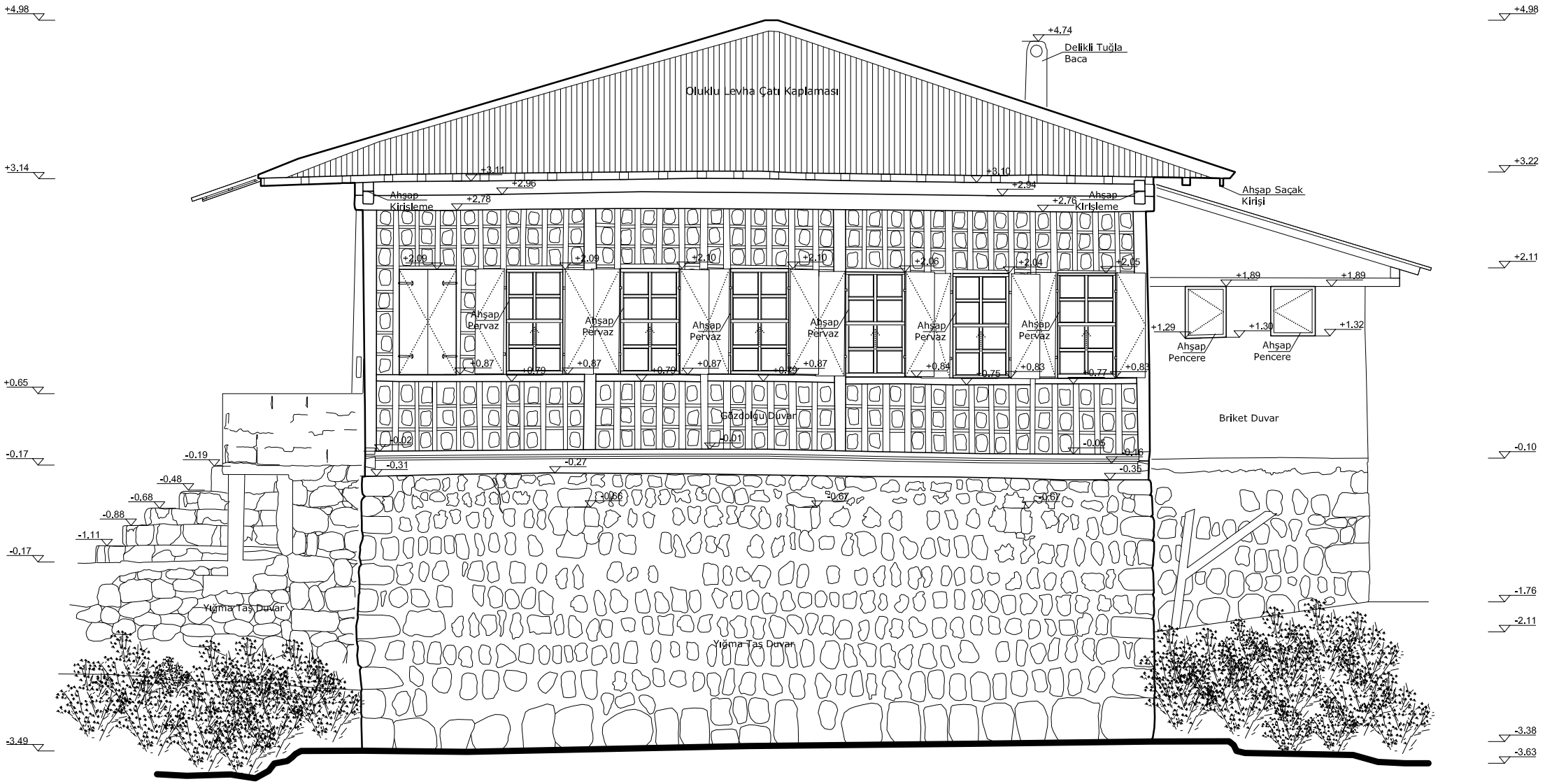

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu
Ahşap
Briket
Taş
Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 13 - DOĞU GÖRÜNÜŞ

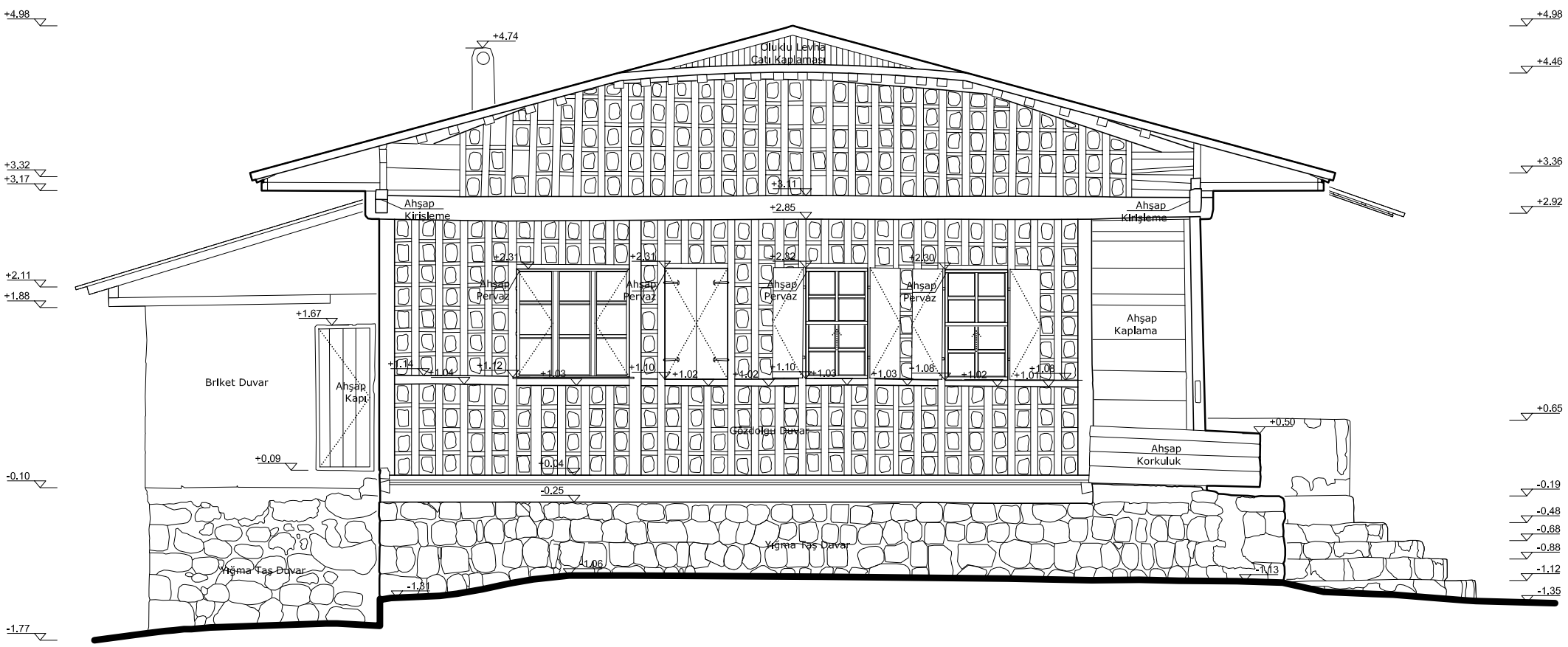

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

■ RÖLÖVE
□ RESTİTÜSYON
□ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 14 - BATI GÖRÜNÜŞ

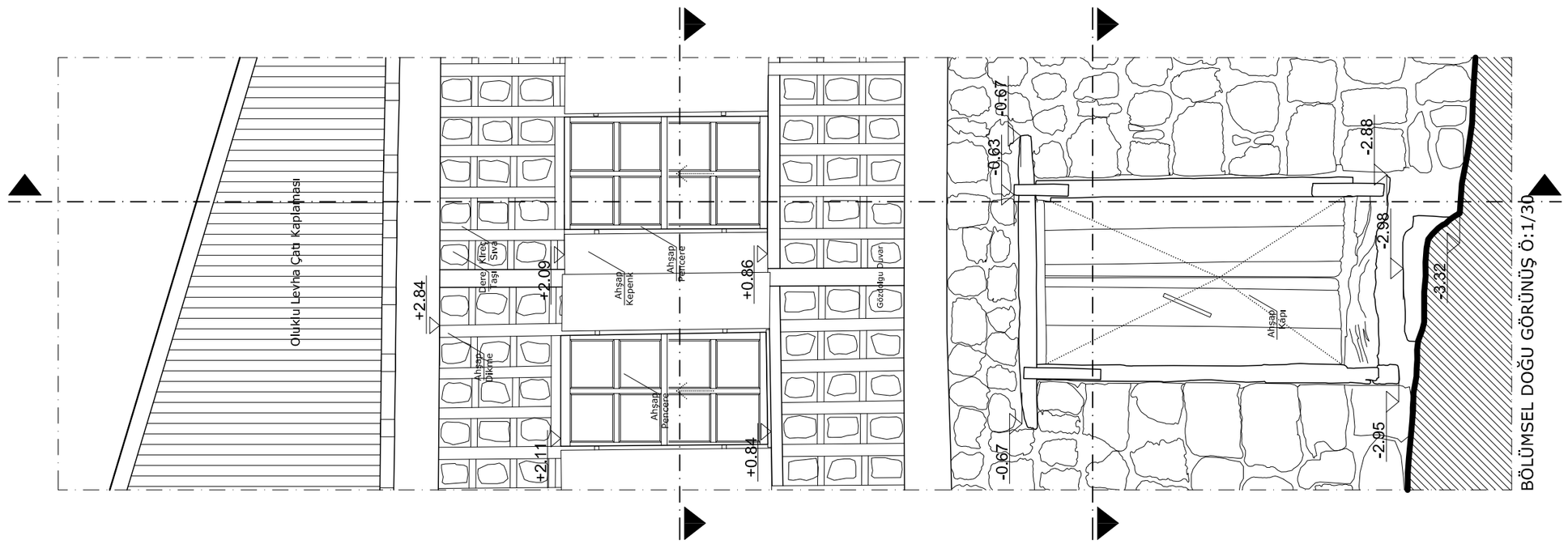

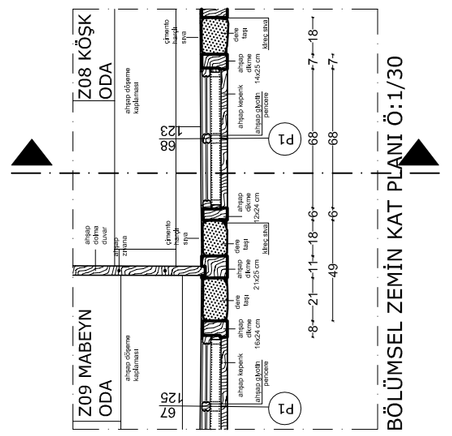

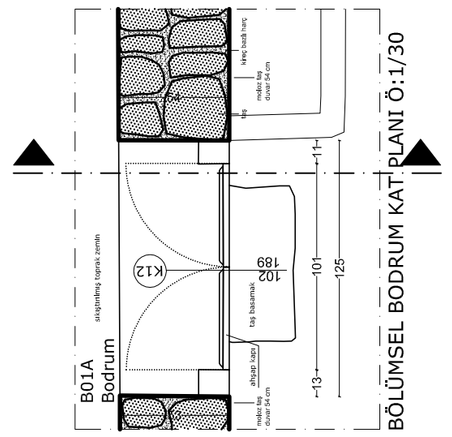

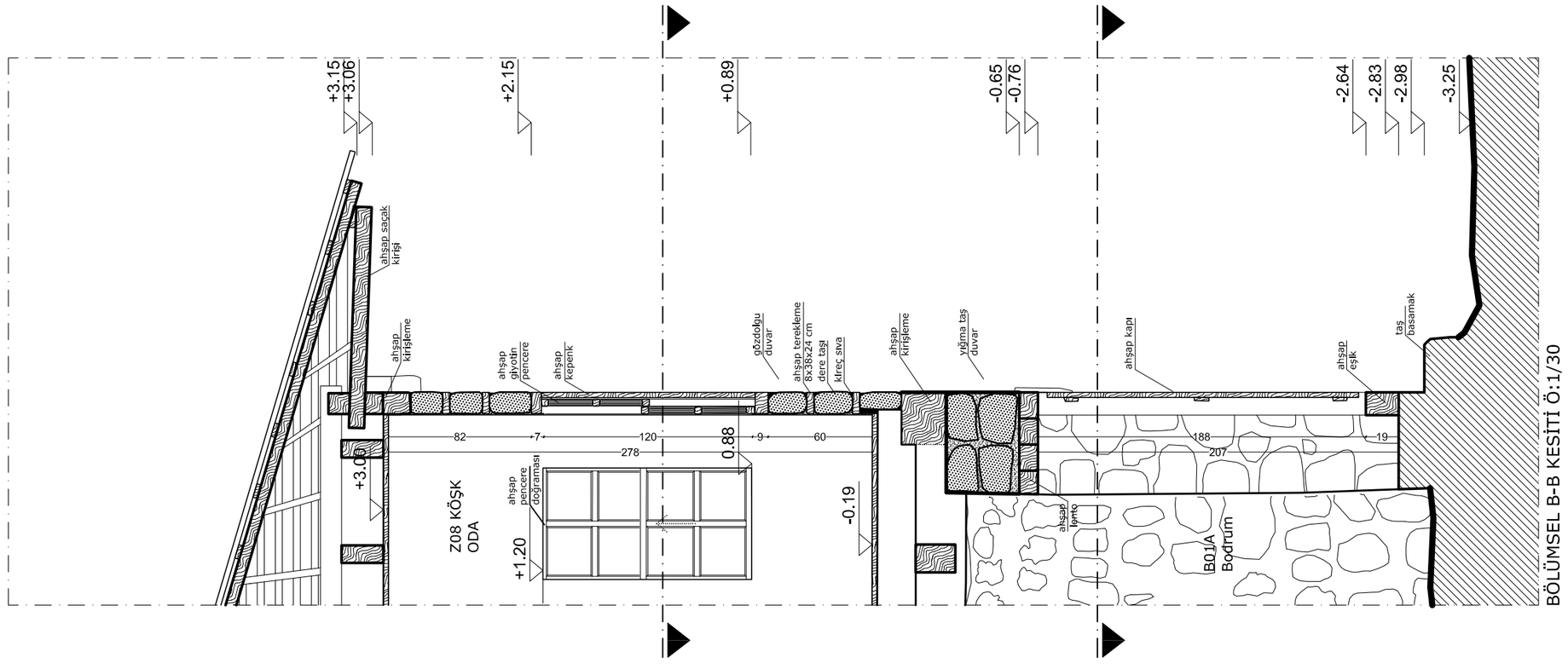

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Ahşap

Taş

Kireç Bazlı Sıva

Çimento Bazlı Sıva

■ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
□ RESTORASYON

ÖLÇEK

PAFTA 15 - SİSTEM KESİTİ

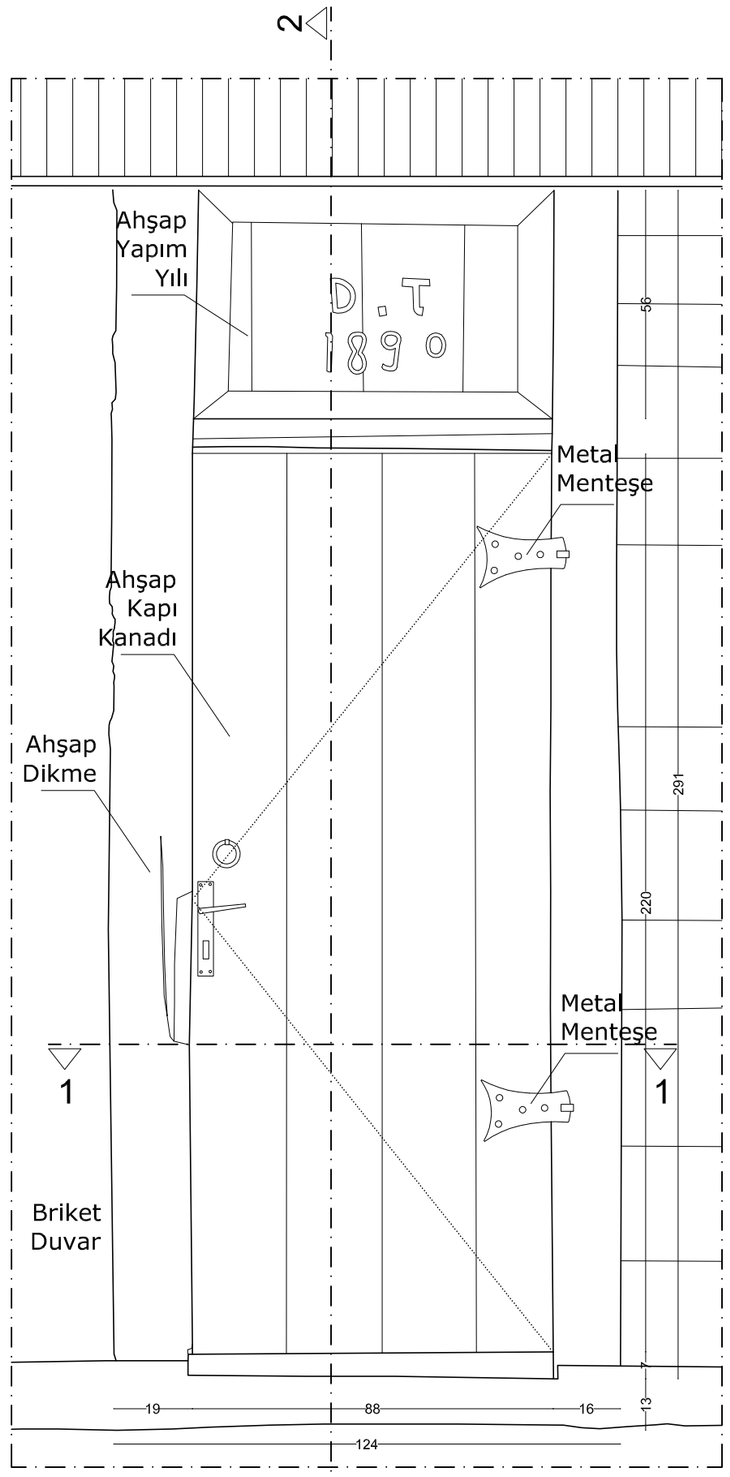

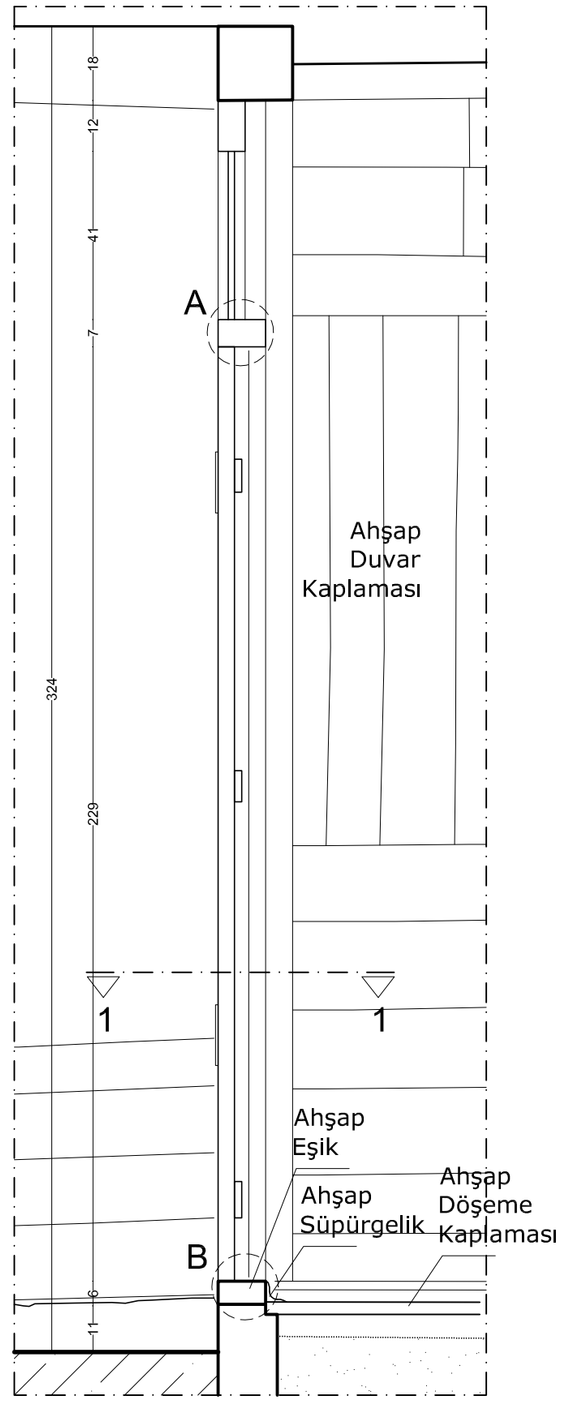

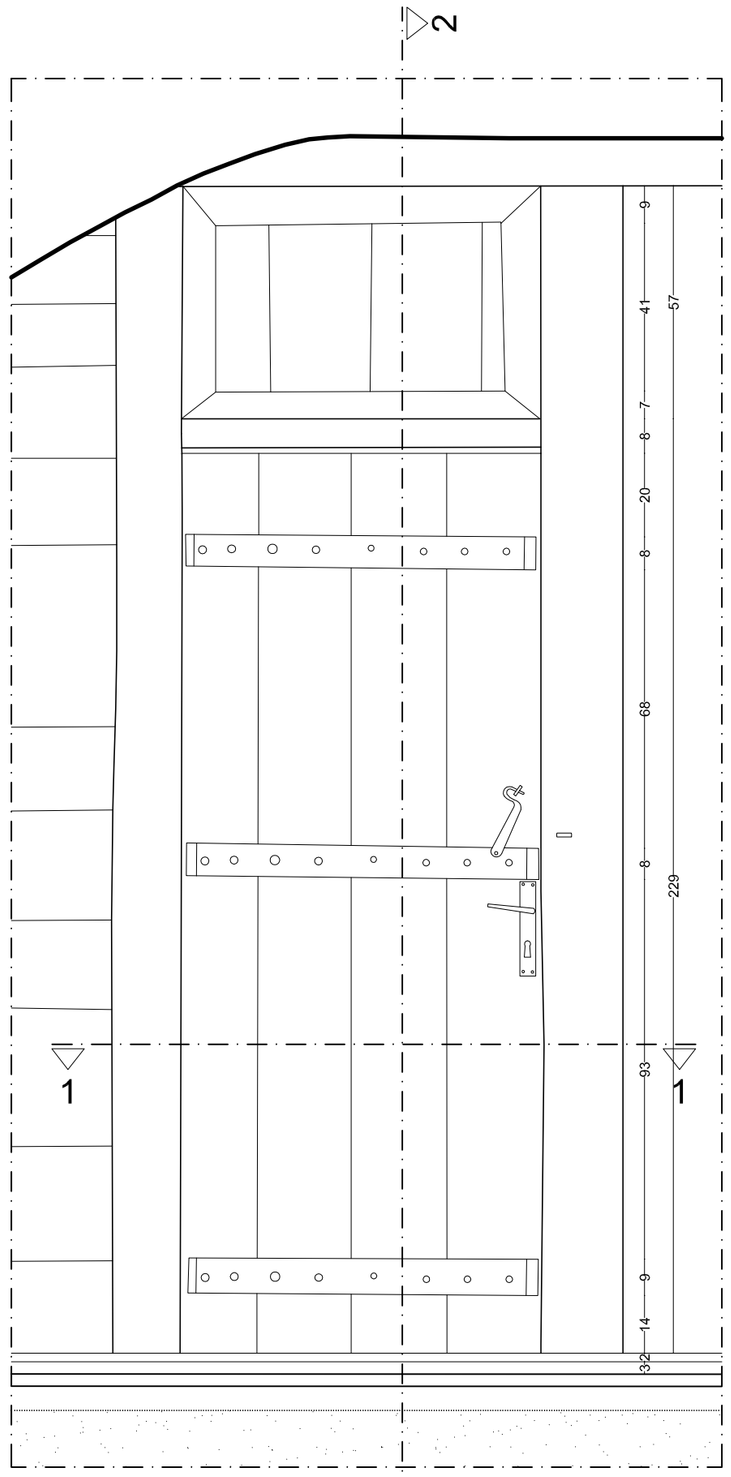

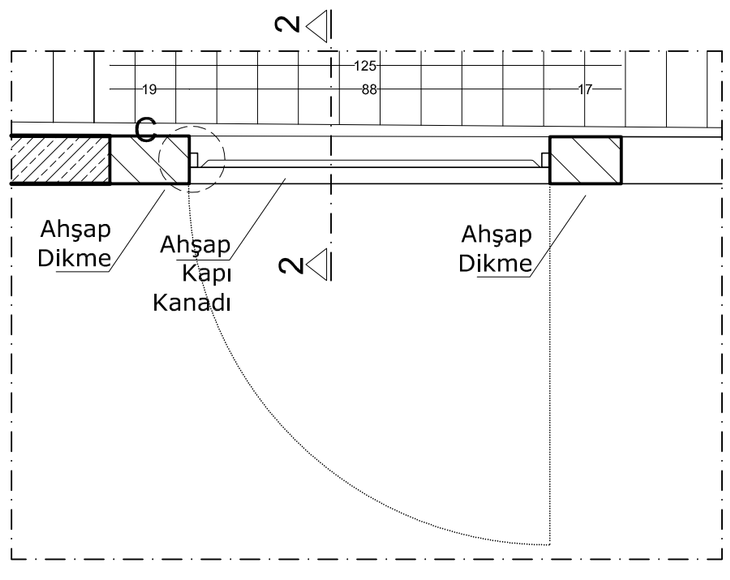

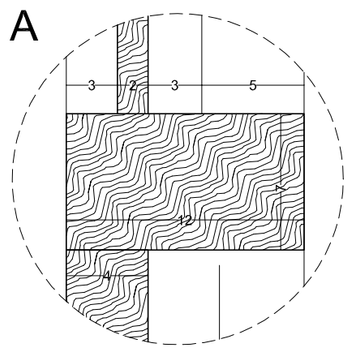

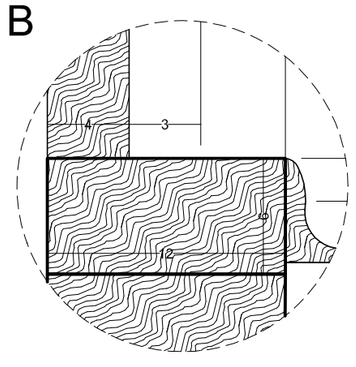

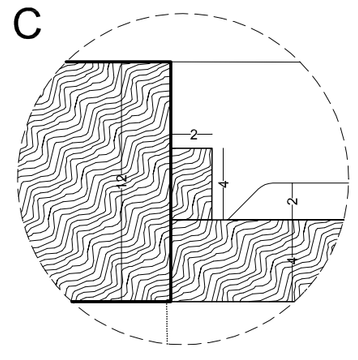

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

ÖLÇEK 15 0 15 30

PAFTA 16 - K1 DETAYI

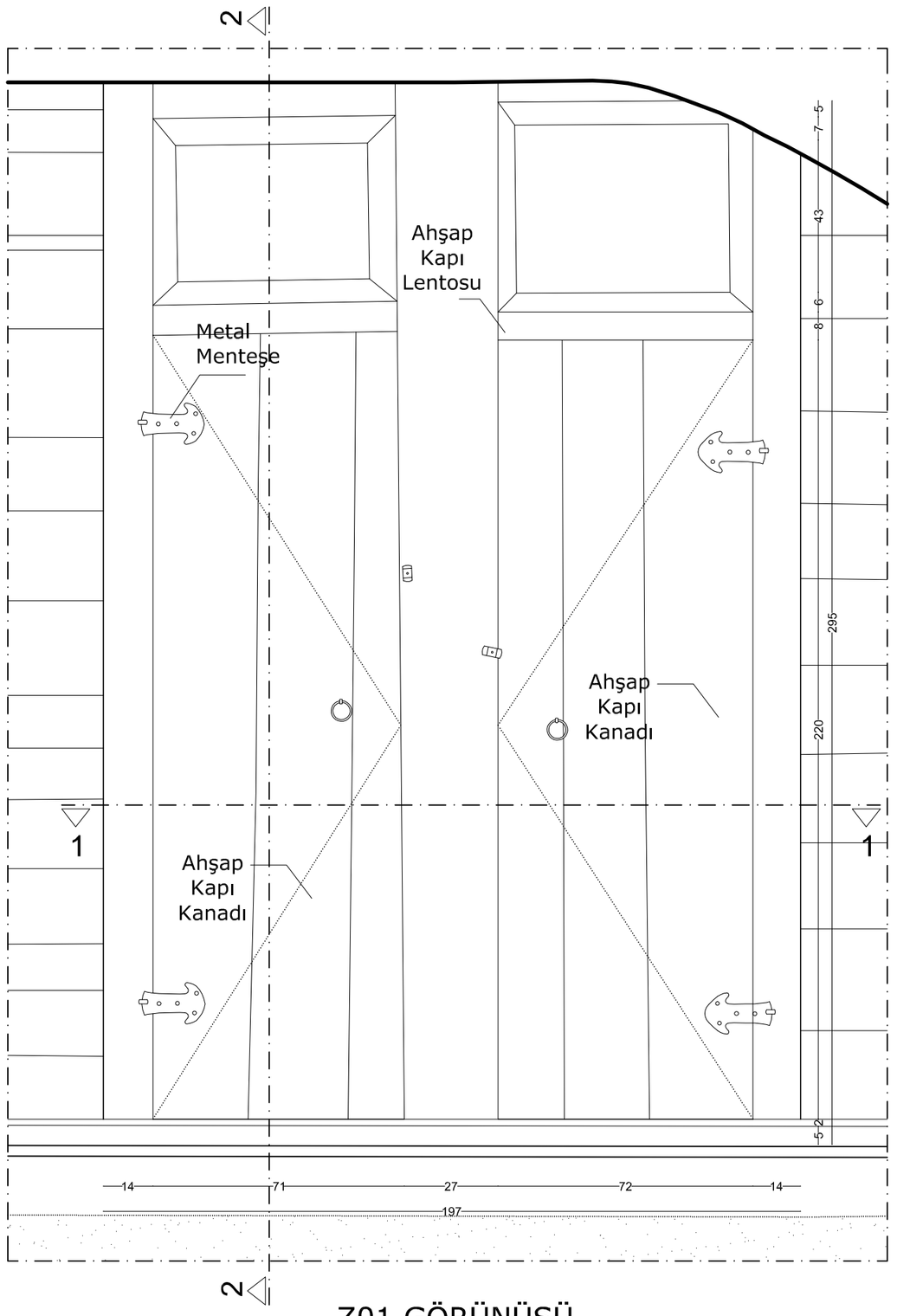

Z01 GÖRÜNÜŞÜ

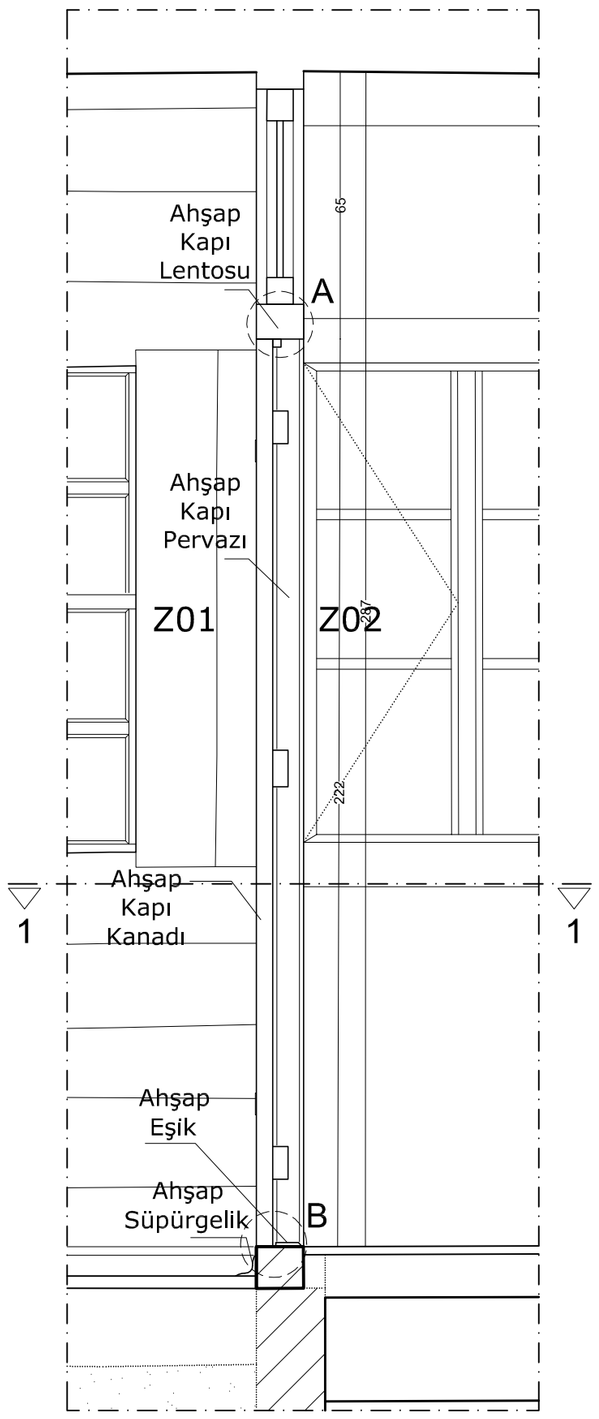

2-2 KESİTİ

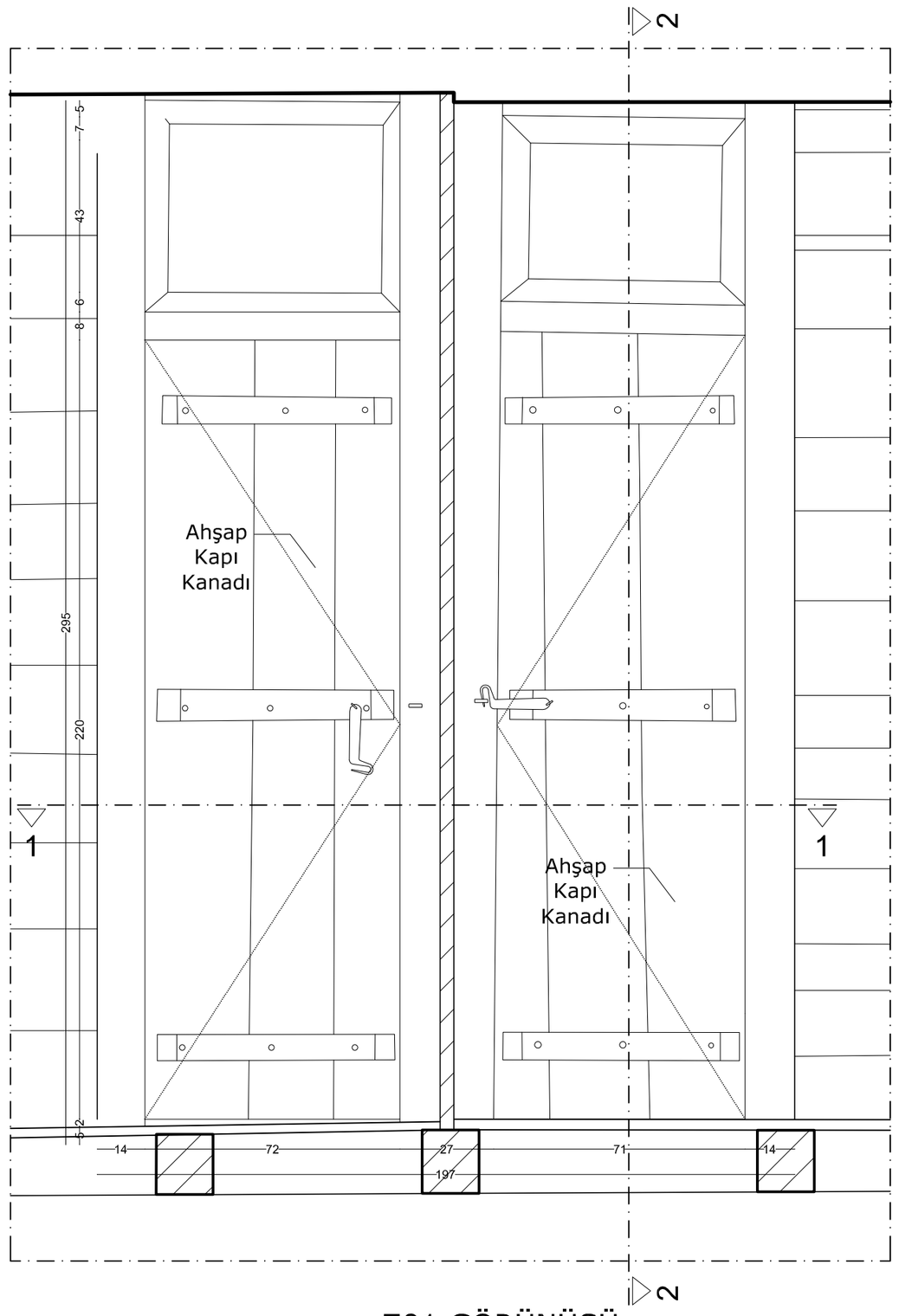

Z01 GÖRÜNÜŞÜ

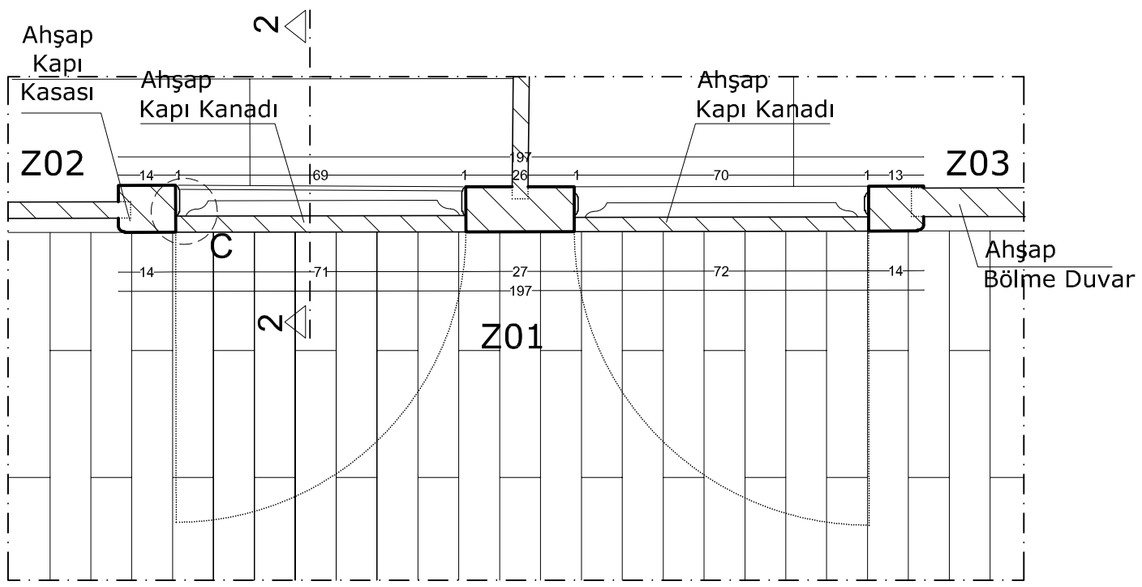

1-1 PLANI

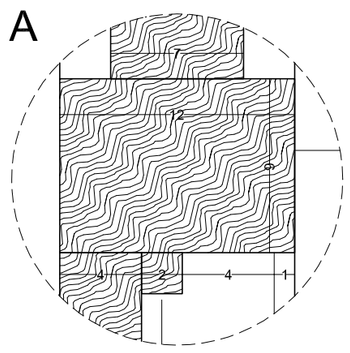

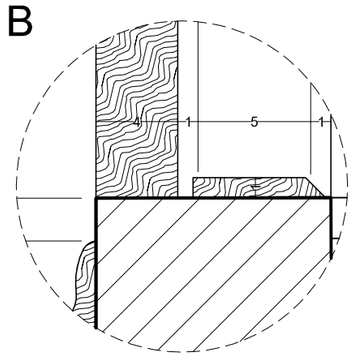

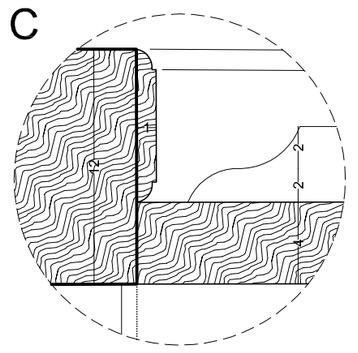

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

ÖLÇEK 15 0 15 30

PAFTA 17 - K2 DETAYI

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
HARA KÖYÜ
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

PAFTA | 18 - P1 DETAYI

ÖLÇEK | 15 0 15 30

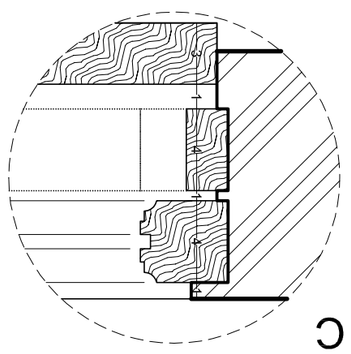

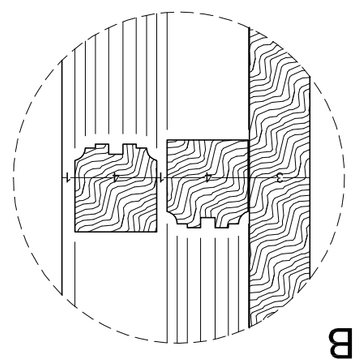

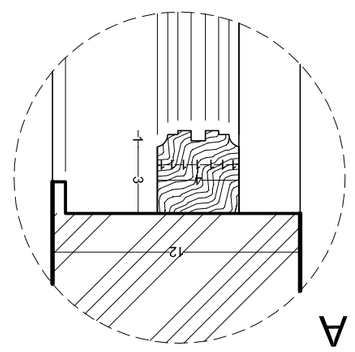

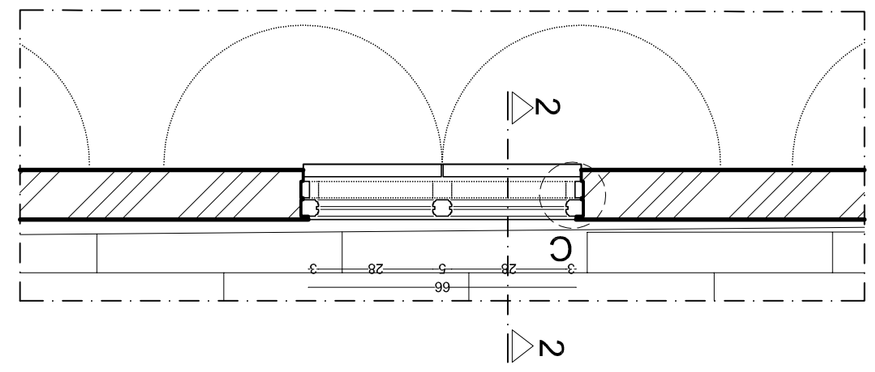

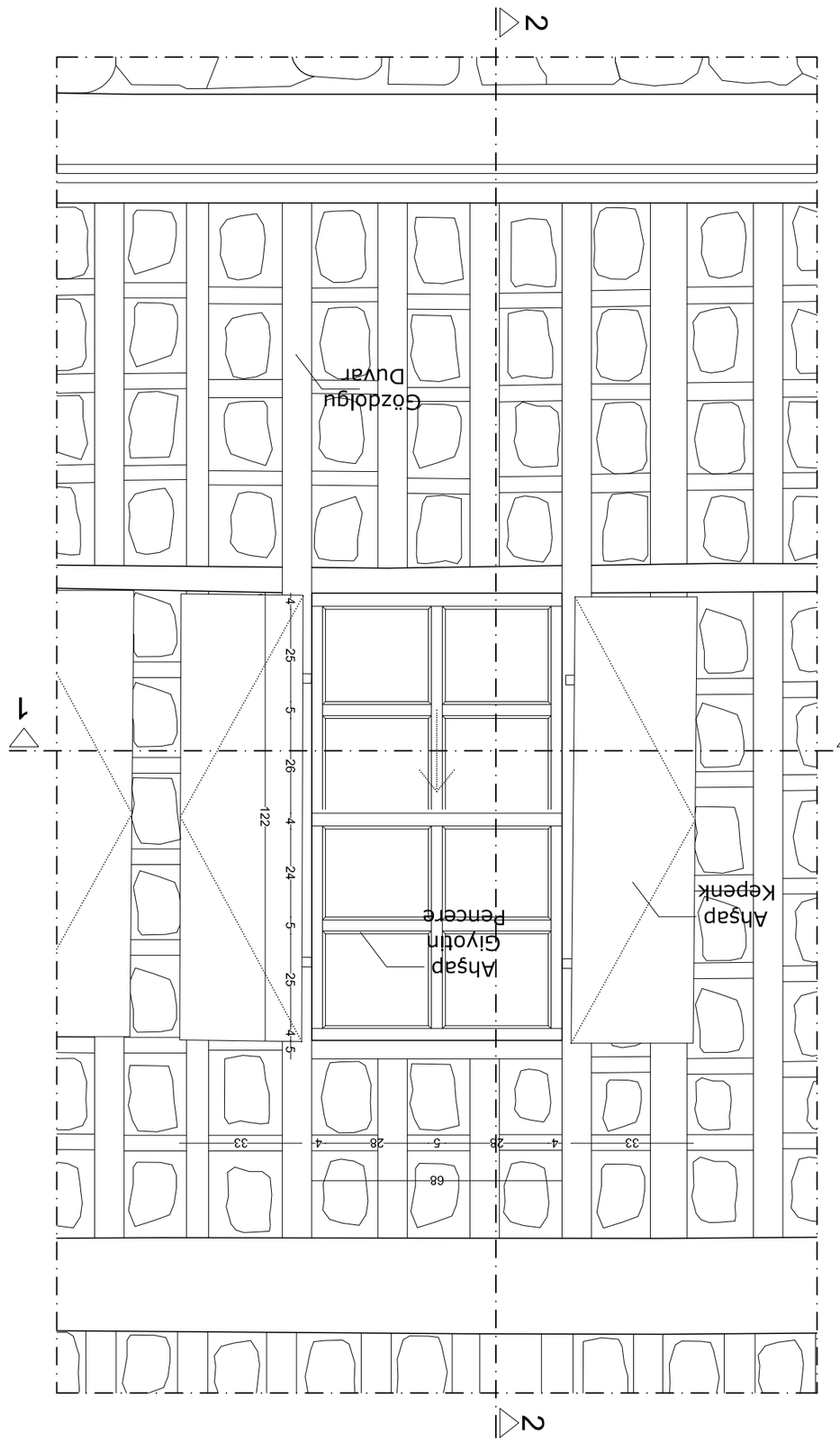

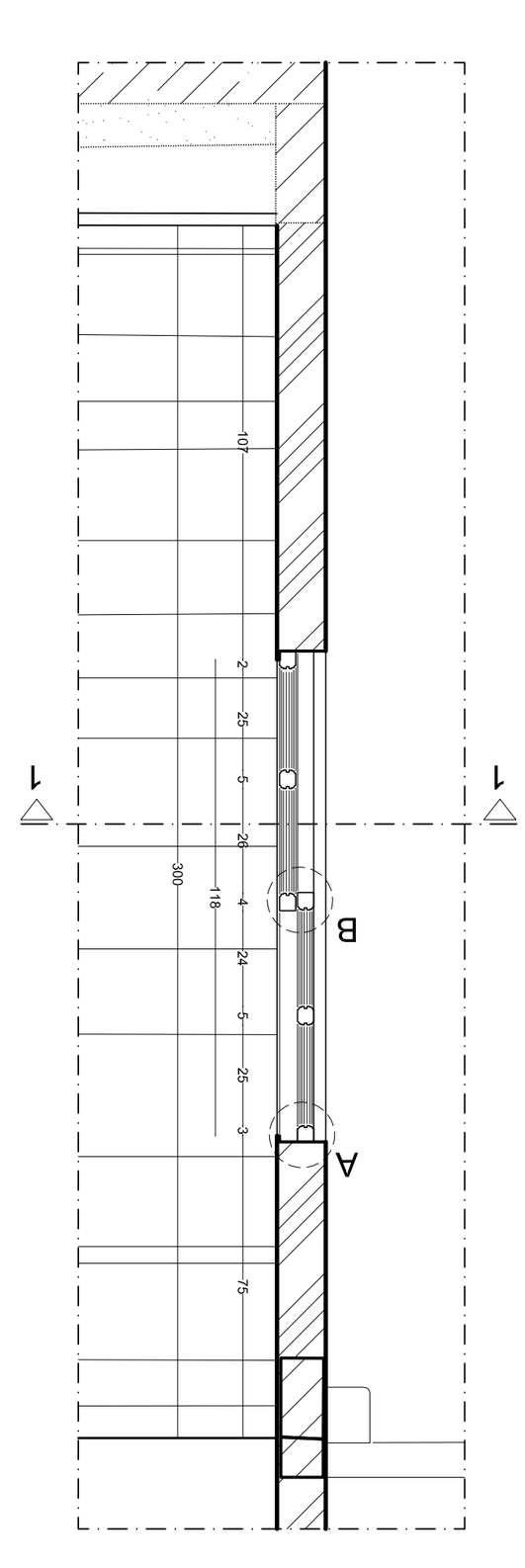

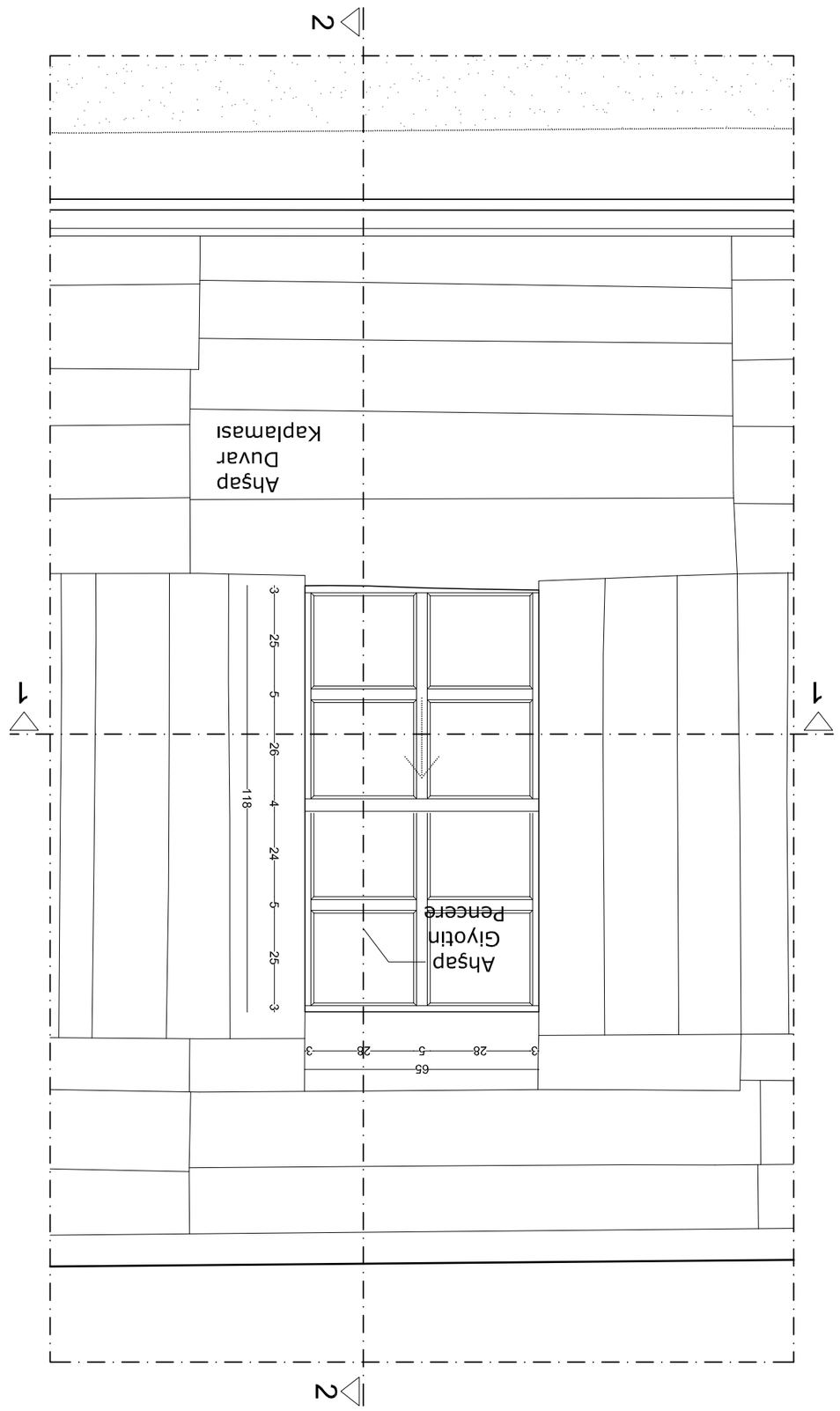

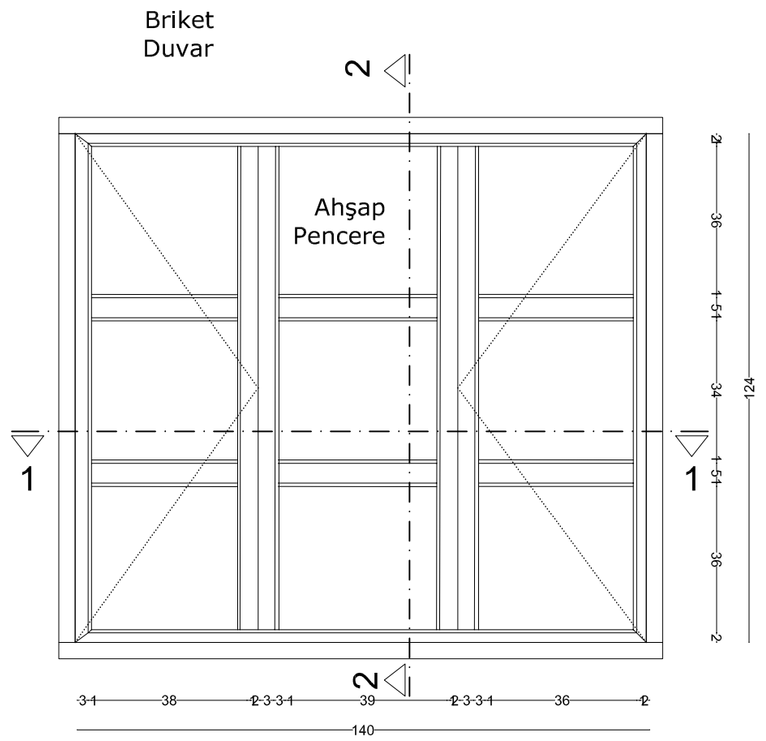

DIŞ GÖRÜNÜŞ

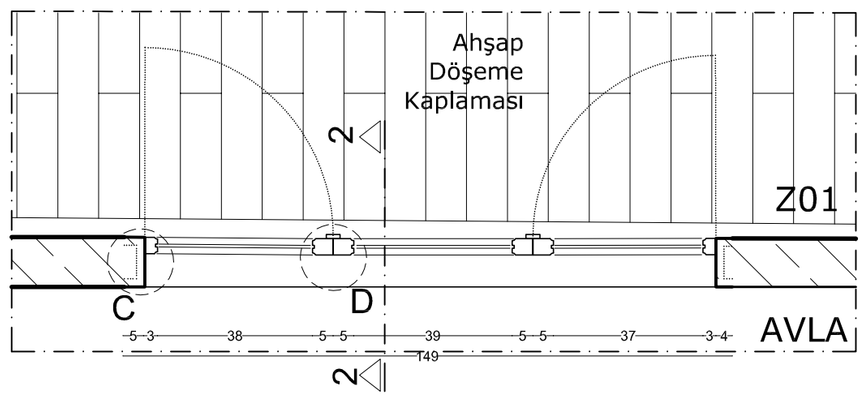

1-1 PLANI

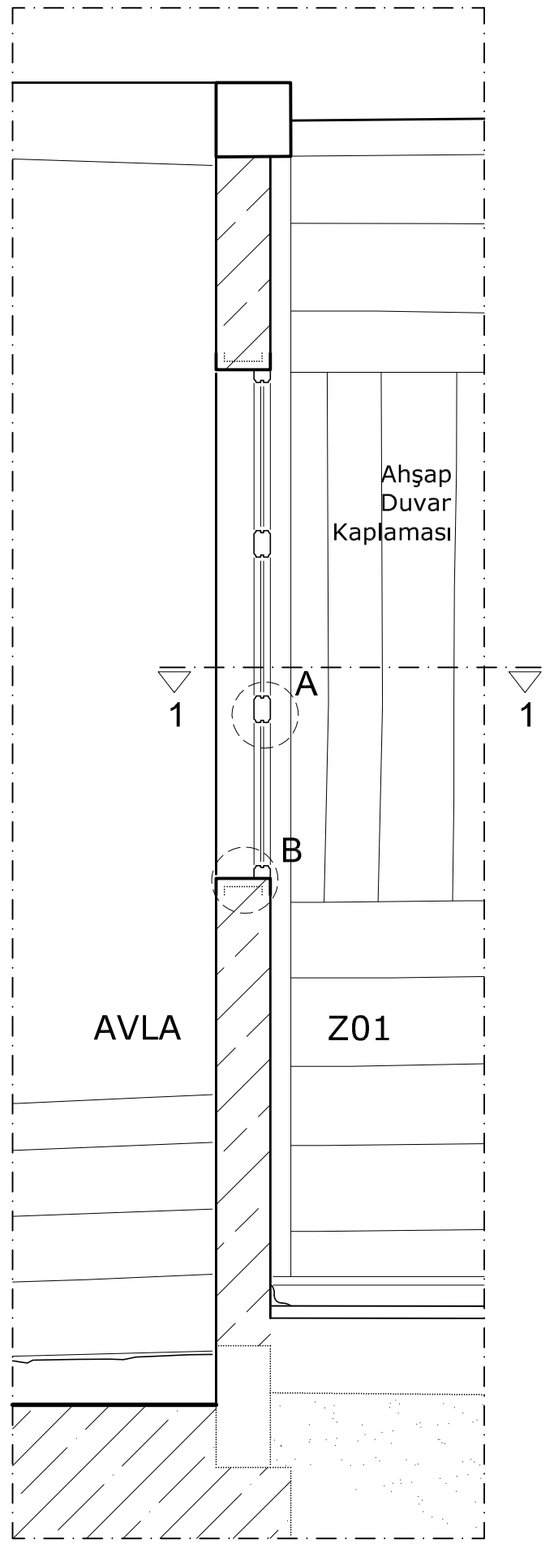

2-2 KESİTİ

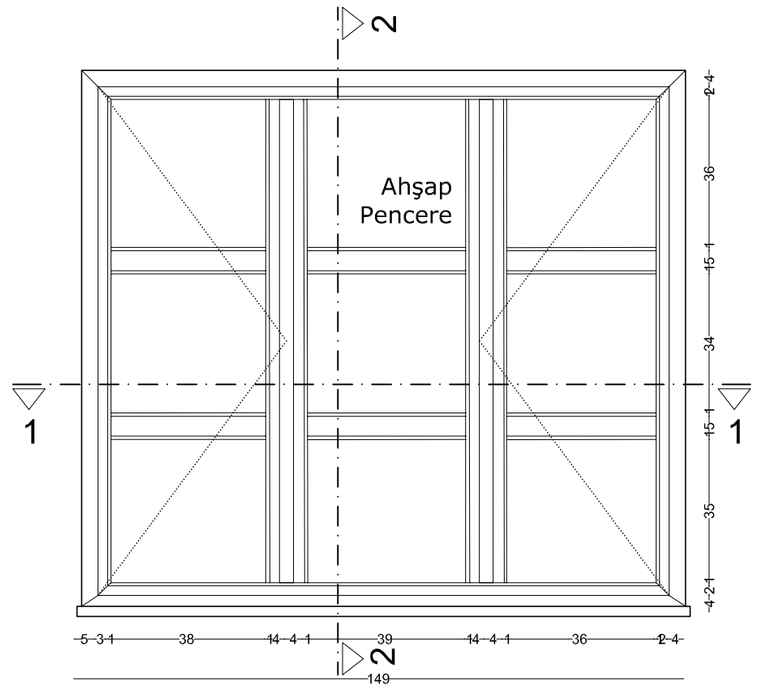

İÇ GÖRÜNÜŞ

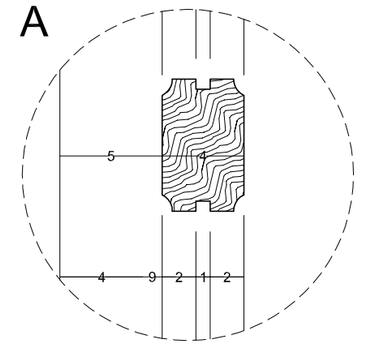

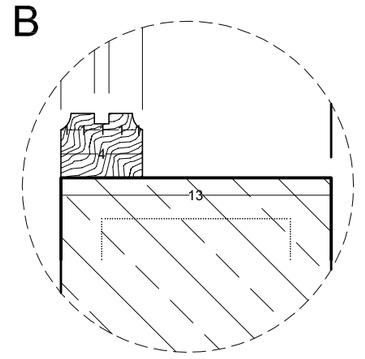

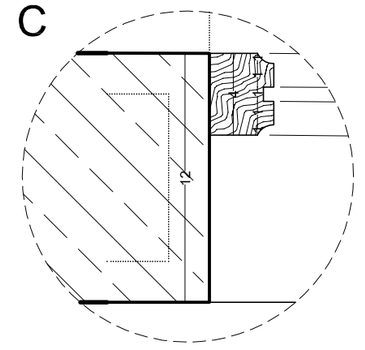

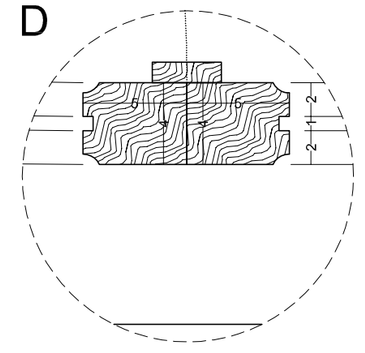

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Ahşap

ÖLÇEK 15 0 15 30

PAFTA 19 - P4 DETAYI

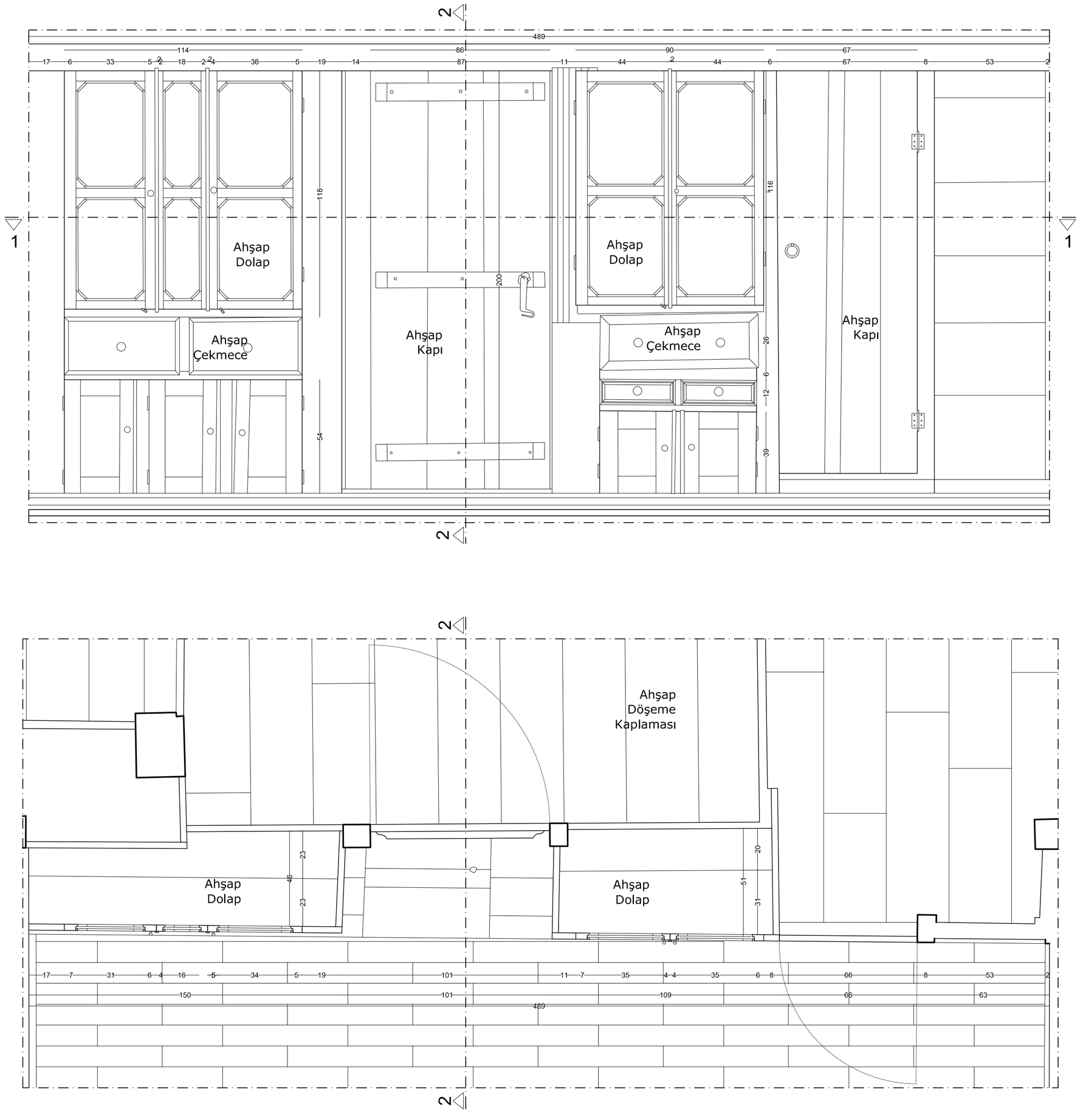

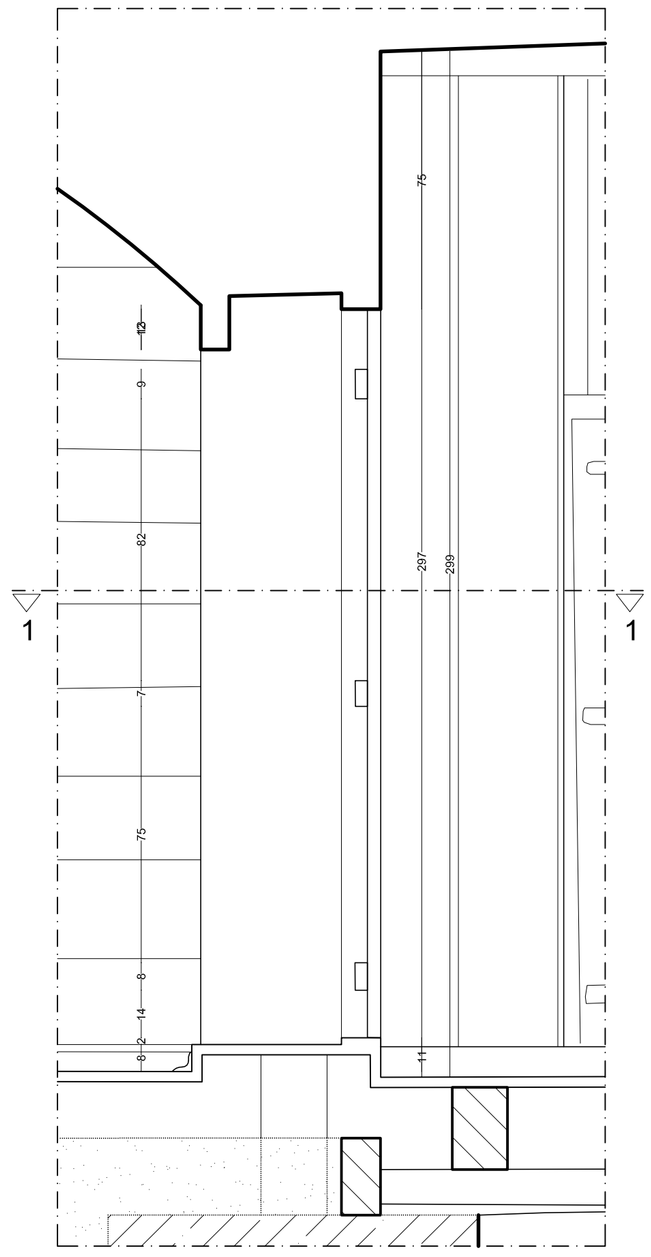

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

ÖLÇEK 15 0 15 30

PAFTA 20 - K3 ve DOLAP DETAYI

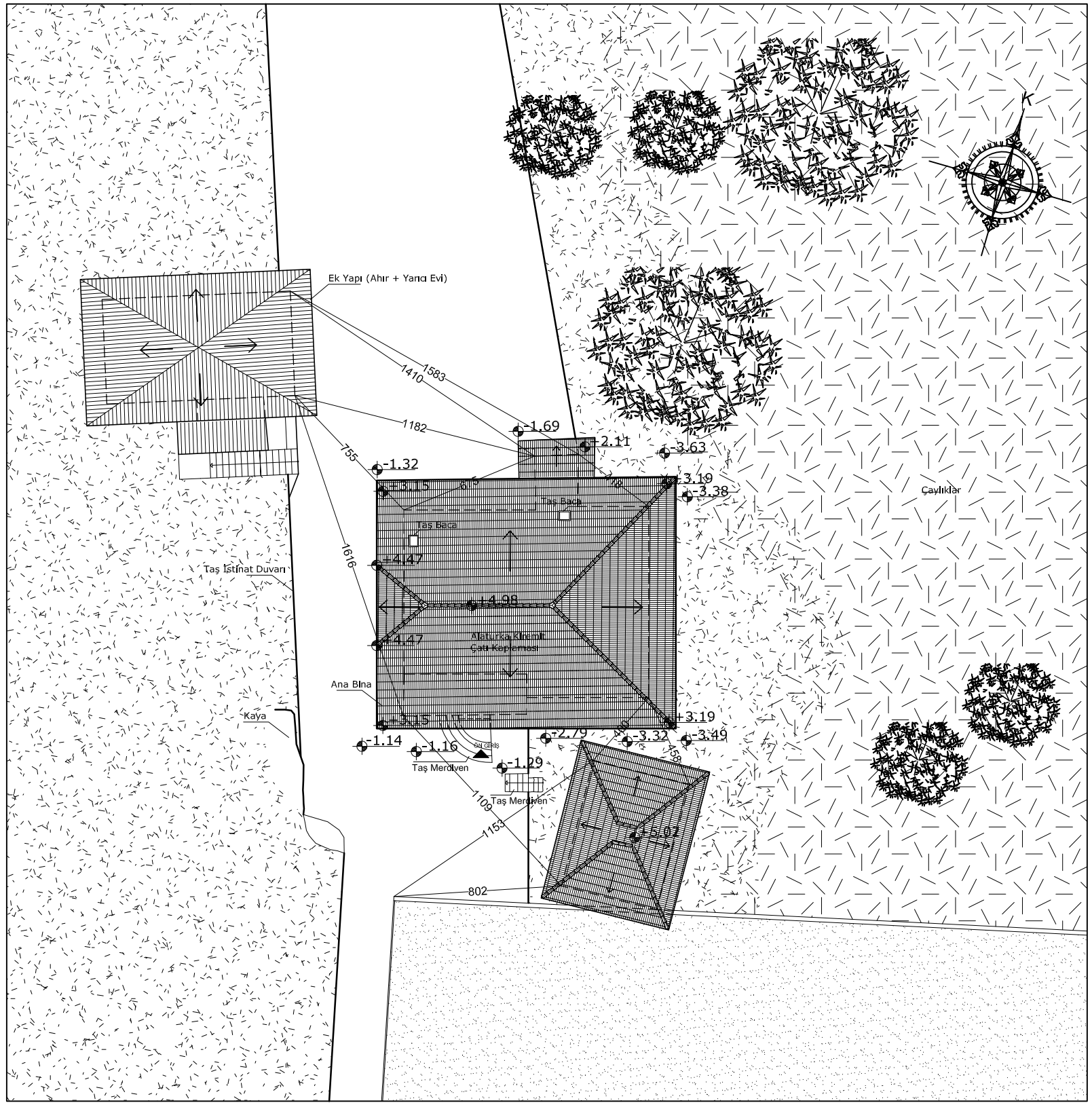

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Çaylık

Doğal Bitki Örtüsü

Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 240 0 240 480

PAFTA 01 - VAZİYET PLANI

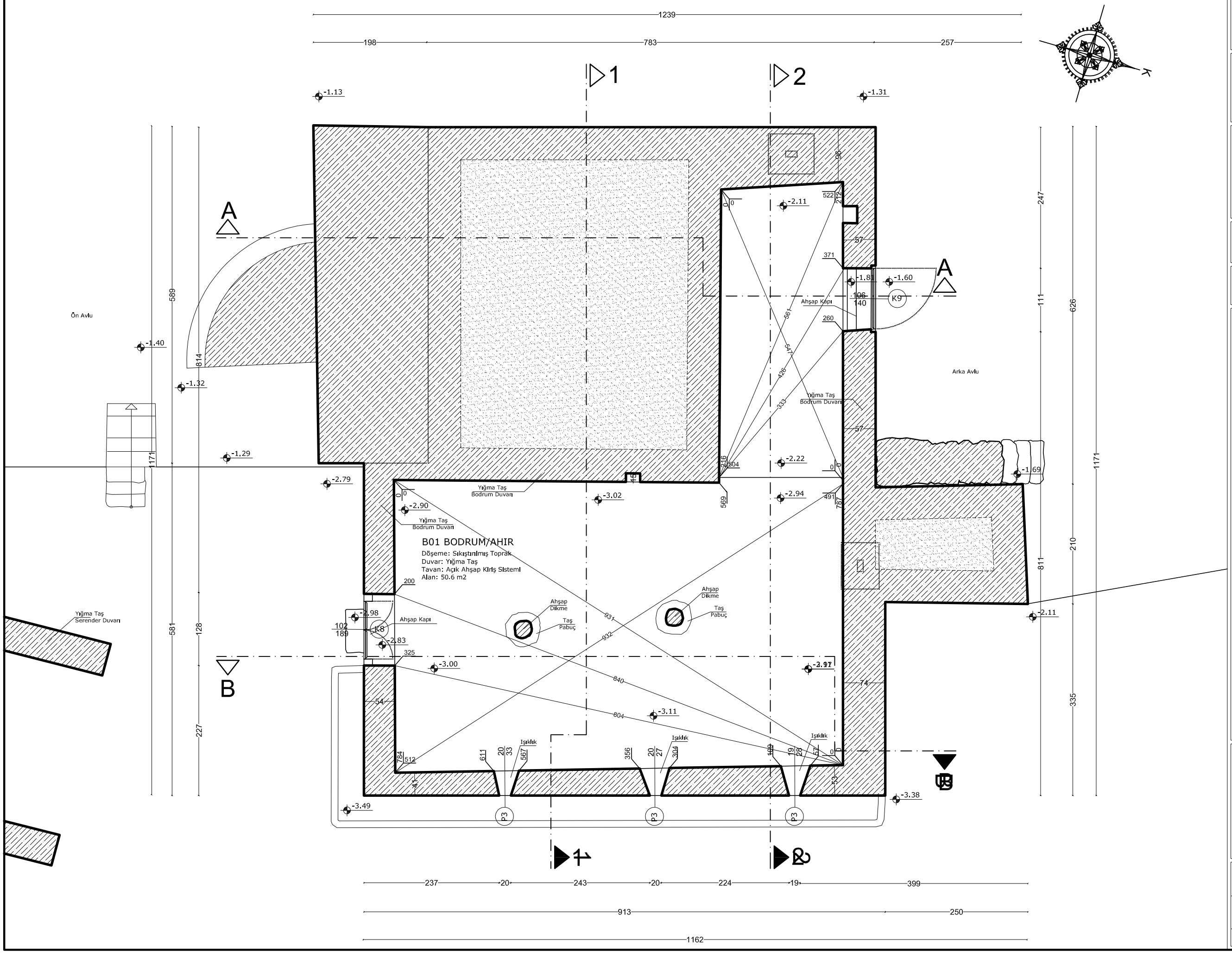

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 02 - BODRUM KAT PLANI

AVLA

Z01 AŞHANE
Döşeme: Sıkıştırılmış toprak
Duvar:Göz Dolgu Üzeri Ahşap Kaplama + Ahşap Dolma
Tavan:Açık ahşap kiriş sistem
Alan: 25.7 m2

Z02 YUKARI ODA
Döşeme: Ahşap Kaplama
Duvar:Göz Dolgu Üzeri Kireç Sıva + Ahşap Dolma
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 9.2 m2

Z03 AŞAĞI ODA
Döşeme: Ahşap Kaplama
Duvar:Göz Dolgu Üzeri Kireç Sıva + Ahşap Dolma
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 7.2 m2

Z04 KORİDOR
Döşeme: Ahşap Kaplama
Duvar:Ahşap Plaka
Tavan:Açık Ahş. Kiriş Sis.
Alan: 2.8 m2

Z05 TUVALET
Döşeme: Sıkıştırılmış Toprak
Duvar: Göz Dolgu
Tavan: Açık Ahşap Kiriş Sistem
Alan: 4.5 m2

Z06 DİDİ ODA
Döşeme: Ahşap Kaplama
Duvar:Göz Dolgu Üzeri Kireç Sıva + Ahşap Dolma + Göz Dolgu Üzeri Ahşap Kaplama
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 14.6 m2

Z07 HAYAT
Döşeme: Ahşap Kaplama
Duvar:Göz Dolgu Üzeri Kireç Sıva + Ahşap Dolma
Tavan: Açık Ahş. Kiriş Sis.
Alan: 15.6 m2

Z08 KÖŞK ODA
Döşeme: Ahşap Kaplama
Duvar:Göz Dolgu Üzeri Kireç Sıva + Ahşap Dolma
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 6.9 m2

Z09 MABEYN ODA
Döşeme: Ahşap Kaplama
Duvar:Göz Dolgu Üzeri Kireç Sıva + Ahşap Dolma
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 7.6 m2

Taş Merdiven

1 2 A B K

1246 / 201 / 783 / 262
80 121 91 70 86 68 86 68 40 124 151 12 53 197

1169 / 96 140 112 88 69 63 69 58 68 63 68 58 67 63 67

90 82 87 67 87 58 176 24 216 208 64 60

79 42 66 58 65 67 68 59 67 66 68 56 65 57 67 40 96 42 114
79 913 253
1244

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu
Ahşap
Taş
Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 03 - ZEMİN KAT PLANI

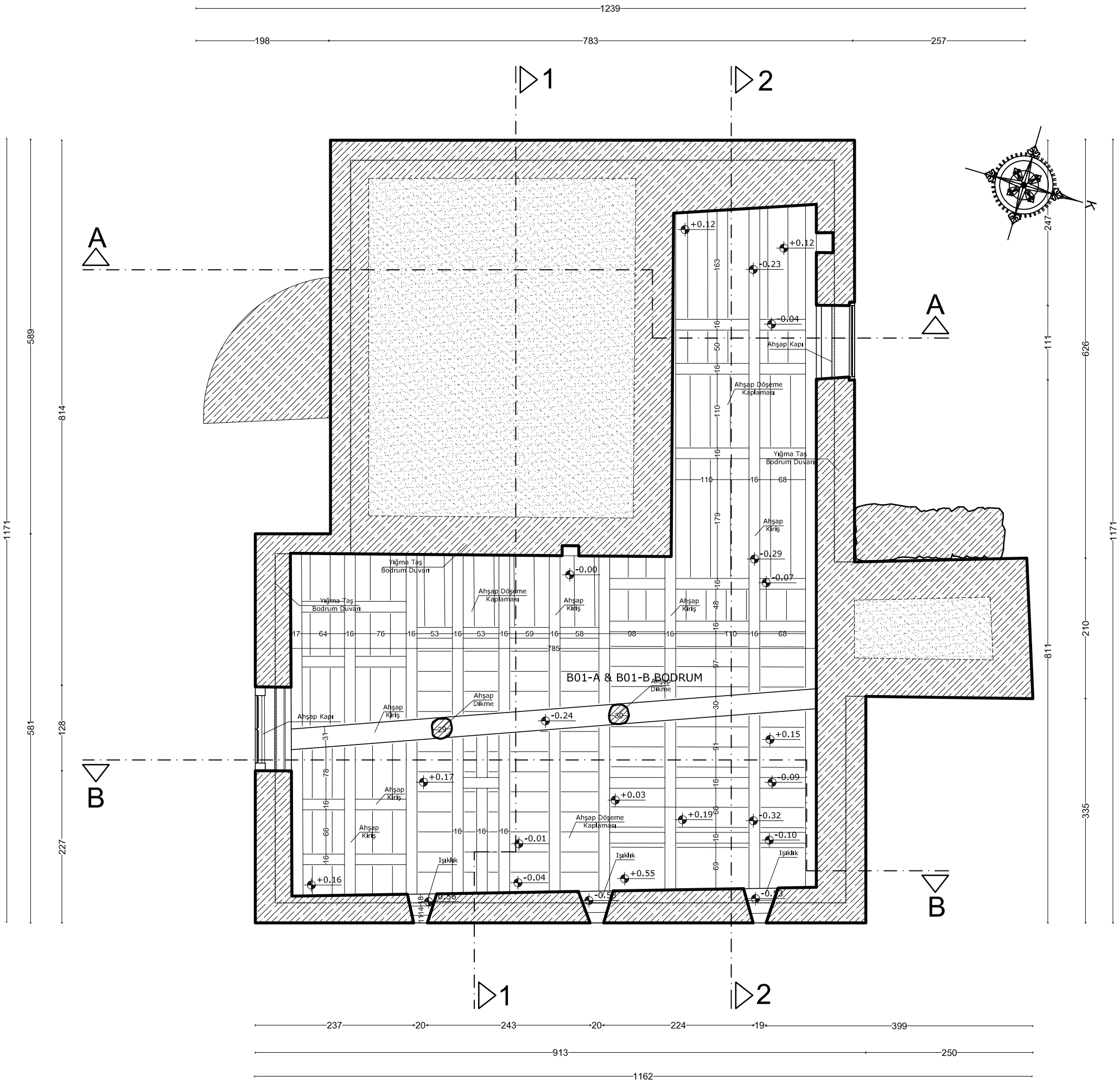

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

- ☐ RÖLÖVE
- ■ RESTİTÜSYON
- ☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 04 - BODRUM TAVAN PLANI

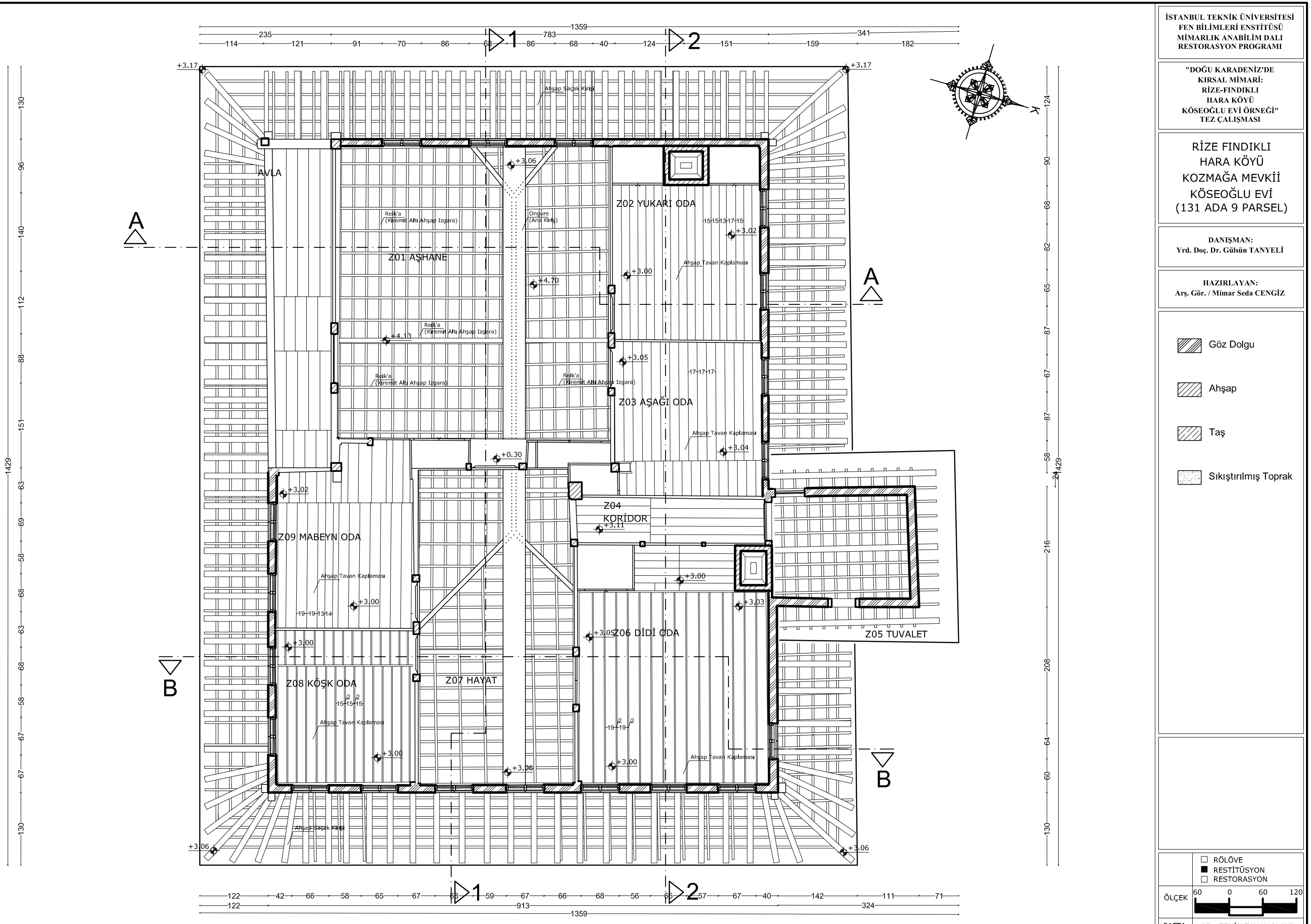

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

- ☐ RÖLÖVE
- ■ RESTİTÜSYON
- ☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 05 - ZEMİN TAVAN PLANI

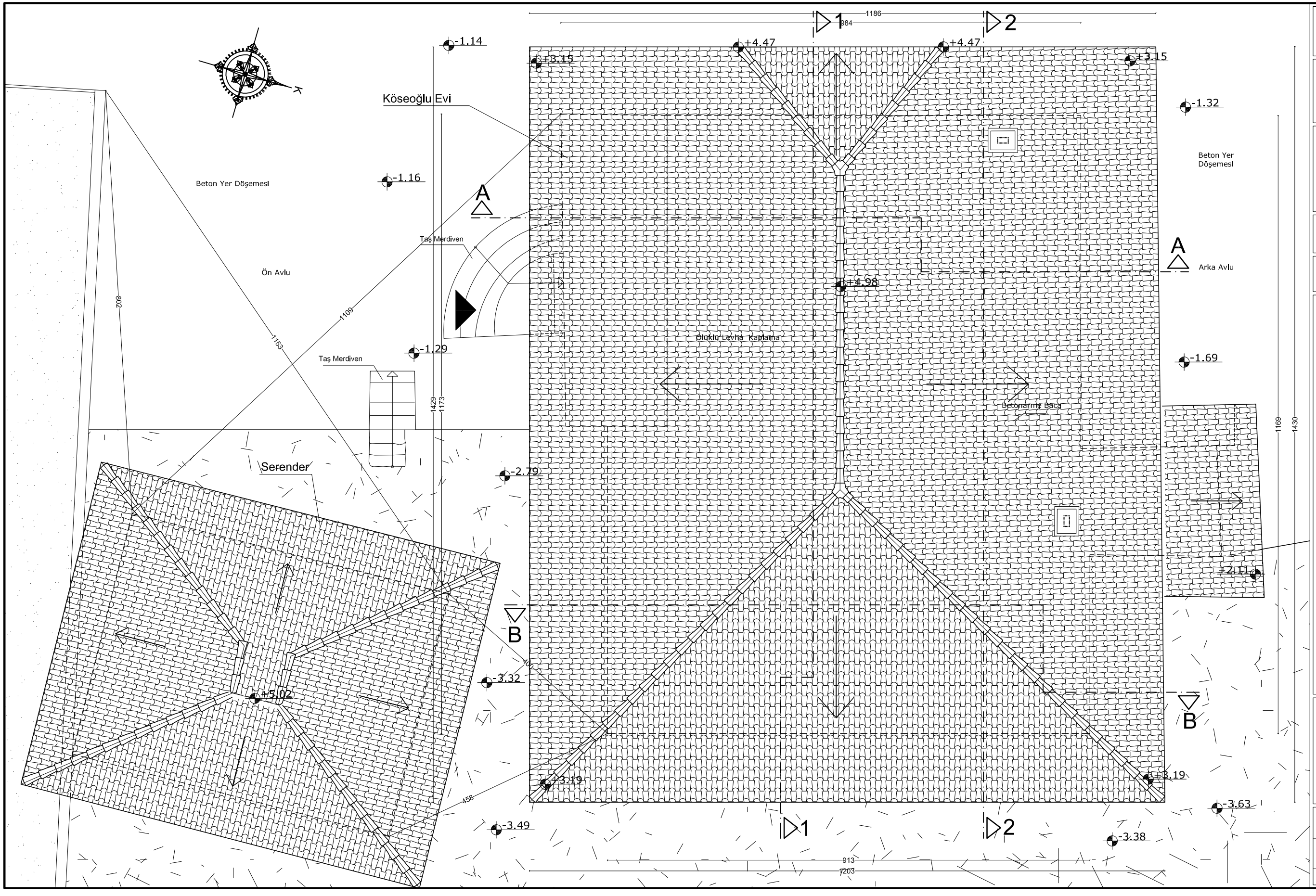

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Doğal Bitki Örtüsü

Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 06 - ÇATI PLANI

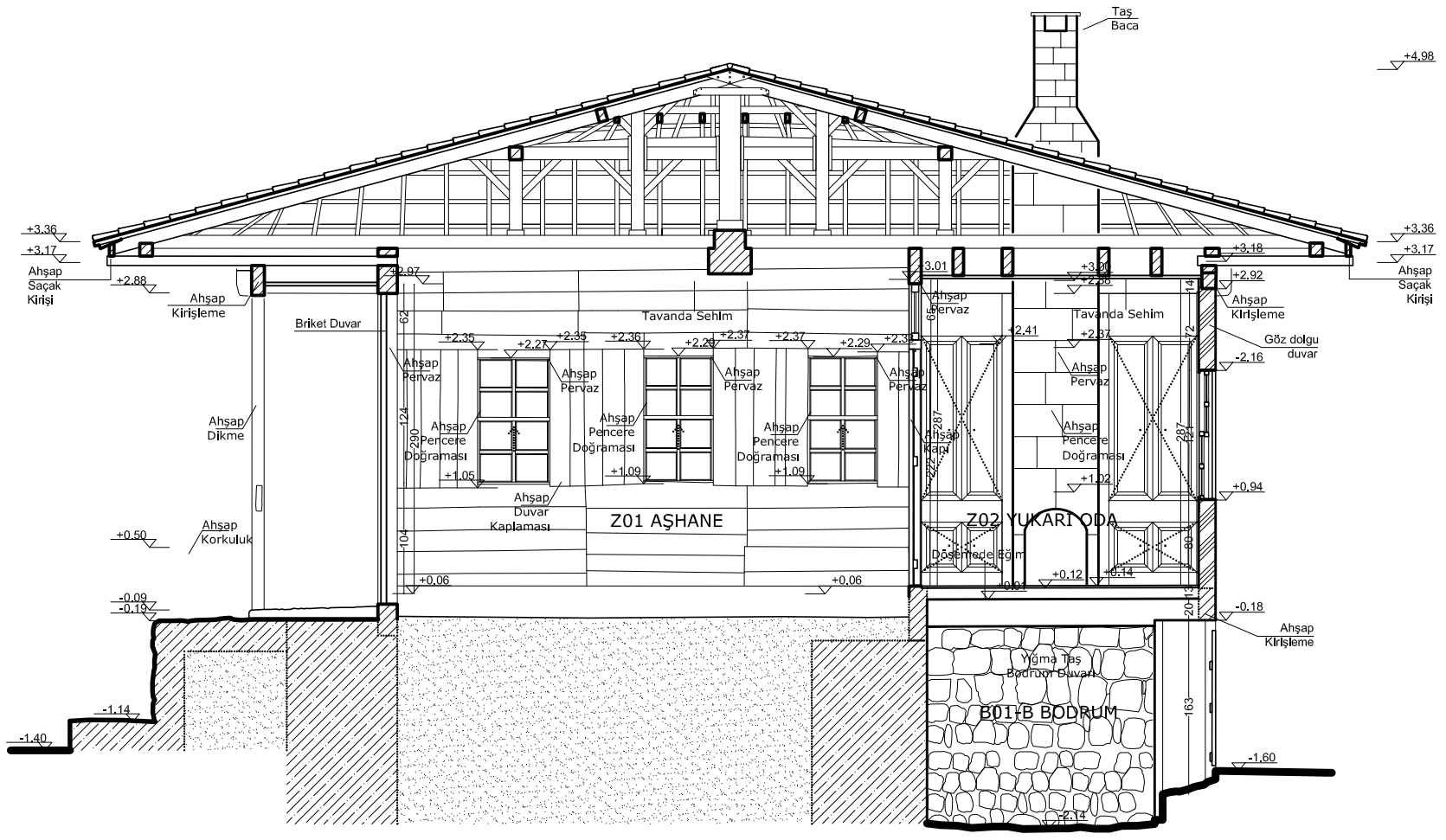

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 07 - A-A KESİTİ

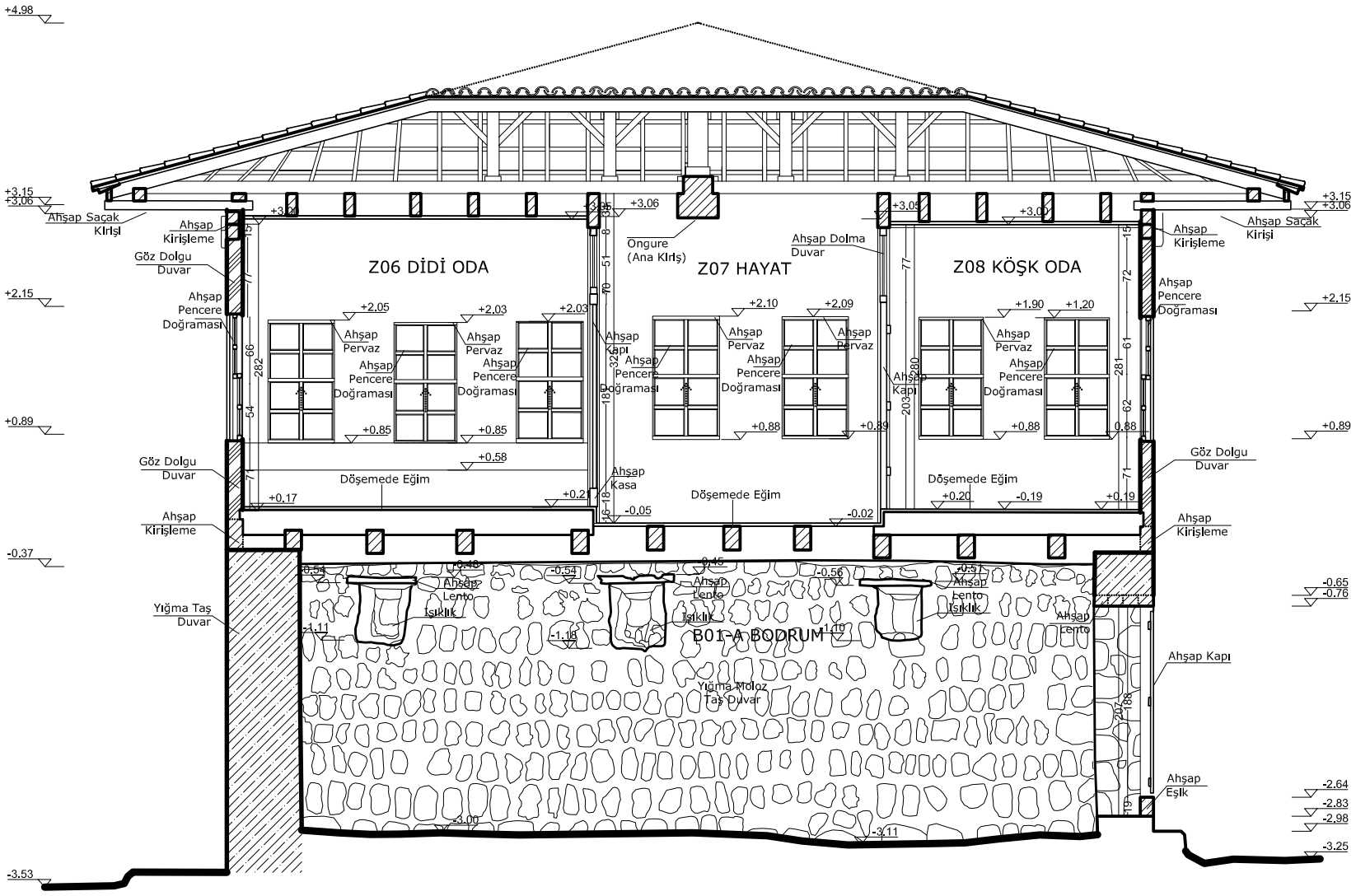

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 08 - B-B KESİTİ

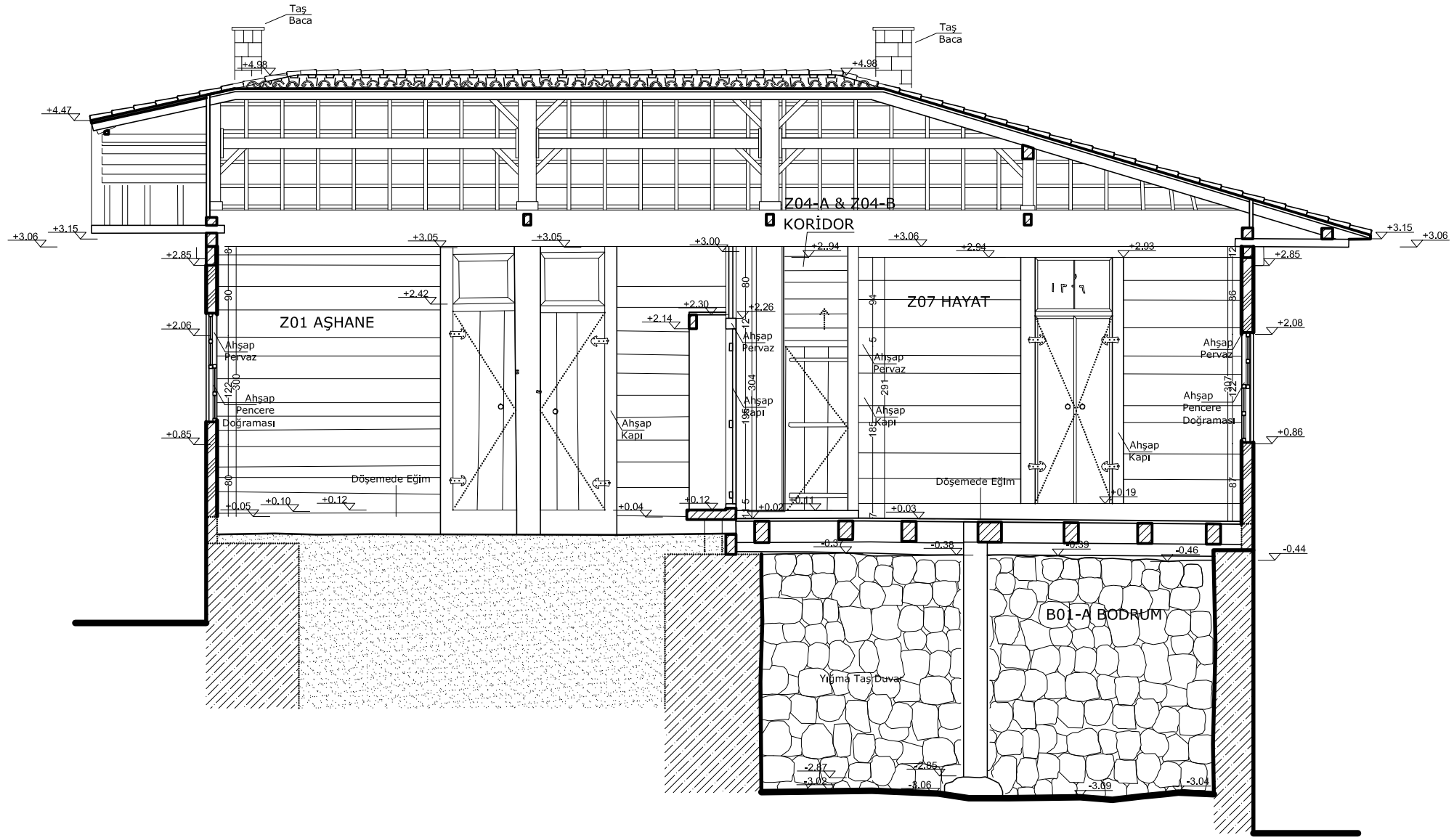

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

	☐ RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON ☐ RESTORASYON
ÖLÇEK	60 0 60 120
PAFTA	09 - 1-1 KESİTİ

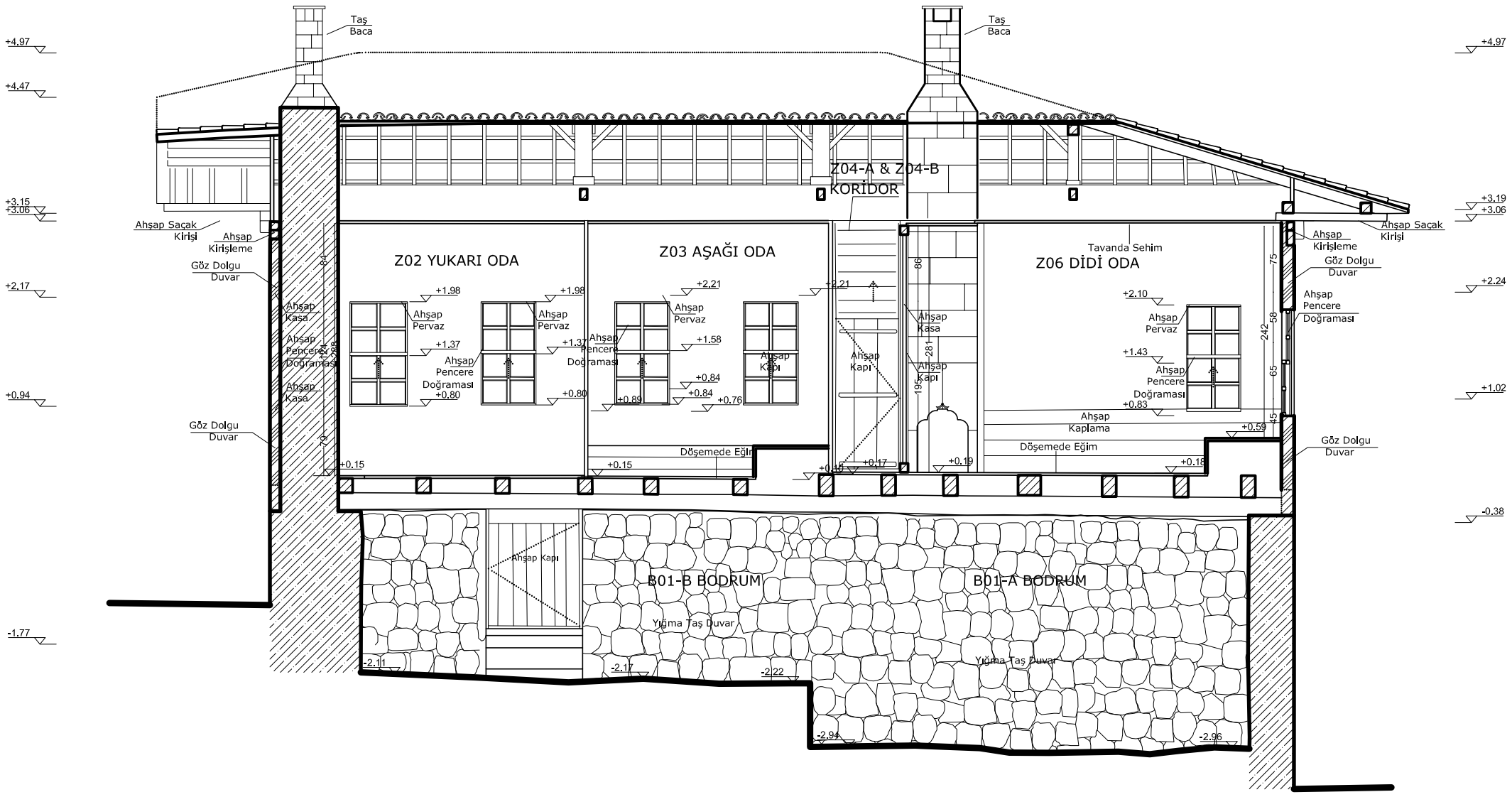

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 10 - 2-2 KESİTİ

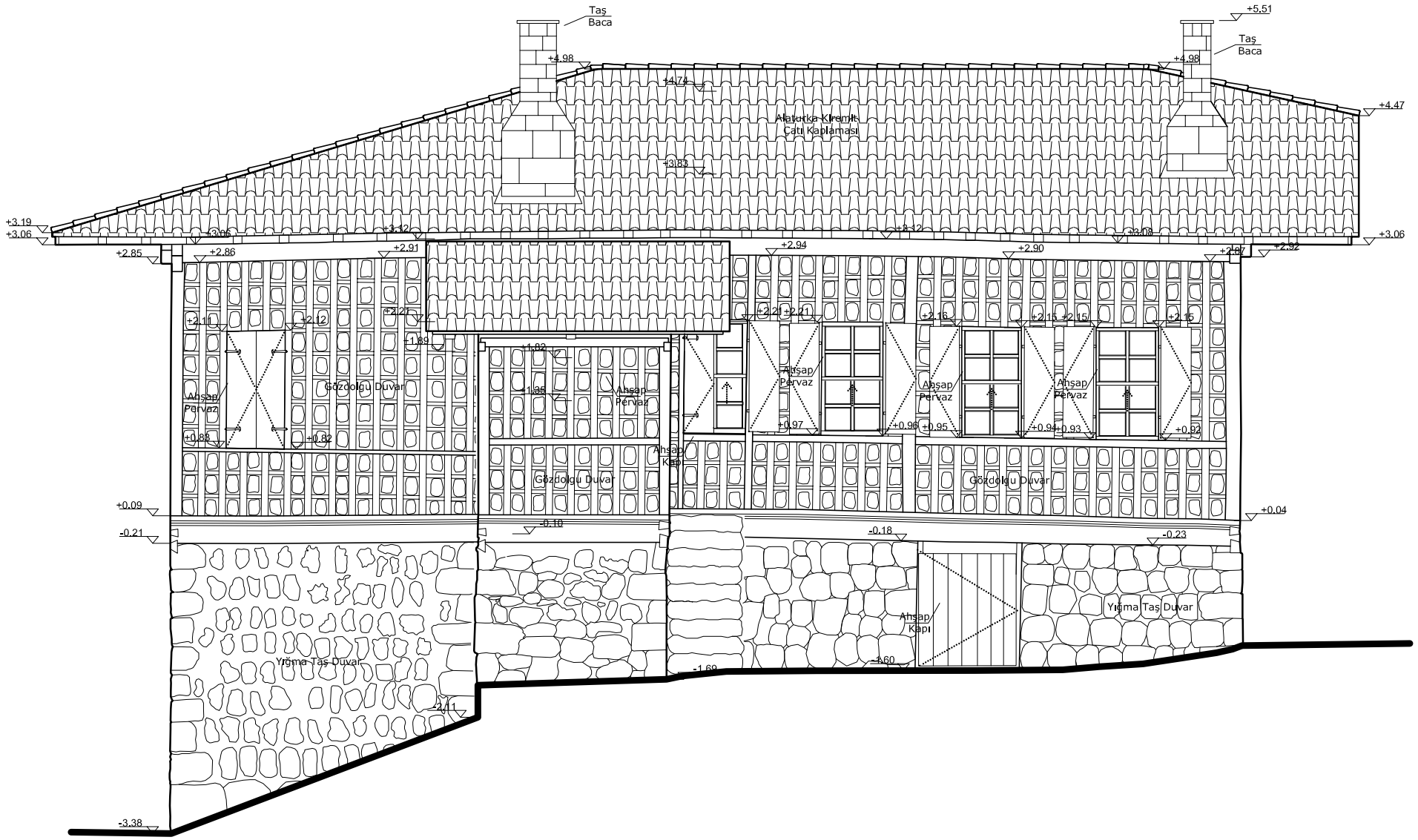

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 11 - KUZEY GÖRÜNÜŞ

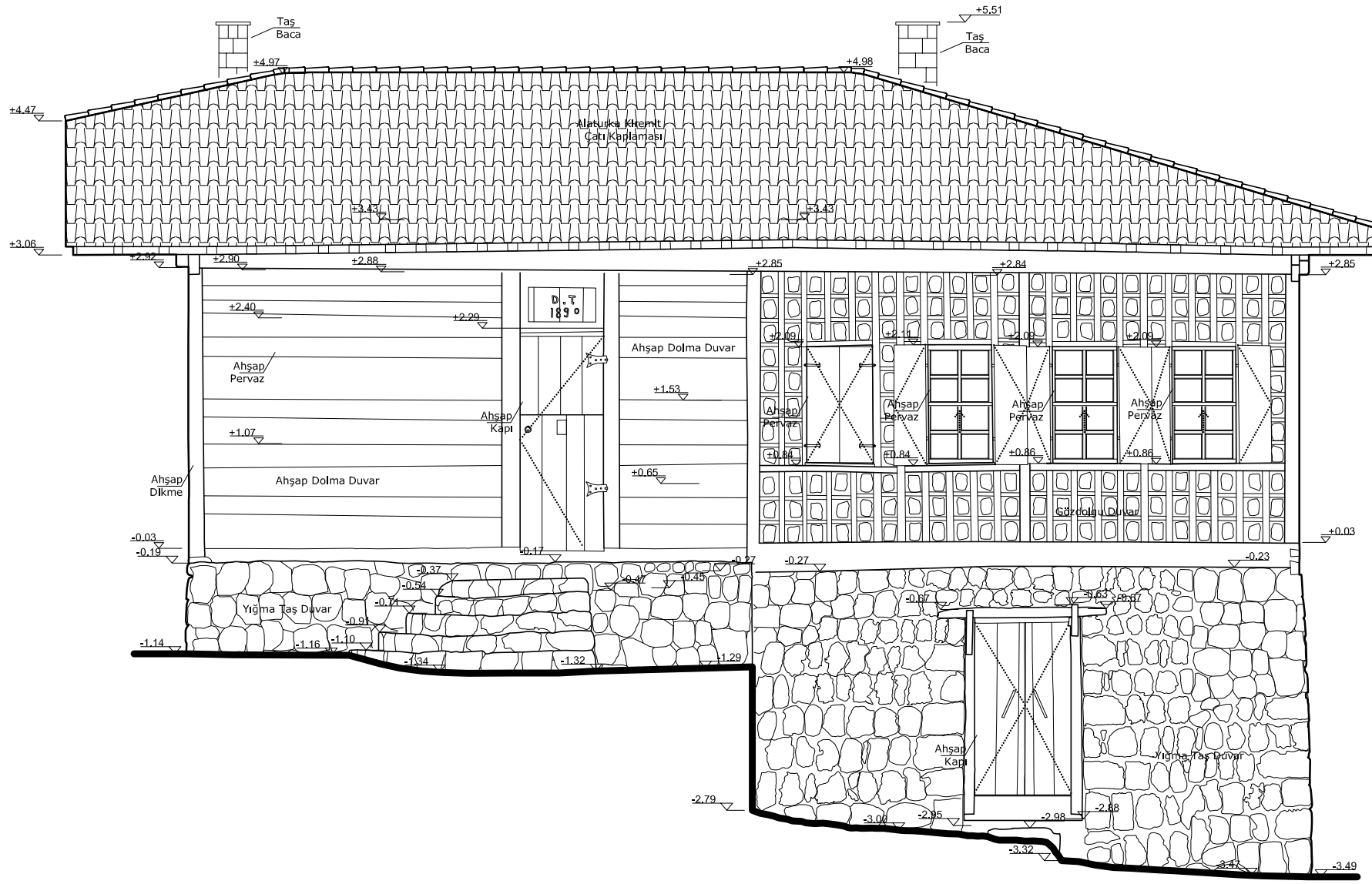

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 12 - GÜNEY GÖRÜNÜŞ

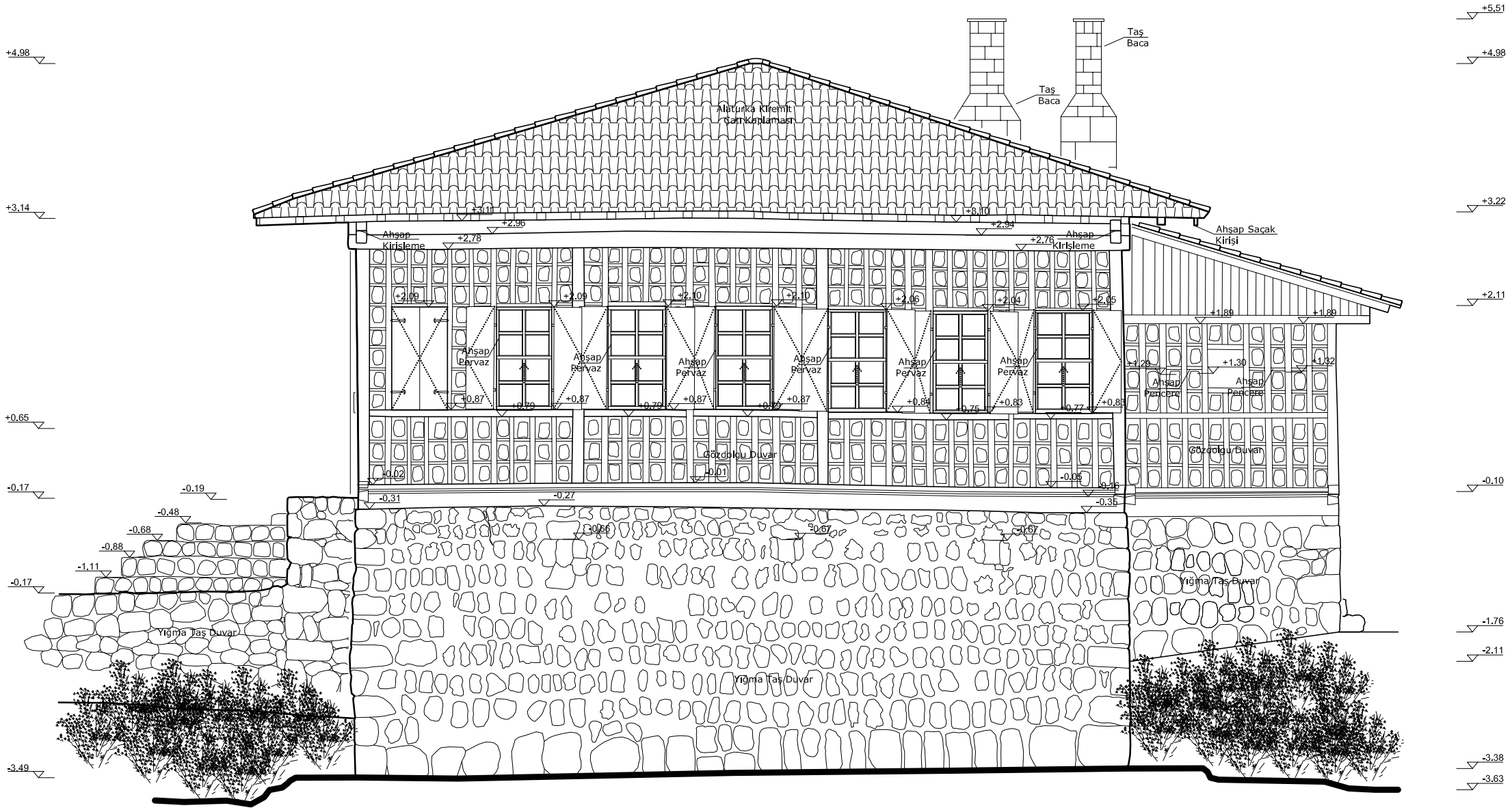

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

- ☐ RÖLÖVE
- ■ RESTİTÜSYON
- ☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 13 - DOĞU GÖRÜNÜŞ

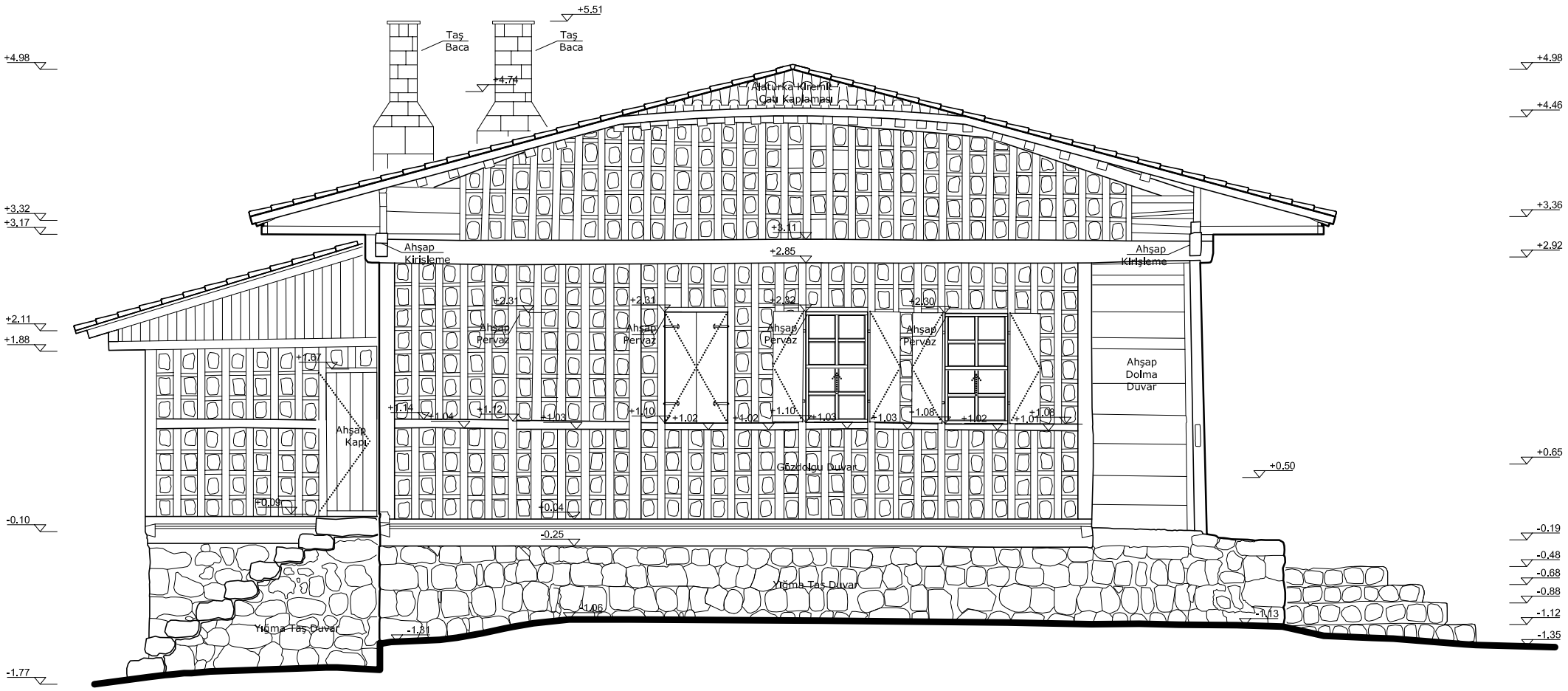

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
■ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 14 - BATI GÖRÜNÜŞ

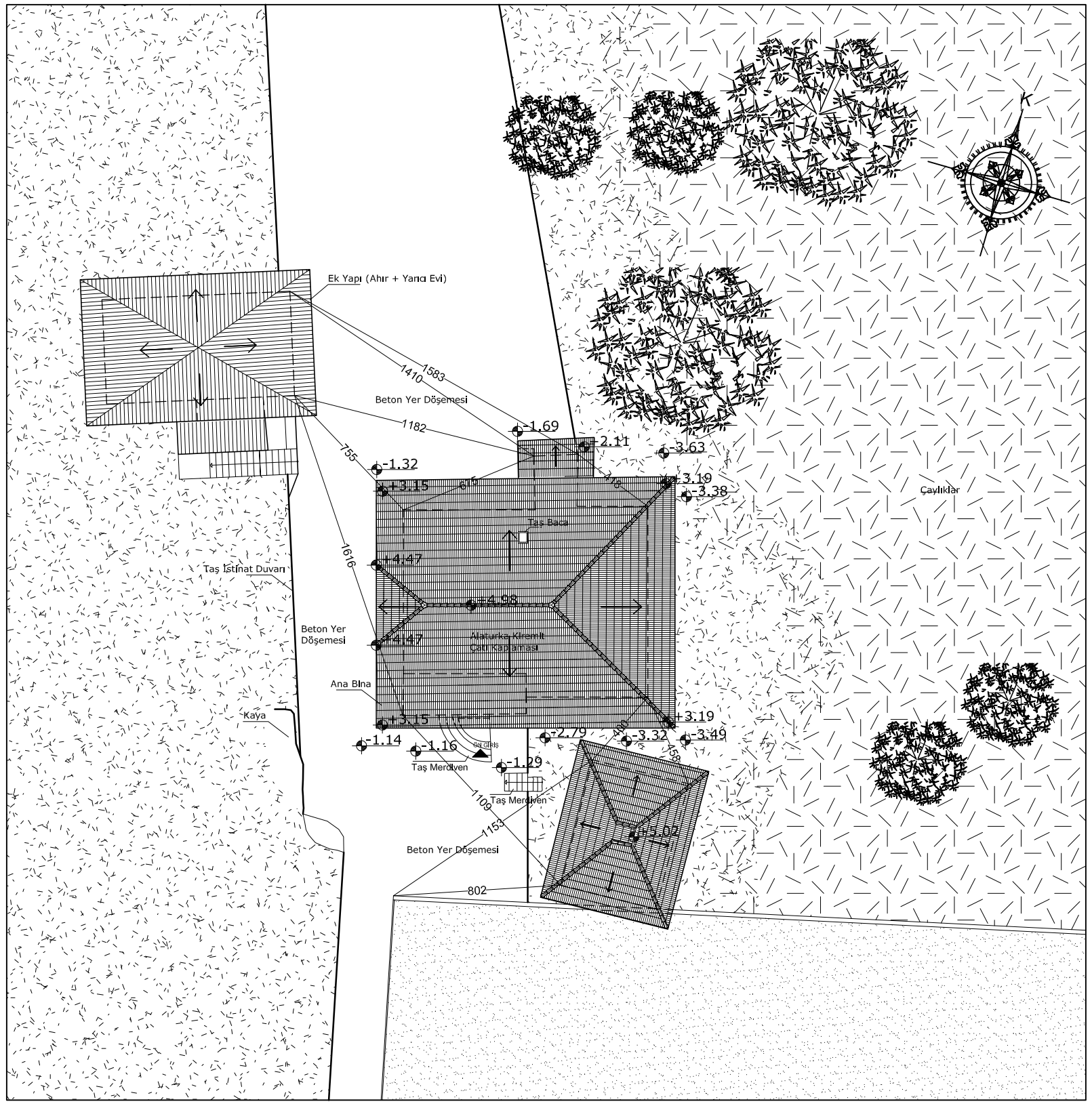

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Çaylık

Doğal Bitki Örtüsü

Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 240 0 240 480

PAFTA 01 - VAZİYET PLANI

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu
Ahşap
Taş
Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 02 - BODRUM KAT PLANI

B01 BODRUM
Döşeme: Ahşap Döşeme
Duvar: Yığma Taş
Tavan: Açık Ahşap Kiriş Sistemli
Alan: 56,6 m2

Ön Avlu
Arka Avlu
Yığma Taş Serender Duvarı
Yığma Taş Bodrum Duvarı
Kayrak Taşı Zemin Döşemesi
Ahşap Kapı
Ahşap Dikme
Taş Pabuç
Ahşap Döşeme
Ahşap Kiriş
Işıklık
Taş Basamak
Yığma Taş Bodrum Duvarı
Yığma Taş Bodrum Duvarı
Kayrak Taşı Zemin Döşemesi
Taş Basamak
Yığma Taş Bodrum Duvarı

K1 K10 K11 P4

1239
198 783 257
1171 589 814 581 128 227
247 111 626 1171 210 811 335
237 20 243 20 224 19 399
913 250
1162

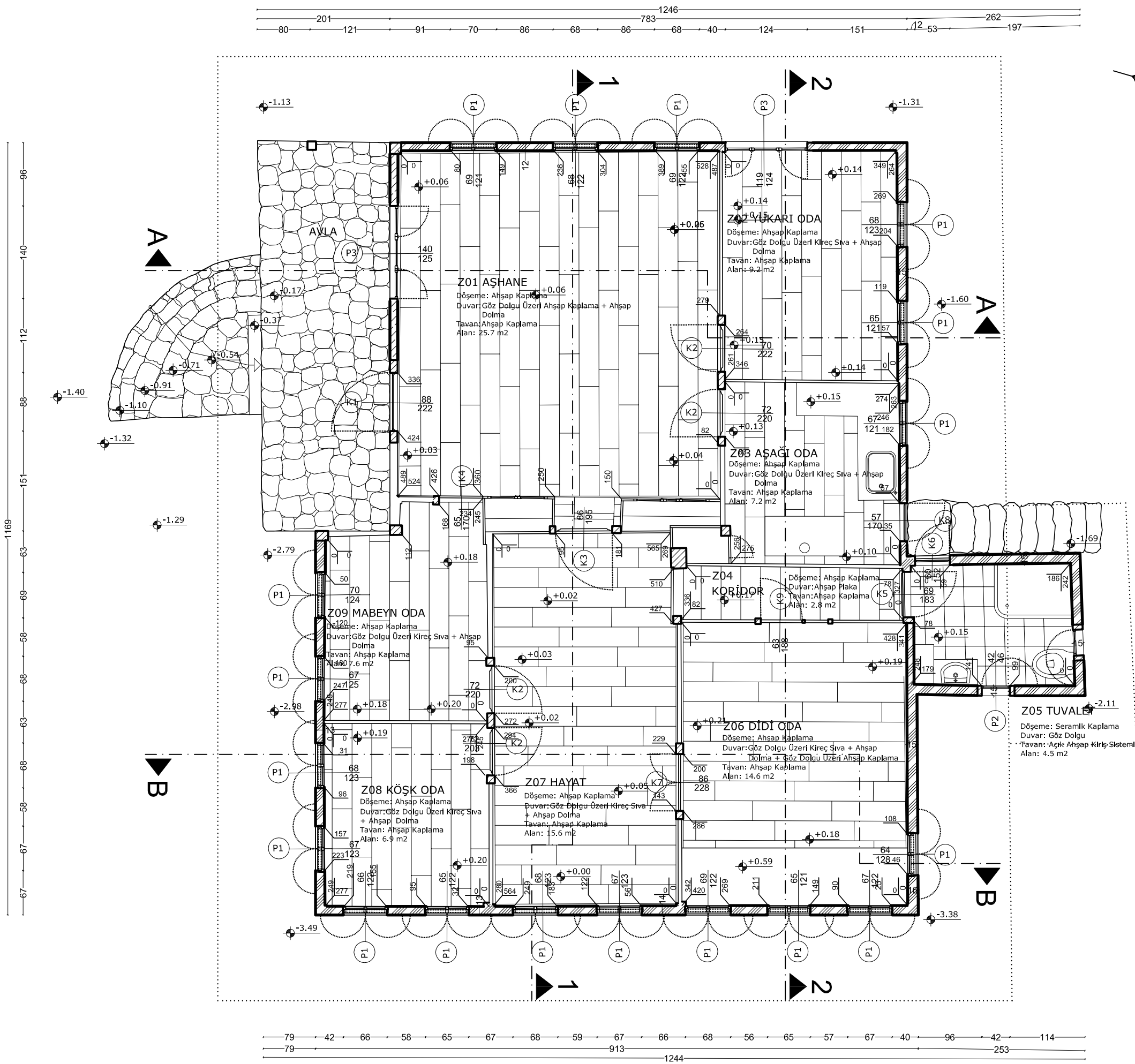

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

- ☐ RÖLÖVE
- ☐ RESTİTÜSYON
- ■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 03 - ZEMİN KAT PLANI

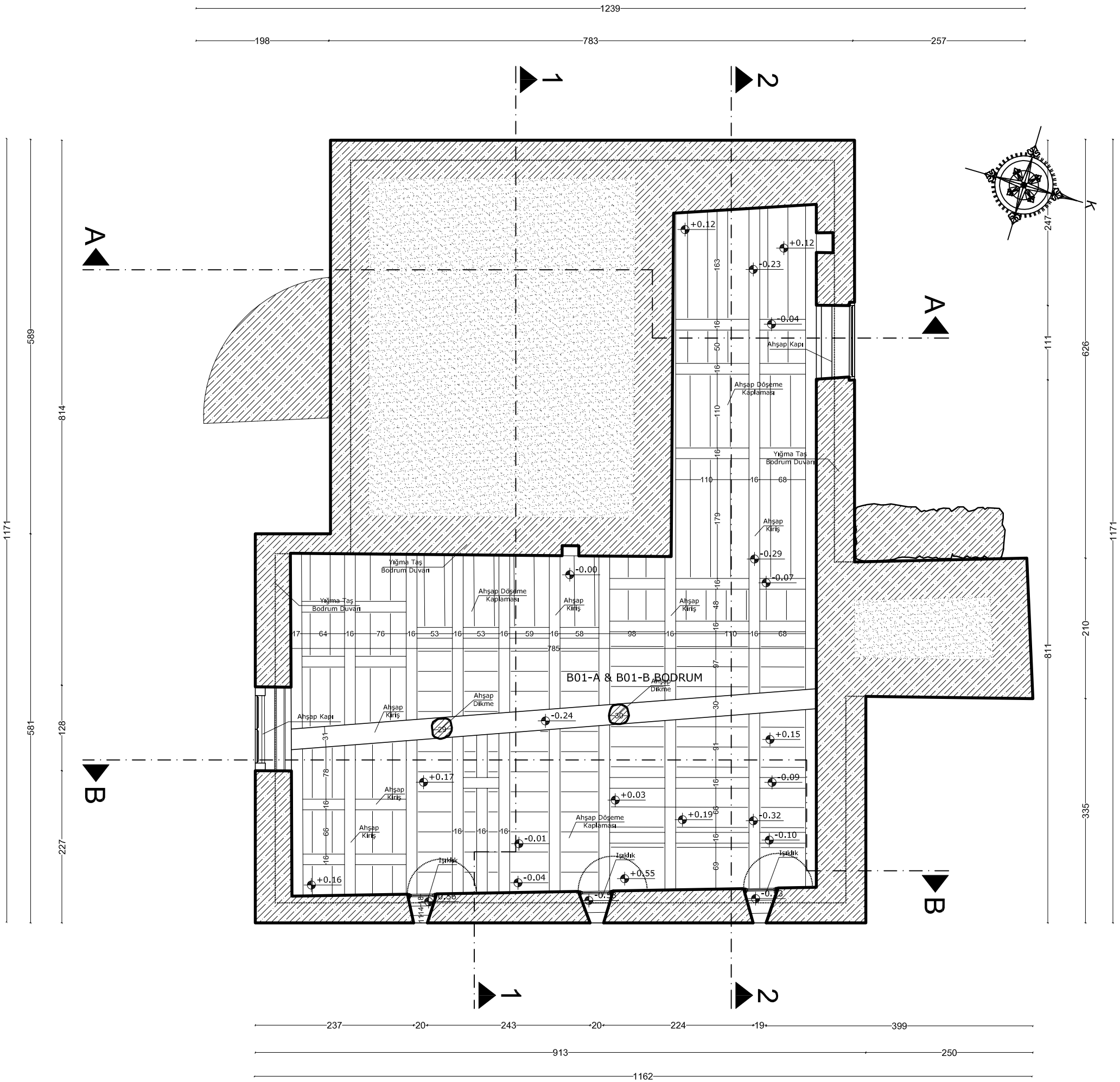

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 04 - BODRUM TAVAN PLANI

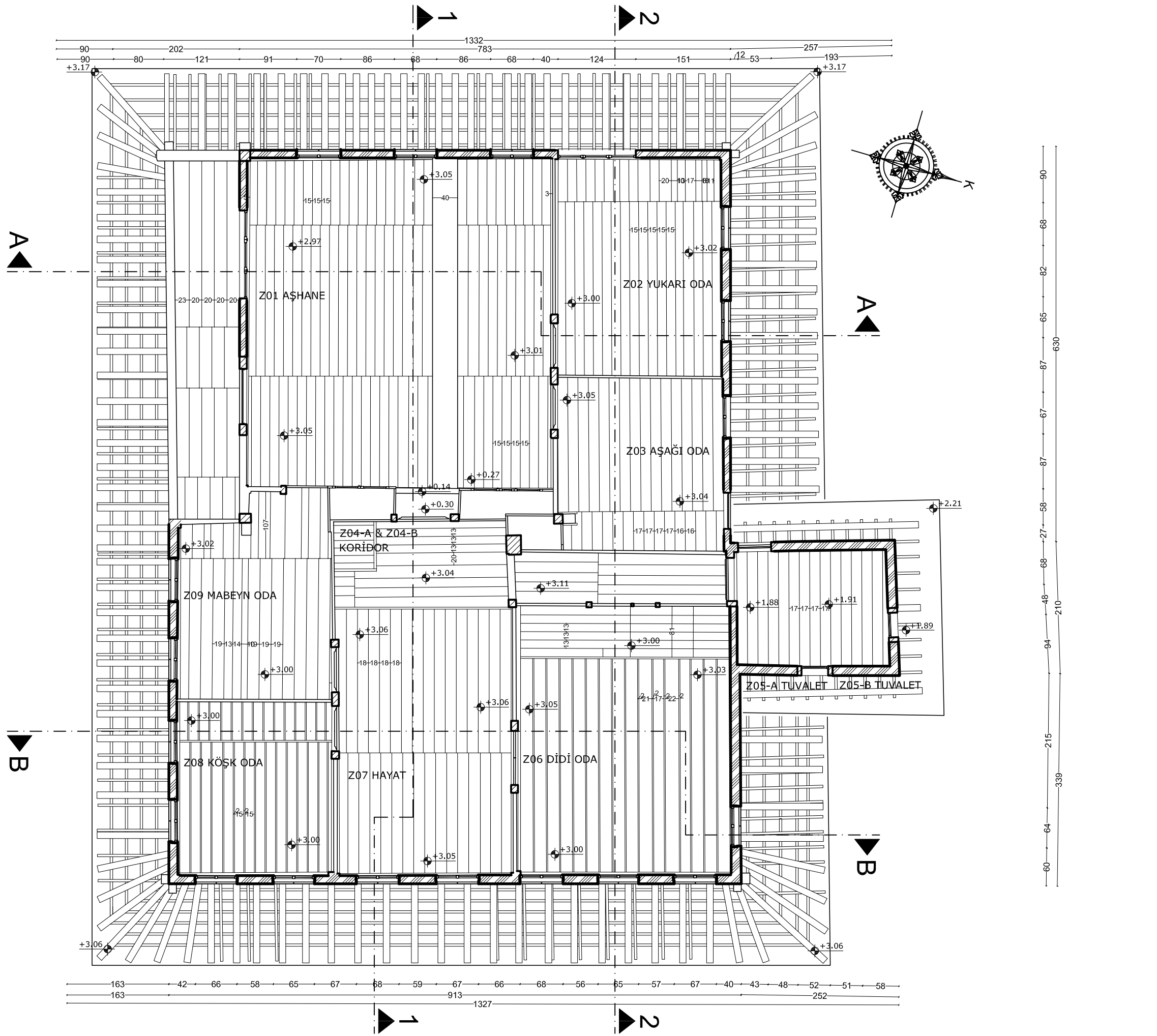

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Briket
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

- ☐ RÖLÖVE
- ☐ RESTİTÜSYON
- ■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 05 - ZEMİN TAVAN PLANI

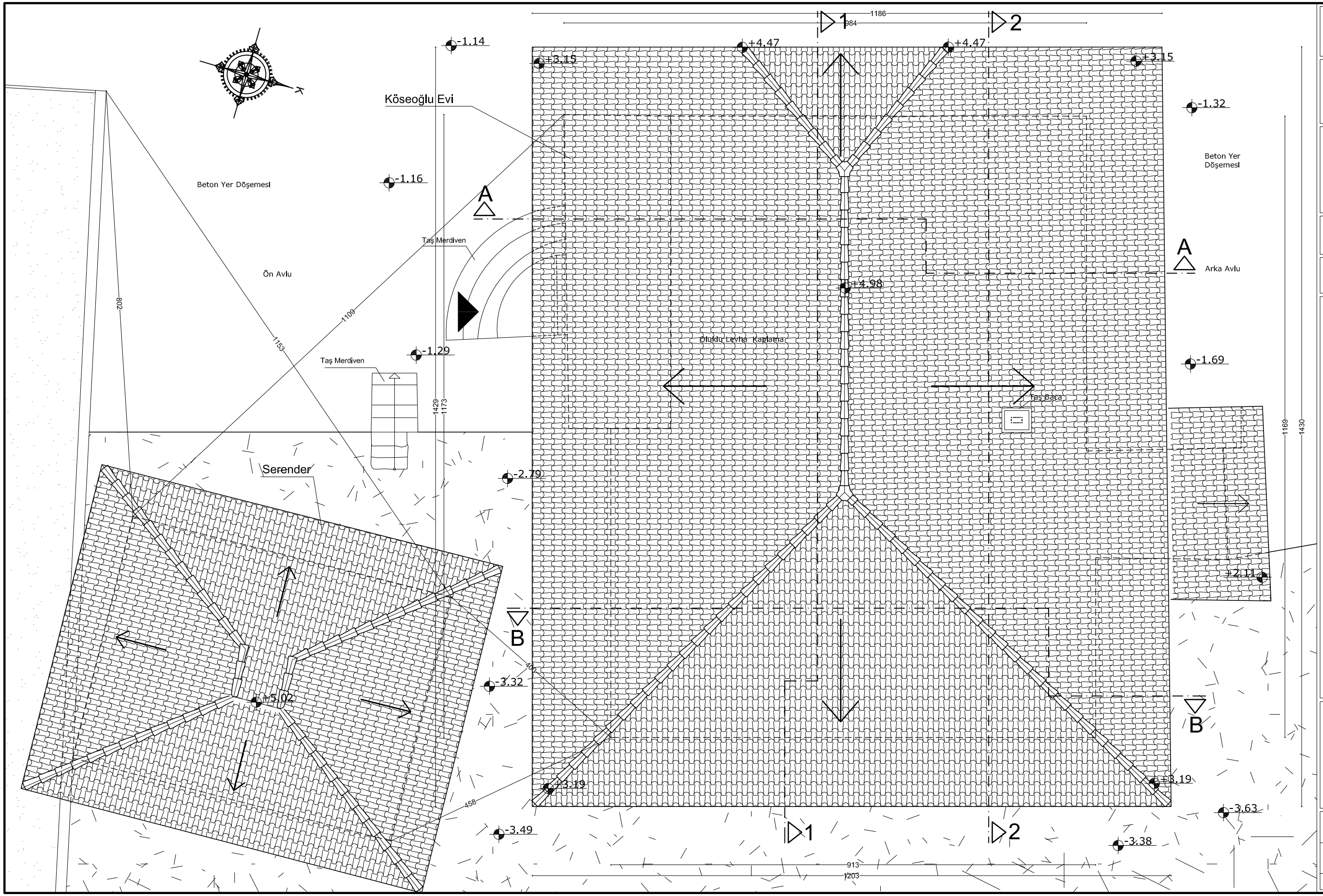

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Doğal Bitki Örtüsü

Toprak

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

PAFTA	06 - ÇATI PLANI

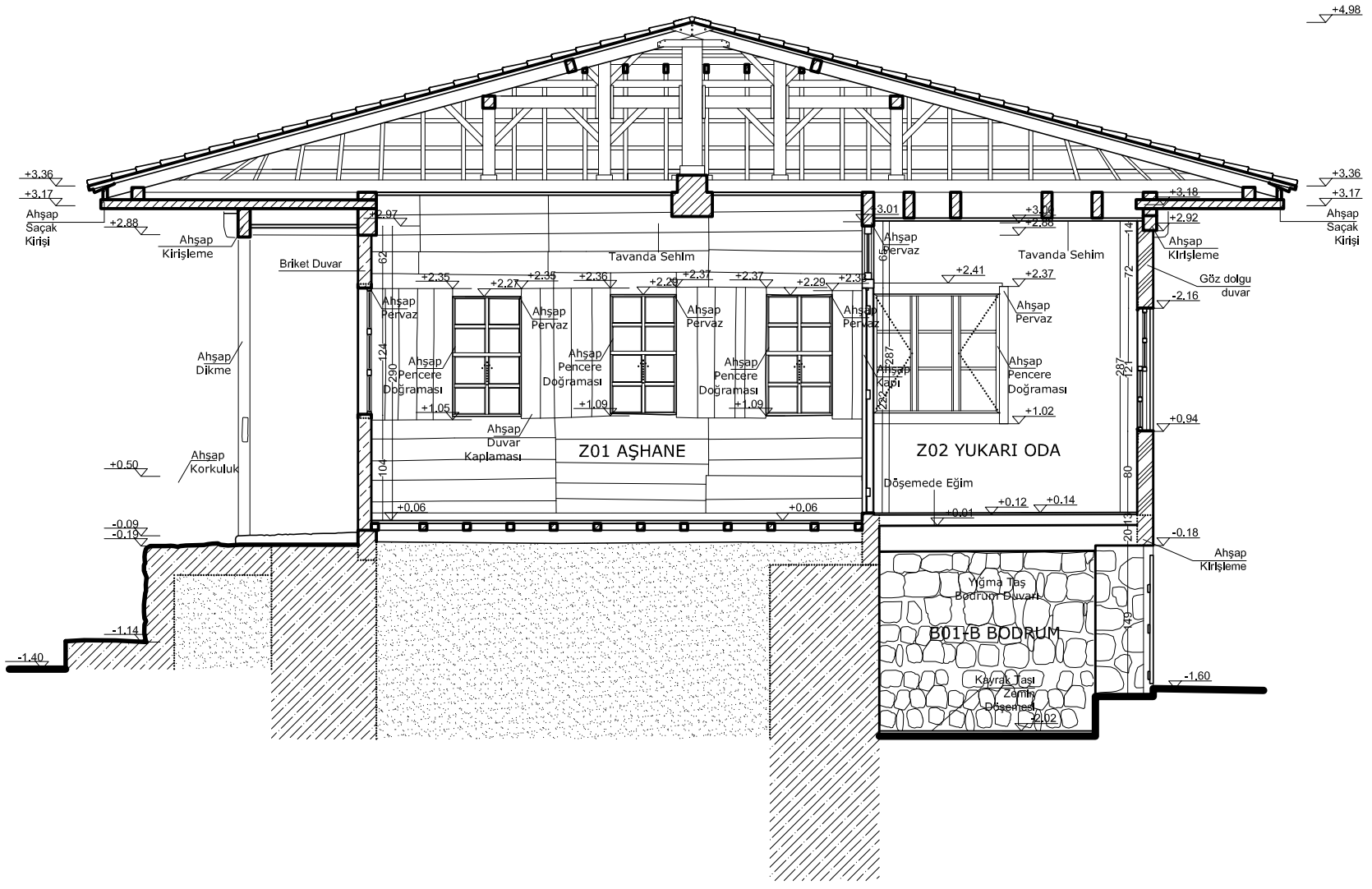

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu
Ahşap
Taş
Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 07 - A-A KESİTİ

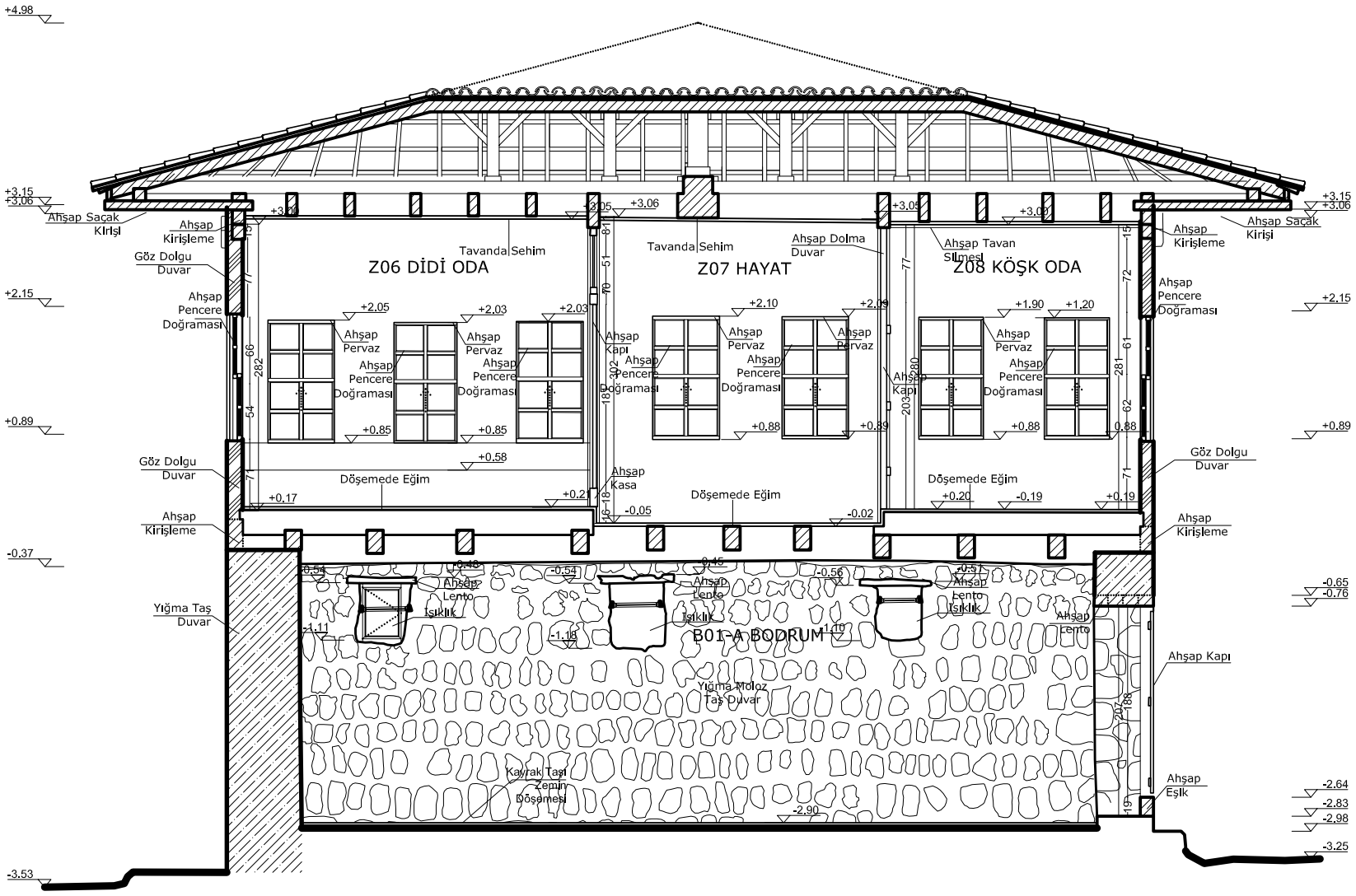

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu
Ahşap
Taş
Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 08 - B-B KESİTİ

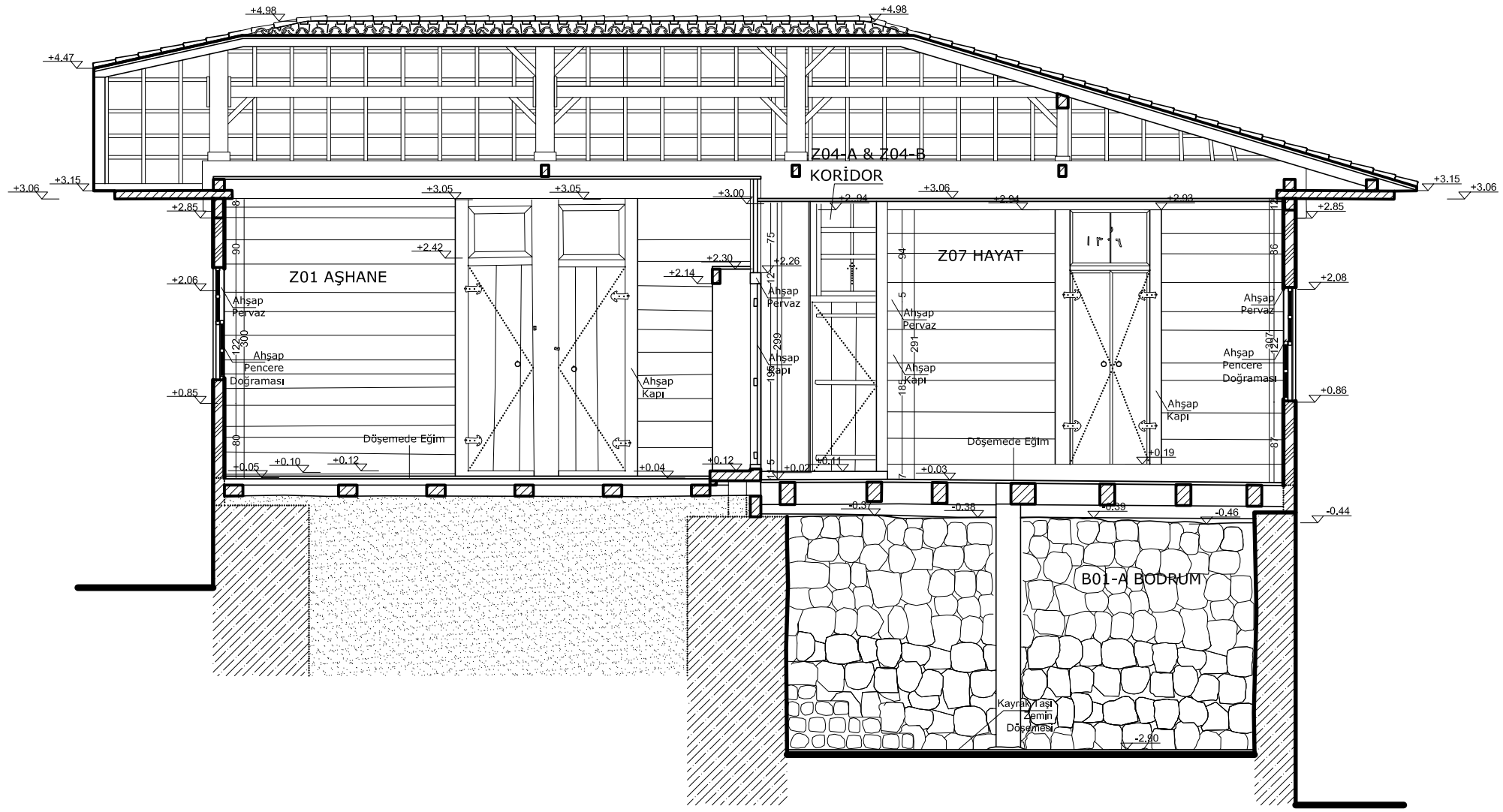

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu
Ahşap
Taş
Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 09 - 1-1 KESİTİ

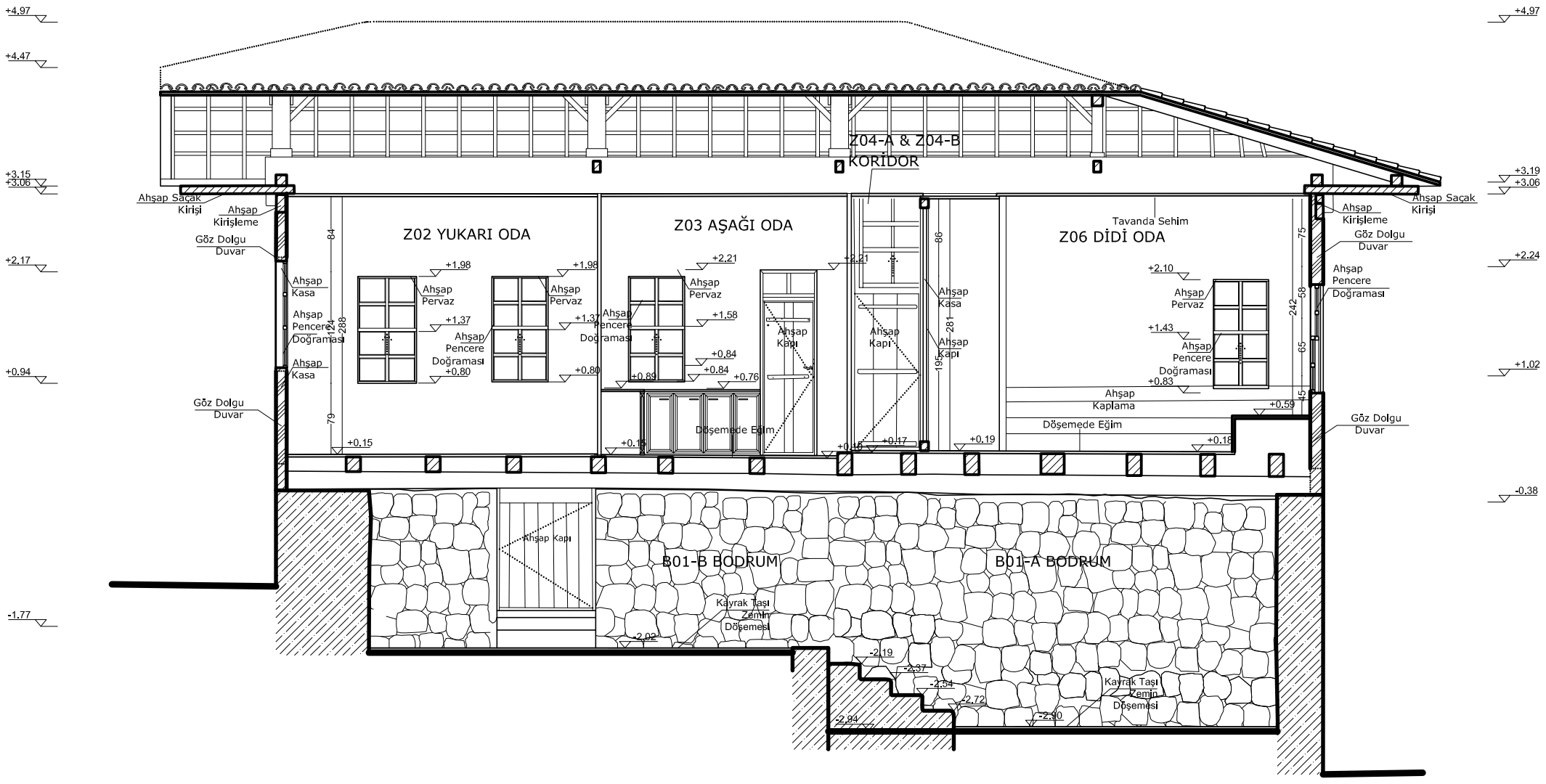

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu
Ahşap
Taş
Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 10 - 2-2 KESİTİ

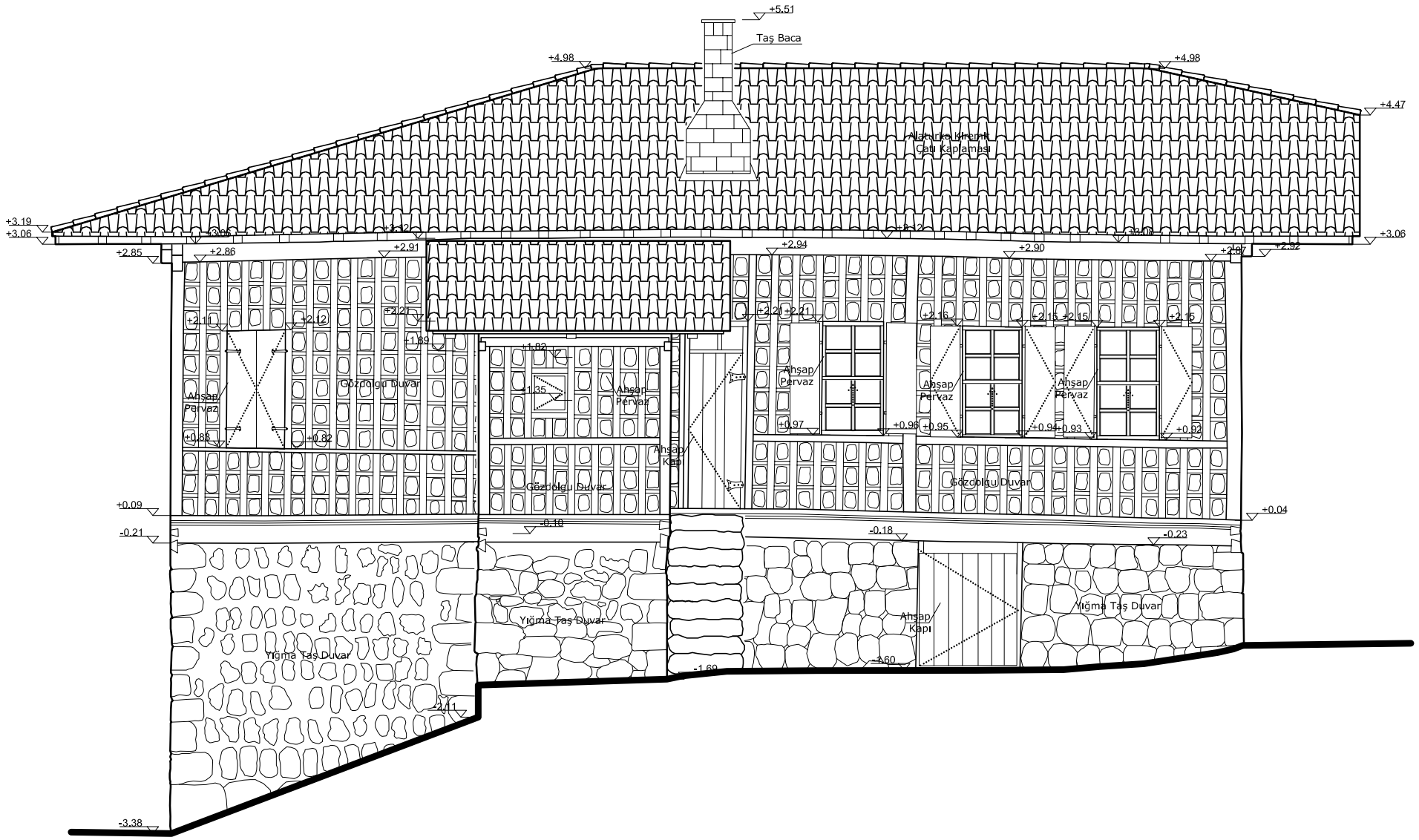

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu

Ahşap

Taş

Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 11 - KUZEY GÖRÜNÜŞ

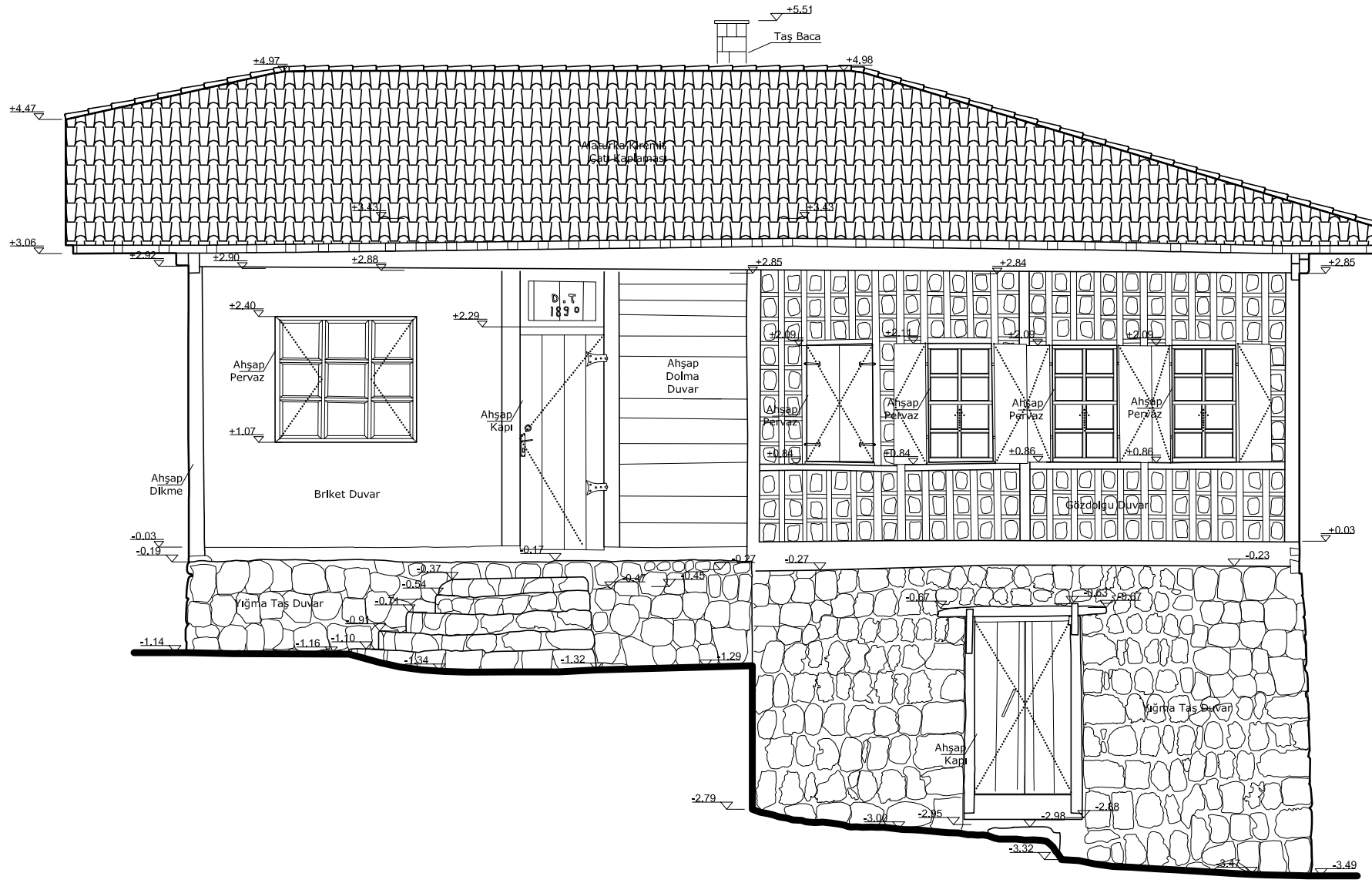

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 12 - GÜNEY GÖRÜNÜŞ

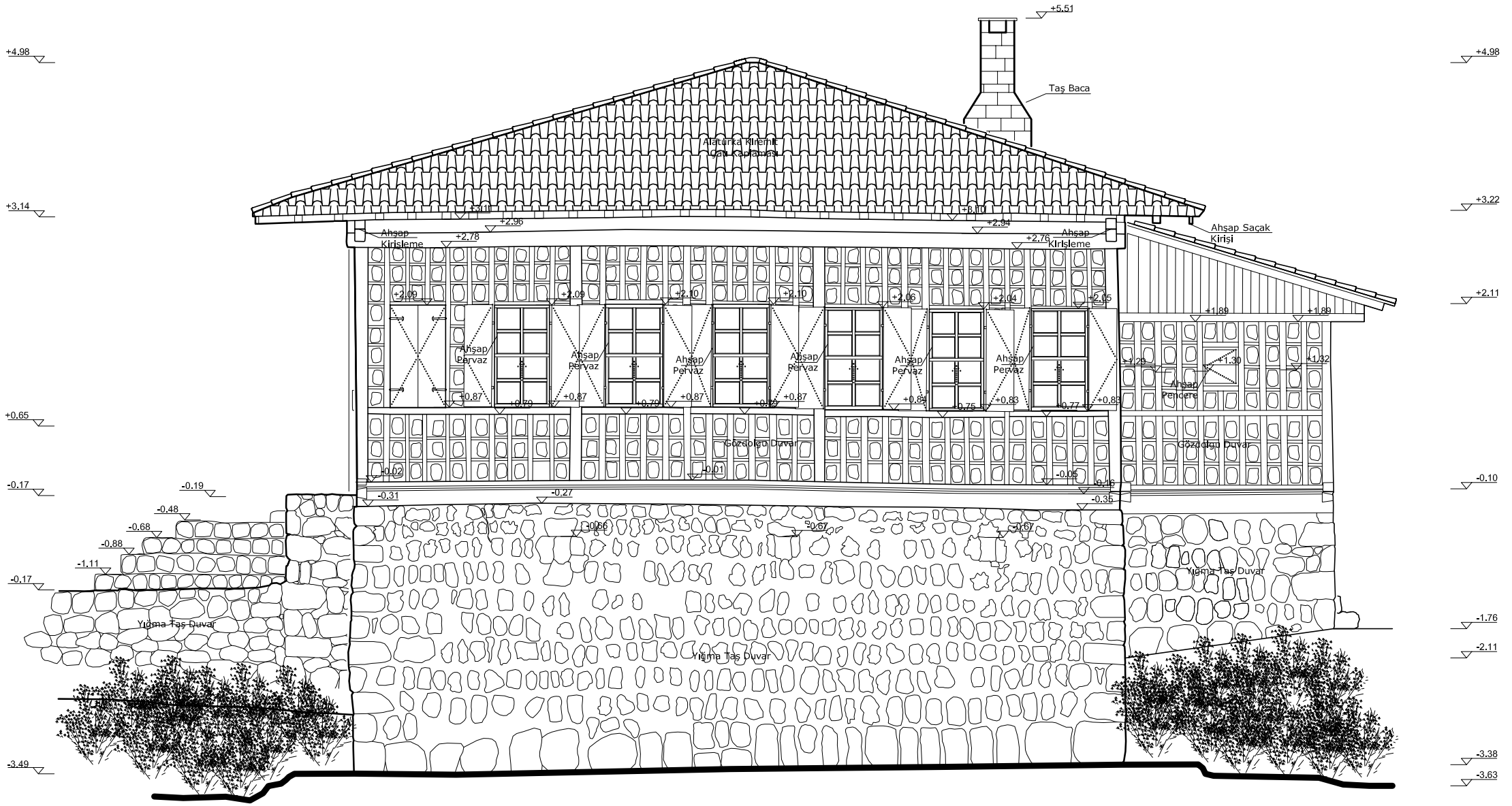

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

Göz Dolgu
Ahşap
Taş
Sıkıştırılmış Toprak

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 13 - DOĞU GÖRÜNÜŞ

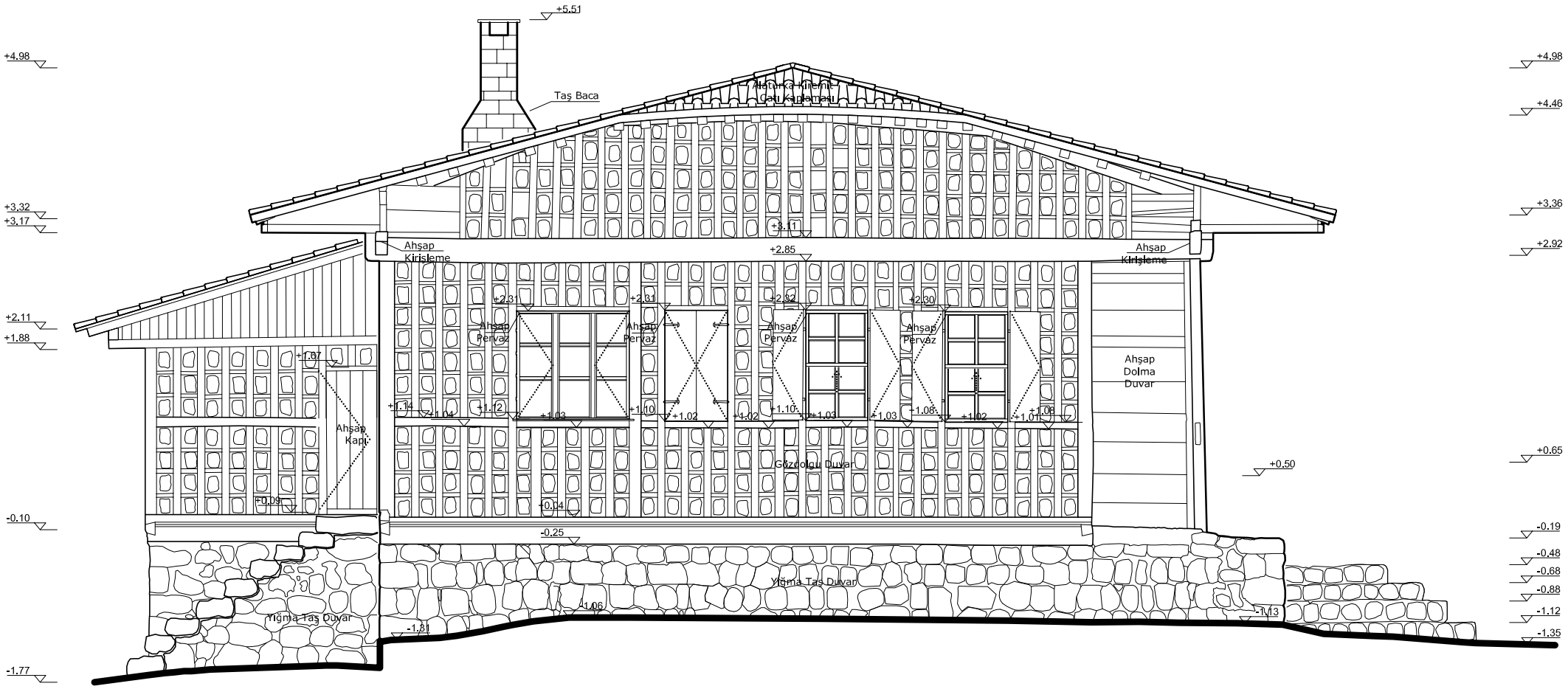

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI HARA KÖYÜ KOZMAĞA MEVKİİ KÖSEOĞLU EVİ (131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Göz Dolgu
- Ahşap
- Taş
- Sıkıştırılmış Toprak

- ☐ RÖLÖVE
- ☐ RESTİTÜSYON
- ■ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA 14 - BATI GÖRÜNÜŞ

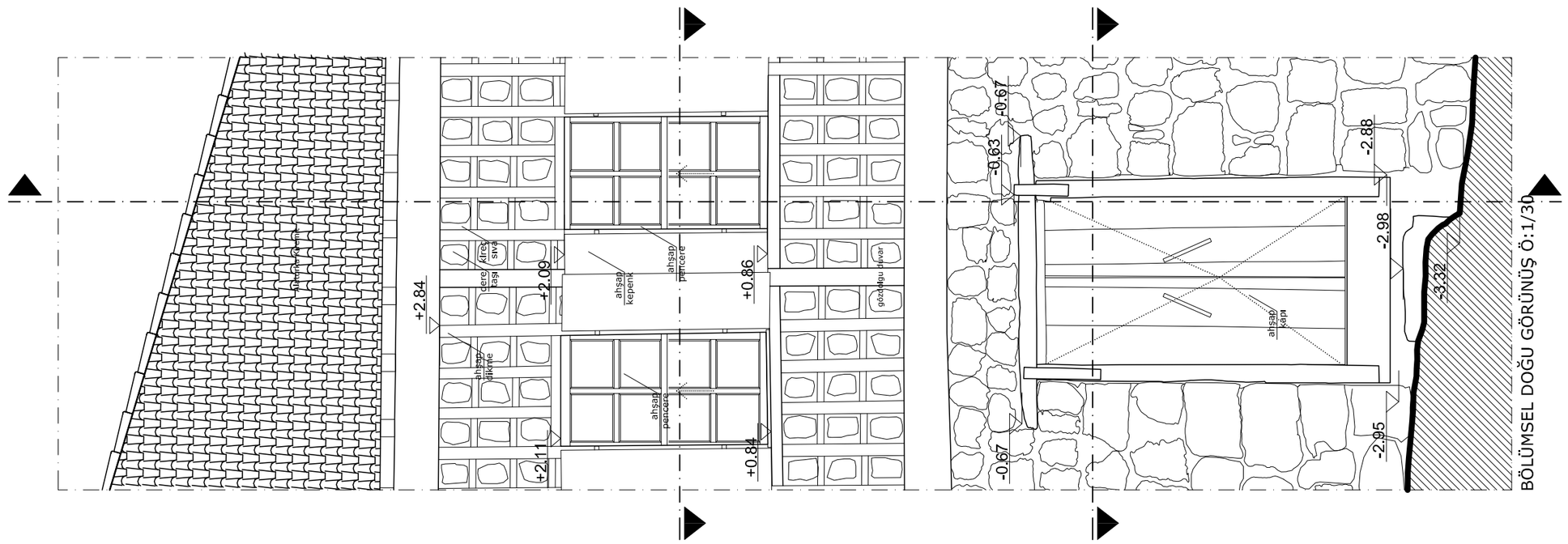

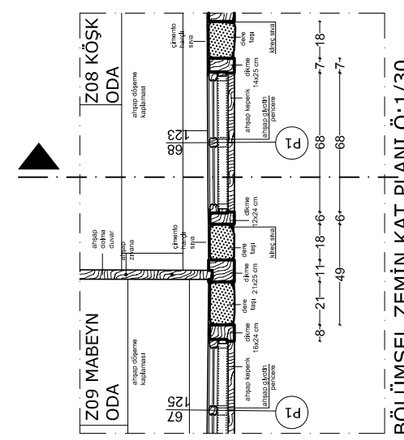

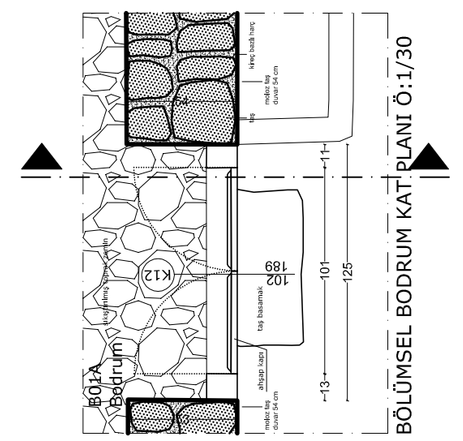

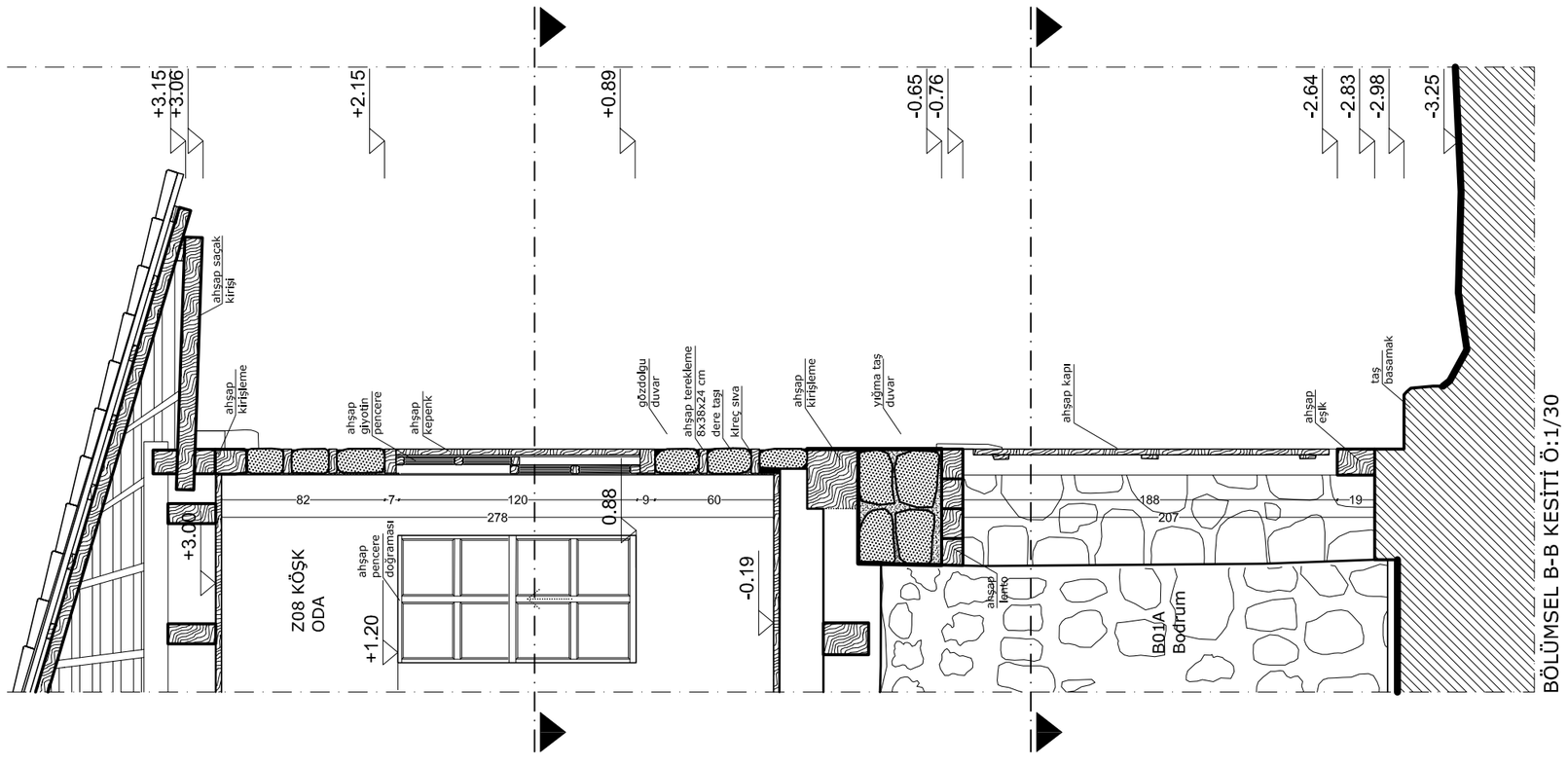

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE KIRSAL MİMARİ: RİZE-FINDIKLI HARA KÖYÜ KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ" TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

- Ahşap
- Taş
- Kireç Bazlı Sıva
- Çimento Bazlı Sıva

☐ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

ÖLÇEK

PAFTA 15 - SİSTEM KESİTİ

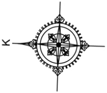

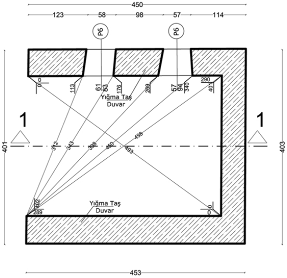
450
123
58
98
57
114
P6
P6
0
0
113
61
83
176
269
57
94
340
290
401
Yığma Taş
Duvar
1
1
401
403
312
343
398
450
498
493
402
289
0
0
Yığma Taş
Duvar
453

SB01 SERENDER BODRUM

Döşeme: Sıkıştırılmış Toprak
Duvar: Yığma Taş
Tavan: Açık Ahşap Kiriş Sistemi
Alan: 11.6 m2

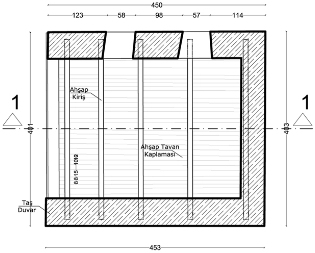
450
123
58
98
57
114
1
1
401
403
Ahşap
Kiriş
Ahşap Tavan
Kaplaması
8815
1010
Taş
Duvar
453

SERENDER BODRUM KAT TAVAN PLANI

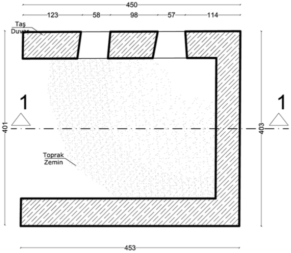
450
123
58
98
57
114
Taş
Duvar
1
1
401
403
Toprak
Zemin
453

SERENDER BODRUM KAT DÖŞEME PLANI

SERENDER BODRUM KAT PLANLARI
ÖLÇEK 1/60

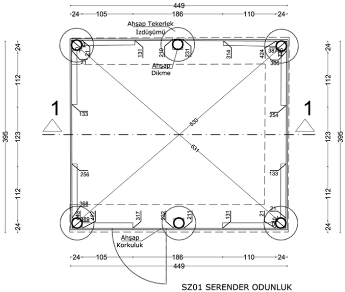
449
24 105 186 110 24
Ahşap Tekerlek
İzdüşümü
Ahşap
Dikme
1
1
530
531
395
24 112 123 112 24
Ahşap
Korkuluk
24 105 186 110 24
449

SZ01 SERENDER ODUNLUK

Döşeme: Ahşap
Duvar: Ahşap
Tavan: Açık Ahşap Kiriş Sistemi
Alan: 17.2 m2

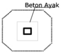

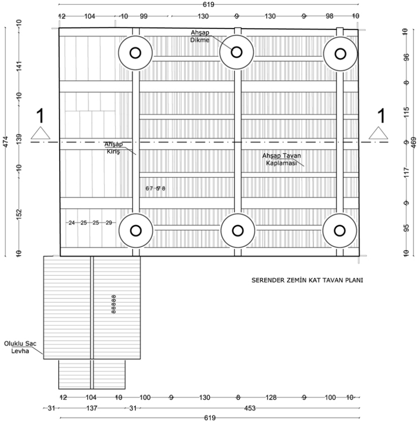
619
12 104 10 99 130 9 130 9 98 10
Ahşap
Dikme
474
10 141 10 139 10 152 10
1
1
Ahşap
Kiriş
Ahşap Tavan
Kaplaması
10 96 8 115 9 117 9 95 10
469
Oluklu Sac
Levha
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
31 137 31 453
619

SERENDER ZEMİN KAT TAVAN PLANI

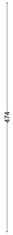

S101 SERENDER

Döşeme: Ahşap
Duvar: Ahşap
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 5.4 m2

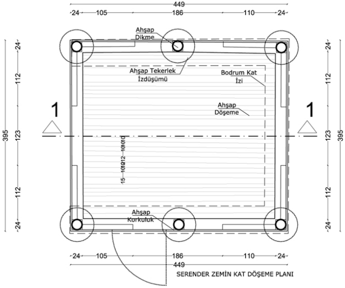
449
24 105 186 110 24
Ahşap
Dikme
Ahşap Tekerlek
İzdüşümü
Bodrum Kat
İzi
Ahşap
Döşeme
1
1
395
24 112 123 112 24
Ahşap
Korkuluk
24 105 186 110 24
449

SERENDER ZEMİN KAT DÖŞEME PLANI

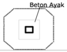

SERENDER ZEMİN KAT PLANLARI
ÖLÇEK 1/60

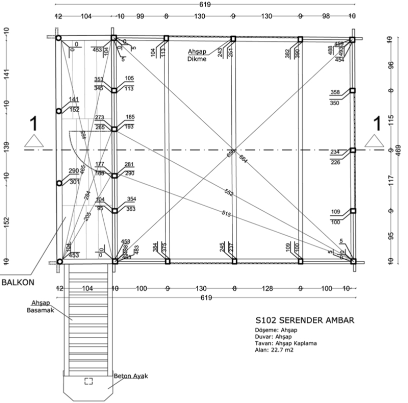

619
12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10
Ahşap Dikme
1
1
BALKON
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
619
Ahşap Basamak
Beton Ayak
10 141 10 139 10 152 10
10 96 8 115 9 117 9 95 10
469

S102 SERENDER AMBAR

Döşeme: Ahşap
Duvar: Ahşap
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 22.7 m2

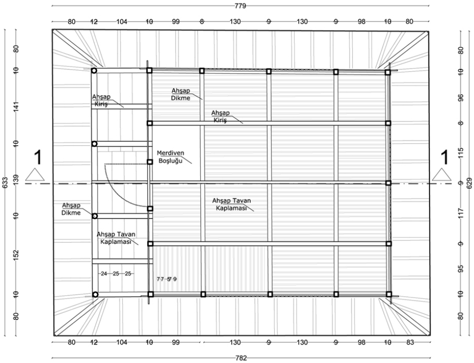

779
80 12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10 80
Ahşap Kiriş
Ahşap Dikme
Ahşap Kiriş
Merdiven Boşluğu
Ahşap Dikme
Ahşap Tavan Kaplaması
Ahşap Tavan Kaplaması
24 25 25
7 7 5 9
1
1
633
80 10 141 10 139 10 152 10 80
80 10 96 8 115 9 117 9 95 10 80
629
80 12 104 10 99 130 9 130 9 98 10 83
782

SERENDER BİRİNCİ KAT TAVAN PLANI

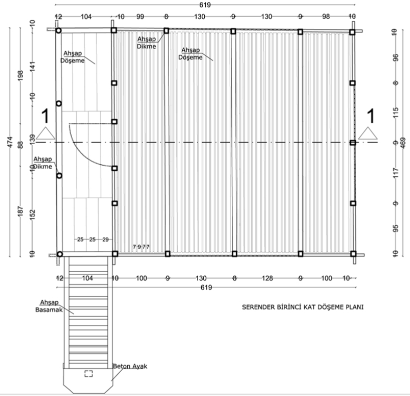

619
12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10
Ahşap Döşeme
Ahşap Dikme
Ahşap Döşeme
Ahşap Dikme
1
1
25 25 29
7 9 7 7
474
198 88 187
10 141 10 139 10 152 10
10 96 8 115 9 117 9 95 10
469
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
619
Ahşap Basamak
Beton Ayak

SERENDER BİRİNCİ KAT DÖŞEME PLANI

SERENDER BİRİNCİ KAT PLANLARI
ÖLÇEK 1/60

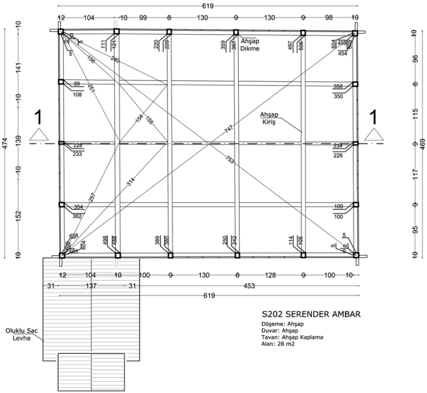
619
12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10
474 10 141 10 139 10 152 10
10 96 8 115 9 117 9 95 10 469
Ahşap Dikme
Ahşap Kiriş
1
1
156 240 251 154 155 747 753 314 257
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
31 137 31 453
619
Oluklu Sac Levha

S202 SERENDER AMBAR

Döşeme: Ahşap
Duvar: Ahşap
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 28 m2

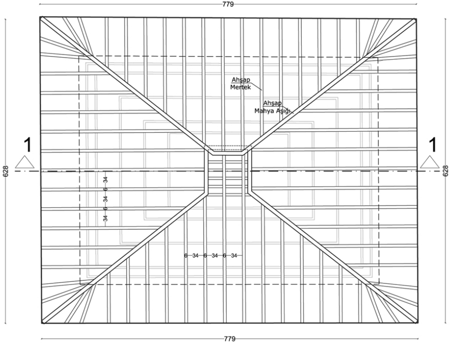
779
Ahşap Mertek
Ahşap Mahya Aşığı
1
1
628
628
34 6 34 6 34
6 34 6 34 6 34
779

SERENDER İKİNCİ KAT TAVAN PLANI

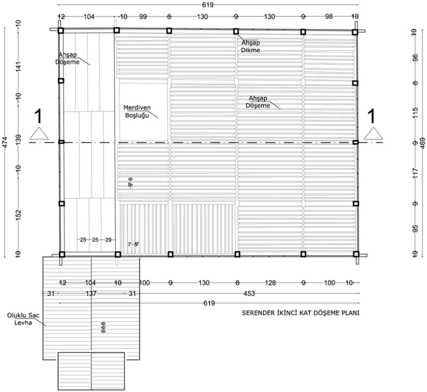
619
12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10
474 10 141 10 139 10 152 10
10 96 8 115 9 117 9 95 10 469
Ahşap Döşeme
Ahşap Dikme
Merdiven Boşluğu
Ahşap Döşeme
1
1
25 25 29
7 5
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
31 137 31 453
619
Oluklu Sac Levha

SERENDER İKİNCİ KAT DÖŞEME PLANI

SERENDER İKİNCİ KAT PLANLARI
ÖLÇEK 1/60

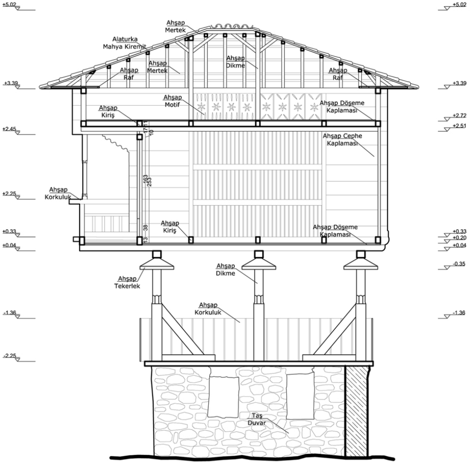
+5.02
+5.02
Ahşap Mertek
Alaturka Mahya Kiremit
Ahşap Mertek
Ahşap Dikme
Ahşap Raf
Ahşap Raf
+3.39
+3.39
Ahşap Motif
Ahşap Kiriş
Ahşap Döşeme Kaplaması
+2.72
+2.51
+2.45
17
11
10
Ahşap Cephe Kaplaması
163
253
+2.25
Ahşap Korkuluk
38
13
Ahşap Kiriş
Ahşap Döşeme Kaplaması
+0.33
+0.33
+0.20
+0.04
+0.04
-0.35
Ahşap Tekerlek
Ahşap Dikme
Ahşap Korkuluk
-1.36
-1.36
-2.25
Taş Duvar

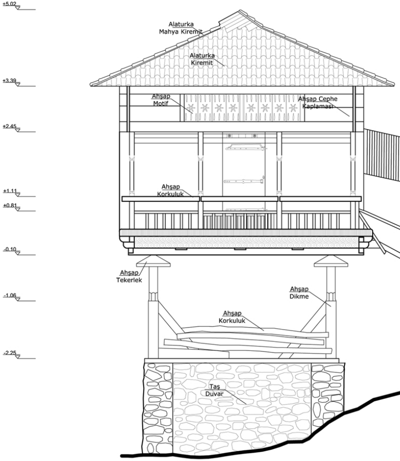
+5.02
Alaturka Mahya Kiremit
Alaturka Kiremit
+3.39
Ahşap Motif
Ahşap Cephe Kaplaması
+2.45
+1.11
Ahşap Korkuluk
+0.81
-0.10
Ahşap Tekerlek
-1.06
Ahşap Dikme
Ahşap Korkuluk
-2.25
Taş Duvar

SERENDER 1-1 KESİTİ
ÖLÇEK 1/60

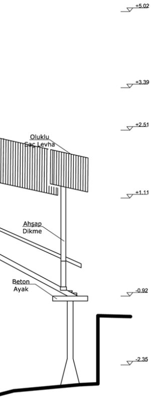
+5.02
+3.39
+2.51
Oluklu Saç Levha
+1.11
Ahşap Dikme
Beton Ayak
-0.92
-2.35

SERENDER KUZEY GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK 1/60

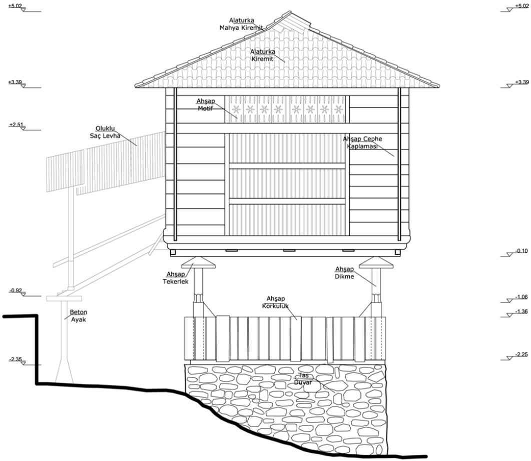
+5.02
Alaturka Mahya Kiremit
Alaturka Kiremit
+3.39
Ahşap Motif
+2.51
Oluklu Saç Levha
Ahşap Cephe Kaplaması
-0.10
Ahşap Tekerlek
Ahşap Dikme
-0.92
Ahşap Korkuluk
-1.06
-1.36
Beton Ayak
-2.35
-2.25
Taş Duvar

SERENDER GÜNEY GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK 1/60

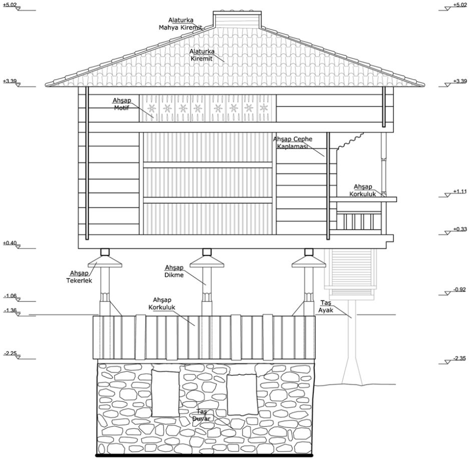
+5.02
+5.02
Alaturka
Mahya Kiremit
Alaturka
Kiremit
+3.39
+3.39
Ahşap
Motif
Ahşap Cephe
Kaplaması
Ahşap
Korkuluk
+1.11
+0.33
+0.40
Ahşap
Tekerlek
Ahşap
Dikme
-0.92
-1.06
-1.36
Ahşap
Korkuluk
Taş
Ayak
-2.25
-2.35
Taş
Duvar

SERENDER DOĞU GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK 1/60

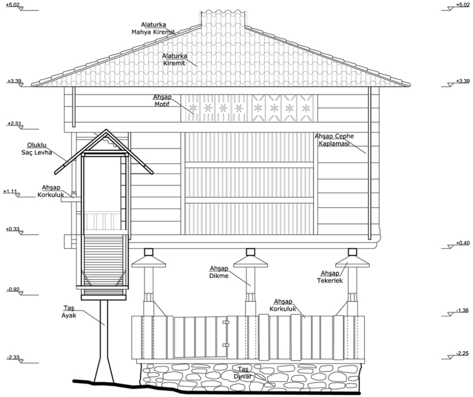
+5.02
+5.02
Alaturka
Mahya Kiremit
Alaturka
Kiremit
+3.39
+3.39
Ahşap
Motif
+2.51
Ahşap Cephe
Kaplaması
Oluklu
Saç Levha
+1.11
Ahşap
Korkuluk
+0.33
+0.40
Ahşap
Dikme
Ahşap
Tekerlek
-0.92
Taş
Ayak
Ahşap
Korkuluk
-1.36
-2.33
-2.25
Taş
Duvar

SERENDER BATI GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK 1/60

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

▨ Taş

■ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK	60 0 60 120
PAFTA	S1 - SERENDER

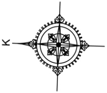

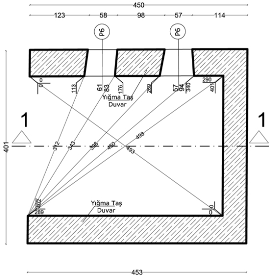
450
123
58
98
57
114
P6
P6
0
0
113
61
83
176
269
57
94
340
290
401
Yığma Taş
Duvar
1
1
401
403
312
343
398
450
498
493
402
289
0
0
Yığma Taş
Duvar
453

SB01 SERENDER BODRUM

Döşeme: Sıkıştırılmış Toprak
Duvar: Yığma Taş
Tavan: Açık Ahşap Kiriş Sistemi
Alan: 11.6 m2

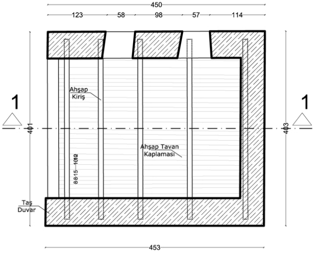
450
123
58
98
57
114
1
1
401
403
Ahşap
Kiriş
Ahşap Tavan
Kaplaması
8815
1012
Taş
Duvar
453

SERENDER BODRUM KAT
TAVAN PLANI

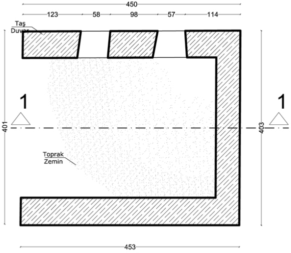
450
123
58
98
57
114
Taş
Duvar
1
1
401
403
Toprak
Zemin
453

SERENDER BODRUM KAT PLANLARI
ÖLÇEK 1/60

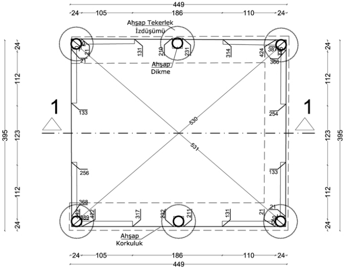
449
24
105
186
110
24
Ahşap Tekerlek
İzdüşümü
Ahşap
Dikme
1
1
530
531
133
254
256
133
368
Ahşap
Korkuluk
395
112
123
112
24

SZ01 SERENDER ODUNLUK

Döşeme: Ahşap
Duvar: Ahşap
Tavan: Açık Ahşap Kiriş Sistemi
Alan: 17.2 m2

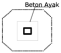

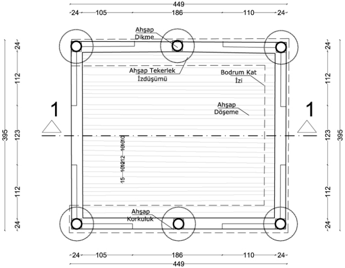
449
24
105
186
110
24
Ahşap
Dikme
Ahşap Tekerlek
İzdüşümü
Bodrum Kat
İzi
Ahşap
Döşeme
1
1
Ahşap
Korkuluk
395
112
123
112
24

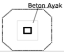

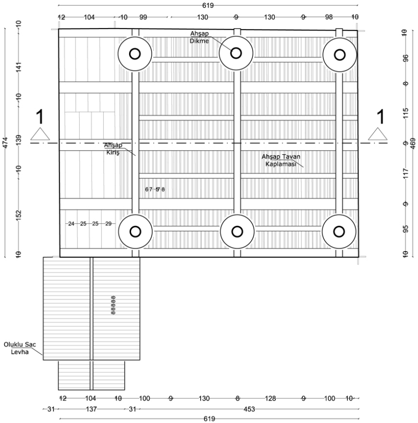
619
12
104
10
99
130
9
130
9
98
10
Ahşap
Dikme
Ahşap
Kiriş
Ahşap Tavan
Kaplaması
1
1
474
141
139
152
469
96
115
117
95
Oluklu Sac
Levha
12
104
10
100
9
130
8
128
9
100
10
31
137
31
453
619

S101 SERENDER

Döşeme: Ahşap
Duvar: Ahşap
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 5.4 m2

SERENDER ZEMİN KAT PLANLARI
ÖLÇEK 1/60

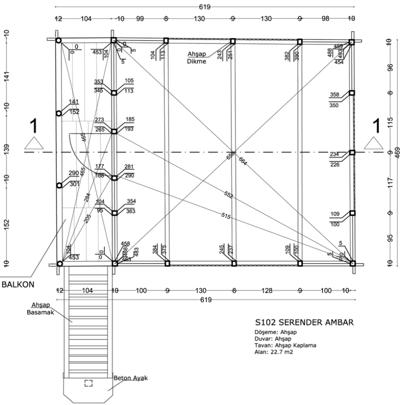
619
12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10
Ahşap Dikme
1
1
BALKON
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
619
Ahşap Basamak
Beton Ayak
10 141 10 139 10 152 10
10 96 8 115 9 117 9 95 10
469
693
664
552
515

S102 SERENDER AMBAR

Döşeme: Ahşap
Duvar: Ahşap
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 22.7 m2

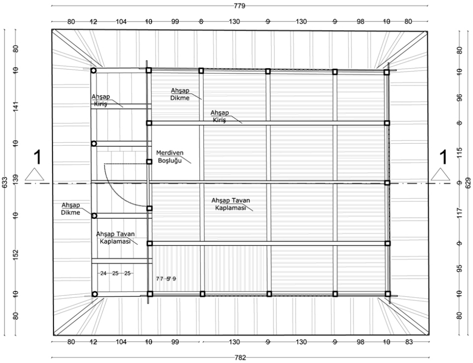
779
80 12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10 80
Ahşap Kiriş
Ahşap Dikme
Ahşap Kiriş
Merdiven Boşluğu
Ahşap Dikme
Ahşap Tavan Kaplaması
Ahşap Tavan Kaplaması
24 25 25
7 7 5 9
1
1
80 10 141 10 139 10 152 10 80
633
80 10 96 8 115 9 117 9 95 10 80
629
80 12 104 10 99 130 9 130 9 98 10 83
782

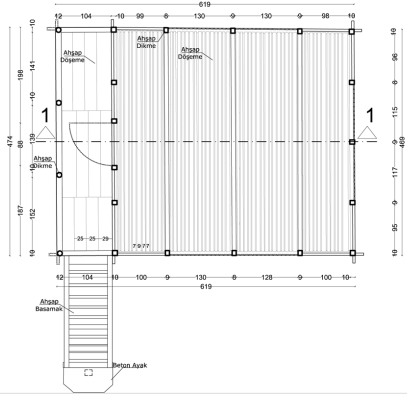
619
12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10
Ahşap Dikme
Ahşap Döşeme
Ahşap Döşeme
Ahşap Dikme
1
1
25 25 29
7 9 7 7
474
198
88
187
10 141 10 139 10 152 10
10 96 8 115 9 117 9 95 10
469
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
619
Ahşap Basamak
Beton Ayak

SERENDER BİRİNCİ KAT PLANLARI
ÖLÇEK 1/60

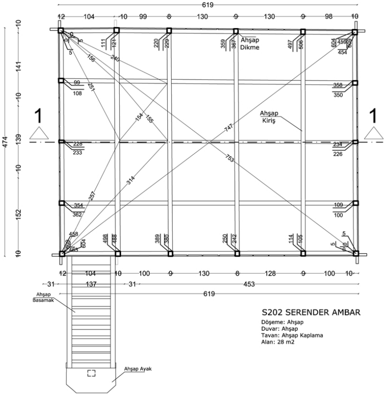
619
12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10
Ahşap Dikme
Ahşap Kiriş
747
753
1
474
141
139
152
469
96
115
117
95
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
31 137 31 453
619
Ahşap Basamak
Ahşap Ayak

S202 SERENDER AMBAR

Döşeme: Ahşap
Duvar: Ahşap
Tavan: Ahşap Kaplama
Alan: 28 m2

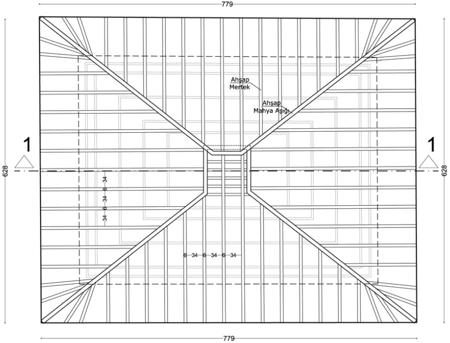
779
Ahşap Mertek
Ahşap Mahya Aşığı
1
628
34 6 34 6 34
6 34 6 34 6 34
779

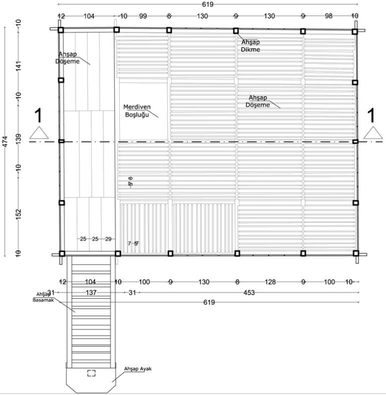
619
12 104 10 99 8 130 9 130 9 98 10
Ahşap Döşeme
Ahşap Dikme
Merdiven Boşluğu
Ahşap Döşeme
1
474
141
139
152
469
96
115
117
95
25 25 29
7 5
12 104 10 100 9 130 8 128 9 100 10
31 137 31 453
619
Ahşap Basamak
Ahşap Ayak

SERENDER İKİNCİ KAT PLANLARI
ÖLÇEK 1/60

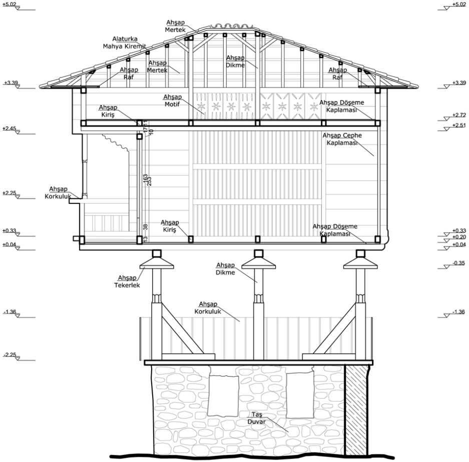
+5.02
+5.02
Ahşap Mertek
Alaturka Mahya Kiremit
Ahşap Mertek
Ahşap Dikme
Ahşap Raf
Ahşap Raf
+3.39
+3.39
Ahşap Motif
Ahşap Döşeme Kaplaması
Ahşap Kiriş
+2.72
+2.51
+2.45
17
10
Ahşap Cephe Kaplaması
163
253
+2.25
Ahşap Korkuluk
38
13
Ahşap Kiriş
Ahşap Döşeme Kaplaması
+0.33
+0.33
+0.20
+0.04
+0.04
-0.35
Ahşap Tekerlek
Ahşap Dikme
Ahşap Korkuluk
-1.36
-1.36
-2.25
Taş Duvar

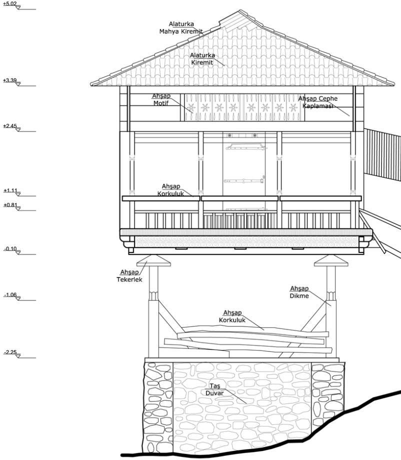
+5.02
Alaturka Mahya Kiremit
Alaturka Kiremit
+3.39
Ahşap Motif
Ahşap Cephe Kaplaması
+2.45
+1.11
+0.81
Ahşap Korkuluk
-0.10
Ahşap Tekerlek
-1.06
Ahşap Dikme
Ahşap Korkuluk
-2.25
Taş Duvar

SERENDER 1-1 KESİTİ
ÖLÇEK 1/60

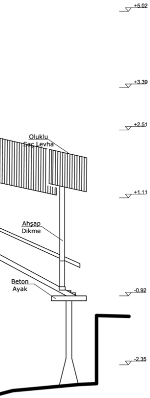
+5.02
+3.39
+2.51
Oluklu
Saç Levha
+1.11
Ahşap
Dikme
Beton
Ayak
-0.92
-2.35

SERENDER KUZEY GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK 1/60

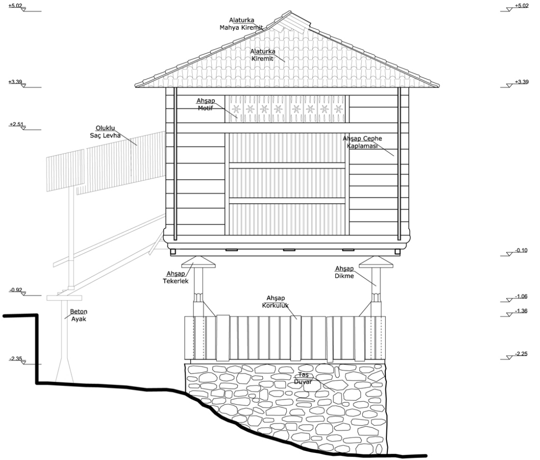
+5.02
+3.39
+2.51
-0.92
-2.35
Alaturka
Mahya Kiremit
Alaturka
Kiremit
Ahşap
Motif
Oluklu
Saç Levha
Ahşap Cephe
Kaplaması
Ahşap
Tekerlek
Ahşap
Dikme
Ahşap
Korkuluk
Beton
Ayak
Taş
Duvar
+5.02
+3.39
-0.10
-1.06
-1.36
-2.25

SERENDER GÜNEY GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK 1/60

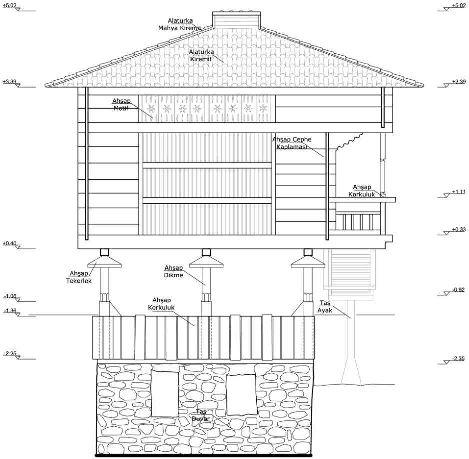
+5.02
+5.02
Alaturka Mahya Kiremit
Alaturka Kiremit
+3.39
+3.39
Ahşap Motif
Ahşap Cephe Kaplaması
Ahşap Korkuluk
+1.11
+0.33
+0.40
Ahşap Tekerlek
Ahşap Dikme
-0.92
-1.06
-1.36
Ahşap Korkuluk
Taş Ayak
-2.25
-2.35
Taş Duvar

SERENDER DOĞU GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK 1/60

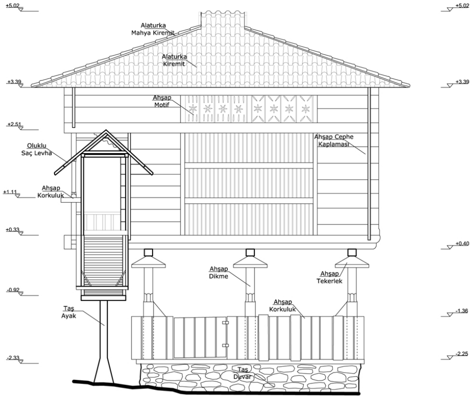
+5.02
+5.02
Alaturka Mahya Kiremit
Alaturka Kiremit
+3.39
+3.39
Ahşap Motif
+2.51
Oluklu Saç Levha
Ahşap Cephe Kaplaması
+1.11
Ahşap Korkuluk
+0.33
+0.40
Ahşap Dikme
Ahşap Tekerlek
-0.92
Ahşap Korkuluk
Taş Ayak
-1.36
-2.33
-2.25
Taş Duvar

SERENDER BATI GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK 1/60

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

"DOĞU KARADENİZ'DE
KIRSAL MİMARİ:
RİZE-FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KÖSEOĞLU EVİ ÖRNEĞİ"
TEZ ÇALIŞMASI

RİZE FINDIKLI
HARA KÖYÜ
KOZMAĞA MEVKİİ
KÖSEOĞLU EVİ
(131 ADA 9 PARSEL)

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ

HAZIRLAYAN:
Arş. Gör. / Mimar Seda CENGİZ

▨ Taş

■ RÖLÖVE
☐ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

ÖLÇEK 60 0 60 120

PAFTA S1 - SERENDER